

СЛУЖБЕНИ ГЛАСНИК

РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ

www.sglasnik.com

ISSN 0353-8389
COBISS.SR-ID 17264898

Београд, 20. новембар 2015.
Година LXXI – број 95

Цена овог броја је 401 динар
Годишња претплата је 36.147 динара

САДРЖАЈ

Народна скупштина

Одлука о избору члана Савета гувернера
Народне банке Србије ----- 3

Влада

Уредба о оснивању Канцеларије
за управљање јавним улагањима ----- 3

Уредба о допуни Уредбе о царински
дозвољеном поступању с робом ----- 4

Уредба о измени Уредбе о утврђивању
Годишњег програма коришћења средстава
Буџетског фонда за шуме Републике Србије
у 2015. години ----- 4

Уредба о изменама Уредбе о оснивању
Института за стратегијска истраживања ----- 6

Уредба о утврђивању Просторног плана
подручја посебне намене слива
акумулације „Пелије” ----- 6

Уредба о утврђивању Просторног плана
подручја посебне намене слива
акумулације „Грлиште” ----- 58

Одлука о утврђивању висине накнаде
за испитивање и за додатно испитивање
сорте пољопривредног биља ----- 101

Одлука о изменама Одлуке о одређивању
робе на коју се не плаћају увозне дажбине ----- 101

Усклађени највиши износи локалне
комуналне таксе за држање моторних
друмских и прикључних возила,
осим пољопривредних возила и машина ----- 101

Решење о постављењу вршиоца
дужности помоћника директора
Републичког секретаријата за јавне политике ----- 102

Решење о разрешењу вршиоца
дужности директора Агенције
за страна улагања и промоцију извоза ----- 102

Решење о именовању вршиоца
дужности директора Агенције
за страна улагања и промоцију извоза ----- 102

Решење о разрешењу директора
Туристичке организације Србије ----- 103

Решење о именовању вршиоца
дужности директора Туристичке
организације Србије ----- 103

Решење о разрешењу и именовању
члана Управног одбора
Туристичке организације Србије ----- 103

Решење о разрешењу вршиоца
дужности директора Дома ученика
средњих школа „Јелица Миловановић”
у Београду ----- 103

Решење о именовању директора
Дома ученика средњих школа
„Јелица Миловановић” у Београду ----- 103

Решење о престанку дужности
директора Дома ученика средњих
школа у Лесковцу ----- 104

Решење о именовању директора
Дома ученика средњих школа у Лесковцу ----- 104

Решење о разрешењу и именовању
члана Управног одбора Агенције
за реституцију ----- 104

Решење о именовану члана Надзорног одбора Јавног предузећа „Транснафта” -----	104
Решење о разрешењу и именовану члана Националне комисије за рачуноводство -----	104
Решење о разрешењу и именовану члана Одбора за јавни надзор над обављањем ревизије -----	105
Решење о разрешењу и именовану члана Управног одбора Информационо-комуникационе установе „Академска мрежа Републике Србије – АМРЕС” -----	105
Решење о разрешењу и именовану руководиоца, заменика руководиоца и секретара Радне групе за координацију активности на примени модела развоја електронске управе Републике Естоније -----	105
Решење о разрешењу члана Управног одбора Клиничког центра Србије -----	105
Решење о разрешењу и именовану председника Управног одбора Института за кардиоваскуларне болести „Дедиње” -----	106
Решење о разрешењу и именовану чланова Надзорног одбора Института за рехабилитацију -----	106
Решење о престанку рада на положају помоћника министра привреде -----	106
Решење о постављењу генералног конзула Републике Србије у Шангају, Народна Република Кина -----	106
Решење о употреби средстава текуће буџетске резерве -----	107
Министарства	
Решење о давању овлашћења за обављање послова обуке енергетских менаџера и овлашћених енергетских саветника -----	107
Правилник о ближим условима за издавање и одузимање именована телу за оцењивање усаглашености цистерне за транспорт опасног терета у друмском саобраћају -----	107

Правилник о начину прегледа и обележавања посуде возила за транспорт одређеног опасног терета у друмском саобраћају -----	108
Правилник о поступку давања оружја на послугу -----	109
Правилник о изменама Правилника о регистрацији моторних и прикључних возила -----	112

Агенције

Одлука о давању сагласности на планове преузимања мерних уређаја, односно мерно-регулационих станица -----	116
Одлука о давању сагласности на Правила о раду дистрибутивног система природног гаса -----	116
Решење директора Агенције за борбу против корупције број 014-404-00-0259/14-08 -----	117

Привредна друштва

Одлука о изменама и допунама Одлуке о утврђивању износа надокнада за упис у именик, за издавање и обнављање лиценце, за издавање извода из именика, уверења и потврда из евиденција Фармацеутске коморе Србије -----	117
Малопродајне цене дуванских прерађевина, British American Tobacco SEE d.o.o. Beograd -----	118
Малопродајне цене дуванских прерађевина, British American Tobacco Vranje a.d. -----	118
Малопродајне цене дуванских прерађевина, ТДР д.о.о. Београд -----	119
Малопродајне цене дуванских прерађевина, „Imperial Tobacco SCG” д.о.о. Београд -----	120
Јавни позив за упис бесплатних удела, ЈРД и ТВ предузеће „Петровац на Млави” -----	120
<hr/>	
Исправка Одлуке о изменама Одлуке о висини посебне накнаде за употребу јавног пута, његовог дела и путног објекта (путарина) -----	121

5751

На основу члана 35. став 5. Закона о научноистраживачкој делатности („Службени гласник РС”, бр. 110/05, 50/06 и 18/10), а у вези са чланом 129. став 1. Закона о војним школама и војним научноистраживачким установама („Службени лист СРЈ”, бр. 80/94, 85/94 – исправка, 74/99 и „Службени лист СЦГ”, број 44/05) и члана 42. став 1. Закона о Влади („Службени гласник РС”, бр. 55/05, 71/05 – исправка, 101/07, 65/08, 16/11, 68/12 – УС, 72/12, 7/14 – УС и 44/14),

Влада доноси

УРЕДБУ**о изменама Уредбе о оснивању Института за стратегијска истраживања**

Члан 1.

У Уредби о оснивању Института за стратегијска истраживања („Службени лист СРЈ”, број 53/00 и „Службени гласник РС”, број 81/11), члан 2. мења се и гласи:

„Члан 2.

Институт за стратегијска истраживања је војна научна установа која обавља научноистраживачку делатност за потребе одбране на пољу друштвених и хуманистичких наука у више научних области: менаџмент, политичке науке, социологија, психологија, економија, историја и других области под условима прописаним законом.”

Члан 2.

Члан 3. мења се и гласи:

„Члан 3.

У научноистраживачком раду Институт за стратегијска истраживања обавља следеће задатке:

1) применом научних метода истражује теоријска и практична питања из области безбедности и одбране Републике Србије;

2) научним приступом истражује процесе и чиниоце у међународним односима од којих зависи безбедност и међународни положај Републике Србије;

3) користећи научни приступ анализира искуства из постојећих кризних жаришта од значаја за безбедност и одбрану Републике Србије;

4) научним методама истражује савремене облике угрожавања безбедности Републике Србије;

5) користећи научни приступ анализира стратегијска и доктринарна документа Републике Србије и других држава и међународних организација од интереса за систем одбране;

6) истражује организацију и основне принципе моделовања и уређења војске и система одбране применом савремених научних метода;

7) истражује економске, социолошке, психолошке и друге аспекте функционисања система одбране и војне организације;

8) истражује историју српске и југословенске војске у XIX и XX веку;

9) организује рецензије научних радова из Института за стратегијска истраживања и по захтеву учествује у рецензијама научних радова из области безбедности, одбране и војне историје;

10) оспособљава кадар Института за стратегијска истраживања за научноистраживачку делатност;

11) учествује и сарађује у научноистраживачким пројектима и активностима са другим институцијама у земљи и иностранству;

12) припрема и реализује научне и стручне скупове из области безбедности, одбране и војне историје;

13) припрема и објављује резултате научноистраживачког рада кроз периодичне и друге научне публикације;

14) реализује и друге задатке од значаја за систем одбране.”

Члан 3.

Ова уредба ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном гласнику Републике Србије”.

05 број 110-12118/2015

У Београду, 19. новембра 2015. године

Влада

Председник,

Александар Вучић, с.р.

5752

На основу члана 35. став 2. Закона о планирању и изградњи („Службени гласник РС”, бр. 72/09, 81/09 – исправка, 64/10 – УС, 24/11, 121/12, 42/13 – УС, 50/13 – УС, 98/13 – УС, 132/14 и 145/14) и члана 42. став 1. Закона о Влади („Службени гласник РС”, бр. 55/05, 71/05 – исправка, 101/07, 65/08, 16/11, 68/12 – УС, 72/12, 7/14 – УС и 44/14),

Влада доноси

УРЕДБУ**о утврђивању Просторног плана подручја посебне намене слива акумулације „Ћелије”**

Члан 1.

Утврђује се Просторни план подручја посебне намене слива акумулације „Ћелије” (у даљем тексту: Просторни план), који је одштампан уз ову уредбу и чини њен саставни део.

Члан 2.

Просторним планом утврђују се основе организације, коришћења, уређења и заштите подручја слива акумулације „Ћелије” на деловима територије града Крушевца и општина Александровац, Брус, Блаце и Врњачка Бања.

Члан 3.

Просторни план се састоји из текстуалног дела и графичких приказа.

Текстуални део Просторног плана објављује се у „Службеном гласнику Републике Србије”.

Графички прикази (рефералне карте) израђени су у размери 1:50.000, и то: реферална карта број 1 – Посебна намена простора; реферална карта број 2 – Мрежа насеља и инфраструктурни системи; реферална карта број 3 – Туризам и заштита простора и реферална карта број 4 – Спровођење Просторног плана.

Графичке приказе из става 3. овог члана, израђене у 13 примерака, оверава својим потписом министар надлежан за послове просторног планирања.

Члан 4.

Просторни план спроводи се на два начина, и то:

1) индиректно (посредно):

(1) применом планских решења у другим просторним плановима подручја посебне намене чији се обухват делом преклапа са подручјем овог просторног плана,

(2) применом и разрадом планских решења овог просторног плана у просторним плановима јединица локалне самоуправе за територије града Крушевца и општина Александровац, Брус, Блаце и Врњачка Бања,

(3) разрадом планских решења урбанистичким плановима и секторским плановима;

2) директно (непосредно): издавањем информације о локацији и локацијских услова на основу планских решења и пропозиција овог просторног плана у зони његове директне примене, за постојеће објекте у функцији водопривреде који се налазе у делу зоне I акумулације „Ћелије”.

Члан 5.

Графички прикази из члана 3. став 3. ове уредбе, чувају се трајно у Влади (један комплет), Министарству грађевинарства, саобраћаја и инфраструктуре (три комплета), Министарству пољопривреде и заштите животне средине (један комплет), Министарству здравља (један комплет), Републичкој дирекцији за воде (један комплет), Јавном водопривредном предузећу „Србијаводе” (један комплет), граду Крушевцу (један комплет), општини Александровац (један комплет), општини Брус (један комплет), општини Блаце (један комплет) и општини Врњачка Бања (један комплет).

Документациона основа на којој се заснива Просторни план чува се у министарству надлежном за послове просторног планирања.

Члан 6.

Право на непосредан увид у графичке приказе из члана 3. став 3. ове уредбе имају правна и физичка лица, под условима и на начин који ближе прописује министар надлежан за послове просторног планирања.

Члан 7.

Просторни планови јединица локалне самоуправе, урбанистички планови и пројекти ускладиће се са одредбама ове уредбе на начин утврђен Просторним планом.

Планови и програми развоја који се доносе по посебним прописима, прописи и други општи акти ускладиће се са одредбама ове уредбе у року од годину дана од дана њеног ступања на снагу.

Просторни планови јединица локалне самоуправе, урбанистички планови и урбанистички пројекти, као и планови и програми развоја донети до дана ступања на снагу ове уредбе, примењују се у деловима који нису у супротности са овом уредбом.

Члан 8.

Ова уредба ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном гласнику Републике Србије”.

05 број 110-11819/2015

У Београду, 5. новембра 2015. године

Влада

Председник,

Александар Вучић, с.р.

ПРОСТОРНИ ПЛАН**ПОДРУЧЈА ПОСЕБНЕ НАМЕНЕ СЛИВА АКУМУЛАЦИЈЕ „ФЕЛИЈЕ”****УВОД**

Просторни план подручја посебне намене слива акумулације „Фелије” (у даљем тексту: Просторни план) израђује се на основу Одлуке о изради Просторног плана подручја посебне намене слива акумулације „Фелије” („Службени гласник РС”, број 44/11), коју је донела Влада. После спроведеног поступка јавне набавке закључен је уговор о изради Просторног плана између Републичке агенције за просторно планирање и Министарства пољопривреде, трговине, шумарства и водопривреде – Републичке дирекције за воде (број 404-341-8/2011-01 од 21. септембра 2011. године) као наручилаца и Института за архитектуру и урбанизам Србије (број 1567 од 22. септембра 2011. године) као извршиоца.

Израда Просторног плана је усклађена са Законом о планирању и изградњи („Службени гласник РС”, бр. 72/09, 81/09 – исправка, 64/10 – УС, 24/11, 121/12, 42/13 – УС, 50/13 – УС, 98/13 – УС, 132/14 и 145/14), Правилником о садржини, начину и поступку израде докумената просторног и урбанистичког планирања („Службени гласник РС”, број 64/15), Законом о водама („Службени гласник РС”, бр. 30/10 и 93/12), Правилником о начину одређивања и одржавања зона санитарне заштите изворишта водоснабдевања („Службени гласник РС”, број 92/08), Законом о Просторном плану Републике Србије од 2010. до 2020. године („Службени гласник РС”, број 88/10), Уредбом о утврђивању Водопривредне основе Републике Србије („Службени гласник РС”, број 11/02), Законом о заштити животне средине („Службени гласник РС”, бр. 135/04, 36/09, 36/09 – др. закон, 72/09 – др. закон и 43/11 – УС), Законом о стратешкој процени утицаја на животну средину („Службени гласник РС”, бр. 135/04 и 88/10), Законом о регионалном развоју („Службени гласник РС”, бр. 51/09 и 30/10), Законом о заштити природе („Службени гласник РС”, бр. 36/09, 88/10 и 91/10 – исправка), Законом о националним парковима („Службени гласник РС”, број 84/15), Законом о културним добрима („Службени гласник РС”, бр. 71/94, 52/11 – др. закон и 99/11 – др. закон), Законом о туризму („Службени гласник РС”, бр. 36/09, 88/10, 99/11 – др. закон, 93/12 и 84/15), Уредбом о еколошкој мрежи („Службени гласник РС”, број 102/10), важећим одлукама и стратегијама Владе и другим актима и документима која уређују питања у вези са предметом Просторног плана.

Просторни план је припремљен на основу: верификованог и прихваћеног Концепта Просторног плана (Извештај бр. 350-01-00147/2012-07 од 9. марта 2012. године Комисије за стручну контролу регионалног просторног плана, програма имплементације регионалног просторног плана и просторног плана подручја посебне намене Министарства животне средине, рударства и просторног планирања), поступања по примедбама из Извештаја о извршеној стручној контроли Нацрта просторног плана (Извештај

бр. 350-02-00015/2/2013-01 од 21. марта 2013. године Комисије за стручну контролу Нацрта просторног плана подручја посебне намене слива акумулације „Фелије” Министарства природних ресурса, рударства и просторног планирања), поступања по примедбама из Извештаја о обављеном јавном увиду у Нацрт просторног плана и Извештај о стратешкој процени утицаја Просторног плана на животну средину (Комисија за спровођење јавног увида, Број: 350-01-535/2015-13 од 15. маја 2015. године) и Документационе основе Просторног плана (која је заснована на прибављеним условима надлежних органа и организација, анализи постојеће документације, студијама и секторским експертизама урађеним за све области од значаја за планско подручје и дефинисање планских решења) и др. У припреми и изради Просторног плана успостављена је сарадња са стручним и другим институцијама и организацијама, у првом реду са Јавно комуналним предузећем (у даљем тексту: ЈКП) „Водовод Крушевац”, као и са представницима општинских/градских управа чија ће улога бити значајна за процес имплементације планских решења.

Просторни план представља плански основ за обезбеђење просторних услова за остварење посебне намене подручја, тј. за заштиту слива акумулације „Фелије” у условима одрживог, мултифункционалног развоја планског подручја. Доношењем Просторног плана обезбедиће се: планско коришћење акумулације „Фелије”, заштита и уређење сливног подручја; унапређење инфраструктурне и комуналне опремљености; уређење грађевинског земљишта у насељима и зонама планираним за развој; унапређење квалитета живљења локалног становништва стимулацијом постојећих и развојем нових делатности, у првом реду туризма и алтернативне сеоске економије, уз одговарајуће компензације, како за њихову реализацију, тако и за спровођење мера заштите простора и изворишта вода; и задовољење рекреативних, спортских и културолошких потреба становништва из окружења.

Просторни план се доноси за период до 2025. године, са елементима за прву, приоритетну етапу имплементације до 2017. године. Просторни план садржи:

- полазне основе (са положајем, просторним обухватом и описом граница подручја Просторног плана, граница целина и потцелина посебне намене; обавезама, условима и смерницама из Просторног плана Републике Србије (у даљем тексту: ППРС) и других развојних докумената; скраћеним приказом постојећег стања, потенцијала, ограничења и др);

- принципе, циљеве и општу концепцију просторног развоја подручја слива акумулације „Фелије” (принципе просторног развоја; опште и оперативне циљеве просторног развоја; регионални аспект развоја подручја посебне намене и функционалне везе и међуодnose са окружењем; општу концепцију развоја подручја слива акумулације „Фелије” и др);

- планска решења просторног развоја подручја посебне намене и других области од значаја за дефинисање планских решења (систем водоснабдевања „Фелије”, режиме заштите, уређења и коришћења простора, са анализом утицаја слива акумулације „Фелије” на природне системе, на економију и привредне системе, туризам и рекреацију, демографске и социјалне процесе и системе; просторни развој саобраћаја и инфраструктурних система; заштиту животне средине, природних и непокретних културних добара и заштиту од елементарних непогода и обезбеђење интереса за одбрану земље; основну намену простора с билансом површина посебне намене и др);

- правила употребе земљишта, правила уређења и правила грађења;

- имплементацију Просторног плана (институционални оквир и учеснике у имплементацији; смернице за израду планске документације и спровођење Просторног плана; приоритетна планска решења и пројекте; мере и инструменте за имплементацију Просторног плана и др); и

- рефералне карте и графичке приказе:
 - реферална карта број 1 – Посебна намена простора, у размери 1 : 50 000;
 - реферална карта број 2 – Мрежа насеља и инфраструктурни системи, у размери 1 : 50 000;
 - реферална карта број 3 – Туризам и заштита простора, у размери 1 : 50 000;
 - реферална карта број 4 – Спровођење Просторног плана, у размери 1 : 50 000; и
 - Графички приказ 1. Прегледна карта подручја Плана.

Просторни план је урађен у ГИС окружењу заснованом на ESRI технологији (ArcGIS 10x), што омогућава једноставнију размену података, формирање ГИС за обухваћено подручје и ефикаснију контролу спровођења Просторног плана.

У складу са одредбама члана 22. Закона о планирању и изградњи, упоредо са израдом Просторног плана, припремљен је Извештај о стратешкој процени утицаја Просторног плана на животну средину. Током процедуре израде Нацрта просторног плана Министарство здравља донело је Решење о одређивању зона санитарне заштите изворишта водоснабдевања акумулације „Хелије”, а на захтев органа локалних самоуправа града Крушевца и општина Брус, Александровац, Блаце и Врњачка Бања. Извршилац је урадио Елаборат о зонама санитарне заштите изворишта водоснабдевања акумулације „Хелије”, чиме је обезбеђена пуна компатибилност планских решења и режима коришћења и уређења простора у успостављеним зонама санитарне заштите.

I. ПОЛАЗНЕ ОСНОВЕ

1. ПОЛОЖАЈ, ПРОСТОРНИ ОБУХВАТ И ГРАНИЦЕ ПРОСТОРНОГ ПЛАНА, ГРАНИЦЕ ЦЕЛИНА И ПОТЦЕЛИНА ПОСЕБНЕ НАМЕНЕ

Границе Просторног плана, односно зона санитарне заштите изворишта „Хелије” и подручја посебне намене, одређене су на рефералним картама Просторног плана и описно, према ситуацији на Топографским картама (ТК) размере 1:25000 (Листови ТК25: Краљево 530-3-4, 530-4-3 и 530-4-4, Крушевац 531-3-3, 531-3-4 и 531-4-3, Нови Пазар 580-1-2, 580-1-4, 580-2-1, 580-2-2, 580-2-3, 580-2-4, 580-3-2, 580-4-1 и 580-4-2, Куршумлија 581-1-1, 581-1-2, 581-1-3, 581-1-4, 581-2-1, 581-2-3, 581-3-1, 581-3-2 и 581-4-1). У случају неслагања са текстом, меродавна је ситуација у приказима рефералних карата.

1.1. ПОЛОЖАЈ И ОСНОВНЕ ОДЛИКЕ ПЛАНСКОГ ПОДРУЧЈА

Подручје Просторног плана простире се на деловима територије града Крушевца и општина Александровац, Брус (Расински управни округ), општине Блаце (Топлички управни округ) и општине Врњачка Бања (Рашки управни округ). Обухвата 81 целу катастарску општину (у даљем тексту: КО) и 82 статистичка насеља у којима живи 34.383 становника (2002. год.), односно око 29.700 становника (2011. године)¹. Подручје Просторног плана се простире правцем запад – исток, а у физичко-географском смислу обухвата брдско-планинско подручје Копаноика и Гоча на западу и северозападу, долину Расине која чини централни део са акумулацијом „Хелије” на североистоку и насељем Блаце на југоистоку, на надморским висинама од око 200 m североисточно од бране акумулације до око 2017 m на Панчићевом врху – Копаноику на југозападу.

2. ТЕРИТОРИЈАЛНИ ОБУХВАТ ПОДРУЧЈА ПРОСТОРНОГ ПЛАНА

Подручје Просторног плана обухвата простор површине од око 935 km² на деловима територије (Табела I-1):

– општине Александровац (15 КО): целе катастарске општине Бзенице, Враншница, Грчак, Доброљубци, Козница, Плеш, Рогавчина, Ботурићи, Велика Врбница Горња, Вражогрнци, Горња Злегиња, Плоча, Суботица, Стрменица и Трнавци;

– општине Блаце (19 КО): целе катастарске општине Горњи Кашевар, Попова, Пребреза, Цепница, Буревац, Сибница, Чучале, Алабана, Блаце, Врбовац, Доња Рашица, Качапор, Међухана, Музаће, Придворица, Рашица, Стубал, Суваја и Трбуње;

– општине Брус (42 КО): целе катастарске општине Богише, Брус, Брђани, Будиловина, Влајковци, Град, Горње Левиће, Гочманци, Грашевци, Горњи Липовац, Души, Дренова, Доњи Липовац, Жилинци, Жилци, Жуње, Златари, Кочане, Лепенац, Ливађе, Мала Грабовница, Дртевци, Милентија, Равни, Разбојна, Радманово, Рибари, Стржинци, Батоте, Брзеће, Велика Грабовница, Жарево, Игрош, Крива Река, Кнежева, Кобиље, Мачковац, Мала Врбница, Осредци, Паљевишница, Тршановци и Шошиће;

– општине Врњачка Бања (две КО): целе катастарске општине Гоч и Станишинци; и
– града Крушевца (три КО): целе катастарске општине Гркљане, Мајдево и Хелије.

1.3. ГРАНИЦА ПОДРУЧЈА ПРОСТОРНОГ ПЛАНА

Подручје Просторног плана (935 km²) обухвата: подручје слива акумулације „Хелије” до профила бране површине од око 611 km² и вансливне површине обухваћених КО од око 324 km².

Граница подручја Просторног плана дефинисана је границама целих КО, а приказана је графички и описно (Графички приказ I и Табела I-1).

Граница Просторног плана је:

1) северна граница – од пресека северних спољних граница КО Гоч и Станишинци и пружа се спољном границом КО Станишинци (општина Врњачка Бања), наставља ка истоку спољним границама КО Велика Врбница Горња, Ботурићи (општина Александровац), затим Будиловина, Милентија, Рибари, Кобиље, Мала Врбница, Тршановци и Игрош (општина Брус) и спољном границом КО Доброљубци, Трнавци, Вражогрнци, Суботица и Горња Злегиња (општина Александровац) и даље спољном границом КО Хелије и Мајдево (град Крушевац);

2) источна граница – од пресека спољних граница КО Мајдево и Гркљане и пружа се спољном границом КО Гркљане (град Крушевац), затим иде спољним границама КО Придворица, Међухана, Суваја и Алабана (општина Блаце);

3) јужна граница – од пресека спољних граница КО Алабана и Стубал и наставља ка западу спољним границама КО Горњи Кашевар и Музаће (општина Блаце), улази у подручје општине Брус где прати спољне границе КО Жуње, Батоте, Жарево, Шошиће, Горње Левиће и Кнежево;

4) западна граница – од пресека спољних граница КО Кнежево и Брзеће (општина Брус) и даље спољном границом КО Крива Река, Мачковац и Осредци (општина Брус), у правцу севера прати спољну границу КО Плоча и Рогавчина (општина Александровац), где прелази на територију општине Врњачка Бања и прати спољну границу КО Гоч до пресецања са КО Станишинци, односно до почетне тачке.

Биланс површина према просторном обухвату подручја Просторног плана дат је у Табели I-1.

Табела I-1: Просторни обухват подручја Просторног плана

Територија	Површина у km ²				% општине/града
	укупно општина/град	Просторни план		укупно	
		подручје слива	ван слива		
Општина Александровац	386,56	97,61	63,99	161,60	17,29
Општина Блаце	306,20	100,40	68,39	168,79	18,06
Општина Брус	605,64	359,67	127,86	487,53	52,15
Општина Врњачка Бања	239,09	38,88	31,57	70,45	7,54
Град Крушевац	853,88	14,26	32,16	46,42	4,96
Укупно	2391,37	610,82	323,97	934,79	100,00

1.4. ГРАНИЦЕ ЦЕЛИНА И ПОТЦЕЛИНА ПОСЕБНЕ НАМЕНЕ

Обухват и границе зона санитарне заштите акумулације „Хелије”

У делу Просторног плана који обухвата слив акумулације „Хелије” и део вансливних површина у подбранском делу, успостављају се следеће зоне санитарне заштите изворишта:

– зона непосредне санитарне заштите (у даљем тексту: зона I акумулације) утврђује се у односу на коту максималног успора (у даљем тексту: КМУ) акумулације од 284 m н.в. и обухвата језеро из кога се захвата вода за водоснабдевање укључујући врх преградног објекта (са простором у ширини од 100 m ниводно од круне бране) и приобално подручје акумулације чија ширина износи 10 m у хоризонталној пројекцији од нивоа воде при КМУ воде у језеру², укупне површине око 4,6 km² (4,58 km²);

2. Зона I изворишта површинске воде обухвата и надземну притоку дуж целог тока и подручје са обе стране притоке чија ширина износи најмање 10 m у хоризонталној пројекцији мерено од нивоа воде при волостају притоке који се јавља једном у 10 година.

¹ Први резултати Пописа становништва, домаћинства и станова у Републици Србији 2011.

– ужа зона санитарне заштите (у даљем тексту: зона II акумулације) утврђује се узводно од профила бране у појасу ширине 500 m око акумулације мерено у хоризонталној пројекцији од спољне границе зоне I, на подручју слива акумулације, укупне површине око 12,5 km² (12,47 km²);

– шира зона санитарне заштите (у даљем тексту: зона III акумулације) утврђује се на подручју слива узводно од бране „Фелије”, у делу који није обухваћен зонама I и II акумулације, укупне површине око 594 km² (593,75 km²) и то: од профила бране „Фелије” у атару истоименог села (град Крушевац) граница зоне III акумулације иде у правцу југа пратећи морфолошку вододелницу до границе града Крушевац и општине Брус тј. до тремеђе КО Фелије, КО Мајдево и КО Златари. Потом скреће ка истоку прелазећи преко локалитета Стара суваја, узвишења Биба (кота 585 m н.в.) и локалитета Високо дубље до коте 635 m н.в, затим граница скреће ка југу пратећи морфолошко развође преко кота 579 m н.в. и 656 m н.в. и пресецајући локалитет Крива Липа (кота 631 m н.в.), заобилази локалитет Стошинац и излази на границу града Крушевац и општине Блаце код коте 687 m н.в. Потом, мењајући смер ка истоку од коте 687 m н.в. прати границу града Крушевац (КО Грклане) и општине Блаце (КО Попова) преко коте 635 m н.в, локалитета Сенокос (634 m н.в.), коте 712 m н.в, локалитета Дебело брдо и коте 849 m н.в, а затим скреће ка југоистоку пратећи североисточну границу КО Попова до коте 791 m н.в. Затим иде у правцу југозапада пратећи источну границу КО Попова преко локалитета Караула, коте 788 m н.в, локалитета Дуњишки лаз, коте 791 m н.в, локалитета Аврамов лаз и коте 787 m н.в, те наставља преко гребена Расечени камен (кота 814 m н.в.), па у правцу југоистока прати границу КО Врбовац преко коте 731 m н.в, локалитета Страни лаз (кота 658 m н.в.), коте 606 m н.в, коте 585 m н.в. и локалитета Марковића брдо (кота 549 m н.в) све до Цветковића брега (кота 526 m н.в), када скреће ка југу преко локалитета Драгоморовац (кота 473 m н.в.), улази у КО Блаце обухватајући насеље Блаце, пресеца ДП IB реда бр. 38 (P-102)³ (кота 398 m н.в.), а потом мења правац ка западу (преко коте 390 m н.в.), обухвата Блачко језеро и наставља истим правцем преко коте 403 m н.в) све до Трбуњског брда (кота 466 m н.в.), одакле мења правац ка југу, иде преко коте 437 m н.в, прелазећи преко локалитета Шермички брег (кота 429 m н.в.) и излази на границу између КО Трбуње и КО Горњи Кашевар (кота 447 m н.в.) код насеља Горњи Кашевар (КО Горњи Кашевар). Даље мења правац ка западу и прати јужне границе КО Трбуње, КО Доња Рашица, КО Рашица (општина Блаце) и јужну границу КО Жуње (општина Брус) преко локалитета Кашеварска коса (кота 483 m н.в.), коте 604 m н.в, Музаћког брда (кота 590 m н.в.), коте 769 m н.в, врха Црна чука (1066 m н.в.), локалитета Кукулић (кота 1045 m н.в.) и локалитета Кравор (кота 1017 m н.в.), па наставља преко врха Пожар (кота 1164 m н.в.) до Леле Горе (кота 1084 m н.в.), где улази у КО Батоте, а потом граница мења правац ка југу пратећи морфолошку вододелницу преко локалитета Широка равна, коте 1016 m н.в, све до узвишења Равна глава (кота 1113 m н.в.). Затим граница скреће ка западу преко локалитета Сто, врха Главић (кота 1039 m н.в.), В. Брдо (кота 1003 m н.в.) и Ђурина липа (1011 m н.в.), одакле мења правац ка северозападу преко локалитета Гарванић, коте 913 m н.в, засека Марковићи (КО Батоте), све до врха Мали Трупац (кота 953 m н.в.). Потом скреће ка југозападу до узвишења В. Трупац (кота 1014 m н.в.) на граници Просторног плана па прати југозападну границу КО Батоте, преко локалитета Хумка (кота 993 m н.в.), до локалитета Широка вода. Затим граница наставља ка западу и улази у КО Жарево преко коте 921 m н.в. и локалитета Округлица, те наставља преко локалитета Локвеник (кота 1007 m н.в.), коте 1041 m н.в, коте 1051 m н.в, до врха Чукар (1065 m н.в.). Даље у истом правцу прати северну границу КО Жарево преко коте 944 m н.в, локалитета Врата (кота 1072 m н.в.) и локалитета Магурина (кота 1046 m н.в.) до Кадине чуке (кота 1111 m н.в.), када улази у КО Шошиће и наставља северозападно преко коте 1097 m н.в. ка локалитету Велика гробница (кота 1115 m н.в.), па наставља у истом правцу и прелазећи преко врха Плочник (1205 m н.в.), коте 1181 m н.в. и коте 1349 m н.в. до врха Огледна (кота 1359 m н.в.). Граница наставља даље ка југозападу улазећи у КО Радманово, иде у истом правцу до коте 1168 m н.в. и преко гребена Брложњак (кота 1224 m н.в.) излази на јужну границу КО Радманово. Потом

у правцу југозапада прати границу КО Радманово и КО Гочманци, преко локалитета Кошаре и коте 1162 m н.в, и скреће ка северозападу дуж границе између КО Гочманци и КО Брзеће до коте 1236 m н.в. Одавде граница мења правац ка југу прелазећи кроз КО Брзеће до коте 1215 m н.в. када, пратећи границу КО Брзеће и КО Кнежево, мења правац ка западу-југозападу, прелазећи преко Марине чуке (1267 m н.в.), локалитета Рудине (кота 1246 m н.в.), коте 1221 m н.в, и код локалитета Мрамор (кота 1127 m н.в.) улази у Национални парк „Копаоник”. Одавде граница скреће ка северозападу прелазећи преко локалитета Гарине (кота 1535 m н.в.), врха Струга (1608 m н.в.) и локалитета Леденице (кота 1870 m н.в.) и истим правцем излази на Караман гребен (кота 1917 m н.в.) долазећи до границе Просторног плана и западне границе општине Брус (КО Брзеће). Даље прати границу Просторног плана ка северу преко врха Вучак (кота 1936 m н.в.), превоја Јарам (кота 1788 m н.в.) до врха Велика Гобела (1934 m н.в.), одакле мења правац ка истоку, прелазећи преко подручја Националног парка (у даљем тексту: НП) „Копаоник”, где прелази преко гребена Јелица (кота 1788 m н.в, кота 1777 m н.в. и кота 1670 m н.в.), наставља преко врха Мала Шиљача (кота 1617 m н.в.) и врха Велика Шиљача (кота 1625 m н.в.). Потом, пратећи морфолошку вододелницу у правцу истока иде преко коте 1457 m н.в, врха Мрамор (кота 1296 m н.в.) и напушта подручје НП „Копаоник”. Даље прати границу између КО Крива река и КО Палевштица, преко локалитета Црепуљача и Палеж (кота 1416 m н.в. и кота 1478 m н.в.), па скреће ка северу и улази у КО Мачковац, даље у правцу североистока прелази преко локалитета Мокро (кота 1356 m н.в.) и долази до Обрадове чуке (кота 1431 m н.в.), преко гребена Дебелиште до коте 1383 m н.в. и врха Борје (кота 1379 m н.в.), а потом пратећи источну границу КО Мачковац, преко коте 1246 m н.в, долази до гребена Врхови (кота 1307 m н.в.). Одавде граница мења правац ка западу у правцу засека Милојевићи (КО Мачковац) и обилазећи локалитет Дичевац, скреће ка северу до врха Чукара (1109 m н.в.), а потом истим правцем улази у КО Осредци и преко гребена Врљак (кота 1155 m н.в.) обухватајући заселак Милинчићи (КО Осредци) долази до гребена Камиле (кота 1256 m н.в.), а затим скреће ка северозападу до врха Гарушана (кота 1251 m н.в.). Даље наставља у правцу севера до локалитета Нерађе (кота 1350 m н.в.) на граници општина Брус и Александровац, затим у правцу запада, пратећи ову границу, пресеца локалитет Костолом (кота 1212 m н.в.) и излази на локалитет Јазвине (кота 1202 m н.в.). Потом граница скреће ка северу преко локалитета Крст (1204 m н.в.), Караула (1113 m н.в.), Плековиште (1176 m н.в.) и Орловац, па мења правац ка западу преко коте 1219 m н.в, локалитета Раскрсје, Металица (кота 1274 m н.в.), Стражиште (кота 1272 m н.в.), коте 1229 m н.в, локалитета Маревац, коте 1386 m н.в, врха Плочка чука (кота 1779 m н.в.) до врха Жељин (кота 1785 m н.в.). Затим у правцу севера прати границу Просторног плана, односно границу између општине Александровац (КО Рогавчина) и града Краљево (КО Гокчаница и КО Пределе), преко локалитета Буковик, Пребиловац (кота 1418 m н.в.), коте 1286 m н.в, локалитета Металица, коте 1272 m н.в, локалитета Црни врх (кота 1542 m н.в.) све до коте 1484 m н.в. Даље скреће ка североистоку пратећи границу општина Александровац и Врњачка Бања, преко коте 1386 m н.в, локалитета Шиљата колиба, Савин Лаз, до коте 1387 m н.в. Даље, у правцу севера пресеца КО Гоч, преко коте 1184 m н.в. и пратећи морфолошко развође излази на границу између општине Врњачка Бања и града Краљево. Потом граница, мењајући правац ка североистоку, прати границу Просторног плана преко локалитета Шиљата колиба и иде до коте 1072 m н.в, а потом наставља у источном правцу гребеном Гоча до коте 1040 m н.в, преко врха Крст (кота 1123 m н.в.), коте 1025 m н.в, до локалитета Водичко брдо (кота 1121 m н.в.), па улази у КО Станишинци у близини локалитета Лисача. Потом наставља у југоисточном правцу преко локалитета Катунеште (кота 981 m н.в.), Миодраговачка чука (кота 1001 m н.в.), Арнаутовац (кота 951 m н.в.), обилазећи заселак Иричани (КО Станишинци) и обухватајући заселак Горња Мала (КО Станишинци), иде у истом правцу и излази на узвишење Виљац (кота 1077 m н.в.) на граници општина Врњачка Бања (КО Станишинци) и Александровац (КО Стрменица). Даље истим правцем граница пресеца КО Стрменица, прелази преко локалитета Пресека и коте 941 m н.в. до Стрменичког брда, обухватајући заселак Ристићи (КО Стрменица), па преко гребена Витлић (кота 920 m н.в.) наставља ка југу и излази на границу КО Стрменица и КО Велика Врбница Горња, преко локалитета Пожари (кота 874 m

3 Обележавање државних путева (ДП) према Уредби о категоризацији државних путева („Службени гласник РС”, бр. 105/13 и 119/13) и веза са старим ознакама за магистралне (М) и регионалне (Р) путеве.

н.в. и кота 815 m н.в.), а затим на границу КО Плеш и КО Велика Врбница Горња и КО Грчак и КО Велика Врбница Горња. Потом граница улази у КО Ботурићи код врха Брегови (кота 762 m н.в.) и у правцу југа иде преко локалитета Оглавак (кота 766 m н.в. и 733 m н.в.), па мења правац ка југоистоку, прелази преко коте 645 m н.в. обухватајући заселак Марићи (КО Ботурићи) и излази на границу општина Александровац и Брус. Затим истим правцем улази на подручје КО Будиловина (општина Брус) обухватајући заселак Тоскићи (КО Будиловина), па прелази преко локалитета Велики Бановац (кота 678 m н.в.), пресеца ДП IIIА реда бр. 207 (P-119), па преко локалитета Мали Бановац (кота 656 m н.в.) излази на границу Просторног плана, односно на границу општине Брус (КО Милентија) и општине Александровац (КО Доњи Вратари) преко локалитета Шанац (кота 691 m н.в.) и даље у истом правцу ка југу улази у КО Рибари, прелази преко Рибарског брда (кота 709 m н.в.), заобилази заселак Дачковићи (КО Рибари) и избија на врх Гледалиште (кота 754 m н.в.). Потом у правцу југа пресеца територију КО Кобиље, преко локалитета Божановић, Кобиље (кота 729 m н.в.) до локалитета Доње брдо (кота 643 m н.в.), па иде преко коте 633 m н.в. локалитета Слава, где пресеца ДП IIIА реда бр. 211 (P-218), и скреће ка југоистоку прелазећи преко подручја КО Мала Грабовница, излази на Стевовићко брдо (кота 701 m н.в.) и долази до границе КО Мала Грабовница и КО Тршановци, а затим наставља у истом правцу преко подручја КО Тршановци, идући преко врхова Караула (кота 391 m н.в.) и Китар (кота 664 m н.в.) и обухватајући заселак Јелићи, па излази на границу КО Тршановци и КО Игош, прелази преко врха Коштинац (кота 627 m н.в.), затим преко локалитета Трлине прати североисточну границу КО Лепенац до коте 534 m н.в. потом у правцу југоистока пресеца територију КО Лепенац, преко коте 527 m н.в. до границе КО Лепенац и КО Стројинци, затим мења правац ка североистоку пресецајући заселак Брђанци, пролази коту 444 m н.в. па пресеца заселак Миљковићи (КО Игош) и иде преко коте 445 m н.в. па пресеца заселак Стефановићи (КО Игош), те преко локалитета Влаина (кота 433 m н.в.) наставља до Живковог гроба (кота 462 m н.в.), где излази на границу општина Брус (КО Жилинци) и Александровац (КО

Доброљубци) преко локалитета Влаина (кота 437 m н.в.) и Караула (кота 496 m н.в.), затим преко коте 492 m н.в. наставља до локалитета Бела стена (кота 508 m н.в.), па иде преко узвишења Дугин брег (кота 554 m н.в.), одакле скреће ка истоку пресецајући територију КО Вражогрнци до локалитета Клик, а потом мења правац ка северу пратећи морфолошко развође, прелази преко локалитета Јанковица, узвишења Чука (кота 430 m н.в.), а потом у правцу истока обилази локалитет Црепуљача и излази на границу општине Александровац (КО Горња Зелегина) и града Крушевца (КО Ђелије). Затим у правцу североистока прати границу између ових КО, преко коте 393 m н.в. и обухватајући заселак Набрђе (КО Ђелије), па код узвишења Никоља (кота 371 m н.в.) излази на границу подручја Просторног плана и прати је у правцу истока, преко локације Ристино гувно и коте 377 m н.в., а затим скреће у правцу југоистока преко локалитета Деспинац (кота 362 m н.в.), Сувајско брдо (кота 351 m н.в.) и Смиљковица (кота 276 m н.в.), одакле скреће у правцу профила бране до које долази из правца северозапада.

У оквиру шире зоне санитарне заштите акумулације „Ђелије” формирана је брана и акумулација „Селиште” на Гочкој реци за коју се успостављају зоне санитарне заштите изворишта, и то:

– зона I акумулације „Селиште” која обухвата језеро из кога се захвата вода за јавно водоснабдевање, укључујући врх прегралног објекта и приобално подручје акумулације чија ширина износи 10 m у хоризонталној пројекцији од нивоа воде при КМУ воде у језеру, укупне површине 0,08 km²;

– зона II акумулације „Селиште” утврђује се узводно од профила бране у појасу ширине 500 m око акумулације мерено у хоризонталној пројекцији од спољне границе зоне I, укупне површине 1,19 km²;

– зона III акумулације „Селиште” обухвата подручје изван границе зоне II акумулације до границе која заокружује површину слива акумулације и који је саставни део слива акумулације „Ђелије”.

Биланс површина подручја Просторног плана према територијалном обухвату и зонама санитарне заштите акумулације приказан је у Табели I-2:

Табела I-2: Биланс територијалног обухвата подручја Просторног плана и зона санитарне заштите у сливу акумулације „Ђелије” (у km²)

Град/ Општина	КО	зона непосредне санитарне заштите са акумулацијом (зона I)	ужа зона санитарне заштите (зона II)	шира зона санитарне заштите (зона III)	ван слива акумулације „Ђелије”	укупно
		1.	2.	3.	4.	1+2+3+4
Врњачка Бања	Гоч	0,08	1,19	18,55	14,18	34,01
	Станишинци	0,00	0,00	19,06	17,38	36,44
Александровац	Бзенице	0,00	0,00	21,19	0,00	21,19
	Ботурићи	0,00	0,00	2,53	2,65	5,18
	Велика Врбница Горња	0,00	0,00	0,01	15,32	15,33
	Вражогрнци	0,00	0,00	0,13	3,08	3,21
	Вранштица	0,00	0,00	8,19	0,14	8,33
	Горња Зелегина	0,00	0,04	0,07	4,11	4,22
	Грчак	0,00	0,00	4,25	0,03	4,28
	Доброљубци	0,00	0,00	0,54	8,41	8,95
	Козница	0,00	0,00	9,52	0,21	9,73
	Плеш	0,00	0,00	8,99	0,01	9,00
	Плоча	0,00	0,00	1,06	16,37	17,43
	Рогавчина	0,00	0,00	32,49	0,06	32,55
	Стрменица	0,00	0,00	6,01	1,50	7,51
	Суботица	0,00	0,02	1,01	5,12	6,15
Трнавци	0,00	0,12	1,44	6,97	8,53	
Блаце	Алабана	0,00	0,00	0,00	4,66	4,66
	Блаце	0,00	0,00	7,37	3,91	11,28
	Врбовац	0,00	0,00	7,19	0,46	7,65
	Горњи Кашевар	0,00	0,00	0,06	4,05	4,11
	Доња Рашица	0,00	0,00	2,78	0,06	2,84
	Ђуревац	0,00	0,00	4,40	0,00	4,40
	Качапор	0,00	0,00	0,10	7,94	8,04
	Међухана	0,00	0,00	0,01	4,38	4,39
	Музаће	0,00	0,00	0,14	12,70	12,84
	Попова	0,00	0,00	18,71	0,09	18,80
	Пребреза	0,00	0,00	13,69	0,00	13,69
	Придворица	0,00	0,00	0,02	20,31	20,33
	Рашица	0,00	0,00	6,35	0,01	6,36

Град/ Општина	КО	зона непосредне санитарне заштите са акумулацијом (зона I)	ужа зона санитарне заштите (зона II)	шира зона санитарне заштите (зона III)	ван слива акумулације „Пелије”	укупно
		1.	2.	3.	4.	1+2+3+4
	Сибница	0,00	0,00	16,50	0,00	16,50
	Стубал	0,00	0,00	0,00	6,35	6,35
	Суваја	0,00	0,00	0,00	1,50	1,50
	Трбуње	0,00	0,00	8,27	1,98	10,25
	Чучале	0,00	0,00	6,88	0,00	6,88
	Цепница	0,00	0,00	7,93	0,00	7,93
Брус	Батоте	0,00	0,00	36,56	9,39	45,95
	Богише	0,22	0,77	5,93	0,00	6,92
	Брђани	0,00	0,00	7,03	0,00	7,03
	Брзеће	0,00	0,00	15,91	10,07	25,98
	Брус	0,00	0,00	2,26	0,00	2,26
	Будиловина	0,00	0,00	4,52	0,78	5,30
	Велика Грабовница	0,00	0,00	21,99	0,03	22,02
	Влајковци	0,00	0,00	17,78	0,00	17,78
	Горње Левиће	0,00	0,00	0,05	14,60	14,65
	Горњи Липовац	0,00	0,00	6,32	0,04	6,36
	Гочманци	0,00	0,00	3,44	0,03	3,47
	Град	0,00	0,00	3,93	0,00	3,93
	Грашевци	0,00	0,00	16,62	0,00	16,62
	Доњи Липовац	0,00	0,00	15,02	0,01	15,03
	Дренова	0,00	0,00	7,47	0,00	7,47
	Дртевци	0,00	0,00	1,47	0,00	1,47
	Дупци	0,00	0,14	16,47	0,00	16,61
	Жарево	0,00	0,00	2,99	11,80	14,79
	Жилинци	0,00	0,24	3,87	0,01	4,12
	Жилци	0,00	0,00	7,14	0,00	7,14
	Жуње	0,00	0,00	25,66	0,02	25,68
	Златари	2,02	4,39	10,07	0,01	16,49
	Игрош	0,00	0,00	0,17	8,52	8,69
	Кнежево	0,00	0,00	0,05	3,40	3,45
	Кобиље	0,00	0,00	4,16	4,02	8,18
	Кочине	0,00	0,00	7,09	0,00	7,09
	Крива Река	0,00	0,00	4,66	28,14	32,80
	Лепенац	0,00	0,00	12,04	0,18	12,22
	Ливађе	0,00	0,00	6,46	0,00	6,46
	Мала Врбница	0,00	0,00	0,00	5,95	5,95
	Мала Грабовница	0,00	0,00	1,98	0,72	2,70
	Мачковац	0,00	0,00	1,54	10,18	11,72
	Милентија	0,00	0,00	3,58	0,06	3,64
Осредци	0,00	0,00	23,48	4,02	27,50	
Паљевиштица	0,00	0,00	7,84	0,11	7,95	
Равни	0,00	0,43	6,50	0,00	6,93	
Радманово	0,00	0,00	6,39	0,86	7,26	
Разбојна	0,07	0,56	10,50	0,00	11,13	
Рибари	0,00	0,00	8,45	1,24	9,69	
Стројинци	0,00	0,00	7,57	0,12	7,69	
Тршановци	0,00	0,00	3,42	1,82	5,24	
Шошиће	0,00	0,00	2,48	11,69	14,17	
Крушевац	Грклане	0,00	0,00	2,71	20,43	23,14
	Мајдево	0,00	0,10	1,92	11,34	13,36
	Пелије	2,27	5,66	1,55	0,44	9,92
	Укупно	4,66	13,66	592,48	323,99	934,79

1.5. ПОСЕБНЕ НАМЕНЕ ПОДРУЧЈА ПРОСТОРНОГ ПЛАНА

Посебна намена подручја Просторног плана која је кључна за утврђивање планских решења јесте слив акумулације „Пелије” која представља важан објекат у саставу Расинско-моравског регионалног система за снабдевање насеља водом и Западноморавског речног система за интегрално коришћење, уређење и заштиту вода.

Остале посебне намене на подручју Просторног плана, утврђене планским и стратешким документима на националном нивоу, јесу заштићено подручје НП „Копаноник” и подручје примарне туристичке дестинације Копаноник.

2. ОБАВЕЗЕ, УСЛОВИ И СМЕРНИЦЕ ИЗ ПРОСТОРНОГ ПЛАНА РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ И ДРУГИХ РАЗВОЈНИХ ДОКУМЕНТА⁴

2.1. ПРОСТОРНИ ПЛАН РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ

За подручје овог просторног плана посебно су релевантне следеће одредбе ППРС-а:

- подручје делом припада високопланинским подручјима Републике Србије, односно зони Копаоник – Жељин – Столови – Гоч, са стратешким приоритетом: развој туристичког центра Копаоник, туристичке, саобраћајне и техничке инфраструктуре, интегрисање понуде са потпланинским селима; унапређење пољопривреде и других комплементарних активности и др;

- подручје припада већим делом функционално урбаном подручју (у даљем тексту: ФУП) центра националног значаја Крушевца, док мањи део (општина Блаце) припада ФУП-у центра међународног значаја Ниша;

- развој туризма усмерен је развојем кластера Средишња и западна Србија и примарне туристичке дестинације Копаоник (кроз целогодишњу понуду), односно кроз развој секундарних туристичких простора;

- подручје припада Расинско-поморавском регионалном систему за снабдевање водом и Западноморавском регионалном систему коришћења, уређења и заштите речних вода. Приоритетно је водоснабдевање из изворишта површинских вода, уз обавезу примене одговарајућих мера заштите. Дугорочни циљ је враћање квалитета површинских вода у захтеване класе квалитета (I, IIa и IIb класа). У приоритетима развоја водопривредне инфраструктуре до 2014. године, предвиђено је ширење Расинског система ка Параћину;

- потенцијално, гасификација ће уследити након реализације магистралног гасовода Појате – Крушевац – Врњачка Бања. Посебну пажњу треба посветити развоју и могућностима примене алтернативних извора енергије примерених посматраном подручју (биомаса, биогаз, мале хидроелектране (у даљем тексту: МХЕ), геотермална и енергија сунца и ветра).

- животна средина је квалитетна, претежно под воћњацима, виноградима, ливадама, пашњацима и шумама. Стратешки приоритет је побољшање квалитета површинских и подземних вода, реализација постројења за пречишћавање отпадних вода (у даљем тексту: ППОВ) у насељима са највећим утицајима на изворишта – Брус и Блаце, обезбеђење рационалног коришћења воде у индустрији и енергетици увођењем нових технологија и рецикулације;

- у области заштите природних добара, посебан значај дат је заштити планинских подручја (НП „Копаоник“), заједно са заштитом изворишта и водотокова прве категорије и заштити влажних и забарених површина. На основу претходних истраживања и валоризације, биће дефинисани статус, просторни обухват и режими заштите за подручје планина Јастребац, Гоч – Жељин – Столови и хидроакумулације „Хелије“.

2.2. УРЕДБА О УТВРЂИВАЊУ ВОДОПРИВРЕДНЕ ОСНОВЕ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ

Водопривредна основа Републике Србије (у даљем тексту: ВОС) је основни документ којим се утврђује стратегија коришћења вода, заштите вода и заштите од вода на територији Републике Србије, као јединственог водопривредног простора. Основни стратешки циљ ВОС је: „одржавање и развој водног режима којим се обезбеђују најповољнија и најделиходнија техничка, економска и еколошка решења за јединствено управљање водама, заштиту од штетног дејства вода, заштиту вода и коришћење вода“. ВОС има задатак да обезбеди остваривање наведеног основног стратешког циља, водећи рачуна о често опречним интересима појединих водопривредних области и грана и у великој мери супротстављеним захтевима осталих корисника простора.

Постојећа акумулација „Хелије“ на Расини је део Расинско-поморавског регионалног система који обухвата најниводнији део тока Западне Мораве и узводни део тока Велике Мораве. Поред експлоатације локалних изворишта подземних и површинских вода, те акумулације „Хелије“, потребне количине воде ће се добијати и из планираних акумулација на рекама Ресави, Црници и Дуленки које ће формирати јединствен систем.

⁴ Детаљније у форми комплетних извода у Документационој основи Просторног плана.

Висококвалитетном водом вишенаменске акумулације „Хелије“ снабдевају се насеља у граду Крушевцу и општини Александровац, док је у реализацији прикључивање насеља у општинама Ћићевац и Варварин и дела насеља општине Ражањ. Воде са овог изворишта могу се упутити даље према северу, чиме би се обезбедио део потребних вода за Јагодину. Према ВОС, потребно је заштитити акумулацију „Хелије“ од отпадних вода насеља Брус и Блаце, тј. исте треба пречистити и испустити низводно од бране, односно извршити њихово високо биолошко пречишћавање уз одстрањивање хранљивих материја.

Према ВОС, прогнозиране су укупне потребе за водом (високо квалитетне воде за домаћинства и индустрију) до 2021. године. Оне за град и општине чији су делови територије обухваћени Просторним планом износе: Крушевац (81,0 x 10⁶ m³/год), Брус (4,0), Врњачка Бања (13,2), Блаце (3,4) и Александровац (14,4).

Дефинисан је обим потребних антиерозивних радова у сливу акумулације „Хелије“ који обухватају око 65.500 m³ грађевинских и око 7.500 ha биолошких радова.

2.3. УРЕДБА О УТВРЂИВАЊУ РЕГИОНАЛНОГ ПРОСТОРНОГ ПЛАНА ЗА ПОДРУЧЈЕ ШУМАДИСКОГ, ПОМОРАВСКОГ, РАШКОГ И РАСИНСКОГ УПРАВНОГ ОКРУГА

(„Службени гласник РС“, број 39/14)

Уредба о утврђивању Регионалног просторног плана за подручје Шумадиског, Поморавског, Рашког и Расинског управног округа (у даљем тексту: РПП) обухваћено је око 82% територије овог просторног плана, или 766 km² (на деловима територија општина Врњачка Бања, Александровац, Брус и града Крушевца). За подручје овог просторног плана, релевантне су следеће одредбе РПП-а: западни део подручја припада високопланинским подручјима Републике Србије, односно зони Копаоник – Жељин – Столови – Гоч; подручје ће се већим делом развијати у оквиру ФУП-а националног значаја Крушевца; гасификација подручја ће уследити након реализације магистралног гасовода Појате – Крушевац – Врњачка Бања и даље ка Западној Србији; препоручује се примена алтернативних извора енергије, планиран је развој Расинско-поморавског регионалног система за снабдевање водом и Западноморавског регионалног система коришћења, уређења и заштите речних вода што опредељује коришћење, заштиту вода и заштиту од вода и ширење водопривредне инфраструктуре Расинског система ка Параћину; развој туризма предвиђен је у склопу кластера средишња и западна Србија, примарне туристичке дестинације Копаоник (кроз целогодишњу понуду), односно кроз развој секундарних туристичких простора; стратешки приоритет је побољшање квалитета површинских и подземних вода, реализација ППОВ у насељима са највећим утицајима на изворишта – Брус и Блаце, обезбеђење рационалног коришћења воде у индустрији и енергетици увођењем нових технологија и рецикулације; и посебан значај је, у области заштите природних добара, дат НП „Копаоник“ и другим просторима (Јастребац, Гоч – Жељин – Столови и акумулација „Хелије“) за које је предвиђено дефинисање статуса, просторног обухвата и режима заштите.

2.4. УРЕДБА О УТВРЂИВАЊУ РЕГИОНАЛНОГ ПРОСТОРНОГ ПЛАНА ЗА ПОДРУЧЈЕ НИШАВСКОГ, ТОПЛИЧКОГ И ПИРОТСКОГ УПРАВНОГ ОКРУГА

(„Службени гласник РС“, број 1/13)

Уредба о утврђивању Регионалног просторног плана за подручје Нишавског, Топличког и Пиротског управног округа (у даљем тексту: РППНТП) обухваћено је око 18% територије овог просторног плана, или 169 km² (на делу територије општине Блаце). За подручје овог просторног плана, релевантне су следеће одредбе РППНТП-а: потенцијали водних ресурса су локална изворишта за снабдевање насеља водом, у која се сврставају и мања језера (Блачко); на територији општине Блаце налази се акумулација „Придворица“ на Придворичкој реци; дугорочна оријентација у снабдевању становништва водом је изградња регионалних водоводних система у које би били интегрисани постојећи водоводни системи; планирано водоснабдевање Блаца је из будуће вишенаменске акумулације „Селова“ (133 L/s питке воде); на угроженост стања животне средине утиче нефункционисање ППОВ у Блацу; у погледу природних ресурса, истраживање лежишта кречњака су

на локалитету „Пашин камен“ у општини Блаце; заштићена природна добра су СП „Пребреза“ и СП „Церови код Ђушиног гроба“; у северозападном делу општине Блаце су површине које су предвиђене за заштиту од ерозије и то у сливу Придворичке реке – акумулација „Придворица“ и реке Блаташнице; Блаце је неразвијена и депопулациона општина са високом стопом незапослености (преко 50%); мрежа насеља је неравномерно развијена због гравитационе снаге Ниша у односу на остале центре; предвиђа се вишестепена хијерархија центара у мрежи насеља, где се у првој хијерархијској равни налази град Ниш као центар међународног значаја, док је Блаце у петој хијерархијској равни као општински центар II реда, а центри заједнице насеља су Пребреза и Међухана; организација јавних служби за општину Блаце је у оквиру ФУП-а националног значаја чији је центар град Крушевац; у инфраструктурном погледу, предвиђен развој гасоводне мреже у правцу југа обухватиће и крак магистралног гасовода МГ-11 – 02 ка Блацу, на коме је главно разводно чвориште (у даљем тексту: ГРЧ) „Блаце“, од кога ће се одвојити крак гасовода до главне мерно-регулационе станице (у даљем тексту: ГМРС) „Блаце“, за снабдевање гасом потрошача на територији ове општине.

2.5. УРЕДБА О УТВРЂИВАЊУ ПРОСТОРНОГ ПЛАНА ПОДРУЧЈА ПОСЕБНЕ НАМЕНЕ НАЦИОНАЛНОГ ПАРКА КОПАОНИК

(„Службени гласник РС”, број 95/09)

За подручје овог просторног плана посебно су релевантне следеће одредбе Просторног плана подручја посебне намене Националног парка Копаоник:

– као простор посебних природних и туристичких вредности од националног значаја обухваћено је око 11% територије овог просторног плана, или око 102 km² (на деловима територије општине Брус, КО: Кнежево, Брзеће, Гочманци, Ливађе, Паљевштица и Крива Река);

– утврђене су зоне са режимима заштите I, II и III степена НП, као и зоне од интереса за развој туристичко-рекреативних активности. У оквиру дела општине Брус обухваћеног Просторним планом подручја посебне намене Националног парка Копаоник, у режиму заштите I степена налази се око 469 ha, у режиму заштите II степена око 724 ha и у режиму заштите III степена око 3.028 ha. У општини Брус, подручје непосредне заштите НП захвата површину од око 3.900 ha, а подручје посредне заштите око 2.045 ha;

– утврђена су правила: коришћења, уређења и заштите природе, пољопривредног, шумског земљишта и др и уређења и одрживог просторног развоја (мреже насеља и становништва, руралних подручја, привредних делатности, јавних служби, инфраструктурних система и др);

– као доминантна привредна активност, компатибилна са заштитом НП, предвиђен је развој туризма у туристичким подцентрима Туристичког центра Копаоник: Јарам (делом на територији општине Рашка), Сребрнац, Рендара и Брзеће, туристичким селима – Крива Река и Кнежево, затим алпска и нордијска скијалишта, и др, уз интеграцију са бројним туристичким ресурсима и природним и културним вредностима у непосредном окружењу. Као доминантан вид туризма, предвиђен је стационарни и излетнички планински туризам, са целогодишњим коришћењем капацитета понуде (у зимском периоду алпско скијање и активности осталих зимских спортова, и у летњем периоду бројни видови спортско-рекреативног туризма).

2.6. УРЕДБА О УТВРЂИВАЊУ ПРОСТОРНОГ ПЛАНА ПОДРУЧЈА ПОСЕБНЕ НАМЕНЕ СЛИВА АКУМУЛАЦИЈЕ „СЕЛОВА”

(„Службени гласник РС”, број 11/15)

За подручје овог просторног плана посебно су релевантне следеће одредбе Просторног плана подручја посебне намене слива акумулације „Селова”:

– обухваћено је око 12% територије овог просторног плана или 57 km² (на деловима територије општине Брус, КО: Батоте, Жарево, Шошиће, Радманово и Горње Левиће);

– у погледу хидрогеолошке рејонизације изворишта подземних вода, Подручје Просторног плана припада рејону „Шумадијско-копаоничке области” коју карактеришу геолошке формације

водонепропусних и слабо пропусних комплекса сиромашних подземном водом;

– на основу карактеристика терена (надморска висина, нагиб терена, начин коришћења земљишта – посебно обрадивог), обухваћени део планског подручја је углавном планинског карактера (преко 800 m надморске висине);

– минералне сировине су настале деловањем терцијарног магматизма у широјој зони која је део рудне зоне Копаоника (лежишта и рудне појаве гвожђа, молибдена, волфрама, бакра, азбеста, волстонита, антимона, живе, олова и цинка. Већи каменолом се налази на подручју КО Радманово. Истраживања минералних вода су извршена на локалитету у Жарево, а недовољно су истражене минералне воде у Магову;

– на деловима који су обухваћени националним туристичким центром у оквиру НП „Копаоник”, доминира планински, претежно зимски туризам, углавном стационаран, заснован на мотивима рекреације и спорта, док је излетнички туризам мање заступљен. Према планираном развоју туризма, по ободу слива акумулације, дуж државних и општинских путева, предвиђено је формирање бициклистичких и пешачких стаза: бициклистичка рута на правцу акумулације „Хелије” – Брус – Брзеће, са везом са постојећим и новопланираним стазама;

– у мрежи насеља, на обухваћеном делу Просторног плана, као насеља са ограниченим функцијама централитета су: Батоте, Жарево и Горње Левиће. Насеља ће се усмеравати ка граду Крушевцу као центру ФУП-а националног значаја. Са градом Крушевцом, везе се остварују и због изласка на коридор Е-75, крушевачке индустрије, као и водоакумулације „Хелије” на Расини. Везе са другим деловима Републике Србије остварују се првенствено путним правцима: државни пут IIА реда број 211 (Стопања – Витково – Брус – Брзеће – Копаоник) са Доњим Ибром, Горњим Лабом, Малим Косовом и туристичком дестинацијом Копаоник и на северу са Великим и Малим Јастрепцем, иза којих се пружају области Жупе, Расине и Алексиначког Поморавља.

2.7. ОСТАЛИ РЕЛЕВАНТНИ ДОКУМЕНТИ

Националне и локалне стратегије, планови и остали документи

Просторни план је усаглашен са националним стратешким документима: Стратегија регионалног развоја Републике Србије („Службени гласник РС”, бр. 55/05 и 71/05); Национална стратегија одрживог развоја („Службени гласник РС”, број 44/05); Национална стратегија Србије за приступање Србије и Црне Горе Европској унији (2005); Стратегија развоја туризма Републике Србије („Службени гласник РС”, број 91/06); Стратегија развоја енергетике Републике Србије до 2015. године („Службени гласник РС”, број 44/05) са Уредбом о утврђивању програма остваривања стратегије развоја енергетике Републике Србије до 2015. године за период од 2007. до 2012. године („Службени гласник РС”, бр. 17/07, 73/07, 99/09 и 27/10); Стратегија пољопривреде и руралног развоја Републике Србије за период 2014-2024. године („Службени гласник РС”, број 85/14); Стратегија управљања отпадом за период 2010-2019. године („Службени гласник РС”, број 29/10); Стратегија развоја шумарства Републике Србије („Службени гласник РС”, број 59/06) и др.

Консултовани су и други развојни и плански документи: Просторни план града Крушевца („Службени лист града Крушевца”, број 4/11); Просторни план општине Брус („Службени лист општине Брус”, број 3/13); План генералне регулације Бруса (2012); Просторни план општине Блаце („Службени лист општине Блаце”, број 4/11); Генерални урбанистички план Блаце („Међуопштински службени лист Ниш”, бр. 19/87 и 1/97); Просторни план општине Александровац („Службени лист општине Александровац”, број 4/11); Просторни план општине Врњачка Бања („Службени лист општине Врњачка Бања”, број 6/11); Предео изузетних одлика „Хелије” – студија заштите, Завод за заштиту природе Србије, Београд, 2007; Просторни план подручја посебне намене слива водоакумулације „Хелије” Наурт плана, ИАУС, 1988; Изведбено-техничка документација уградње уређаја за прочишћавање санитарно-потрошних отпадних вода bio disk 200 es (b) и пјешчаног филтра (насеље Васићи), Радна организација за пројектирање, Пројект – Ријека, 1987; Главни пројекат санитарне заштите акумулације „Хелије” на реци Расини, водопривредна радна

организација „Велика Морава”, Београд, 1984; Главни пројекат допуне и измене канализације и постројења за пречишћавање отпадних вода села Васићи као мера санитарне заштите акумулације „Ћелије”, књига 3, прва фаза-друга етапа, Водопривредна радна организација „Велика Морава”, Београд, 1986; Rasina district, Ćelije Reservoir – Environmental Protection Plan, EU funded project, 2011; Елаборат о извршеном обележавању линије поплавног таласа из акумулације „Ћелије” на реци Расини, Водопривредна радна организација „Велика Морава”, Београд, 1982.

3. СКРАЋЕНИ ПРИКАЗ ПОСТОЈЕЋЕГ СТАЊА (ПОТЕНЦИЈАЛИ, ОГРАНИЧЕЊА, SWOT АНАЛИЗА)

3.1. ОЦЕНА ПОСТОЈЕЋЕГ СТАЊА

3.1.1. Посебна намена подручја – Водопривреда

Хидрографске, хидролошке и водопривредне особености ширег подручја акумулације

Централни део Србије у зони саставница Западне и Јужне Мораве и на потезу Велике Мораве од саставнице до „трограђа” – Параћина, Ћуприје и Јагодине – у коме се развија Расинско-поморавски регионални систем за снабдевање водом насеља, у погледу водности је хетерогено подручје. Јужни део овог дела Србије са сливом Расине, који представља главна извориште регионалног система, са гледишта падавина и отицаја је водом богатије подручје Србије, док је северна, долинска зона, са мањим падавинама и оскуднијим властитим површинским водама. Слив Расине дренира падине планина Јастрепца, Пожара, Копаоника, Жељина и Гоча, а падавине у овим планинским зонама достижу преко 1.200 mm (просек за Србију 734 mm), тако да је по падавинама ово једна од воднијих зона Србије. Специфични протоци су у горњим деловима слива Расине 10-12 L/s·km², местимично чак и преко 15 L/s·km² (просек за Србију је 5,7 L/s·km²), док у профили бране „Ћелије” износе око 8,6 L/s·km².

Расина (L=90 km и F=1.054 km²) је последња већа десна притока Западне Мораве. Речни систем Расине узводно до акумулације „Ћелије” је разгранат, али неравномерно развијен у појединим деловима слива. Ове разлике у густини речне мреже указују на издиференциране услове величине и брзине отицаја падавина према сталним водотоцима на једној, и нивоа евапотранспирације на другој страни. Све притоке су бујичног плувиометријског режима, а током летњег дела године и са алогеним обележјем. Велике су осцилације протока: од врло брзих наилазака поводања, са веома брзим концентрацијама великих вода када протекне у неким случајевима и око 50% укупног годишњег водног биланса, након којих наступе дуги периоди маловођа када те реке у урбаним срединама немају довољно воде ни за очување својих властитих екосистема. Расину одликује низ морфолошких и хидролошких специфичности: две пиратерије, већи број епигенија, асиметрија речног слива и речне мреже и др. Асиметрија речне мреже последица је паралелизма токова Расине и Пепељуше и њихова лактаста скретања (Доброљубачки басен) од југоисточног (динарског) ка североисточном правцу. У северно, конкавно развође слива Расине уклопљен је слив Пепељуше (L=45 km и F=336 km²), тако да Расина на значајним деловима свог тока нема значајнијих левих, а Пепељуше десних притока, што је обележје хидролошког „хендикеп” (изузетак је Јабланички поток L=6,78 km и F=5,88 km²). Насупрот томе, десна страна слива Расине је пространа, а број већих притока значајан: Бонцићка река (L=6,13 km и F=12,79 km²), Козничка река (L=6,9 km и F=9,24 km²), Грашевачка река (F=91 km²), Жуњачка, Батотска и Блаташница. Последња већа десна притока Расине узводно од акумулације „Ћелије” је Блаташница која је пиратерисала (просецањем пробојнице у Јанковој клисури) део вода Топличке котлине формирајући два адаптациона лакта у зони самог Блана.

Природне и урбане околности дају сужене просторне могућности за реализацију акумулација са већим степенима регулисања. Такође, просечна специфична расположивост вода које имају карактер „воде присутне на сливу” (не и оне која има атрибут „водног ресурса”) на подручју слива Расине је веома различита.

Водопривредна инфраструктура

Брана и акумулација „Ћелије”

Брана „Ћелије” је изграђена 1979. године у близини села Ћелије, и њоме је формирана вишенаменска акумулација, са више значајних водопривредних функција: снабдевање насеља и индустрије водом, заштита од поплава – ублажавање поплавних таласа, побољшање режима малих вода, наводњавање и хидроенергетика и одвијање спортско-рекреативних активности. Акумулација је са годишњим регулисањем (коэффициент регулисања $\beta \approx 0,37$), што јој пружа посебан значај у водопривредном систему Републике Србије, у коме недостају објекти управо таквог степена регулисања, који могу да утичу на побољшање водних режима – смањење великих и повећање малих вода, уз друге намене у области коришћења вода. Основне карактеристике бране и параметри бране и акумулације су: брана од каменог набачаја са глининим језгром и филтерским слојевима; висина конструкције бране 51,5 m; дужина у круни 220 m; ширина у круни (преко које прелази регионални пут) 8,0 m; нагиби косина: 1:1,7 – узводна и 1:1,8 – низводна; слив акумулације 611 km²; просечни проток на профили бране 5,21 m³/s; круна бране на koti 285,0 mm; kota круне прелива 282 mm; kota максималног успора 284 mm; висина преливног млаза 2 m; kota нормалног радног нивоа (до простора резервисаног за одбрану од поплава) 277 mm; kota минималног радног нивоа 256,5 mm; запремина акумулације до коте прелива 60×10⁶ m³; запремина до коте нормалног радног нивоа 41×10⁶ m³, запремина за пријем поплавних таласа између коте нормалног радног нивоа 277 mm и коте прелива 282 mm износи 19×10⁶ m³; слободни чеони прелив са брзотоком и слапиштем; капацитет прелива 900 m³/s; оптични тунел Ф 4,5 m претворен у евакуатор/испуст максималног капацитета 65 m³/s (са посебним слапиштем), којим се евакуишу таласи великих вода (потпуна трансформација таласа тзв. педесетогодишње велике воде); рачунска вода Q_{0,1%} (хиљадугодишња велика вода) = 820 m³/s, стогодишња велика вода Q_{1%} = 490 m³/s; педесетогодишња велика вода Q_{2%} = 400 m³/s; МОП – минимални одрживи проток 0,56 m³/s који се испушта континуирано низводно од бране; регистрована динамика засипања акумулације око 140.000 m³/годишње, од чега се око 44% таложило у простору за нанос, а 56% у корисном простору акумулације. Језеро има три морфолошки различита дела: 1) најдубљи водозахватни басен, 2) Васићки (у кањону) и 3) Златарски најузводнији басен, који је најплићи и најшири. Таква структура просечно плитке акумулације (просек око 12,2 m) не омогућава да се језеро одржи у стању олиготрофије. Мерама заштите могуће је одржавати га у прихватљивом мезотрофном стању (у коме се сада налази), са параметрима квалитета који су прихватљиви за извориште водоснабдевања (с обзиром да индекс трофије постепено расте, мере заштите су ургентне).

Водоснабдевање

Године 1984. реализован је систем који се темељио на акумулацији „Ћелије” као изворишту за водовод Крушевца. Систем се састоји од куле селективног водозахвата у зони бране, са шест захватних нивоа, на kotaма 280, 277, 274, 271, 268 и 255 m н.м., од којих се првих пет може користити за захватање воде најпогоднијег квалитета за упућивање према постројењу за пречишћавање вода (у даљем тексту: ППВ) у Мајдеву. Пстројење је решено као компактна целина и димензионисано је за пречишћавање 700 L/s, нето 650 L/s. У технолошком процесу су: претхлорисање, процес бистрења (са коагулацијом и флокулацијом), озонизација, пешчани филтри и дезинфекција воде. Имајући у виду даљи развој Расинског подсистема у оквиру Расинско-моравског регионалног система за снабдевање водом насеља, постројењу предстоји повећање капацитета на 1.000 L/s, односно, на нето 950 L/s. Из тог ППВ, вода се упућује према водоводним системима Крушевца и успутних насеља, Александровцу и насељима у том делу Жупе, а систем је наставио да се шири и према северу, према Сталаћу и Ћићевцу, и даље према Варварину. На тај начин је крушевачки водовод са акумулацијом „Ћелије” као извориштем већ прерастао у крушевачки водоводни супсистем, најважнији супсистем у будућем Расинско-моравском регионалном систему.

Моравски подсистем овог, у будућности повезаног, регионалног система, чиниће водоводи насеља у долини Велике Мораве.

Та насеља, мада леже непосредно на моравском алувиону, имају тешкоће у снабдевању водом. Због тога је неопходно повезивање Расинског подсистема са Моравским подсистемом. На тај начин би се у обједињеном Расинско-моравском регионалном систему, који се ослања и на подземне и на површинске воде из акумулације „Ћелије” поуздано покрило читаво долинско подручје од Крушевца до Јагодине.

То Расинског подсистему, са акумулацијом „Ћелије” као извориштем, пружа знатно већи ранг значаја у водопривредном простору Србије.

У сливној зони акумулације „Ћелије” штите се и изворишта општинског ранга на:

– Врањуши, на изворишном краку Расине, где је 1981. године формиран водозахват за део водоводног система „Жељин” за снабдевање водом Александровца и других насеља у Доњој Жупи, општине Александровац и Брус. Са овог водозахвата на пречишћавање се преусмерава око 20 l/s воде. У систему тог водоизворишта су и две каптаже врелских извора у атару села Рогавчина – „Врело” ($Q_{\min}=20$ l/s) и „Гочани” ($Q_{\min}=15$ l/s);

– Загржи, левој притоци Расине, односно њеном најузводнијем делу званом Гочка река, на којој је формирана акумулација „Селиште” (запремине 380.000 m³) која у периоду јул/октобар обезбеђује максимално до 70 l/s воде за систем водоснабдевања Врњачке Бање;

– Грашевачкој реци и Расини (извориште Гаврановац), где је 1971. године формиран систем за водоснабдевање Паљевштице (са врела на Вигњишту у ободном делу Равног Копеолика), Бруса и других насеља;

– Поповачкој реци (извориште „Попова”) за систем водоснабдевања општине Блаце.

У сливу Расине, узводно од акумулације „Ћелије” има више бушотина, од којих се три валоризују за потребе флаширања вода, и то у погонима: „Ла Фантана” у Митровом пољу; „Ева” у Брзећу; и „Попек” у Брусу (на левој обали Грашевачке реке из бушотине дубоке 700 m капацитета 4,5 l/s воде температуре 27 °C, при чему се већи излива и представља атракцију тзв. Бруске бање).

На подручју Просторног плана, ван слива акумулације „Ћелије” налази се извориште (акумулација) „Придворица” која обезбеђује око 40 l/s воде за систем водоснабдевања Блаца.

Заштита слива акумулације

Саставни део пројекта акумулације „Ћелије” представљао је и пројекат санитарне заштите који није реализован у погледу ППОВ Бруса, Брзећа и Блаца, чије се отпадне воде процењују на око 70% од укупне количине улазних ефлуената (око 45.000 ЕС – еквивалентних становника). Лоша је и санитација сеоских насеља чије се отпадне воде испуштају у окружење, доспевајући у језеро и уносећи у њега велике количине нутријената којима се активира развој процеса еутрофикације. Такође, нису санирана ерозиона жаришта, посебно у сливу Блаташнице, тако да у језеро доспевају и макронутријенти који настају у процесу ерозије. Ову ситуацију отежала је стихијска и непланска реализација кућа за одмор и других објеката у приобаљу акумулације (регистровано је око 200 нелегалних објеката у зонама I и II акумулације, а највише их има у три појаса и то дуж: десне обале Васићког басена, леве обале Златарског басена, као и леве обале узводно од бране на око 200 m од водозахвата). У зони I акумулације је регистровано 107 објеката, што је посебно појачало антропогени притисак на акумулацију (односно количину уношења нутријената и загађујућих, па чак и опасних ефлуената). С обзиром да је у постојећим насељима на подручју слива углавном изостала санитација, а да је у њих доведена вода из локалних изворишта, стање је погоршано у погледу: повећања количине отпадних вода, из домаћинства и економских објеката, било из сенгрупа грађених као водоупожне јаме, или директно испуштањем у окружење (јаруге, депресије) одакле доспевају површинским или подземним токовима до језера; комуналне уређености насеља; негативног утицаја на извориште (процес еутрофикације) и здравље људи.

3.1.2. Заштита природе, природних вредности и предела

Подручје Просторног плана одликује се високим степеном специјске и екосистемске разноврсности, истакнутим феноменима

геонаслеђа и карактеристичним високовредним пределима. Главни репрезенти тих природних вредности су: Копеолик, Жељин, Гоч, Јастребац (у планинском делу слива Расине) и акумулација „Ћелије”.

Дивљи биљни и животињски свет чини око 950 таксона (врста и подврста) виших (васкуларних) биљака, сврстаних у 300 родова и 90 фамилија, од чега су преко 90 врста ендемичне и преко 80 врста субендемичне биљке, 70 биљних заједница (асоцијација) представљених шумском и жбунастом вегетацијом лишћара и четинара, зелањом вегетацијом природних ливада, пашњака и камењара и вегетацијом водених и влажних станишта акумулација и речних токова, 190 врста птица, од којих је преко 130 врста гнездарница, 45 врста сисара, укључујући и фауну слепих мишева, међу којима је највише глодара (13 врста), затим бубоједа (11 врста) и месождера (10 врста), 18 представника херпетофауне (осам врста гмизаваца и 10 врста водоземаца) и 19 врста риба, од чега је 12 врста у акумулацији „Ћелије”, као и великим бројем врста у оквиру других недовољно истражених таксономских категорија (инсекти, гљиве, лишјајеви, маховине и др).

Најзначајнија станишта живог света су разноврсна шумска, травна и камењарска станишта Копеолика, Жељина, Гоча и Јастрепа, као и водена и влажна прибрежна станишта акумулације „Ћелије”, пре свега по саставу и богатству фауне птица и риба.

Објекти геонаслеђа на подручју Просторног плана су: 1. Објекти историјско-геолошког и стратиграфског наслеђа (неогене старости: профил горње креде – Јанкова клисура); 2. Објекти геоморфолошког наслеђа (флувијални рељеф – Пиратерија Блаташнице у Јанковој клисури; и тресаве – Орнице, између Врање стене и Орничког крша, Жељин/Копеолика и тресави на Блачком језеру); 3. Археолошки објекти геонаслеђа (административни трг и рударски комплекс са сакралним споменицима – Заплатина, код Бруса); 4. Објекти геонаслеђа са климатским специфичностима (Степен континенталности једнак или изнад 15% – Копеолик; просечан годишњи ваздушни притисак, редукован на 0°, једнак или мањи од 800 mb на теренима изнад 2000 mнв; просечна брзина ветра једнака или већа од 4 m/s – Копеолик).

Најистакнутији објекти геонаслеђа су: скарнови и корнити, односно изданци метаморфних стена у зони контактне метаморфне орела источне стране Копеолика, разнолики остеоци и одсеци гранодиоритних стена и карстни извори и врела на Копеолику (врело Урлан, Црно врело, врело Гвоздац, Минини извори, врело Дубоке и др) и купасто узвишење Козник на коме се налазе остаци средњовековног града-утврђења.

Разноврсност, разноликост, атрактивност и лепота предеоних/пејзажних елемената представљају веома значајну вредност природе подручја Просторног плана. По карактеристичним природним и створеним/антропогеним обележјима предела посебно се вреднују и издвајају: импресивни врхови (Панчићев врх, Гобела, Вучак), гребени, клисурасте шумовите долине (долина Гобелске, Брзећке, Беле реке и Дубоке) и простране падине Копеолика под пашњацима и ливадама, пашњаци врха Жељина и гочких површи, комплекси бујних шума Гоча, Равне планине и Јастрепа, мозаик ливада, њива и воћњака у Станишинцима на Гочу, и извијугана акумулација „Ћелије” са проширењима, сужењима и дубоко увученим уским заливима.

На подручју Просторног плана установљена су следећа заштићена подручја (делом или у целости):

– НП „Копеолик” (проглашен Законом о националним парковима 1993. године), са делом површине од 4.220 ha на територији општине Брус;

– Специјални резерват природе (у даљем тексту: СРП) „Гоч – Гвоздац” (проглашен уредбом Владе 2014. године), са делом површине од 1.317 ha на територији општине Врњачка Бања;

– Споменик природе „Пребрза” (проглашен уредбом Владе 2009. године) површине 1 ha, на територији општине Блаце, представља изузетно значајно палеонтолошко место и богато налазиште фосилних остатака миоценске сисарске фауне;

5 На подручју Просторног плана нису до сада извршени идентификација и картирање станишта на основу Правилника о критеријумима за издвајање типова станишта, о типовима станишта, осетљивим, угроженим, ретким и за заштиту приоритетним типовима станишта и о мерама заштите за њихово очување („Службени гласник РС”, број 35/10).

– Строги резерват природе „Врх Жељина – Плочка чука“ (проглашен одлуком Скупштина општине Александровац 1985. године) површине 20 ха на територији истоимене општине, представља површину са субалпском шумом букве и секундарним планинским ливадама у којима се налазе мале тресаве на врху планине Жељин;

– Споменик природе „Церови код Ђушиног гроба“, (проглашен одлуком Скупштина општине Блаце) површине 0,11 ха на територији истоимене општине, представља три стабла цера (*Quercus cerris* L.) као значајно природно добро III категорије.

3.1.3. Природни ресурси

Пољопривредно земљиште

На подручју Просторног плана налази се око 237 km² (23.704,61 ха) пољопривредног земљишта, што чини око 25% укупне територије (знатно мање од просечне вредности на републичком нивоу, која износи 63,7%).

Потенцијали пољопривреде нису искористишени, посебно потенцијали сточарства, планинског воћарства и домаће радиности засноване на производњи здравствено безбедне хране, на шта делимично утичу објективна природна ограничења.

Подручје Просторног плана је на основу карактеристика терена (надморска висина, нагиб терена, начин коришћења земљишта – посебно обрадивог земљишта) подељено на следећа пољопривредна подручја:

– 200–350 m н.в. – брежуљкасто, са нижим брдима, долинама и котлинама, које обухвата пет КО (Вражогрнци, Суботица и Горње Злегиња у општини Александровац; Ђелије и Мајдево у граду Крушевац) и захвата око 3,9% територије обухваћене Просторним планом;

– 350–600 m н.в. – брдско, са вишим долинама и котлинама, које обухвата 36 КО (Богише, Брус, Будиловина, Дупци, Жилинци, Златари, Лепенац, Мала Грабовница, Милентија, Дртевци, Равни, Разбојна, Стројинци, Игош, Кобиље, Мала Врбница и Тршановци у општини Брус; Трнавци и Доброљубци у општини Александровац; Гркљане у граду Крушевац; Попова, Пребреза, Цепница, Ђуревац, Сибница, Чучале, Алабана, Блаце, Горњи Кашевар, Врбовац, Доња Рашица, Качапор, Међухана, Стубал, Суваја и Трбуње у општини Блаце), што је око 31,6% подручја Просторног плана;

– 600–800 m н.в. – претпланинско, које обухвата 16 КО (Грчак, Плеш, Ботурићи и Велика Врбница Горња у општини Александровац; Град, Рибари, В. Грабовница, Жилци, Дренова, Брђани, Батоте, Жуње, Доњи Липовац и Грашевици у општини Брус; Придворица и Рашица у општини Блаце), односно заузима 23,6% подручја Просторног плана;

– преко 800 m н.в. – планинско, које обухвата 24 КО (Гоч и Станишинци у општини Врњачка Бања; Бзенице, Вранштина, Козница, Плоча, Рогачина и Стрменица у општини Александровац; Музаће у општини Блаце, Влајковци, Гочманци, Горњи Липовац, Кочине, Ливађе, Радманово, Брзеће, Горње Левиће, Жарево, Крива Река, Кнежево, Мачковац, Осредци, Паљевштина и Шошиће у општини Брус), са највећим уделом од око 40,9% укупне површине планског подручја.

Однос пољопривредних, шумских и неплодних површина на овом подручју је 25%:71%:4%, што говори о значају шума и шумских површина.

Табела 1-3: Просторне структуре коришћења пољопривредних површина

Пољопривредне површине	Врсте пољопривредних површина	Σ P ha	%
Ораничне површине (њиве и вртови)	Оранице	1337,40	5,64
Ливаде и пашњаци	Ливаде и пашњаци	1132,70	4,78
Површине под мешовитим културама	Комбиновани системи култура и парцела	8104,80	34,19
	Претежно пољопривредни терени	13129,70	55,39
Укупно		23704,60	100,00

Извор: CORINE Land Cover 2006.

У структури пољопривредних терена ораничне површине (њиве и вртови) чине око 6% терена, ливаде и пашњаци око 5%, док су највише заступљене површине под мешовитим културама око 89%. Површине под мешовитим културама већим делом чине терени са високим учешћем природне вегетације од око 55% и комбиновани системи култура са око 34%, што указује на екстензивно искористишавање постојећих пољопривредних површина.

Пољопривредно земљиште се користи у складу са условима терена: оранице и баште у низијском делу и речним долинама; воћњаци и виногради на падинама до 500 m н.в.; ливаде и пашњаци на стрмијим вишим теренима са земљиштем лошијег квалитета и услова за обраду.

Пољопривредне површине се у дужем временском периоду константно смањују, а нарочито категорија земљишта под ораницама и баштама. Подручје Просторног плана је рејон ратарских култура, повртарства и виноградарства у равничарском и брдско-планинском подручју и пашњака у планинском делу. Оваква рејонизација локалне пољопривреде ослања се на добру праксу микрорегија, стечену дугогодишњим искуством и традицијом.

Пољопривредне површине се спуштају скоро до саме обале акумулације. Те површине нису велике, али су извор загађења због примене хемијских препарата као и органских ђубрива, што се мора решити применом мера и режима санитарне заштите акумулације, едукацијом становништва и контролом.

У висинском појасу од 600 до 1.000 m н.в. традиционално је заступљена поливалентна – сточарска и ратарска производња, уз очување дела шума и изградњу насеља, као и уз спонтано очување биодиверзитета и аутохтонности предела. Терени изнад 1700 m н.в. представљају појас високих планинских пашњака изнад горње границе шуме, плитког педолошког слоја, запуштених и све више обузетих тврдачом мале хранљиве вредности, због запостављене прегонске испаше и одсуства неопходних мелиоративних мера. У овом појасу, за пољопривреду су интересантни планински пашњаци и ливале у оквиру шумског појаса, чији су узроци деградације готово исти као код високих планинских пашњака.

Пољопривредна газдинства, као основни носиоци пољопривреде, све мање су у стању да врше ту функцију због све неповољнијих демографских обележја. Међу домаћинствима са поседом, преовлађују она са просечним земљишним поседима од 3-8 ха, са доминантним уделом пашњака и скромним производним потенцијалом земљишта, механизације и друго. Актуелна структура домаћинства према изворима прихода на подручју Просторног плана указује на одумирање пољопривредних домаћинства/газдинства, стагнацију мешовитих домаћинства и пораст непољопривредних домаћинства (ових последњих са нереално високом стопом, с обзиром на раније ниско учешће категорије непољопривредних), али и на уочљив утицај развоја туризма на формалну и неформалну запосленост локалног становништва.

Шуме и шумско земљиште

Око 71% укупног подручја Просторног плана налази се под шумама (око 62.730 ха). Од укупних површина под шумама, око 43% је у државној својини, а око 57% су шуме сопственика. Државним шумама газдује Јавно предузеће (у даљем тексту: ЈП) „Србијашуме“ на површини од 25.742,00 ха, и то у општини Врњачка Бања – Газдинска јединица (у даљем тексту: ГЈ) „Трстеничке шуме“ (238,71 ха); у општини Александровац – ГЈ „Жељин“ (2086,01 ха) и ГЈ „Жупске шуме“ (3976,84 ха), у општини Брус – ГЈ „Копоник“ (1648,31 ха), ГЈ „Бруске шуме“ (4904,73 ха), ГЈ „Жуњачко – Батотске планине“ (6623,97 ха) и ГЈ „Блажевске шуме“ (1595,87 ха); у општини Блаце – ГЈ „Велики Јастребац-Блачки“ (2434,11 ха) и ГЈ „Јаворац“ (1162,01 ха); у граду Крушевац – ГЈ „Јабланичка река“ (1071,44 ха).

Табела 1-4: Коришћење простора под шумама и шумским земљиштем

Шумско земљиште	врсте шума	Σ P ha	%
Шуме	Листопадне шуме	48415,71	73,39
	Четинарске шуме	1424,82	2,16
	Мешовите шуме	2844,05	4,31

Шумско земљиште	врсте шума	Σ Р ha	%
Заједнице недрвенасте и жбуновите вегетације	Природни травњаки и пањшаци	2878,63	4,36
	Прелазни шумско-жбуновити екосистеми	7575,45	11,48
Терени без вегетације или са проређеним биљним покривачем	Проређена / ретка вегетација	2837,13	4,30
Укупно		65975,79	100,00

Извор: CORINE Land Cover 2006.

Највећи удео у укупним површинама под шумама имају простори листопадних шума, које чине око 73%, док четинарске и мешовите шуме заједно чине око 6% свих шумских састојина. Заједнице недрвенасте и жбуновите вегетације са око 16% учешћа заузимају просторе на вишим надморским висинама и ерозији подложним теренима, док су терени без вегетације заступљени са око 4%.

Шумска вегетација представља примарну, аутохтону вегетацију сливног подручја акумулације „Ћелије“, која је временом знатно нарушена у погледу квалитета и распрострањености. Шуме у функцији заштите слива акумулације „Ћелије“ су заступљене на површини око 104 km² (од чега у зони II акумулације се налази 0,8 km², и у зони III око 103 km² – или око 17% површине слива). Разлике у надморској висини условиле су појаву висинског зонирања и формирања различитих типова шума и шумских појасева, и то:

- зона поплавних, мочварних и хигрофилних шума врбе, јове, тополе и лужњака, лоцираних уз језеро и речне токове, које су слабо заступљене услед великог антропогеног утицаја и слабе развијености речних токова;

- термофилно брдско подручје храстових шума која се простире до надморске висине од 800 m, са доминантним шумама сладуна и цера и местимичним присуством шума црног бора;

- појас хрasta китњака, заступљен до 1000 m н.в.;

- појас букових шума, који се простире до 1600 m н.в, при чему је у горњем делу овог појаса заступљена комбинација са јелом;

- појас високопланинске шумске вегетације, са доминацијом смрече, заступљен до 1750 m н.в.;

- појас жбунасте полегле клеке, боровнице и ниске субалпске форме смрече, до приближно 1950 m н.в.

У државним шумама су заступљене високе, изданачке и вештачки подигнуте састојине, чија је основна намена производња техничког дрвета и заштита изворишта водоснабдевања акумулације „Ћелије“.

Шуме сопственика су углавном изданачког порекла, а одређени број шума је деградиран и девастиран.

Ловна и риболовна подручја

Подручје Просторног плана обухвата делове ловишта:

- „Гоч“ (укупне површине око 29.298,56 ha) на делу подручја општина Александровац и Врњачка Бања; припада брдско-планинском типу ловишта које лежи на надморској висини од 205 до 1785 m, где се примарно лови срна и дивља свиња и то са отворених или затворених чека и пиршом (Табела I-5);

- „Велики Јастребац“ (укупне површине око 29.731 ha) на делу подручја града Крушевца и општине Блаце; најзаступљеније врсте су срна, дивља свиња, вук, зец, лисица, куна, дивља мачка, јазавац, ласица, пух, веверица, голуб-гриваш, јастреб кокошар, орао, соко и др, док се примарно лове зец, дивља свиња, срна и јелен (Табела I-6); у оквиру ловишта, на површини од 376 ha, налази се ловно-узгојни центар за заснивање популације аутохтоних врста крупне дивљачи (европски јелен и дивља свиња) (Табела I-7).

Табела I-5: Економски капацитет главних врста дивљачи у ловишту „Гоч“

Ред. бр.	Врста дивљачи	Ловно прод. подручје (у даљем тексту л.п.п.)	Основни фонд		Реални прираст		Економски капац. фонда пред лов
			на 100 ha л.п.п.	Укупно	по женки	Укупно	
1.	Дивља свиња	18.000	1,0	180	1,5	80	260
2.	Срна	6.000	4,0	240	0,7	64	304
3.	Зец	3.600	8,0	288	2,0	280	576

Табела I-6: Економски капацитет главних врста дивљачи у ловишту „Велики Јастребац“

Ред. бр.	Врста дивљачи	Ловно прод. подручје	Основни фонд		Реални прираст		Економски капац. фонда пред лов
			на 100 ha л.п.п.	Укупно	по женки	Укупно	
1.	Јелен	25.000	1,2	300	0,7	90	390
2.	Дивља свиња	25.000	1,0	250	2,0	156	406
3.	Срна	12.500	2,0	250	0,7	66	316
4.	Зец	12.000	3,0	360	2,0	180	540

Табела I-7: Капацитети ловно-узгојног центра „Велики Јастребац“

Ред. бр.	Врста дивљачи	Основни фонд	Реални прираст		Економски капацитет фонда пред лов
		Укупно	По женки	Укупно	
1.	Јелен	50	0,7	18	68
2.	Дивља свиња	100	3,0	105	205

На подручју Просторног плана активно функционишу ловачка удружења која располажу ловиштима (или деловима ловишта): Борјак и Гоч – Гвоздац, Гоч, Јошаница, Жупа, НП Копаоник, Копаоник – Пожар, Велики Јастребац и Драгомировац на територијама општина Врњачка Бања, Брус, Блаце, Александровац и града Крушевца.

Акумулација „Ћелије“ припада рибарском подручју „Србија – Југозапад“, за који је урађен средњорочни програм за унапређење рибарства. Представља акваторију са претежно ципринидним риблим врстама. Релативно чиста вода, благ нагиб приобаља, релативно велике дубине и разуђена обалска линија чине језеро Ћелије атрактивним риболовачким ревиrom за спортске риболовце. Према хидрауличким карактеристикама и карактеристикама квалитета вода, језеро Ћелије има потенцијала да постане повољна зона за развој деверике (*Abramis brama*), шарана, штуке, лињака (*Tinca tinca*), караша (*Carassius carassius*), итд.

Минералне сировине

Минералне сировине на подручју Просторног плана настале су деловањем терцијарног магматизма у широкој зони која је део рудне зоне Копаоника. Евидентирана су лежишта и рудне појаве гвожђа, молибдена, волфрама, бабра, воластонита, олова и цинка, антимона, живе, магнезита, азбеста, зеолита и туfoва, кречњака, минералних вода и др. Већа орудњења гвожђа, молибдена, волфрама и бабра налазе се на Сувом рудишту и Сувој руди (Копаоник). Садржај гвожђа у овим рудама је око 38%, а често садрже халкопирит. Мање појаве молибденита, шелита и халкопирита налазе се у скарновима. Рудишта олова и цинка су експлоатисана још у средњем веку.

Појаве воластонита су откривене у потоку Дубока и на падинама Гобеље на путу Јарам – Брзеће. Веће количине зеолита откривене су на подручју села Игош. Лежиште зеолитисаног туфа на подручју општине Брус налазе се на локалитету „Игош-Видојевићи“ смештеном у северном делу општине према Александровацу. Мањи каменоломи су евидентирани на више локација, а њихов материјал се користи за локалне потребе. Шљункови и пескови се експлоатишу у долини Расине и Блашанице. Већи каменолом се налази у КО Радманово уз ДП IIIА реда бр. 211 (P-218).

Према доступним подацима, на подручју Просторног плана и његовом ближем окружењу значајне су активности на експлоатацији минералних сировина. Потврђене су резерве: кречњака (Радманово), кречњачке брече (Чука – Радошевица код Бруса), зеолитских туfoва (Игош – Видојевићи – Рудно тело 1, Игош – Видојевићи – Рудно тело 2), зеолитских туfoва и туfoва (Игош – Ђорђевићи) и мермера (Пашин Камен). Истраживање вода врши се на локацијама Митрово поље, Селиште и Влајковци. Постоје истражне резерве маломинерализованих изданацких вода (извор Врхови – долина реке Ланишнице, у Брзећу и Жареу у општини Брус, и La Fantana у општини Александровац), термоминералне воде (Грашевачка река и Магово у општини Брус и Специјална болница Меркур у општини Александровац) и подземних вода („Станојчићи-5“ у селу Плоче, општина Александровац). Истражна поља минералних сировина су: дијабаз (Лепенац – Разбојна), зеолитски туф (Игош), мермерисани кречњак (Врлетија), кречњак (Бела Стена и Оглавак), злато и пратећи метали (шири реон

села Станишинци) и металичне сировине – Pb, Zn, Ag, Au, Cu на ширем источном ободу Копаноника. Експлоатациона поља су: мермерисани кречњак (Врхови код Бруса) и зеолитски туф (Шовићи – Ђорђевићи и Игош – Видојевићи).

На подручју Просторног плана, извођење геолошких истраживања минералних ресурса одобрено је од стране Министарства рударства и енергетике за истраживања нафте и гаса на истражном простору који се у регистру истражних простора води под бројем 1915; на локалитету Жељин – Гокчаница и на локалитету Гоч – Бзеница – Роцки.

3.1.4. Привредни развој

Значајно слабење привредне основе и транзицијска рецесија која је захватила подручје Просторног плана и све привредне делатности у мањој или већој мери, огледа се у рапидном паду укупне и индустријске запослености, обима производње и услуга, ниској искоришћености капацитета, ниској конкурентности привреде, губицима, технолошком заостајању знатног дела привредних предузећа, незапослености, паду извоза, итд. Ови процеси су допринели интензивирању демографског егзодуса на руралном подручју, порасту социјалног сиромаштва и одлива младог кадра. Постојеће структурне карактеристике привреде дела планског подручја одликују се релативно ниском конкурентношћу и дезинвестирањем у знатном делу привредних активности. Реструктурирање и приватизацију индустријског сектора пратило је јачање сектора приватног предузетништва, већа улога услужних делатности у привредном расту и знатан удео пољопривреде. Општина Брус припада неразвијеним општинама са нивоом развијености 60–80% републичког просека и са потпросечним личним зарадама (74,8% јуна 2011), док су нето личне зараде, иако потпросечне, нешто веће у граду Крушевцу (87,2%) и ниже у општинама: Александровац (67,8%), Блаце (68,1%) и Врњачка Бања (67%).

Постојећу привредну структуру карактерише изразита доминација пољопривредне делатности, уз релативно развијену прерађивачку индустрију, релативно развијени туризам и слабо развијене делатности терцијарног сектора (трговина, саобраћај, угоститељство, занатске услуге, комерцијалне, финансијске и остале услуге). И поред процеса слабења индустријске делатности током последње две деценије, овај сектор је водећи у структури формирања народног дохотка у свим обухваћеним општинама/граду.

Пољопривреда је и територијално доминантни облик привређивања на подручју Просторног плана. У структури пољопривреде најзаступљенији су сточарство, ратарство и воћарство. У ратарству је најзаступљенија производња кукуруза, јечма и пшенице, док се у воћарству у оквиру сеоских имања највише гаје малине, купине, шљиве, јабуке и грожђе. Жупско подручје располаже традиционалним узгојем винове лозе и производњом вина.

Највећи утицај на динамичан привредни развој општине Брус имао је комплекс машинске индустрије ИМК „14. октобар“ из Крушевца и „Прве петолетке“ из Трстеника са погонима у Брусу, који данас имају бројне проблеме у пословању. Поред ових, значајни су и: „ВИС“ машинска индустрија, Фабрика пластике „Polyplate“, Фабрика за флаширање воде „Попекс“ и „Брзмин“, Фабрика чарапа и доњег веша „Модитал“ (власник италијанска фирма „Rompea“) и педесетак МСП који се углавном баве прерадом воћа и поврћа и лоцирани су у околним селима („Плажа компани“, „Тргомер Обрадовић“, „Панићи груп“, „Свит хом“, „Воћепродукт“, „Професионал“, „Паникоп“, „Будимград“, „Копифуд“, „Фудленд“, „Воћар Копаноник“, „АС груп“, „Промјаја“) или дрвопрерадом, грађевинским материјалима и другим производима (ПП „Оморика-коп“, ПП „Беометал“, ПП „Јаворац“, ДОО „АС-груп“, Туристичко-угоститељско предузеће „Конак-Добродолац“, ПП „Јанекс“, ПП „Браћа – Преодолац“ и др). Производи ових МСП се пласирају на домаћем и иностраном тржишту. На обухваћеном делу општине Брус развијен је туризам, посебно зимски, спортско-рекреативни, сеоски и ловни туризам, нарочито у туристичком центру Брзеће.

На подручју Просторног плана које припада општини Блаце најзначајнији привредни капацитети су: „Блачанка“ (производња плетених и кукичаних пуловера), „МИНАВ“ Београд огранак Блаце (успешно приватизовани део Фабрике „5. децембар“, производи пољопривредну и грађевинску механизацију, браварију и друге производе), Туристичко-угоститељско-трговинско предузеће а.д. „Копаноник“, „Ивковић“ д.о.о. (производња трикотажних одећних

предмета врхунског квалитета), „Металпласт“ Буревац (метална и пластична галантерија), „Стеф гум“ (прерада гуме и каучука), „ТИБ“ Блаце (производња предива од чешљаних влакана), д.о.о. „Јагум“, (прерада гуме), „Hardy“ прерада гуме, „Терзић“ (производња столица), „Жуљанка-Жупа“ (производња боја, лакова и премаза), „Гапос“ (производња металних врата и прозора), „СБ-Сигма“ (производња обуће и осталих производа од гуме), ДГП „Победа“ из Блаца, „Јединство“ (трговина) Блаце и др.

Привреда Блаца позната је по производњи и преради воћа (преко 5.000 вагона годишње), млинско-пекарској индустрији и по великим складишним капацитетима (преко 20.000 вагона истовремено). Најзначајнија у агроиндустријском комплексу су привредна друштва (д.о.о): Млекара „Лазар“ Блаце (са ISO и НАССР сертификатима), Млин „Тимотијевић“, „Миа“ (пекара и млин), „Аки комерц“ (млинско-пекарска индустрија), Млекара „Master milk“ (од „Млекарне Блацини“ настале од приватизације раније блачке млекарне), ЗЗ „Агро Блаце“ Ветеринарска станица Блаце, „Ми-Ми“ (примарна прерада и производња воћних дестилата, поседовање НАССР сертификата), „Midi organic“ (производња и прерада производа органске пољопривреде).

На подручју општине Александровац у обухвату Просторног плана налази се Фабрика за флаширање воде у Бзеници. На руралном подручју се остварује примарна пољопривредна производња – воћа (грожђа, јагодичастих и другог континенталног воћа), ратарских култура и сточарства.

У протеклој деценији на планском подручју евидентан је пад укупне запослености. На подручју општине Брус марта 2011. године било је 2.522 лица од којих је 681 предузетника и запослених код њих (Табела I-8). У општини Блаце запослено је 1.812 радника од којих је 424 предузетника и запослених код њих. Услед снажне деиндустријализације, у последње две деценије број индустријских радника је знатно смањен, посебно у Крушевцу, некадашњем врло снажном индустријском центру.

Табела I-8: Кретање и структура укупне запослености у општинама/граду на подручју Просторног плана, 31. март 2011.

Подручје општине/града	Укупно запослени	Запослени у прерађивачкој индустрији	Приватни предузетници, лица запослена код њих и лица која самостално обављају делатност	Приватни предузетници, лица запослена код њих и лица која самостално обављају делатност (%)
1. Брус	2.522	808	681	27,0
2. Блаце	1.812	502	424	23,4
3. Александровац	4.497	1.527	1.358	30,2
4. Крушевац	24.960	5.974	4.530	18,1
5. Врњачка Бања	6.820	993	2.295	33,7
Подручје ППППН	40.611	9.804	9.288	26,48
Србија	1.754.691	296.398	405.476	23,1

Извор: САОПШТЕЊЕ ЗП21, ISSN 0353-9555, СРБ018 ЗП21 300710, Статистика запослености, број 213 – год. LXI, 29.07.2011. Републички завод за статистику

У структури запослености на подручју општине Брус, прерађивачка индустрија учествује са око 32%, сектор услуга са 65,8%, док пољопривреда, рибарство, шумарство, водопривреда ангажују свега 2,1% запослених. Слична ситуација је и у општини Александровац. У општини Блаце, у прерађивачкој индустрији је запослено 27,7% радника, у сектору услуга 70,7%, у пољопривреди и шумарству 1,7% (Табела I-9). У периоду 2005–2011. године, упркос деловању светске економске и финансијске кризе, запосленост у прерађивачкој индустрији стагнира на ју у општинама Брус и Врњачка Бања, док је знатно смањена у Крушевцу, Блацу и у Александровцу.

Табела I-9: Запосленост у прерађивачкој индустрији, услужним делатностима и у пољопривреди, шумарству и рибарству

Подручје општине/града	Укупно запослени	Прерађивачка индустрија (у%)	Услужни сектор (у%)	Пољопривреда, рибарство, шумарство (у%)
1. Брус	2.522	32,03	65,83	2,14
2. Блаце	1.812	27,70	70,65	1,65

Подручје општине/ града	Укупно запослени	Прерађивачка индустрија (у%)	Услужни сектор (у%)	Пољопривреда, рибарство, шумарство (у%)
3. Александровац	4.497	33,95	63,9	2,15
4. Крушевац	24.960	23,93	76,0	0,08
5. Врњачка Бања	6.820	14,56	82,72	2,72
Подручје ШПППН	40.611	26,43	71,85	1,74
Србија	1.754.691	16,89	81,09	2,02

На подручју општине Брус 31.12.2009. године је било 1.769 незапослених лица или 105 на 1.000 становника, док је највиша незапосленост на подручју општине Блаце са 2.016 незапослених или 163 на 1000 становника, што је преко 50% више у односу на републички просек (100 незапослених/1.000 становника). Знатно повољнија ситуација је у општини Александровац где има 2.343 незапослених или 86 на 1.000 становника. Квалификациона структура незапослених је врло неповољна због високог удела лица без квалификација (42,9% у Брису; 29,1% у Блацу; 34,3% у Александровцу; 37% у Врњачкој Бањи и 31,8% у Крушевцу).

На подручју Просторног плана, постоји релативно дисперзна просторна структура привредних делатности, посебно у сектору прерађивачке индустрије. Производни капацитети смештени су на неколико мањих зона и појединачних локалитета.

Индустријски капацитети су лоцирани углавном у општинским центрима Брус и Блаце, док су мали производни капацитети лоцирани у више села – Златари, Батоте, Брзеће, Разбојна, Богише, Лепенац, Игош, Будиловина, Милентија, Мала Грабовница (општина Брус), Алабана, Ђурђевац (општина Блаце) и Бзенице (општина Александровац). На подручју града Крушевца постоји само Фабрика за прераду воде у Мајдеву, низводно од акумулације.

У близини акумулације „Ћелије”, у насељу Златари налази се Занатска задруга „Мрамор” (каменорезачка делатност) и некадашњи погон лучанског „Милана Благојевића”, сада успешно приватизована фирма са новом фабриком за производњу пластичних елемената. Знатну опасност за квалитет воде у акумулацији „Ћелије” представља могући еколошки утицај производних погона у зони II санитарне заштите или у контактном појасу те зоне – производња паркета „Јаворац” у Богишама, Занатска задруга „Мрамор” (каменорезачка делатност) и некадашњи погон лучанског „Милана Благојевића”, у насељу Златари, као и потенцијални утицај једног дела производних погона на бруском и бљачком подручју.

3.1.5. Туризам

На подручју Просторног плана акумулације „Ћелије” остварен је следећи просторни развој туризма:

– општина Брус – Тежиште оствареног развоја туризма подручја Просторног плана је на Копаонику, где доминира планински, претежно зимски туризам, углавном стационаран, на мотивима рекреације и спорта, уз мање учешће излетничког туризма. На територији НП у оквиру Туристичког центра (у даљем тексту: ТЦ) Копаоник изграђено је 250 лежаја (хотел на Сребрнцу), а гради се око 200 лежаја у туристичким пансионима на Јарму. Главнина изграђене туристичке инфраструктуре алпског скијалишта ТЦ Копаоник је на источним падинама Карамана и Гобеље на територији НП у оквиру општине Брус (13 жичара и око 25 km ски-стаза са капацитетом од око 7.000 једновремених скијаша). Главнина смештајних капацитета са око 2.500 лежаја у хотелима, туристичким апартманима и викенд кућама изграђена је у Брзећу у заштитној зони НП, уз скромне затворене и отворене садржаје рекреације и спорта (уз омладински центар „Јуниор” и неколико већих смештајних објеката), са улазом у алпско скијалиште Карамана преко жичаре Бела река, као и уз некомплетне садржаје јавних служби и сервиса. У оквиру заштитне зоне НП, мањи капацитети у викенд кућама и приватном смештају остварени су и у Кривој Реци, Гочманцима и Радманову. На осталом подручју општине Брус, туристички развој је започет на главном постојећем приступном правцу Копаонику, почев од акумулације „Ћелије” преко долине Расине и Бруса до Грашевачке реке, у виду спонтане, непланске градње викенд кућа, адаптације стамбених зграда за приватни смештај, отварања угоститељских објеката, постављање пунктова домаће радиности и др, посебно на акумулацији и у близини Брзеће. Туристички и угоститељски (као и други) објекти на акумулацији (КО Златари), пре свега због нерегулисаних канализације,

угрожавају не само водопривредне, већ и туристичке потенцијале. У општинском центру Брус, од туристичких садржаја постоје: хотел-коначиште „Звезда” са 30 лежаја и три одмаралишта са укупно 244 лежаја, олимпијски базен, спортска хала, спортски центар и купалиште на Расини.⁶ Укупни постојећи капацитети туристичког смештаја (основни и комплементарни) у општини Брус се процењују на око 3.500 лежаја, од чега око 2.900 лежаја на подручју Копаоника (НП и заштитна зона НП) и 600 лежаја на потезу језеро Ћелије – Расина – Брус – Грашевачка река;

– општина Александровац – На Жељину у оквиру општине Александровац започет је развој планинског туризма на локалитету Митрово Поље, где су изграђени хотел Путник са 100 лежаја и војни центар затвореног типа са 400 супстандарних лежаја;

– општина Врњачка Бања – На Гочу у општини Врњачка Бања започет је развој планинског туризма као допунског мотива за бањски туризам. На Гочу су изграђени туристички апартмани, хотел Бели Извор и мотел Добре Воде, укупног капацитета од око 500 лежаја и мало алпско скијалиште са једним ски-лифтом, као и уређене излетничке стазе, а у Станишинцима дечје одмаралиште капацитета од око 100 лежаја;

– општина Блаце – У обухваћеном делу општине Блаце, туристички садржаји су заступљени само у општинском центру, где постоје хотел Језеро са 100 лежаја, сала, спортски терени и забарено језеро. Од туристичких активности су заступљенији лов (на Јастрепцу и у котлини) и транзитни туризам;

– град Крушевац – У обухваћеном делу града Крушевца, туристички садржаји су заступљени на акумулацији „Ћелије” (КО Ћелије) у виду непланских викенд кућа и импровизованих пунктова на води унутар зона I и II акумулације. Отпадне воде ових објеката озбиљно угрожавају акумулацију.

3.1.6. Становништво, насеља и социјални развој

Становништво

На основу првих података Пописа 2011. године, територију коју обухвата Просторни план настајује 29.722 становника. Од укупног броја становника, већина живи у насељима општина Брус (51%), Блаце (29%), Александровац (14%), града Крушевца (5%) и општине Врњачка Бања (1%).

Популационе промене на подручју Просторног плана су такве да се у послератном периоду број становника повећавао само до 1953. године, а од тада је присутан тренд непрекидног опадања становништва. Као и у претходним међупописним периодима и у периоду 2002–2011. године, бројност популације је опала, и то са 34.383 на 29.722 лица. Стопе раста становништва су негативне у већини насеља, тј. од укупно 82 насеља, само три су забележила пораст броја становника у последњем међупописном периоду. То су: Доња Рашица (у општини Блаце), Древци и Тршановци (у општини Брус). Поређења ради, у међупописном периоду 1991–2002. године (по новој методологији пописа), популационо је расло десет насеља, међу којима и једина два градска насеља и општинска центра на подручју Просторног плана (Брус и Блаце). Међутим, и ова два популационо најјача насеља су попримила депопулациони карактер у последњем међупописном периоду. Поред интензивних миграционих кретања, на овакво стање бројности становништва превасходно је утицао негативан природни прираштај, који у апсолутном износу на годишњем нивоу резултује са 273 становника мање (подаци за 2010. годину). Негативан природни прираштај је у спрези са неповољном старосном структуром, тј. са опадањем удела младих, и последично сразмерном расту удела старих у укупном становништву, о чему сведочи индекс старења становништва који је 2002. године био већи од један (однос удела становништва старог преко 60 година од 27% и омладине до 19 година старости од 22%). Просечна старост становника је 46,1 годину, па се према овом показатељу популација налази у фази најдубље демографске стаости.

Просечна густина насељености на подручју слива акумулације „Ћелије” је у 2002. години износила око 37 ст./km², што је далеко испод просека за Централну Србију (96 ст./km²). Густина насељености на планском подручју је наставила да опада са наставком депопулационог тренда, тако да према првим подацима Пописа 2011. године износи око 33 ст./km².

6 Подаци из експертисе за „Студију просторне организација и уређења подручја Копаоника”, 1987.

На основну коефицијента економске зависности, који је неповољан и указује на веће учешће лица са личним приходом и издржаваних у односу на активна лица, може се закључити да је незапосленост један од основних проблема планског подручја. Образовна структура становништва је хетерогена у оквирима различитих административних целина које припадају планском подручју, али је у просеку неповољна пошто преко 50% одраслог становништва има завршену само основну школу или има непотпуно основно образовање. Релативна повољност је што око 38% становништва старијег од 15 година има завршену средњу школу, а око 9% има завршену вишу школу или факултет. Учешће одраслог неписменог становништва се креће око 5,5%, с тим да на подручју општине Блаце износи чак 11%.

Кретање броја домаћинства је забележило преокрет у последњем међупописном периоду. Након континуираног раста који је карактеристичан до 2002. године, на основу првих података Пописа 2011. године, број домаћинства на планском подручју је опао са 10.769 на 9.939. Ово је последица интензивирања процеса депопулације.

Мрежа насеља

У постојећој мрежи насеља коју чини 82 статистичка насеља, већина се налази у категорији осталих (према правном критеријуму), а само два су градска (Брус и Блаце). Према морфолошкој типологији, насеља углавном припадају разбијеном типу (у брдско-планинском делу слива Расине), а мањи део чине полу збијена насеља која карактеришу равничарски део слива Расине, тј. општину Блаце и део Бруса у оквиру већих долинских проширења Расине.

Општа карактеристика насеља је њихова уситњеност. Највише су заступљена популационо најмања насеља (до 200 становника) којих има 39; затим насеља са 200–400 становника (којих има 26); насеља са 400–1.000 становника (којих има 15) и насеља са преко 1.000 становника (којих има два).

У односу на просечну густину насељености на подручју Просторног плана (33 ст./km², Попис 2011. године), по већој густини насељености се издваја припадајући део општине Блаце (око 62 ст./km²) као и популационо највећа насеља.

На основу анализе структуре постојеће мреже насеља општина/града у границама подручја Просторног плана, на основу њихових међусобних функционалних веза, може се рећи да је овакав начин организовања слободан или стихијски, односно да су планским подручјем обухваћени фрагменти формираних мрежа насеља. Мрежа насеља се заснива на фаворизовању општинских центара Брус и Блаце. Потврда ове тврдње је у чињеници да се становништво концентрише углавном у општинском центру и његовом ширем подручју.

На основу досадашњих развојних процеса, насеља која су изказала одређени централитет на подручју Просторног плана су:

- Плеш и Суботица (општина Александровац);
- Милентија, Лепенац, Влајковци, Разбојна и Брзеће (општина Брус);
- Пребрза и Трбуње (општина Блаце).

Од наведених насеља, која у извесној мери исказују карактер центара заједнице насеља, Брзеће има и специфичне функције везане за развој туризма на ширем подручју Копаоника.

Сва ова насеља се налазе непосредно у сливу реке Расине, Грашевачке реке и Благашнице. У будућем периоду треба очекивати да насеља са израженим централитетом добију нове садржаје и на тај начин постигну подизање укупног животног стандарда у самим центрима и околним гравитирајућим подручјима.

С аспекта заштите квалитета воде, односно режима и мера заштите који се односе на акумулацију „Ћелије“, кључни проблем представља неконтролисано и интензивирање ширење нове неправне изградње стамбених и других објеката у оквиру зоне II, па чак и зоне I заштите акумулације „Ћелије“. У том погледу, проблем је нарочито изражен код насеља Златари, Богише и Ћелије, чије се грађевинско подручје налази унутар зоне II акумулације „Ћелије“.

Социјални развој

Проблем старења популације је све израженији на подручју Просторног плана, а запостављене су форме ванинституционалне заштите и организовања услуга у природном и социјалном

окружењу корисника (старих лица, појединих група деце и других грађана), који због одређених функционалних сметњи имају потребу за дневним боравцима и другим видовима социјалне заштите.

На подручју Просторног плана су развијене следеће јавне установе и службе:

Деце установе – мрежа установа предшколског васпитања је базирана на два матична вртића који се налазе у општинским центрима на подручју Просторног плана. То су: матични вртић „Пахулица“ у Брусу и матични вртић „Наша радост“ у Блацу. Објекат вртића у Брусу смешта 160 предшколске деце узраста 1–5,5 година и 119 деце узраста 5,5–6,6 година старости.

Захтева проширење постојећих капацитета, нарочито у погледу слободних и уређених простора за боравак деце на отвореном. Вртић из Бруса има организованих девет сеоских одељења на подручју Просторног плана, и то у следећим насељима: Брзеће (10 деце); Велика Грабовница (13 деце); Жуње (15 деце); Златари (16 деце); Игош (13 деце); Крива Река (12 деце); Лепенац (12 деце); Милентија (11 деце) и Разбојна (13 деце). Матични вртић из Блаца је капацитета 180 деце.

Његова сеоска одељења у оквиру планског подручја су организована при основним школама у селима Међухана и Пребрза. С обзиром на тренутно стање, за већину објеката децијих установа на подручју Просторног плана је неопходно реновирање и модернизација. Поред тога, у склопу мреже установа деце заштите развијено је „Дече одмаралиште Гоч“ као установа за дневни боравак деце, чије су основне делатности настава у природи (рекреативна настава) и зимовање и летовање предшколске и школске деце.

Основно образовање – одвија се у четири матичне школе у: Брусу (ОШ „Јован Јовановић Змај“), Влајковцима (ОШ „Први мај“), Разбојни (ОШ „Бранко Радичевић“ Разбојна) и Блацу (ОШ „Стојан Новаковић“), као и у већем броју подручних основних школа. У оквиру планског подручја, матична школа у Брусу има подручне осморазредне основне школе у: Милентији, Осредцима, Кривој Реци и Батотама, а четвороразредне подручне основне школе у: Лепенцу, Игошу, Великој Грабовици, Малој Врбници, Брђанима и Доњем Липовцу. Матична школа у Влајковцима има четвороразредне подручне основне школе у насељима: Брзеће, Грашевци и Шошиће. Матична школа у Разбојни има четвороразредне подручне основне школе у насељима: Строчици, Жилинци, Златари, Богише, Равни, Жуње, Дупци и Ковиоци. Матична школа у Блацу има четворогодишње подручне основне школе у селима Пребрза и Међухана. На подручју Просторног плана се налазе подручне основне школе у насељима Суваја и Ћелије (град Крушевац) и у насељима Трнавци, Суботица, Велика Врбница, Плеш, Грчак, Бзенице и Стрменица (општина Александровац). Школски објекти су у различитом стању. Претежно су то старији објекти које је потребно реновирати и боље опремити физкултурним салама и отвореним теренима.

Средњошколско образовање – у општинским центрима Брус и Блаце налазе се установе намењене овом виду образовања. У Брусу је то средњошколски центар који се састоји из два одељења гимназије, једног одељења економске школе, једног одељења куvara, једног одељења посластичара, једног одељења конобара и једног одељења туристичког техничара. Гравитационо подручје ове школе обухвата територије општина Брус и Александровац и града Крушевац. Средња школа Блаце покрива четири подручја рада (гимназија, машинство и обрада метала, туризам и угоститељство и пољопривреда).

Више и високо образовање – једина школа намењена високом образовању која се налази на подручју Просторног плана је Висока пословна школа струковних студија – Блаце. Она је премештена из Косовог Поља у Блаце након 1999. године. Зграда Високе школе располаже квалитетним радним простором који се осавременује (девет учионица, два амфитеатра, четири рачунарска кабинета). Школа је добила акредитацију, чиме је Виша школа прерасла у Високу пословну школу струковних студија. У оближњем Крушевцу (ван планског подручја) налазе се следеће високе школе: Висока хемијско-технолошка школа струковних студија и Висока школа струковних студија за васпитаче, као и Факултет за индустријски менаџмент – Крушевац (Универзитет Унион из Београда).

Здравствена заштита – обавља се на нивоу примарне здравствене заштите, преко Дома здравља у Брусу и Дома здравља у Блацу и мреже здравствених станица и амбуланту смештених у сеоским насељима. По територијалном принципу послују следеће

организационе јединице здравствених станица (Разбојна – у општини Брус и Плеш – у општини Александровац) и амбуланте (Батоте, Влајковци, Златари, Игрош, Крива Река, Милентија, Осредци и Стројинци – у општини Брус; Горња Велика Врбница, Доња Велика Врбница, Трнавци и Суботица – у општини Александровац; и Међухана и Трбуње – у општини Блаце). За виши ниво здравствених услуга (секундарна здравствена заштита), становници са подручја Просторног плана су упућени на Здравствени центар у Крушевцу, односно у Здравствени центар Краљево или Здравствени центар „Топлица” у Прокупљу.

Социјална заштита – активности из делокруга социјалне заштите на подручју Просторног плана се остварују преко: Центра за социјални рад са домским одељењем Брус, при чему Дом за смештај старих лица не ради у адекватним условима; Центра за социјални рад Блаце и Дома за смештај одраслих и ометених у менталном развоју „Трбуње” Блаце. Пад животног стандарда, висок степен незапослености, повећање удела старих лица, условили су пораст броја корисника различитих видова социјалне заштите на планском подручју.

Култура – главни носиоци културне делатности су: Културни центар Бруса, у чијем склопу функционише Народна библиотека Брус и Етно музеј, као и Културни центар „Драинац” у Блацу и Народна библиотека „Рака Драинац”. По опремљености се издваја Културни центар у Блацу. Остали објекти везани за одвијање културне делатности су углавном лоцирани у општинским/градским центрима ван подручја Просторног плана, а у оквирима припадајућих административних целина.

3.1.7. Инфраструктурни системи

Саобраћај

Мрежу друмског саобраћаја на подручју Просторног плана чине државни путеви IБ реда око 30 km и II реда око 139 km у складу са Уредбом о категоризацији државних путева („Службени гласник РС”, бр. 105/13 и 119/13)). Категорисаних општинских путева на подручју Просторног плана има око 290 km. Заступљене су следеће деонице:

1) ДП IБ реда:

– ДП IБ-38 (P-102), деонице број 0362, 0363 и 0364 од чвора број 1307 (Крушевац/Јастребац, km 72+766) до чвора број 0317 (Белољин, km 129+683) укупне дужине 56,917 km од чега на подручју плана око 29,70 km на територији града Крушевца и општина Брус и Блаце;

2) као и деонице ДП IА и IБ реда:

– ДП IА-207 (P-119), деонице број 1066, 0491 (преклоп са ДП II-162) и 0492 од чвора број 1009 (Витково, Стопања, km 26+375) до чвора број 0488 (Јошаничка бања, km 71+995) укупне дужине 45,620 km од чега на подручју плана око 14,80 km (без преклопа) на територији општина Александровац и Брус,

– ДП IА-211 (P-218 и P-218а), деонице број 0741, 1082 (преклоп са ДП II-162), 0742 и 0747 од чвора број 0485 (Александровац, Жупа km 75+224) до чвора број 0489 (Копаник, km 17+693) укупне дужине 48,697 km од чега на подручју плана око 35,00 km (без преклопа) на територији општина Александровац и Брус,

– ДП IА-208 (P-222), деонице број 0765, 0766, 0491 (преклоп са ДП II-160), 0768, 1082 (преклоп са ДП II-161), 0769 од чвора број 0175 (Врњци, km 0+000) до чвора број 0422 (Разбојна, km 61+717) укупне дужине 61,717 km од чега на подручју плана око 49,80 km (са преклапањима) на територији општина Врњачка Бања, Александровац, Брус и Блаце,

– ДП IА-212 (P-218), деоница 0743 од чвора број 0600 (Брзеће, 106+228) до чвора број 0601 (Градац, 118+459) укупне дужине 12,231 km од чега на подручју плана око 4,70 km на територији општине Брус,

– ДП IА-214 (P-222), деоница 0771 од чвора број 0423 (Блаце, 74+795) до чвора број 0318 (Крушумлија, 98+419) укупне дужине 23,624 km од чега на подручју плана око 4,10 km на територији општине Блаце,

– ДП IА-209 (P-225) деоница број 0790 од чвора број 0614 (Гоч, km 35+400) до чвора број 0611 (Станишинци, km 42+904) укупне дужине 7,504 km од чега на подручју плана око 7,50 km на територији општина Врњачка Бања, Александровац, Брус и Блаце,

– ДП IБ-411 (P-224) неизграђена деоница број 1350 од чвора број 0614 (Гоч, km 23+244) до чвора број 1314 (Гокчаница, km 68+859) укупне дужине 45,615 km од чега на подручју плана око 22,80 km, а на територији општина Врњачка Бања и Александровац.

Промене у просечном годишњем дневном саобраћају (ПГДС) по деоницама ДП IБ реда бр. 38 (P-102) приказане су у Табели I-10, између 2005. и 2011. године. Пад оптерећења присутан је на свим деоницама пута, а посебно је наглашен на деоници Крушевац – Разбојна, са индексом од 82, нашој блажи на деоници Разбојна – Блаце (индекс 92), док је најмањи пад на деоници Блаце – Белољин (индекс 98). Оптерећење од тешких теретних возила је такође у паду на свим деоницама (са 104 на 63, са 94 на 62 и са 86 на 63, респективно).

Табела I-10: Промене у ПГДС на ДП I реда између 2005. и 2011* године

Број пута	Број деонице	Деоница	Дужина, km	ПГДС 2005.	ПГДС 2011.	Промена	Индекс раста
IБ-38	0362	Крушевац-Разбојна	31,8	3197	2623	-574	82,0
	0363	Разбојна-Блаце	13,1	2290	2098	-192	91,6
	0364	Блаце-Белољин	12,0	2080	2050	-30	98,5

* Подаци за 2011. годину су прелиминарни пре званичне публикације.
Извор: <http://www.putevi-srbije.rs/sr/prosecan-godisnji-dnevni-saobracaj>

На подручју Просторног плана нису развијени други видови саобраћаја, осим друмског (као и система вертикалног транспорта жичарама на Копаннику).

Мањи број деоница државних путева је реконструисан, док је стање категорисаних општинских путева генерално лоше, коловозни застор је често земљани/макадамски, а технички елементи (радијуси хоризонталних кривина, подужни и попречни нагиби коловоза, одводњавање) нису задовољавајући. Додатни проблем су немогућности локалних самоуправа да одржавају општинске путеве, услед недостатка финансијских средстава. Јавни друмски саобраћај и алтернативни видови транспорта нису адекватно развијени.

Државни пут IБ реда бр. 38 (P-102) пролази кроз зоне I и II акумулације у дужини од око 10,2 km. Ова саобраћајница из правца Крушевца улази на подручје Просторног плана, односно на km 94+914 улази на подручје слива акумулације „Ћелије”, пролази кроз истоимено насеље (град Крушевац) у дужини од око 5 km, и на km 99+982 улази на територију општине Брус (насеље Златари). Траса пута се пружа местимично уз саму ограду на граници зоне I акумулације „Ћелије” са мостом преко акумулације, у дужини од око 780 m. Државни пут IА реда бр. 208 (P-222) пролази мањим делом кроз зону II акумулације, у дужини од око 420 m.

Категорисани општински путеви пролазе кроз зону II акумулације у дужини од око 8 km.

На подручју града Крушевца општински пут иде из правца насеља Суботица и Г. Злегиње до ДП IБ реда бр. 38 (P-102) у дужини од око 800 m. На подручју општине Брус то су путеви из правца насеља Жилинци, Турјак, Ковиоци, Албаније и Богише чије се трасе завршавају у насељу Златари где се повезују на ДП IБ реда бр. 38 (P-102), укупне дужине од око 6 km, као и они који се код Разбојне спајају са ДП IА реда бр. 208 (P-222), и укупној дужини од око 1 km.

Енергетика и енергетска инфраструктура

Подручје Просторног плана опремљено је електроенергетском мрежом и трафостаницама номиналног напона 220 и 110 kV, дистрибутивном мрежом и трафостаницама напона 35 и 10 kV. Најзаступљенија је дистрибутивна мрежа 0.4 kV, која је углавном ваздушна.

На подручју Просторног плана надлежност над електродистрибутивном мрежом имају ЈП „Електропривреда Србије”, Оператор дистрибутивног система „ЕПС Дистрибуција” – Регионални центар Електросрбија, и то у оквиру електродистрибутивних предузећа: ЕД „Крушевац” Крушевац, пословнице „Александровац” и „Брус”, ЕД „Врњачка Бања”, Привредно друштво за дистрибуцију електричне енергије „Југоисток” д.о.о. Ниш и то у оквиру електродистрибутивног предузећа: ЕД „Прокупље”, пословница „Блаце”.

Мрежа 110 kV напаја се из две трафостанице (у даљем тексту: ТС): ТС 220/110/35 kV „Крушевац 1” и ТС 110/35 kV „Александровац” (ван граница Просторног плана).

На подручју Просторног плана мрежу трафостаница чине: четири ТС 35/10 kV „Брус”, „Брзеће”, „Блаце 1” и „Блаце 2”.

Мрежу далековода (у даљем тексту: ДВ) чине:

– 220 kV (1 деоница): ДВ бр. 205/2 „Крушевац 1” – „Подужево”;
– 110 kV (1 деоница): ДВ бр. 1222 „Александровац” – „Куршумлија”;

– 35 kV (2 деонице): ДВ бр. 1161/2 „Александровац” – „Брус” и ДВ бр. 1189 „Брус” – „Брзеће” (напојни далеководи су изграђени за 110 kV напон).

Електродистрибутивни систем на подручју Просторног плана одликује смањена сигурност и поузданост снабдевања потрошача електричном енергијом. Овакво стање последица је старости постојеће опреме. Мрежа и објекти нису одговарајућег квалитета и квантитета. Падови напона у електроенергетској мрежи већи су од дозвољених.

На подручју Просторног плана није изграђена гасоводна мрежа.

Електронске комуникације и поштански саобраћај

Подручје Просторног плана припада мрежним групама 037 Крушевац (територије општина Крушевац, Брус и Александровац), 036 Краљево (територија општине Врњачка Бања) и 027 Прокупље (територија општине Блаце).

Телекомуникациона инфраструктура на планском подручју је неравномерно развијена.

Претежно се пружају телефонске услуге и то у знатном броју насеља, углавном уз постојеће саобраћајнице. Међутим, већина централа је старије генерације које не могу да пружају другу врсту услуга и још увек имају инсталиране двојнике. У малом броју насеља су у раду мултисервисни приступни чворови (MSAN), који пружају све савремене телекомуникационе услуге. Периферни делови, брдско-планински и ретко насељени, до скоро нису имали телефонске услуге. У последње две године стање се поправља. Изградњом оптичких каблова и пуштањем у рад бежичних радио уређаја у CDMA технологији омогућено је да се у свим деловима подручја, поред фиксне телефоније, уводе и услуге интернета, преноса података IPTV и друго. Ово захтева значајна средства, па се изградња не одвија по потребној динамици.

Од битног утицаја на развој и квалитет електронске комуникационе мреже и услуга на овом подручју је постојећа мрежа телекомуникационих оптичких каблова.

На подручју Просторног плана и непосредног окружења постоје магистрални оптички каблови Београд – Крушевац – Блаце – Белољин и Крушевац – Краљево, са приводема до већине телефонских централа. Ови оптички каблови омогућили су да се сви центри општина повежу на телекомуникациону мрежу Србије, што обезбеђује даљи развој.

Поред тога, на подручју Просторног плана изграђена је значајна мрежа оптичких каблова, од којих се издвајају релације:

- Брус – Равни (веза на о.к. Крушевац – Блаце);
- Брус – Брзеће;
- Брус – Крива река – Кобаоник;
- Александровац – Милентија;
- Блаце – Трбуње и Блаце – Међухана.

Ови оптички каблови омогућавају да се телекомуникациона инфраструктура у свим успутним местима осавремени и омогући пружање свих врста услуга већем броју корисника.

Подручје Просторног плана покривају три оператора мобилне телефоније Telenor Group (062 и 063), „Телеком Србија” а.д. (064 и 065) и Vip mobile (060 и 061) са 35 базних станица, и то: „Telenor Group” 12, „Телеком Србија” а.д. 13 и „Vip mobile” 10. Покривеност сигналимa није уједначена, али како је мобилна телефонија у сталној експанзији, стање се врло брзо поправља.

На територији обухваћеној планом и у непосредној близини подручја су постојеће емисионе станице за ТВ и ФМ радио пренос на локацијама Врњачка Бања – Гоч, Брус, Кобаоник – Панчићев врх и Кобаоник – Гобеља, што обезбеђује добре услове за пријем радиодифузије свих врста.

Тренутно су у раду поштанске јединице на осам локација (Блаце, Брус, Лепенац, Брзеће, Разбојна, Златари, Плеш и

Трнавци). Остварена опслуженост подручја од 4120 становника на поштанску јединицу не задовољава, а по просторној доступности стање је још лошије.

Комунална инфраструктура

У сеоским насељима у сливу акумулације „Ћелије” налазе се 33 несанитарне дивље депоније (сметлишта)⁷ и две делимично уређене општинске депоније, за општинске центре Блаце и Брус. Несанитарна дивља сметлишта се повремено чисте у зонама I и II санитарне заштите акумулације. Због већег броја постојећих стамбених и туристичких објеката у зонама I и II санитарне заштите акумулације, као и активности у риболову, спорту и рекреацији, већа количина амбалажног отпада одлаже се у зону I акумулације, односно директно у акумулацију.

Највећи број села у зони III акумулације је изостављен из система организованог прикупљања отпада, што за последицу има постојање локалних сметлишта, односно дивљих депонија у близини путева, долинама река и потока.

Прикупљање комуналног отпада са територија општина у обухвату Просторног плана је једним делом у надлежности општинских комуналних предузећа (Брус и Блаце). Комунални отпад се углавном, без било каквог претходног третмана одлаже на општинске депоније, док се део депонује на сеоска сметлишта. Поред тога, отпад из пољопривредне производње и лешевих угинулих животиња из сеоских насеља се одлажу у зајаруженим коритима река и потока и посредно доспевају у воде акумулације „Ћелије”.

Полазећи од података Пописа становништва из 2002. године и апроксимација датих Стратегијом управљања отпадом за период 2010–2019. године, према којој је просек дневне створене количине отпада 0,6 kg/стан/дневно, процењено је да укупна годишња количина отпада који се продукује на подручју слива износи 196 тона дневно. На подручју слива акумулације не врши се селективно уклањање отпада, нити се оно даље користи у пољопривреди и индустрији. Кланични и животињски отпад, као и друге специфичне врсте отпада не складиште се у складу са основним мерама безбедности.

На подручју слива се не продукује опасни отпад, осим у мањој мери (акумулатори, батерије, електронски отпад), али се проблем јавља у самој акваторији акумулације због изливања опасног отпада пореклом из буради (из хемијске индустрије) које се користе за барже на акумулацији.

Општине у обухвату Просторног плана имају изражени проблем сахрањивања због попуњености и малог капацитета гробља. Посебан проблем представља чињеница да се на граници зоне II санитарне заштите акумулације налазе стара сеоска гробља у близини села Златари и Ћелије. Значајан проблем представља управљање гробљима, јер су плански грађена једино општинска гробља у надлежности јавних комуналних предузећа, док су неадекватно комунално опремљена и уређена сеоска гробља ретко у надлежности локалних комуналних предузећа.

3.1.8. Заштита непокретних културних добара

Слив акумулације „Ћелије” одликује се већим бројем утврђених и непокретних културних добара која уживају претходну заштиту. Непокретна културна добра (у даљем тексту: НКД) од великог значаја на подручју Просторног плана су:

- споменик културе Средњовековни град Козник (КО Грчак и Козница општина Александровац и КО Град општина Брус);
- споменик културе Црква Св. Стефана у Осредцима (КО Милентија, општина Брус);
- споменик културе Црква Св. Петра и Павла (КО Крива Река, општина Брус).

Остала утврђена непокретна културна добра су: споменици културе Црква Св. Николе (КО Велика Врбница, општина Александровац) и рушевине манастира Св. Стевана (КО Лепенац, општина Брус).

У зонама I и II акумулације „Ћелије” нема НКД, нити заштићених културних добара.

⁷ Према Националној бази података о депонијама на подручју Републике Србије (Министарство енергетике, развоја и заштите животне средине, Агенција за заштиту животне средине).

Недовољан степен истражености сврстава археолошка налазишта планског подручја у угрожену и у недовољној мери заштићену категорију културног наслеђа.

Поред утврђених НКД, на подручју Просторног плана се налази велики број добара под претходном заштитом (комплекс воденица поточара у Брзећу, остаци античког и средњовековног рударења на источним падинама Копаоника и објекти народног градитељства). Заступљеност објеката народног градитељства је разноврсна, али су они углавном ван функције и угушени новоградњом.

3.1.9. Заштита животне средине

Стање квалитета животне средине на подручју слива акумулације „Ћелије” процењено је у односу на потенцијалне загађиваче у простору, а кроз анализу квалитета воде акумулације, квалитета подземних и површинских вода слива и квалитет земљишта и ваздуха.

Постојећи начин коришћења земљишта у сливу акумулације, као и самог језера директно је утицао на повећање еколошког оптерећења појединих делова подручја. Оптерећење је настало као последица конфликта заштите слива акумулације и активности реализованих на овом простору. Анализом стања животне средине утврђено је да се планско подручје може сврстати у делимично угрожену животну средину.

Главне загађиваче на планском подручју представљају: непланска и недозвољена изградња већег броја објеката у зонама I и II акумулације; неадекватан систем одвођења и третмана отпадних вода у сеоским насељима (Ћелије, Мајдево, Грљане, Богише, Разбојна, Златари, Жилинци, Дупци, Равни) и засеокима у зони I акумулације (Васићи и Судимци); викенд насеља Стрелци и Писта; градска насеља (Брус и Блаце) и два туристичка центра (Брзеће и Митрово Поље); активности у индустрији (металопредавачка индустрија, текстилна, прехранбена и гумарска индустрија у Брусу и Блацу); депонување отпада у зонама I и II акумулације, сметлишта и општинске депоније (у Брусу и Блацу) у зони III акумулације; неконтролисано туристичко и рекреативно коришћење језера; ДП ИБ реда бр. 38 (P-102); Крушевац – Ћелије – Разбојна који мостом прелази преко акваторије) и општински путеви у зонама I и II акумулације, као и државни путеви у зони III акумулације (Разбојна – Блаце, Разбојна – Брус – Брзеће – ТЦ Копаоник, Брус – Плеш – Врњачка Бања, као и Александровац – Станишинци – Плоче – Јошаничка Бања). Ни на једном државном и општинском путу у зонама I и II акумулације није регулисано прикупљање и пречишћавање атмосферских вода, које доспевају у акумулацију.

Наведени загађивачи директно утичу на смањење квалитета водотока и воде у акумулацији, ваздуха и земљишта на целом сливу. Најзначајнија загађења манифестују се кроз упуштање супендованих органских материја и детерџената у акумулацију и водотоке у сливу, у концентрацијама које су више од максимално дозвољених у води за пиће.

Језерски екосистем се све више еутрофикује (обогађује азотом и фосфором), а долази до појаве цветања воде узрокованог аутоτροφним организмима. Квалитет вода језера налази се у III класи⁸. Од опасних и штетних материја, повећана је вредност раствореног мангана, нитритног азота и $KMnO_4$.

Квалитет земљишта на подручју Просторног плана директно је угрожен непречишћавањем отпадних вода општинских и туристичких центара и недостатком водонепропусних септичких јама на руралном подручју у сливу акумулације. Поред тога, земљиште се директно загађује хемијским средствима из пољопривреде (пестицидима и ђубривом). Нафтни деривати са државних путева, нарочито са ДП ИБ реда бр. 38 (P-102), представљају директну претњу у кроз загађење земљишта. Сва загађења земљишта су претња за квалитет вода у сливу, ако се инфилтрирају у текуће воде и саму акумулацију. На подручју Просторног плана није повећан ниво аерозагађења ни буке, осим у коридорима државних путева.

На подручју Просторног плана не налазе се постројења која подлежу обавезама SEVESO II директиве.

3.1.10. Коришћење и уређење простора од интереса за одбрану земље и у ванредним ситуацијама

На подручју Просторног плана нема објеката посебне намене од значаја за одбрану земље.

Кључни инфраструктурни објекат на подручју Просторног плана је акумулационо језеро „Ћелије” са браном, чије је угрожавање могуће ратним разарањима, природним катастрофама и елементарним непогодама са значајним последицама по становништво, насеља, инфраструктуру и стање животне средине. Плавни талас у случају пробијања бране је прописно обележен на терену, а потенцијалним плављењем угрожени су: делови грађевинских подручја, пољопривредних и шумских површина насеља Мајдево (са засеокима Суваја и Грабак), Грљане (са засеком Мало Грљане); деоница ДП ИБ реда бр. 38, Крушевац – Блаце – Белољин (P-102), магистрални водовод, магистрални оптички кабл. Широка долина Расине у великој мери успорава кретање и умањује штетно дејство могућег поплавног таласа.

Највећу опасност представља потенцијално загађивање изворишта водоснабдевања токсичним и другим опасним материјама услед саобраћајних незгода, ратног дејства или терористичког напада и других спољних утицаја. Подручје је такође изложено потенцијалном хазарду од елементарних непогода, у првом реду, опасностима од поплава у горњем делу слива, атмосферских непогода, одроњавања и клизања земљишта, пожара, земљотреса и др. Потенцијална угроженост од сеизмичког хазарда је висока с обзиром да интензитет на подручју Просторног плана, за повратни период од 100 година има вредност од $7,5^{\circ}MCS$, са тенденцијом смањења од југозапада ка североистоку подручја.

3.2. ПОТЕНЦИЈАЛИ И ОГРАНИЧЕЊА

3.2.1. Посебна намена подручја – Водопривреда

Потенцијали реке Расине и акумулације „Ћелије” морају се разматрати и у контексту ширег окружења слива те реке (у оквиру планираног Расинско-моравског система за снабдевање водом насеља) кога чине чине и алувијална изворишта у долини Велике Мораве на потезу од Сталаћа до Јагодине, карстни извори на ободу Кучајских планина, који се већ сада користе за снабдевање водом Параћина и Њуприје, као и извориште реке Црнице, на којој постоје добре могућности за реализацију акумулације „Забреге”, која би била на другом крају Расинско-моравског система. У комбинацији свих поменутих изворишта, која су компатибилна, овај регионални систем биће функционално веома поуздан. У таквом окружењу, акумулација „Ћелије” има још већи значај, јер је омогућила да водовод Крушевац прерасте у поуздан супсистем који је стабилизовао снабдевање водом насеља и привреде у Крушевцу, Жупи и северно до Варварина.

Основни потенцијали за коришћење и заштиту вода и развој водне инфраструктуре на подручју Просторног плана су:

- река Расина, као највећа и најочуванија притока низводног тока Западне Мораве, која дренира еколошки добро очуване палине Јастрепца, Пожара, Копаоника, Жељина и Гоча и која представља један од најзначајнијих водних потенцијала Србије. Река Расина и акумулација „Ћелије” сада су једно од најважнијих ангажованих изворишта Србије, које је окосница за поступну реализацију планираног Расинско-моравског регионалног система за снабдевање водом насеља у овом делу Централне Србије;

- акумулација „Ћелије” са годишњим регулисањем (коефицијент регулисања $\beta=0,36$), представља велики развојни потенцијал, јер је у дугом периоду са високом поузданошћу обезбедила водом Крушевац и водом дефицитарни део Жупе, као и квалитетном водом оскудни део долине Западне Мораве, омогућивши јој социјални и индустријски развој;

- реализован водоводни систем Крушевца, који је изградњом акумулације и ППВ у Мајдеву, и са магистралним везама према Жупи и према насељима на северном правцу, дуж долина Западне и Велике Мораве прерастао у крушевачки водоводни супсистем;

⁸ према резултатима мерења Републичког хидрометеоролошког завода и Завода за здравствену заштиту из Крушевца.

– и након наредне фазе реализације ППВ у Мајдеву, бруто капацитета 1.000 L/s, још увек постоји потенцијал за повећање капацитета изворишта за потребе снабдевања водом, оквирно до око 2.500-3.000 L/s, што би га чинило једним од најзначајнијих изворишта Србије;

– акумулација „Фелије” има посебно резервисан простор за прихватање и ублажавање поплавних таласа. То омогућава, уз израду одговарајућих управљачких модела за оптимизацију управљања у условима поводања, да се долина Расине низводно од бране брани и активним мерама заштите. Умешним управљањем том акумулацијом може се остварити потпуна трансформација поводња вероватноће 2%, а и тзв. стогодишња велика вода (1%) биће знатно ублажена. По могућности активне заштите од поплава, „Фелије” су најефикаснија акумулација у водопривредном простору Србије;

– Расина низводно од бране „Фелије” постаје водени екосистем на ком се може управљати протоцима у еколошки кризним периодима у топлој делу године, када због синергетског деловања малих протока, високе температуре и смањеног садржаја кисеоника долази до великих еколошких криза. Наменским испуштањем чисте воде ниже температуре, такве кризе се могу санирати. Пошто брана располаже снажним и мобилним темељним испуштањем, у случајевима акцидентних загађења, омогућена је врло брза интервенција наменским испуштањем воде доброг квалитета из акумулације. То омогућава да се у случају потребе интервенише и на читавом делу тока Западне Мораве низводно од ушћа Расине, али и на Великој Морави. Овакве акумулације се у свету третирају и валоризују и као оперативна еколошка резерва великих речних сливова:

– пошто постоји већ изграђен одвајак за МХЕ, брана и акумулација „Фелије” су један од најповољнијих профила за реализацију врло економичне МХЕ;

– израдом управљачког модела створила би се могућност да се повећа запремина акумулације за функције коришћења (снабдевање водом насеља и индустрије, оплемењавање малих вода, хидроенергетика, туризам), на рачун флексибилнијег коришћења простора резервисаног за пријем и ублажавање поплавних таласа. Тиме се не би умањила ефективност заштите од поплава, али би се побољшале друге вишенаменске функције;

– постоје повољне могућности да се на делу тока Расине низводно од бране „Фелије” применом рационалних врећастих брана висина 2+3 m, створе акваторије стабилизације нивоа у основном кориту, што би омогућило коришћење река за рекреацију на води, али и наводњавање околних површина применом метода наводњавања „кап по кап” економски атрактивних култура (повртарске културе уз примену пластеника и стакленика, плантажни воћњаци и виногради).

Развој водне инфраструктуре на подручју Просторног плана подвргнут је бројним ограничењима, међу којима су најважнија следећа:

– велика временска наравномерност вода које се формирају на сливу Расине што веома отежава услове за уређење, коришћење и заштиту вода, а у неким околностима чак и онемогућава њихово коришћење без акумулација. Посебно су неповољни односи између великих вода вероватноће 1% (са којима се планирају системи заштите од поплава) и месечних малих вода вероватноће 95% (меродавних за планирање мера заштите квалитета вода), који се пењу на преко 1:2.000, као и врло дуга трајања малих вода. Све то чини сложенијим и скупљим водопривредне системе и мере за коришћење и заштиту вода и уређење водних режима;

– због положаја насеља, саобраћајница и других ограничења, сужене су могућности за реализацију других чак и мањих акумулација у сливу, без којих се не могу користити воде и уредити њихови бујични водни режими;

– највеће ограничење је нереализован систем санитарне заштите акумулације. Највећи концентрисани загађивачи су каналације Бруса, Брзећа и Блага, као и бројна санитарно неуређена сеоска насеља, са деловима који улазе у зону II, као и појаве непланске градње у зони I акумулације;

– не одржава се у законски прописаним условима тзв. водно земљиште, у коме се, према Закону о водама, али и према свим другим планским документима (укључив и ППРС) не смеју градити никакви објекти осим оних који служе за водопривредне потребе. Посебно су озбиљна ограничења која су настала у зонама I

и II акумулације „Фелије”, где су због небриге државе саграђени велики објекти (куће за одмор), чак и у зони I акумулације;

– због неравномерних водних режима, недостатка воде управу у вегетационом делу године, као и јако сужених могућности за изградњу акумулација са сезонским регулисањем – не постоје услови за реализацију већих система за наводњавање на квалитетним пољопривредним земљиштима у долини Расине;

– глобалне климатске промене, које су све израженије и на овим просторима, посебно ће се одразити на даље погоршање екстремних хидролошких феномена: велике воде постајаће све веће и наглије, а мале све мање и са све дужијим трајањем. Услед непостојања услова за реализацију акумулација са годишњим регулисањем протока, велике су сметње за коришћење, уређење и заштиту вода;

– на разматраном подручју слива, због заштите акумулације, не могу се лоцирати нови капацитети индустрија које су већи потрошачи воде и које имају отпадне воде. Ту се могу развити само капацитети виших нивоа финализације, уз коришћење рецикулације воде у технолошким процесима;

– због неспроведене планиране заштите акумулације „Фелије”, већ су се јавиле индикације процеса еутрофикације и погоршања квалитета воде у њој, што ће повећавати трошкове пречишћавања у ППВ;

– лоша санитација насеља, неограничено прикупљање отпада и одсуство навике житеља да се окружење чува од загађивања (појаве дивљих депонија на обалама и коритима, и навика испуштања отпадних вода у водотоке) представљају озбиљне сметње за пожељно хидротехничко уређење територије и заштиту вода.

3.2.2. Заштита природе, природних вредности и предела

Потенцијали заштите и одрживог коришћења природних добара су: изузетна екосистемска и специјска разноврсност, велики број биљних заједница, новонастале заједнице приобалне и водене вегетације акумулације „Фелије”, знатан број врста у главним таксономским категоријама животињског света, са веома израженом појавом ендемизма васкуларних биљака, респективан фонд гљива, очувани комплекси шумских састојина четинарског и буковог појаса, геоморфолошки, геолошки и хидролошки феномени геонаслеђа, живописни и привлачни предели изванредне разноликости њихових природних и антропогенних садржаја, установљен НП „Копаноник”, одређење исказано у ППРС-у да се планински комплекс Гоч – Жељин – Столови и планина Јастребац, чији се делови налазе на подручју Просторног плана, установе за заштите на подручја, као и започет поступак заштите акумулације „Фелије” као предела изузетних одлика, успешне локалне иницијативе, на нивоу власти и удружења грађана, вишегодишње стручно и пословно искуство ЈП „Национални парк Копаноник” у управљању тим подручјем, туристичка валоризација објекта геонаслеђа и др.

Ограничења заштите и одрживог коришћења природних добара су: недовољна опремљеност подручја путевима, уређеним стазама, видиковцима, центрима за посетиоце и др; прекомерни притисак туризма, пре свега смештајних објеката, туристичке инфраструктуре и посетилаца на природне вредности и акумулацију на појединим деловима заштићених и подручја предвиђених за заштиту или у њиховом контактном појасу (на подручју НП и у контактном појасу); недостатак капацитета и материјално-финансијских ресурса органа локалне самоуправе за учешће у успостављању и спровођењу заштите природних добара; скроман обим буџетских средстава за финансирање заштићених подручја и тешкоће у наплати накнада за коришћење тих подручја.

3.2.3. Природни ресурси

Пољопривредно земљиште

Основни потенцијали за заштиту и одрживо коришћење пољопривредног земљишта су: значајан пољопривредни потенцијал у виду ораница, уз учешће плодног земљишта повољне бонитетне класе; релативно повољна клима; орографија терена; просторноштво пашњака и ливада од значаја за развој сточарства и производњу здраве хране; и предиспозиције за производњу лековитог и шумског биља, како у шумским тако и у равничарским подручјима.

Основна ограничења везана за очување, заштиту и адекватно коришћење пољопривредног земљишта проистичу из: уситњености поседа; прекомерне примене вештачког ђубрива; непостојања мониторинга загађујућих материја у земљишту; недовољне искоришћености плодног земљишта; непланске градње; одсуства категоризације бонитета земљишта за производњу еколошки безбедне хране; застареле механизације и начина обраде земље; релативно ниског приноса производа; појаве неуређених речних токова где су најквалитетније оранице; као и недовољне заштите од ерозије која утиче на смањење приноса пољопривредних култура.

Шуме и шумско земљиште, ловна и риболовна подручја

Основни потенцијал за заштиту и уређење шума, шумског земљишта, ловних и риболовних подручја јесу повољни услови за развој аутохтоних врста шума са приоритетно заштитном функцијом и задовољавајуће здравствено стање састојина на већем делу шумског подручја, као и присуство различитих врста фауне. Посебно је важно очување и активирање потенцијала кроз: одрживу експлоатацију шумских производа; коришћење шума за научно-истраживачке и образовно-васпитне сврхе; организовано коришћење осталих шумских производа (јестивих гљива, лековитог биља, сакупљање и откуп шумских плодова, пужева и др); повољне услове за развој гајених дивљачи; задовољавајуће услове прехране у току вегетационог периода уз неопходну допунску прехрану зими; услове повољне за обуку паса птичара и гонича, као и за обуку и лов соколовима; постојање традиционалне манифестације и могућности за развој ловног туризма; богатство риблиг фондa и атрактивност локалитета за спортски риболов који може бити део туристичке понуде и др.

Ограничења која се намећу развоју шумарства односе се на: недовољно регулисан правни статус површина под шумом; непознавање потпуног стања шума сопственика; неравномеран распоред шуме различитог квалитета на територији; слабо обнављање и вештачко пошумљавање; недовољна институционална и кадровска покривеност; недовољна активност у приступу одговарајућим фондовима развоја шумарства на међународном нивоу; угрожен мир у ловишту постојањем инфраструктуре; недовољан прехранбени потенцијал ван периода вегетације и др.

Минералне сировине

Основни потенцијали заштите и експлоатације геолошких ресурса су евидентирана лежишта и рудне појаве металичних и неметаличних сировина, локалног грађевинског камена и минералних вода; традиција поткопаоничког краја у рударству, туристичка валоризација остатака средњовековног рударења и др.

Ограничење експлоатације минералних сировина неопходно је услед поштовања режима санитарне заштите изворишта водоснабдевања и поштовања постојећих режима заштите природе на подручју НП „Копаоник”, односно на подручју планираном за заштиту: Јастребац, Гоч, Жељин и акумулација „Ђелије”.

3.2.4. Привредни развој

Основни потенцијали за развој привреде су: пољопривредно и шумско земљиште; водни ресурси; минералне сировине; међународни сертификат еколошки здраве средине за развој органске пољопривреде (11 поткопаоничких села у општини Блаце); атрактивна природна и културна добра за развој туризма; релативно квалитетан стручни кадар и остали људски ресурси; изграђени привредни, а нарочито прерађивачки капацитети за даљи пласман пољопривредних производа, услужни капацитети, крупна регионална инфраструктура (саобраћајнице и информационо комуникационе-технологije – ИКТ), урбана и комунална инфраструктура, јавне службе, итд.; започета регионална и суседска сарадња и инициране институционалне промене у управљању локалним развојем.

У најважнија ограничења за привредни развој могу се сврстати: депресирана привредна ситуација са високом стопом незапослености, малом конкурентношћу, ниским нивоом инвестирања и опремљености; недоступност финансијских средстава и неповољни услови финансирања, слаба предузетничка култура; старење становништва и релативно неповољна демографска и образовна структура, недовољна знања која је неопходно применити

у савременој пољопривредној пракси, одлив кадра; недовољно изграђена и развијена инфраструктура, бројна предузећа у стечају или ликвидацији. Међу ограничењима су и слаба понуда комунално опремљених и уређених привредних локација; рестриktivност мера заштите животне средине, као и санација и превенција еколошких утицаја на подручју зона заштите акумулације „Ђелије”.

3.2.5. Туризам

Потенцијали за развој туризма су: постојећа и планирана целогодишња туристичка понуда Копаоника у оквиру НП и заштитне зоне НП; језеро Ђелије као мотив тражње и потенцијал понуде посебно драгоцен за туризам у летњем периоду, уз могућност летњег излетничког коришћења; организовање летњих спортова и рекреације на води и на обалама акумулације, а у подбранском простору – садржаји аква-ситија; потенцијал је и богатство риблиг фондa који омогућава квалитетан спортски риболов и риболовна такмичења, уз уређење риболовних ревира и стаза; посебан значај има општински центар Брус са садржајима јавних служби и сервиса, на приступном правцу спортско-рекреативним објектима, са термалном водом, капацитетима приватног смештаја и др, што је од значаја за стационарни, излетнички и транзитни туризам. Поред тога, потенцијал представља и могућност повезивања понуде Копаоника са понудом Врњачке Бање што ће активирати и туристичке погодности Гоча, Равне планине, Жељина и насеља горње Расине, Криве Реке и др. у функцији планинског туризма, сеоског туризма, туринаг/транзитног туризма, лова и других специјалних интереса. За развој руралног туризма постоје погодности посебно у заштитној зони НП „Копаоник” и у селима на наведеним постојећим и потенцијалним главним туристичким правцима подручја – језеро Ђелије – Копаоник (Палевштица, Ливађе, Радманово, Гочманци и Брзеће у заштитној зони НП; Грашевци и Влајковци у Грашевачкој реци, све у општини Брус) и Врњачка Бања – Копаоник (Гоч и Станишинци у општини Врњачка Бања; Рогавчина, Бзенице/Митрово Поље и Грчак у општини Александровац; Крива Река у заштитној зони НП, Будиловина, Милентија и Средци, све у општини Брус). На мотивима језера, за рурални туризам су погодна села у његовој близини која га не угрожавају – Мајдево и Суваја у граду Крушевац; Равни и Разбојна у општини Брус. Потенцијал за развој туризма представљају заштићена природна добра, као и непокретна културна добра (средњовековни град Козник и цркве у општини Брус) и друга културна добра.

Ограничење за развој туризма представља чињеница да осим Копаоника који има национални и наднационални ранг, остали туристички потенцијали на подручју су регионалног и локалног ранга. Поред тога, ограничења су и: неповољност саобраћајног положаја дестинација које су удаљене од главних емитивних центара, међународних друмских и железничких саобраћајница, са недовољно развијеном регионалном и локалном путном мрежом; одсуство значајнијих градских центара који би били носиоци развоја туризма и његови територијски; недовољна опремљеност техничком инфраструктуром; неизграђеност значајнијих садржаја понуде у простору (изузев зимске туристичке инфраструктуре на Копаонику и саме акумулације „Ђелије”); недовољна опремљеност садржајима јавних служби и сервиса у свим насељима, посебно у сеоским, уз недостатак спортско-рекреативних садржаја (изузев донекле на Копаонику и општинском центру Брус); пражињење, старење и осиромашење села, неспособних за учешће у туристичком развоју и непостојање свести виталнијег локалног становништва о значају и развојним могућностима туризма у склопу интегралне руралне економије.

3.2.6. Становништво, насеља и социјални развој

Становништво

Основни демографски потенцијали су: могућност повећања искоришћености контингента активног становништва; релативно повољна образовна структура становништва и могућност додатне обуке за рад у пољопривреди, туризму и угоститељству; реализација иницијатива за доквалификацију постојећих и запошљавање нових кадрова.

Основно ограничење је интензивирање и проширење депопулације на готово сва насеља планског подручја укључујући и

једина два градска насеља; неповољна старосна структура; негативан природни прираштај на целом подручју и јачање механичког одлива становништва са обухваћених делова територија општина Брус и Блаце.

Мрежа насеља

Потенцијали просторно-функционалног развоја планског подручја су: регионалне функције значајнијих урбаних центара у окружењу (Крушевац, Ниш и Краљево) и у том смислу коришћење специфичних функција у овим центрима (образовање, здравство, култура и др); функционална трансформација насеља, посебно дуж државних путева, на тзв. „развојним правцима” и могућност да се део ових насеља постепено развија у локалне центре, поред већ формираних општинских центара у Брусу у Блацу; и насеља са одређеним централитетом на руралном подручју, у првом реду субопштински центар Брзеће.

Ограничења развоја мреже насеља на подручју Просторног плана везана су за: ширење и интензивирање нове бесправне изградње стамбених и других објеката у зонама I и II акумулације „Хелије” чиме се угрожава здравствена исправност воде на изворишту; отежано решавање комуналне инфраструктуре; и високо учешће демографски малих насеља.

Социјални развој

Потенцијали за социјални развој, односно за развој мреже јавних служби и социјалну кохезију су: релативна равномерност развоја и доступност мреже објеката основног образовања; прилагођеност школовања образовних профила у средњим школама у складу са реалним потребама локалне привреде; релативна усклађеност мреже објеката примарне здравствене заштите са размештајем становништва; могућност организовања мобилних здравствених екипа и заједничких мобилних тимова здравствене и социјалне заштите; укључивање приватног и невладиног сектора у активности социјалног развоја.

Ограничења у функционисању и пружању услуга мреже објеката јавних служби су: слаба опремљеност већине објеката јавних служби на руралном подручју; неадекватна покривеност руралног подручја припремним предшколским одељењима; незадовољавајући услови, квалитет, доступност и ефикасност пружања услуга корисницима социјалне заштите, посебно кад је реч о вулнерабилним групама корисника; висок степен незапослености и повећање удела старих лица; централизованост објеката намењених култури у општинским центрима/градским насељима.

3.2.7. Инфраструктурни системи

Саобраћај

Основни потенцијали саобраћајног развоја подручја Просторног плана су: релативно добро развијена мрежа државних путева; близина аутопута Е-75 Београд – Ниш, те планираног аутопута Е-761 Појате – Прељина; близина аеродрома Ниш, цивилно-војног у Краљеву, спортских аеродрома Крушевац и Трстеник; туристички потенцијали подручја (пре свега НП и ТЦ „Копаноик”) који могу афирмисати развој друског и других видова саобраћаја; могућност развоја алтернативних гребенских праваца преко Копаника, Жељина, Гоча и Јастрепца, затим по ободу слива акумулације „Хелије” у циљу бољег саобраћајног повезивања, туристичке презентације и реаговања у ванредним ситуацијама; развој бицикличких, пешачких и риболовачких стаза.

Основна ограничења су: релативно неповољан саобраћајни положај у односу на главне развојне правце Републике и веће републике центре; недовољна развијеност мреже општинских категоријаних путева; неопходност промене режима саобраћаја на ДП ИБ реда бр. 38 (Р-102) и ограничење због конфигурације терена за измештање трасе овог пута ван зона I и II акумулације; на делу мреже општинских путева ограничења која се јављају услед поштовања прописа о санитарној заштити изворишта водоснабдевања; пролазак државних путева кроз насеља, чиме се смањује безбедност саобраћаја и повећава еколошко оптерећење у насељима; недовољан квалитет мреже државних путева, а посебно квалитета мреже општинских путева; велики број изграђених објеката дуж

саобраћајница државних путева; недовољна развијеност јавног и бицикличког саобраћаја; недовољна развијеност туристичке инфраструктуре и др.

Енергетика и енергетска инфраструктура

Потенцијал за развој електроенергетске инфраструктуре представљају могућности за рационализацију потрошње, повећање енергетске ефикасности и смањење губитака у преносу и дистрибуцији електроенергије, као и за коришћење обновљивих извора енергије (у даљем тексту: ОИЕ), нарочито хидроенергије, ветроенергије, геотермалне, соларне и енергије биомасе.

Основни проблеми и ограничења енергетске инфраструктуре се огледају у: старости енергетских објеката, опреме и мреже; техничким губицима у транспорту и дистрибуцији електричне енергије; веома ниском степену коришћења ОИЕ, непотпуним финансијским инструментима за коришћење ОИЕ; неизграђеној гасоводној мрежи и др.

Електронске комуникације и поштански саобраћај

Основни потенцијал за развој електронске комуникационе мреже на подручју Просторног плана представља: постојећа мрежа оптичких каблова, интензиван развој мобилне телефоније и изградња првих руралних радиотелефонских система. Планираним развојем мобилне телефоније обезбедиће се квалитетно покривање подручја основним телефонским сигналом и обезбедити могућност коришћења свих савремених услуга преко мобилне мреже. Постојећа мрежа емисионих станица обезбеђује добро покривање радиодифузионим сигналом свих делова подручја. Оно што предстоји у овој области је дигитализација постојеће мреже, што ће да омогући знатно квалитетнији пријем свих врста радиодифузије.

Основно ограничење за развој електронске комуникационе мреже представља техничко-технолошко стање мреже: присуство знатног броја старијих дигиталних комуникационих система који још имају двојнике и не подржавају услуге интернета и преноса података. Ограничење за развој представља застарелост и слаба изграђеност приступне мреже, нарочито у брдско-планинским и периферним деловима подручја, релативно низак ниво економске развијености локалних заједница и сл. Ограничење за развој поштанског саобраћаја представља неадекватан просторни размештај поштанских јединица, односно њихова удаљеност од руралних насеља.

Комунална инфраструктура

Потенцијали за развој објеката заједничке комуналне потрошње и комуналне инфраструктуре су повремено организовано чишћење привремених депонијских простора у зонама I и II акумулације „Хелије” (посебно у подручју непосредно уз брану и на импровизованим плажама које се користе за спорт и рекреацију грађана) и могућност за евакуацију отпада из сеоских домаћинстава у сливу акумулације путем мобилних трансфер станица.

Ограничења за развој објеката заједничке комуналне потрошње су: одлагање отпада у акумулацију и спирање дивљих депонија са падина у зонама I и II акумулације; депоновање комуналног отпада из стамбене и викенд градње у зонама I и II акумулације као и на неуређеним и несанитарним депонијама у сливу акумулације; нерегулисано питање прикупљања и депоновања отпада са једног дела руралног подручја; локација гробља у зони II акумулације, незадовољавајући начин одржавања гробља, нерегулисана надлежности јавног сектора за управљање сеоским гробљима, мали и незадовољавајући капацитет гробља; неадекватно одлагање животињских лешева и др.

3.2.8. Заштита непокретних културних добара

Потенцијал непокретних културних добара, посебно за развој туристичке понуде у подручју слива акумулације „Хелије” представљају: три споменика културе од великог значаја; постојећа регистрована и евидентирана културна добра; а нарочито објекти народног градитељства.

Ограничења заштите непокретних културних добара су: перманентна промена изгледа и функције објеката народног

градитељства; успорено утврђивање статуса и категоризације непокретних културних добара и застој у стручном рекогносцирању недовољно истражених делова подручја Просторног плана; недовољна заштита, неадекватна презентација и интерпретација непокретних културних добара; непокретна културна добра још увек немају третман развојног ресурса и економског добра; неразвијеност стимулација за приватне власнике културних добара као једна од главних препрека за њихово адекватно одржавање и презентацију; идентификација и вредновање етнолошког наслеђа је у почетној фази (израда Атласа народног градитељства); непостојање планова управљања непокретним културним добрима којима би се прецизирали услови и подршке за њихово коришћење и презентацију.

3.2.9. Заштита животне средине

Потенцијали заштите и очувања квалитета животне средине и одрживог развоја на подручју слива акумулације „Фелије”, огледају се у следећем: квалитет животне средине може се сматрати релативно повољним (категорија мање загађене животне средине) на већем делу подручја; очуван квалитет ваздуха на подручју Просторног плана; низак ниво комуналне буке; велике површине под шумама, као потенцијал за развој здраве животне средине и очување биодиверзитета; предели и екосистеми које је неопходно валоризовати како би се проценио њихов еколошки потенцијал; делимична спремност општинских структура за решавање основних еколошких проблема.

Основна ограничења у погледу квалитета животне средине су: непланска изградња у зони I и II санитарне заштите акумулације; непостојање система за прикупљање и пречишћавање отпадних вода у сливу; недозвољено депоновање комуналног, кабастог и опасног отпада у акумулацију и у зонама њене заштите; неконтролисано коришћење воде акумулације у спортско рекреативне сврхе; коришћење моторних чамаца за превоз преко акваторије језера; прелазак постојећег ДП ИБ реда бр. 38 (P-102) (мостом) преко акваторије језера и нерегулисано прикупљање и пречишћавање атмосферских вода са овог и других путева у сливу; изражена ерозија земљишта на око 70% слива акумулације (Горњи и Доњи Липовац, Батоте, Брђани, Игош, Стројинци, Жилници, Кобиље, Равни, Богише, Град и др).

3.3. SWOT АНАЛИЗА

На основу анализе потенцијала и ограничења подручја Просторног плана и планираног развоја посебне намене, издвојене су основне снаге, слабости, могућности и претње развоју акумулације „Фелије” (Табела I-11).

Табела I-11: SWOT анализа

СНАГЕ (постојеће)	СЛАБОСТИ (унутрашње)
<ul style="list-style-type: none"> – извориште регионалног система водоснабдевања у оквиру Расинско-Моравског регионалног система који снабдева Крушевац, Александровац, Сталаћ, Ћићевац, Варварин, Параћин, Ћуприју и Јагодину; – реализовани водоводни систем Крушевца са магистралним везама према Жупи и ка северу, дуж долина Западне и Велике Мораве који је прерастао у крушевачки водоводни супсистем; – утицај акумулације „Фелије” на прихватање и ублажавање поплавних таласа; – релативно повољан геостратешки положај који обухвата брдско-планинско подручје Копаноника и Гоча на западу и северозападу, долину Расине која чини централни део са акумулацијом „Фелије” на североистоку и насељем Блаце на југоистоку; – расположиви природни ресурси са шумама на 71% површине обухваћеног подручја, пашњацима и ливадама које представљају веома значајан потенцијал за развој сточарства и производњу здраве хране; минералним изворима (зеолит, 	<ul style="list-style-type: none"> – нерелизован систем санитарне заштите акумулације, концентрисани загађивачи су канализације Бруса и Блаца и санитарно неуређена сеоска насеља; – велика временска неравномерност вода које се формирају на сливу Расине; неповољни односи између месечних великих и малих вода; – неодржавање водног земљишта у законски прописаним условима; нелегална грађња у зонама I и II акумулације „Фелије”; – смањене могућности за реализацију мањих акумулација у сливу, због положаја насеља, саобраћајница и других ограничења; – непостојање услова за реализацију већих система за наводњавање на пољопривредним земљиштима; – изражени процеси еутрофикације и порошање квалитета воде у акумулацији; – слаба конкурентност привреде, низак стандард становништва и релативно висока незапосленост; – неплански развој туристичко-рекреативних активности (купалишног туризма и спортског риболова);

- антимон, олово и цинк, базалт, волостно), обновљивим енергетским изворима, биодиверзитетом, ловиштима;
- индустријска традиција и изграђени привредни капацитети (металски, за прераду млека, воћа, жита, и др) у Брусу, Блацу и у неколико села;
- погодности за пољопривредну производњу – могућности производње хране, традиција у производњи сточарских производа, вина, воћа и услови за развој органске производње;
- иницијативе сарадње предузетничког сектора и локалне самоуправе – људски ресурси и обучена радна снага, развијена удружења сточара, воћара и пчелара;
- значајан туристички потенцијал – велико богатство туристичких ресурса, еколошки очувано подручје, атрактивности културних и природних вредности;
- релативно добра саобраћајна повезаност подручја слива акумулације „Фелије”;
- изграђене регионалне и локалне институције за подршку развоју и стратегије локалног развоја у Брусу, Блацу, Александровцу, Крушевцу, В.Бањи – отворене Канцеларије за рурални развој у Брусу и Савет и Канцеларије за локални економски развој;
- преовлађујуће квалитетна животна средина.

- заостајање развоја у руралном подручју, уситњеност посела, застарелост механизације, слаба организованост пласмана пољопривредних производа;
- старење становништва и лоша старосна структура пољопривредног становништва, лоша едукација мештана;
- недовољна инфраструктурна опремљеност насеља и слабо одржавање инфраструктуре;
- недовољно развијени капацитети локалне самоуправе за подршку предузетништву;
- проблеми животне средине због загађивања вода акумулације „Фелије” отпадним водама из индустрије и стамбених објеката;
- нерешен проблем комуналних депонија и управљања отпадом (у зонама I и II акумулације).

МОГУЋНОСТИ (развојни потенцијали) ПРЕТЊЕ (развоју)

- могућности очувања пољопривредног и шумског земљишта рестриктивним коришћењем агрохемијских средстава и реализацијом антиерозивних радова на целом подручју слива;
- спречавање засипања акумулације путем противерозивних радова на сливном подручју;
- могућност да се на делу тока Расине низводно од бране „Фелије” створе акваторије за коришћење реке за рекреацију на води и наводњавање;
- развој туристичких активности базираних на заштићеним подручјима природних и непокретних културних добара, без угрожавања режима зона санитарне заштите акумулације;
- могућности за унапређење инфраструктурне и комуналне опремљености (посебно санитација насеља и реализација ППОВ), уређење грађевинског земљишта у насељима и зонама планираним за развој;
- адаптација управљачког механизма акумулацијом као инструмента за превазилажење супротности између управљача изворишта и интереса локалне заједнице;
- могућност развоја малих и средњих предузећа – производних и пратећих услужних делатности у складу са режимима санитарне заштите акумулације и заштићених подручја, уз испуњавање прописаних еколошких критеријума;
- развој еколошки прикладне мултифункционалне пољопривреде, у складу са режимима санитарне заштите акумулације која доприноси очувању природне средине, руралног наслеђа, пејзажних вредности и других локално специфичних агроеколошких добара, могућност развоја ратарства, виноградарства и воћарства;
- потенцијали за регионално повезивање и сарадњу, привлачење СДИ и регионалне и суседске сарадње;
- могућност побољшања квалитета животне средине успостављањем режима санитарне заштите акумулације на подручју слива и дефинисањем система мониторинга воде, ваздуха и земљишта на целом подручју слива.

- даља неконтролисана изградња нових објеката и легализација бесправно подигнутих објеката у зонама санитарне заштите акумулације;
- даље несанитарно депоновање отпада и неадекватна евакуација отпадних вода из постојећих објеката у акумулацију или у зоне I и II акумулације;
- стихијско коришћење акумулације за спортско-рекреативне активности и неконтролисано изловљавање рибе;
- даља еутрофикација језера која настаје као резултат ерозионих процеса и насипања, као и одлагања органских материја у језеро;
- алтернативе привредног развоја које нису засноване на принципима одрживог развоја и строге заштите акумулације „Фелије”;
- даље угрожавање животне средине у сливу Расине;
- неповољни демографски процеси у руралним срединама и пораст сиромаштва;
- неразвијена предузетничка култура и слаб ниво развијености имплементацијских, управљачких и контролних инструмената у реализацији регионалне и локалних стратегија.

II. ПРИНЦИПИ, ЦИЉЕВИ И ОПШТА КОНЦЕПЦИЈА ПРОСТОРНОГ РАЗВОЈА ПОДРУЧЈА СЛИВА АКУМУЛАЦИЈЕ „ЋЕЛИЈЕ”

1. ПРИНЦИПИ ПРОСТОРНОГ РАЗВОЈА

Основни принципи заштите, уређења и одрживог развоја подручја Просторног плана које располаже значајним, али недовољно заштићеним и активираним природним потенцијалима и територијалним капиталом су:

- заштита и унапређење животне средине посебно квалитета изворишта вода акумулације „Ћелије”;
- заштита и одрживо коришћење водног, пољопривредног и шумског земљишта, посебно од непланске изградње у зонама I и II акумулације и инфраструктурном коридору;
- повећање уређености, конкурентности и ефикасности територијалног развоја; просторно-функционална интегрисаност и усклађен интегрисан развој и заштита изворишта са припадајућим, суседним и осталим јединицама локалне самоуправе у окружењу;
- унапређење територијалне кохезије, капацитета подручја и полицентричан територијални развој (посебно јачање везе урбаних и сеоских насеља), унапређење саобраћајне приступачности и уређење површина за потребе развоја стимулативног пословног окружења;
- развој културног и регионалног идентитета; перманентна едукација грађана и администрације и учешће јавности у одлучивању;
- принцип супсидијарности и јавно-приватног партнерства; принцип веће транспарентности у доношењу одлука;
- заштита јавног интереса, јавних добара и добара у општој употреби (приоритетно изворишта акумулације „Ћелије”); релативизација конфликта у коришћењу изворишта и одрживом развоју локалних заједница;
- ублажавање и спречавање депопулације и побољшање старосне структуре становништва мерама економске, социјалне и других политика којима се утиче на бржи економски просперитет и развој села, јачање економске позиције пољопривреде и пољопривредних произвођача, развој инфраструктурног и подизање комуналног и јавног стандарда у малим насељима.

2. ОПШТИ И ОПЕРАТИВНИ ЦИЉЕВИ ПРОСТОРНОГ РАЗВОЈА

2.1. ОПШТИ ЦИЉЕВИ ПРОСТОРНОГ РАЗВОЈА

Полазећи од одредби ППРС, ВОС и посебних намена подручја Просторног плана (извориште вода, део НП и примарне туристичке дестинације Копаоник, пољопривредно – сточарско и шумско подручје и др), а имајући у виду препоруке и стандарде Европске уније о одрживом развоју у области политике вода⁹ и заштићеним подручјима¹⁰ утврђују се следећи општи циљеви заштите, уређења и одрживог развоја подручја:

1) одрживо коришћење водних ресурса, обезбеђење трајне и интегрисане заштите и унапређења квалитета воде регионалног изворишта акумулације „Ћелије” – као важног објекта у саставу два водопривредна система на сливу Западне Мораве, и то: Расинско-моравског регионалног система за снабдевање насеља водом (у оквиру ког се већ формирао Крушевачки водоводни супсистем, који постепено, са ширењем магистралних довода дуж тока Западне, а делом и Велике Мораве прераста у Расински подсистем наведеног регионалног система); и Западноморавског речног система за интегрално коришћење, уређење и заштиту вода (заштита од поплава, заштита квалитета вода, вишененаменско коришћење вода), у коме акумулација „Ћелије” има најважнију улогу за активну заштиту од поплава и заштиту квалитета вода у доњим токовима Расине и Западне Мораве);

2) очување и обезбеђење простора за функционисање и изградњу водопривредне инфраструктуре и објеката; успостављање зона санитарне заштите акумулације и утврђивање режима заштите, коришћења и уређења тих простора; успостављање ефикасније контроле заштите, коришћења и изградње простора у зонама заштите изворишта акумулације;

3) заштита, очување, унапређење и одрживо коришћење природних и културних добара, односно интегритета, лепоте и разноликости предела;

4) усклађивање размештаја активности и физичких структура са режимима заштите акумулације, природних и културних добара, односно обезбеђивање услова за даље функционисање постојећих и планираних привредних активности, насеља и инфраструктурних система, као и обезбеђење услова за њихово измештање уколико се њихова функција не може ускладити са функцијом акумулације и режимима заштите вода, природних и културних добара;

5) усмеравање демографских процеса у правцу ублажавања депопулационих трендова и повећања удела млађих контингената становништва диверзификацијом економских активности, стварањем услова за запошљавање и радно ангажовање, ревитализацијом сеоских насеља, повећањем саобраћајне доступности и квалитета живљења;

6) стварање услова за реализацију компензација локалном становништву, у складу са ограничењима режима заштите вода, кроз развој инфраструктуре и објеката, активности и функција јавног значаја и развој локалне економије и запослености; остваривање одрживог привредног развоја кроз стимулацију постојећих и нових привредних делатности компатибилних са функцијама изворишта и просторно дистрибуираних у складу са режимима зона санитарне заштите акумулације „Ћелије” (алтернативна сеоска економија, развој туризма, малих и средњих предузећа и др);

7) стварање услова за одмор, рекреацију и едукацију посетилаца о природним и културним вредностима подручја, организовањем садржајно заокружене туристичко-рекреативне понуде усклађене са режимима заштите акумулације, природних и културних добара и интегрисане у туристичку понуду окружења туристичке дестинације Копаоник;

8) одговорно управљање просторним развојем, уређењем и заштитом изворишта акумулације „Ћелије” у складу са реалним потенцијалима и ограничењима природних и створених вредности; и утврђивање елемената за интегрално (вишененаменско) коришћење и заштиту водних ресурса на основу праведне и избалансиране политике усклађивања националних/регионалних интереса за коришћење вода с дугорочним интересима и потребама економског и социјалног развоја локалних заједница, посебно општине Брус и града Крушеваца.

2.2. ОПЕРАТИВНИ ЦИЉЕВИ ПРОСТОРНОГ РАЗВОЈА

Оперативни циљеви заштите и коришћења вода и развоја водопривредне инфраструктуре су:

– заштита слива изворишта воде регионалног значаја акумулације „Ћелије” поштовањем режима заштите и применом мера уређења простора; побољшање параметара квалитета воде у акумулацији трајним обезбеђењем I и II класе квалитета свих водотока у сливу (према ВОС);

– снабдевање водом Крушевца и осталих насеља у обухвату крушевачког супсистема са обезбеђеношћу већом од 97% (до 99%), уз обавезност испоруке воде од бар 70% у односу на тражене количине и у периодима неопходних редукција; планиране бруто норме потрошње су 300 L/корисник на дан, колико се сада планира и у најразвијенијим водоводима (што подразумева обавезу да губици у мрежи не прелазе 15÷18%);

– повећање поузданости локалних водовода за снабдевање села ван домашаја регионалног система и заштита локалних изворишта;

– уређење водних режима и заштита од поплава насеља у долини Расине са степеном од $Q_{v2\%}$, тј. од педесетогодишњих великих вода (према ППРС); ублажавање поплавног таласа и на Западној Морави низводно од ушћа Расине; побољшање режима малих вода и остваривање пуне еколошке заштите водотока Расине испуштањем минималног одрживог протока из акумулације;

⁹ Directive of the European Parliament and of the Council 2000/60/EC – Establishing Framework for Community Action in the Field of Water Policy.

¹⁰ „Европска повеља за одрживи туризам у заштићеним подручјима” „Стратегија одрживог туризма у европским националним и парковима природе”, „Европске перспективе просторног планирања”, смернице Међународне уније за заштиту природе, Светске туристичке организације и Програма Уједињених нација за животну средину и др.

– изградња ППОВ, по критеријуму да могу испуштати пре-чишћене воде у Расину (Брус) и Блаташницу (Блаце) као реке у зони изворишта ($BPK_s < 5 \text{ mg O}_2/L$) и санитација осталих насеља у сливу акумулације;

– антиерозиона заштита слива применом биолошких мера заштите (пошумљавање, мелиорација пашњака) и техничких мера; реализација планираних радова на заштити акумулације од еутрофикације;

– изградња малих акумулација у горњим деловима слива у складу са режимима заштите природних и културних вредности, водним режимима и другим водопривредним системима.

Оперативни циљеви заштите природе, природних вредности и предела су:

– одржање специјске разноврсности дивље флоре и фауне;

– идентификација станишта која чине основу за функционално заснивање националне еколошке мреже и управљање том мрежом; очување станишта, јачање, бројчано снажење и просторно ширење популација заштићених, односно ретких, угрожених и критично угрожених биљних и животињских врста;

– идентификација међународно значајних еколошких подручја односно станишта од значаја за заштиту европске дивље флоре и фауне по програму NATURA 2000;

– одржање екосистемске разноврсности и заштита природних и агроекосистема од инвазивних врста биљака и животиња, као и од других врста, сорти и раса које уносе непожељне промене у природни и агробiodиверзитет;

– управљање развојем и уређењем предела интегрисано са заштитом природних и културних вредности и одрживим развојем подручја слива;

– конзервација делова подручја у затеченом, приближно изворном стању ради заштите интегритета и спонтаног функционисања њиховог укупног природног комплекса (као строгих резервата за научне, образовне и културне потребе, нарочито резервате шумске вегетације, станишта значајних биљних заједница и популација биљака и животиња на планинским деловима подручја) за научне, образовне и културне потребе;

– очување старих, по димензијама и врсти репрезентативних и у другом погледу значајних стабала дрвећа и њихових групација;

– проглашавање већих заштићених подручја природних вредности, успостављање режима и спровођење мера заштите и организовање управљања тим подручјима;

– истраживање, очување, презентација и одрживо коришћење локалитета, природних објеката и појава који својим геолошким, геоморфолошким, хидрографским или другим обележјима представљају истакнуте, ретке и привлачне вредности геонаслеђа.

Оперативни циљеви развоја привреде су:

– заштита егзистенцијалних интереса локалног становништва обезбеђењем допунских и алтернативних извора прихода становништва у туризму, услугама и другим економским активностима и повећање доступности и уређености простора; дисперзија малих и средњих предузећа (у даљем тексту: МСП) и микробизниса у центрима заједнице насеља и туристичким насељима као и обезбеђење повољних локација различитог степена опремљености и других пословно-инвестиционих услова у складу са расположивим ресурсима, ограничењима и условима заштите изворишта; ревитализација дела постојећих браунфилд локација;

– подршка развоју предузетништва и МСП у производњи и услугама; економско-еколошка рехабилитација прерађивачких капацитета, применом еколошки ефикасних технологија, штетњом сировина, енергената и воде, смањењем индустријског отпада и транспорта;

– подршка развоју мултифункционалне пољопривреде засноване на традиционалној производњи високовредних локалних производа и пружању агроколошких услуга; повећање физичког обима укупне и тржишне производње јагњећег, јунећег и коњског меса, крављег и овчијег млека и њихових прерађевина, аутохтоних врста коштичавог и бобичавог воћа, лековитог и ароматичног биља, шумских плодова, рибе и др;

– јачање политике запошљавања, едукације, преквалификације и креирање промена на тржишту рада.

Оперативни циљеви коришћења и заштите природних ресурса су:

– уређење и газдовање пољопривредним и шумским земљиштем према режимима и условима заштите изворишта и природних вредности;

– спречавање непланског заузимања пољопривредног земљишта у непољопривредне намене и предузимање мера за: очување или сукцесивно повећање његове природне плодности; планско уређење и ефикаснију контролу изградње, нарочито у зони II акумулације и у рубним зонама урбаних насеља; обезбеђење регионалне аграрне политике за укрупњавање пољопривредних газдинстава и формирање мањег броја савремено опремљених фарми уз економску валоризацију агроколошких погодности за производњу и прераду пољопривредних производа;

– заустављање процеса деградације педолошког слоја предузимањем комплексних мера заштите од ерозије;

– побољшање општих услова живљења на селу: унапређењем производње (органске, тј. биолошке или еколошке) хране, прераде и пласмана традиционалних пољопривредно-прехранбених производа, препознатљивог географског порекла и квалитета (регионално брендирање), у садејству са развојем туризма, домаће радности, занатства и трговине, обновом и уређењем села;

– заштита, очување и унапређење стања шума и шумске инфраструктуре на подручју слива;

– повећање степена шумовитости пошумљавањем аутохтоним врстама дрвећа сливног подручја у оквиру биолошких антиерозивних радова и вансливног подручја на шумском земљишту VI, VII и VIII бонитетне класе;

– вишенаменско рекреативно коришћење укупних потенцијала шумског подручја; усаглашавање интереса шумарства и ловства са развојем туризма; превентивна заштита шума од различитих угрожавајућих фактора, а нарочито од пожара;

– заштита, гајење и рационално коришћење дивљачи, постизање оптималне бројности и густине популације; побољшање природних услова станишта за све врсте дивљачи и заштита ретких и проређених врста (трајно заштићене врсте);

– санација и рекултивација делова подручја где се одвија, односно где је завршена експлоатација минералних сировина; истраживање и утврђивање могућности експлоатације економски интересантних резерви минералних сировина у складу са режимима заштите изворишта, природних и културних вредности.

Оперативни циљеви развоја туризма су:

– развој интегрисане туристичке понуде подручја усклађене са режимима и мерама заштите квалитета воде, природних и културних вредности;

– стварање услова за задовољавање целогодишње, првенствено излетничке тражње урбаног становништва ближих већих градова за специјализованим спортско-рекреативним, здравствено-рекреативним и културолошким и забавним активностима и садржајима понуде у простору;

– развој туризма и рекреације на води, обалама акумулације и њених већих притока (у складу са режимима заштите изворишта); планинског туризма на Копаонику; развој сеоског, еколошког, ловног и транзитног туризма;

– модернизација, комунално опремање и комерцијализација постојећих и потенцијалних смештајних капацитета, посебно у сеоским домаћинствима, као и викенд кућама;

– побољшање ефикасности управљања развојем туризма, приоритетно координацијом активности и усклађивањем интереса заштите акумулације и природе и развоја туризма;

– развој геотуризма како би туристи стекли основна геолошка знања о геообјектима (објектима геонаслеђа) и тумачење геологије и геоморфологије подручја које посећују и др.

Оперативни циљеви развоја становништва, мреже насеља и социјалног развоја су:

– смањење емиграционих кретања млађих контингената становништва, побољшање економске структуре становништва и повећање просторне мобилности становништва;

– задржавање и насељавање контингената млађег, посебно женског становништва стимулацијом локалног запошљавања и samozapoшљавања и увођењем програма формалног и неформалног образовања којима би се омогућила преквалификација, доквалификација и други облици усавршавања радне снаге, тј. развој система сталне обуке на раду и образовања за рад;

– унапређење саобраћајне доступности, инфраструктурне и комуналне опремљености центара заједнице села, насеља у зони II акумулације, насеља са туристичким и другим специфичним функцијама, развојем и ревитализацијом водопривредне инфраструктуре и комуналне опреме до нивоа квалитета који обезбеђује

заштиту изворишта, животне средине, природних и културних добара и вредности и омогућава побољшање услова живљења;

– повећање доступности и квалитета услуга јавних служби, флексибилнијом организацијом, развојем мобилних служби и специјализованих програма дечје, здравствене и социјалне заштите и културе.

Оперативни циљеви развоја саобраћајне, енергетске инфраструктуре, електронских комуникација и комуналне инфраструктуре су:

– побољшање квалитета и развој мреже државних и општинских путева као и других техничких система у складу са успостављеним режимима заштите изворишта, природних и културних добара, и са циљем рационалније организације простора, интегралног развоја и уређења подручја;

– развој саобраћајне и рекреативне инфраструктуре у функцији туризма (бициклических, пешачких, риболовних стаза и др);

– обезбеђење довољног, сигурног, квалитетног и економичног снабдевања електричном енергијом свих потрошача;

– реализација електронских комуникација и информационог система у функцији акумулације;

– техничко осавремењавање постојеће и изградња квалитетне и поуздане електронске комуникационе мреже и уједначавање доступности поштанског саобраћаја, нарочито за слабо насељени део подручја;

– затварање и санација постојећих депонија и рекултивација земљишта уз усмеравање отпада ка трансфер станицама (ван сливног подручја) односно ка регионалној санитарној депонији;

– установљивање децентрализованог система управљања отпадом у сеоским насељима системом мобилних центара;

– сакупљање опасног отпада из домаћинства и његово усмеравање ка регионалном складишту/центру за опасан отпад.

Оперативни циљеви заштите НКД су:

– заштита, уређење и презентација НКД која су установљена и предвиђена за заштиту;

– очување аутентичности и уређење заштићене околине НКД и њиховог природног окружења;

– туристичка интерпретација непокретног и нематеријалног културног наслеђа;

– укључивање културног наслеђа у путеве културе.

Оперативни циљеви заштите животне средине су:

– санација и рекултивација зоне II акумулације и других површина у сливу деградираних људским активностима;

– утврђивање система мера за ограничавање утицаја активности које су у конфликту са заштитом слива акумулације, природе и животне средине (активности експлоатације минералних силовина, развој појединих видова туризма и индустријских погона, депоније и др);

– развој интегралног катастра загађивача на подручју слива;

– повећање обима инвестиција за заштиту животне средине;

– интегрална заштита вода, ваздуха и земљишта спречавањем инцидентних неконтролисаних испуштања загађујућих материја; контролисано и санитарно безбедно прикупљање и пречишћавање отпадних вода и прикупљање и евакуација чврстог отпада, као и развој система мониторинга квалитета животне средине;

– контролисано коришћење агротехничких мера уз спречавање употребе хемијских средстава која негативно утичу на квалитет изворишта и животну средину;

– унапређење чистоће приобаља акумулације и окружења насеља, саобраћајних коридора и зона рекреације;

– побољшање информисања и примарна едукација становништва и посетилаца о заштити акумулације и животне средине;

– повећање учешћа јавности у доношењу одлука које могу имати утицаја на квалитет акумулације и животне средине.

3. РЕГИОНАЛНИ АСПЕКТ РАЗВОЈА ПОДРУЧЈА ПОСЕБНЕ НАМЕНЕ И ФУНКЦИОНАЛНЕ ВЕЗЕ И МЕЂУОДНОСИ СА ОКРУЖЕЊЕМ

Подручје Просторног плана налази се у Централном делу Србије. У обухвату је три административно-управна округа: Расинског (делови града Крушевац и општина Брус и Александровац), Рашког (делови општине Врњачка Бања) и Топличког (делови општине Блаце).

Везе са другим деловима Републике Србије остварују се привремено државним путевима I и II реда: ДП ИБ-38 (Р-102, деоница Крушевац – Блаце – Прокупље) којим се наслања на ДП ИБ-23 (М-5), ДП ПА-208 (Р-222, деоница Разбојна – Брус) и ДП ПА-211 (Р-218 и 218а, Брус – Брзеће – Копаоник) интегришући подручје Просторног плана са аутопутем Е-75 (Коридором X), туристичком дестинацијом Копаоник, Крушевачком агломерацијом, односно са Београдом, Нишом и правцем ка АП Косово и Метохија. „Затварањем” метохијских и косовских саобраћајних коридора и комуникација, саобраћајни правци на територији слива акумулације „Хелије” добијају наглашену транзитну функцију која је значајна у ширим регионалним оквирима. Преко ове територије се остварује повезивање Републике Македоније и Јужног Поморавља са саобраћајним комуникацијама у Ибру, Старом Влаху и оним према јужном Јадрану (правци Топлица – Јанкова Клисура – Брус и Појате – Крушевац – Брус, а даље преко Плочанске реке и Дренске клисуре или преко превоја Јарам и Равног Копаоника у долину Ибра и даље ка Јужном Јадрану, нарочито фреквентним током лета).

За просторно-функцијску трансформацију подручја Просторног плана најзначајнији су утицаји следећих центара у окружењу: Београда (главног града, националног центра међународног значаја); и у великој мери Ниша (центра државног и макрорегионалног значаја) и Крушевца (центра макрорегионалног значаја), атрактивних урбаних агломерација са концентрацијом капитала/инвестиција и радних места, сектора услуга и услуга високог образовања, здравства и културе, чиме се врши утицај на демографску и социо-економску трансформацију подручја Просторног плана и Републике Србије у целини, пре свега селективном емиграцијом млађег, фертилног и образованог контингента становништва.

Развој и заштита подручја посебне намене је од изузетног регионалног значаја имајући у виду да је акумулација „Хелије” један од кључних објеката у саставу два водопривредна регионална система на сливу Западне Мораве и то Расинско-моравског регионалног система за снабдевање насеља водом и Западноморавског речног система за интегрално коришћење, уређење и заштиту вода. Од посебне важности је место акумулације „Хелије” у регионалном систему за снабдевање насеља водом, који обухвата крушевачки водоводни супсистем и постепено се шири магистралним доводима дуж тока Западне, а делом и Велике Мораве прерастајући у Расински подсистем регионалног система.

Управљање водним ресурсима и заштита вода у сливу акумулације обезбеђиће се координацијом активности кључних актера из домена водопривреде на републичком и локалном нивоу управљања и унапређењем сарадње обухваћених и других заинтересованих јединица локалне самоуправе.

Поред тога, регионална сарадња ће се односити и на очување природе, природних ресурса и животне средине, одрживи развој руралних подручја, туризма и инфраструктурних система, као и заједнички наступ код републичких фондова, претприступног ИПА фонда и других релевантних међународних асоцијација за реализацију развојних програма у заштићеним подручјима, привредне и друге сарадње и јачање партнерства на нивоу локалних самоуправа.

Успостављање структурно квалитетнијих веза може се остварити повезивањем урбаних центара у шире регионалне урбане асоцијације, пре свега синхронизованим развојем комплементарних делатности из области рада (комплементарна привреда – усаглашавање производних програма и привредних капацитета и интегрисање туристичке понуде, рационално коришћење природних и социјалних ресурса, слободно кретање радне снаге, заједнички наступ на тржишту и др), услуга и јавносоцијалне инфраструктуре (саобраћај, здравство, високо образовање, информације и др.).

4. ОПШТА КОНЦЕПЦИЈА РАЗВОЈА СЛИВА АКУМУЛАЦИЈЕ „ХЕЛИЈЕ”

Заштита и рационално и контролисано коришћење водних ресурса је један од најзначајнијих предуслова привредног и друштвеног развоја Републике Србије. Стратешко опредељење је да се обезбеде услови за трајну заштиту и коришћење изворишта републичког значаја и за одрживи развој подручја слива акумулације „Хелије”.

Основне концепцијске поставке и опредељења заштите, уређења и одрживог развоја подручја Просторног плана јесу:

– заштита слива акумулације „Хелије” оствариваће се успостављањем и поштовањем режима зона I, II и III акумулације, на

преко 65% површине подручја, као и очувањем и унапређењем квалитета вода притока и акумулације у I и II класи. Приоритет је успостављање ефикасније контроле заштите, коришћења и изградње простора у зонама заштите акумулације, реализација ППОВ (Бруса, Блаца, Брзећа) и санитација насеља, уз обезбеђење институционално-организационе подршке и умрежавање свих релевантних актера којим се обезбеђује јавни интерес заштите вода, омогућава развој локалних заједница.

– заштита природних вредности и добара оствариваће се формирањем и функцијама мреже заштићених и еколошки значајних подручја од националног и међународног значаја, којом доминира део НП „Копеоаник” на око 4,5% површине подручја (односно на око 7% површине слива), очувањем заштићених и строго заштићених врста дивље флоре и фауне, феномена геонаслеђа и кључних обележја предела;

– подручје Просторног плана представља део примарне туристичке дестинације Копеоаник. Туристичка понуда биће техничко-технолошка и организационо унапређена и функционално заокружена, посебно у погледу уређења, опремања села и коришћења садржаја понуде у приобаљу акумулације „Ћелије” и интегрисана са понудом непосредног окружења, првенствено са брдско-планинским појасом НП „Копеоаник”. Планско опредељење је да ће туризам представљати алтернативну делатност и вид компензације локалном становништву за различита ограничења у развоју који намећу режими санитарне заштите изворишта и режими заштите природног наслеђа и ресурса. Активираће се развој комплементарних активности и структура (посебно у производњи органске хране, аутентичних етно-производа, традиционалних заната, јавних служби, инфраструктуре и др) и тиме подржати заштита и презентација природних и културних вредности;

– привредни развој подручја оствариваће се подржавањем динамичног привредног раста у делатностима комплементарним заштити изворишта и природних вредности. Приоритет има развој водопривреде, а потом њој комплементарних делатности одрживог туризма, органске пољопривреде, шумарства и услуга. Остваривање ових опредељења подразумева примену европских директива о водама и принципа одрживог развоја у заштићеним подручјима који могу да активирају територијални капитал подручја и ефикасно спровођење реформских процеса, те да допринесу јачању конкурентности привреде. Подстицање развоја конкурентне и одрживе пољопривреде и руралног туризма омогућиће побољшање квалитета живљења сеоског становништва и остваривање заштите и одрживог коришћења пољопривредног земљишта и предела. Приоритет је развој пољопривредних производа посебних одлика квалитета до нивоа препознатљивог географског имена порекла (сточарски производи, воће) и јачање веза пољопривреде и комплементарних делатности (туризам, угоститељство и сл);

– виши квалитет доступности и интегритетности подручја Просторног плана са окружењем оствариће се: осавременавањем и рехабилитацијом државних путева I и II реда – посебно ДП ИБ-38 (P-102), ДП ПА-208 (P-222) и ДП ПА-211 (P-218а), развојем јавног саобраћаја, уређењем бицикличких, пешачких и риболовних стаза. Подједнако је значаја развој и виши квалитет локалне мреже путева, укључујући панорамске путеве, која омогућава приступ и повезивање руралних, туристичких и заштићених подручја са државним путевима и центрима у мрежи насеља;

– будући развој насеља биће у великој мери опредељен просторно-функцијским односима и везама са окружењем подручја Просторног плана. Боља конституција и функцијско умрежавање система урбаних и микроразвојних центара оствариваће се јачањем и развојем функција општинских центара и микроразвојних центара, приоритетно у ширем коридору ДП ИБ-38 (P-102) и ДП ПА-208 (P-222) и у брдско-планинској зони;

– развој енергетске инфраструктуре и електронских комуникација имаће посебан значај не само за подизање стандарда становништва, већ и за привредни развој подручја, развој мреже насеља и туризма на руралном подручју;

– приоритет у решавању комуналних проблема има успостављање система управљања отпадом, затварање свих постојећих несанитарних депонија и сметлишта, чишћење речних корита и инфраструктурних коридора (у првом реду на подручју слива) од неадекватно и непрописно одложеног комуналног отпада и преусмеравање укупних токова отпада ка планираним регионалним депонијама за Расински и Рашки управни округ;

– основно концепцијско опредељење јесте очување квалитетне и претежно квалитетне животне средине на подручју слива акумулације, и виши квалитет животне средине на преосталим деловима подручја Просторног плана, успостављањем и функционисањем мониторинга параметара животне средине, ограничавањем и елиминисањем могућих негативних утицаја и ризика од загађивања и деградације изворишта и простора. Приоритет има успостављање институционално-организационих решења за координацију активности и обједињено предузимање акција на остваривању Просторног плана између овлашћених предузећа за управљање и коришћење акумулације, заштити природе, газдовање државним шумама, управљање туристичким просторима, с једне стране, и обезбеђења сарадње и укључивања локалног нивоа управљања, регионалних институција/организација, приватног и трећег сектора у имплементацију планских решења, с друге. Значајним се сматра функцијско повезивање и јачање капацитета и партнерстава градова и општина и укључивање локалног становништва у активности везаних за управљање коришћења, заштите, уређења и одрживог развоја слива акумулације и заштићених подручја природних и културних вредности. Очекује се да ће подстицајну улогу имати остваривање добити за локалне заједнице по основу остваривања посебних намена подручја.

4.1. Полазишта и принципи за релативизацију конфликтних интереса

Експлоатација акумулације „Ћелије” изазвала је одређене конфликте у простору између развојних интереса водопривреде, с једне стране, и интереса развоја привреде и локалних заједница, с друге, због ограничења која производе режими санитарне заштите изворишта.

Промењени су услови привређивања, егзистенција и перспективност живљења и рада локалног становништва. Због тога је за планирање и спровођење заштите и развоја подручја Просторног плана неопходно утврдити стратегију релативизације супротних интереса коришћења и заштите водних ресурса у односу на социоекономски развој.

Конфликтни интереси су:

Конфликт 1 – између изградње (викенд објеката, стамбених и економских објеката домаћинства) ван постојећих грађевинских подручја насеља, посебно у деловима зона I и II акумулације; стихијска градња викенд објеката, неуређеност насеља, непостојање планске документације условило је лоше стање санитације насеља, непостојање канализационе мрежа и ППОВ насеља и индустријских погона, несанитарно депонување отпада што је директно довело до загађења водотокова и акумулације; (главни реципијенти отпадних вода су: Грашевачка река, Батотска река, Жуњачка река, Блаташница, десне притоке Расине, као и Расина);

Конфликт 2 – између интереса заштите изворишта и коришћења пољопривредног и шумског земљишта; значајан допринос у производњи загађења потиче од пољопривредне производње употребом вештачких ђубрива и пестицида који површинским сливањем или подземним токовима доспевају у акумулацију изазивајући њену еутрофикацију (ови материјали обично су концентрисани у муљу на дну акумулације и у одређеном временском периоду ослобађају се из муља и при томе мењају физичке и хемијске карактеристике воде); засипање акумулације услед ерозионих процеса различитог интензитета;

Конфликт 3 – између непланског развоја туристичко-рекреативних активности и заштите акумулације;

Конфликт 4 – између функционисања транзитног саобраћаја и заштите акумулације;

Конфликт 5 – између управљача заштитом и коришћењем изворишта и интереса локалне заједнице за социоекономски развој.

Полазишта за релативизацију испољених и потенцијалних конфликтних интереса између посебних намена и у односу на одрживи развој подручја и локалних заједница су:

– обезбеђење одговарајућих компензација локалном становништву на име ограничења у производњи насталих успостављањем режима заштите изворишта, спровођење мера заштите

простора и изворишта вода и реализације нових развојних еколошки прихватљивих активности, са непосредном материјалном подршком, у оквиру инвестиционих и експлоатационих трошкова изворишта;

– неodobравање легализације, уклањање постојећих и забрана изградње нових објеката који нису у функцији водопривреде у зони I акумулације, а у зони II акумулације неodobравање легализације постојећих и забрана изградње објеката који угрожавају здравствену исправност воде на изворишту, као и утврђивање и поштовање услова и правила изградње и реконструкције објеката у складу са режимима заштите;

– плански развој туризма и алтернативне сеоске економије, усклађених са режимима заштите изворишта; усаглашавање просторног размештаја туристичких садржаја и зона са режимима заштите акумулације и природе, едукација и информисање локалног становништва и посетилаца о вредностима и циљевима заштите изворишта и одрживог развоја подручја;

– унапређење инфраструктурне и комуналне опремљености (посебно санитација насеља и реализација ППОВ) и уређење грађевинског земљишта у насељима и зонама планираним за развој; рестриктиван приступ у планирању проширења постојећих индустријских зона и локалитета у границама слива изворишта; стриктно поштовање прописа који се односе на заштиту изворишта и животне средине у свим индустријским постројењима;

– спречавање засиљања акумулације на основу противерозионих радова на сливном подручју;

– превазилажење супротности између управљача изворишта и интереса локалне заједнице: путем адаптације управљачког механизма; спровођењем одредби Просторног плана; подршком локалним акционим групама за развој туризма, пољопривреде и других активности усклађених са режимима санитарне заштите акумулације.

III. ПЛАНСКА РЕШЕЊА

I. РАЗВОЈ ВОДОПРИВРЕДНЕ ИНФРАСТРУКТУРЕ

1.1. ВОДОСНАБДЕВАЊЕ

Акумулација „Хелије” представља веома важан водопривредни објекат Републике Србије, који је у садашњој фази развоја система за снабдевање водом града Крушевца и његовог окружења омогућио да некадашњи градски водоводни систем, који је био незадовољавајуће поузданости, прерасте у крушевачки водоводни супсистем са високом обезбеђеношћу подмиривања потреба за водом. Акумулација „Хелије” је важан сегмент два велика система која су планирана у ППРС и ВОС:

– кључни је објекат будућег Расинског подсистема у оквиру Расинско-моравског регионалног система за снабдевање водом насеља, који ће то постати када се реализују магистрални везни цевоводи који ће Расински и Моравски подсистем повезати у функционалну и управљачку целину;

– важан је елемент Западноморавског речног система који се поступно развија као интегрални вишенаменски систем за уређење водних режима, заштиту од поплава, коришћење и заштиту вода.

Ова два система су међусобно компатибилна, тако да представљају велики интегрални развојни пројекат у области вода. Развијају се поступно, по подсистемима и супсистемима који се реализују по фазама. У тим фазама развоја, крушевачки супсистем је захваљујући акумулацији „Хелије” већ добио основну конфигурацију, која ће се даље проширивати према северу, дуж доњег тока Западне и горњег тока Велике Мораве, чиме ће постепено прерастати у Расински подсистем.

У савременим околностима, значајно се повећава значај и улога акумулације „Хелије”, која постаје једно од најважнијих изворишта Републике Србије. Њене реалне могућности за водоснабдевање су знатно веће него што је сада ангажовано (1.000 L/s у наредној фази развоја након реконструкције ППВ у Мајдеву). Након реконструкције, ППВ ће имати могућност да у вршним периодима потрошње испоручује и веће количине воде.

Потенцијали акумулације „Хелије” да обезбеди додатне количине воде и јако сужене могућности за реализацију нових акумулација као изворишта, указују да приоритетне активности треба да буду усмерене ка успостављању режима заштите ове акумулације.

Имајући то у виду, концепција просторног развоја слива акумулације „Хелије” темељи се на мерама које треба да акумулацију и читав систем „Хелије” очувају са ненарушеним перформансама квалитета, како би и у знатно дужем периоду него што се то раније сматрало, испуњавала све своје функције, у складу са дефинисаним циљевима.

Радне перформансе система „Хелије”, које су у почетку изгледале предимензионисане посматрајући само водовод Крушевца, у садашњим околностима, када се реализација нове акумулације у Расинско-моравском регионалном систему не може очекивати у догледнијој будућности, постају драгоцене за Расинско-моравски регионални систем, који ће још дуго бити упућен на снабдевање водом из система постојеће конфигурације, са све наглашенијом улогом изворишта акумулације „Хелије”.

Планске пропозиције заштите, уређења и развоја система „Хелије” су:

– заштита акумулације, спровођењем свих планираних и законских мера заштите акумулације „Хелије” (у складу са Правилником о начину одређивања и одржавања зона санитарне заштите изворишта водоснабдевања („Службени гласник РС”, број 92/08)), како би се зауставио садашњи процес еутрофикације и квалитет воде у језеру почео постепено да се стабилизује на нивоу умерене мезотрофије, са садржајем од око 10-15 mg/L фосфора (који је кључни макронутријент преко кога се може контролисати процес трофије). Квалитет у зони водозавхвата треба одржати, најпре, у садашњем стању, које је прихватљиво за технолошку линију у ППВ након његове реконструкције и проширења, а касније ће се, са деловањем мера заштите и контроле уноса нутријената и ефлуената параметри квалитета у хиполимниону у зони бране и водозахватне грађевине постепено поправљати;

– реализација ППОВ, санитација насеља и уређење слива, у функцији заштите акумулације и стварања услова за знатно повољнији развој сеоског туризма и модерне пољопривреде. Ургентна мера заштите је реализација терцијарног система – ППОВ Брусна, Брзећа и Блаца уз укључивање насеља у ближе окружењу, са циљем поновног добијања воде високог квалитета. Реализација ППОВ има две варијанте: (а) реализација посебних ППОВ на низводним изливима из магистралних колектора канализација ових насеља; (б) Заједничко ППОВ у селу Равни, непосредно низводно од улива Блаташнице у Расину (у том случају би се канализациони колектори водили дуж долина Расине и Блаташнице, а при томе би се сакупљале и отпадне воде свих успутних насеља). Приоритет у реализацији мера прикупљања и безбедног уклањања отпадних вода из домаћинства имају села Васићи¹¹, Судимци, Златари, Нови Златари, која се налазе у зони II акумулације. За удаљенија домаћинства заштита ће се спровести индивидуално, изградњом прописаних вододрживих резервоара или таложница за осоку из штала. За групе кућа чији међусобни положај то омогућава, реализоваће се групни системи мањих канализација са одговарајућим већим двокоморним резервоарима за сакупљање свих отпадних вода. У реализацији ове мере, предност имају насеља у близини језера или водотока који воде ка њему: Божише, Равни, Разбојна, Дупци, Лепенач, Брђани, Ђуревац, Чучале и др.;

– обнова и инвестиционо одржавање ППВ „Хелије” са циљем повећања производње воде. ППВ „Хелије” је пројектно димензионисано за пречишћавање 700 L/s (брuto), односно 650 L/s (нето) у вршним периодима потрошње. Технолошка линија и перформансе постројења су добро одабране, али се могу побољшавати у предстојећој обнови чиме би се производња повећала на 1.000 L/s брuto. Проширење капацитета се може обавити у просторним габаритима садашњег ППВ. Постоје просторне могућности и за наредне фазе проширења ППВ, у складу са већ истакнутом повећаном улогом акумулације „Хелије” и ППВ Мајдево у Расинско-моравском регионалном систему. На локацији ППВ у Мајдеву треба резервисати простор за нов модул постројења приближно истог капацитета;

– смањење губитака воде у систему, мерама обнове делова мреже са највећим губицима и са највећим ризиком од кварова цевовода. Овим мерама се губици могу смањити на око 18% (граница дефинисана у ВОС). У циљу смањења специфичне потрошње треба укинути паушална плаћања и увести обавезу да сви потрошачи морају имати уграђене и уредно баждарене и одржаване водомере.

¹¹ За село Васићи већ постоји главни пројекат канализације и ППОВ (два колектора који иду дуж језера и сакупљају све отпадне воде, које се пречишћавају на компактном ППОВ). На сличан начин треба решити и санитацију остала три насеља.

– снабдевање водом сеоских насеља из система „Ћелије“, појачано одржавање и контрола квалитета локалних водовода које треба да се повери стручним организацијама. Уколико се неки од локалних водовода прикључује на крушевачки супсистем треба да буду задовољени следећи услови: постављање водомера у свим домаћинствима (без паушалних плаћања које доводи до крајње нерационалне потрошње воде), успостављање мерног система на улазу у локални водовод како би се контролисали биланси доведене воде и потрошње, смањење губитака у локалним водоводима на мање од 20%, успостављање реалне цене воде, која ће покривати све трошкове система;

– достизање реалне специфичне потрошње (брutto специфична потрошња од 300 L/корисник/дан), коју треба примењивати за дугорочне билансне анализе потрошње, за сва насеља прикључена на крушевачки супсистем, али и за локалне водове сеоских насеља. Ово је реална специфична потрошња у условима рационализације потрошње и смањење губитака на око 15÷18%. Изузетак ће бити већа газдинства са сточним фармама која имају већи броје грла стоке, која ће се третирати као посебни потрошачи и за које ће се посебно рачунати потрошња на бази реалних захтева, тј. на основу усвојене производне технологије. Оквирно се може рачунати са око 60 L/е.г.стоке на дан (е.г. – еквивалентно грло = 1 крава = 4 свиње = 30 комада живине);

– формирање мерно-информационог система, који је важан предуслов за све активности на рационализацији потрошње воде и свођење специфичне потрошње прихватљив ниво (300 L/корисник/дан) чиме систем постаје управљачки потпуно осмотрив. Улагање у мерно-информатичко осавремењавање водовода је инвестиција која се најбрже исплати уштедама у експлоатацији и смањењем губитака воде у систему;

– даљи развој супсистема и формирање Расинско-моравског регионалног система. Иако се у догледној будућности не може очекивати реализација нових изворишта у оквиру Расинско-моравског система, биће неопходно његово даље проширивање према насељима у долини Велике Мораве. Предуслов је да се сва локална изворишта у општинама/граду¹² у долини Велике Мораве сачувају у редовним функцијама, уз потпуну заштиту од било ког вида ефлуентних утицаја или деградације дивљом грађином;

– успостављање реалне цене воде, како би се реализовале наведене планске пропозиције, а која, поред свих трошкова производње, обухвата и трошкове инвестиционог и текућег одржавања, заштите изворишта и слива, трошкове канализационог система и одржавања будућег ППОВ у Крушевцу, али и у другим насељима од којих зависи квалитет воде у акумулацији (Брус, Брзеће и Блаце), те других насеља која су у обухвату Расинско-поморавског регионалног система.

12 Локална изворишта у водоводима општина Моравског дела регионалног система су: у општини Ћијевац – извориште Моравиште и четири каптаже: Топлик, Селиште, Крушак и Радошевац. За северни крак крушевачког супсистема повећују се и насеља у тој општини: Појате, Плочник, Ћијевац, Ћијевац град, Радошевац, Лучина, Сталаћ, град Сталаћ и Мрзеница. Магистрални цевовод је завршен и ускоро ће та грана крушевачког супсистема бити реализована; у општини Варварин – основно локално извориште подземних вода поред Каленичке реке узводно од Варварина, дубине око 100 m, са дубинским бунарима капацитета 40 L/s, као и локална изворишта у групним водоводима у селима Бошњане, Горњи Крчин, Мала Крушевица; у општини Параћин – као узводној грани повезаних система Параћина и Ћуприје, водоводима који добијају елементе обједињеног супсистема Параћина и Ћуприје, изузетну важност има заштита и очување карстних извора „Света Петка“, „Грза“, „Топлик“ и „Сисевац“, изворишта из алувиона Велике Мораве (изворишта „Горуње“ и „Стрижа“), као и свих локалних изворишта подземних вода (стаклара, штофара, фабрика адитива). Пошто су смањене могућности да се реализује планирана акумулација „Забреге“ на Приници, ова локална изворишта, заједно са доводом којим би се тај супсистем спојио са Расинским подсистемом, треба да обезбеде стабилно снабдевање водом насеља у супсистему Параћина и Ћуприје, у коме су поред поменутих градова и бројна приградска насеља, која немају поуздана локална изворишта: Чепуре, Сабач, Доње Видово, Стрижа, Текија и Главница; у општини Ћуприја – која део воде добија из правца Параћина, са изворишта Света Петка, битно је очување допунских изворишта: Немања у селу Паљани на реци Миросави (капацитета 100-150 L/s), и извориште Стрелиште у моравском алувиону реалног капацитета око 40 L/s; у граду Јагодини – који има свој властити водовод што се ослања на ППВ који пренишљава воду из моравског алувиона, као и властита локална изворишта фабрика (Јухор, Фабрика каблова, Пивара). Сва та изворишта се морају очувати, јер још дуго неће постојати могућност да се Јагодина повезује на неки регионални систем, већ ће то бити заокружен јагодински супсистем који се ослања на подземне воде и савремено ППВ. Сва изворишта у моравским алувионима на читавом горњем делу тока В. Мораве морају бити потпуно заштићена од било каквих штетних утицаја, уколико дође до реализације дела каскаде ХЕ на Великој Морави, којима се успор одржава само у оквиру корита за велику воду вероватноће 1% (наспини за стогодишњу велику воду).

1.2. ЗАШТИТА ВОДА И ЗАШТИТА ОД ВОДА

Вишенаменска акумулација „Ћелије“, са укупном запремином од $60 \times 10^6 \text{ m}^3$ и корисном запремином од $41 \times 10^6 \text{ m}^3$, са посебно резервисаном запремином за пријем и ублажавање поплавног таласа од $19 \times 10^6 \text{ m}^3$, као и са дефинисаним „мртвим“ простором за пријем наноса испод коте 256,5 мнм (око $6,3 \times 10^6 \text{ m}^3$) – представља објекат са потпуним годишњим регулисањем протока. Поред улоге главног изворишта крушевачког водоводног супсистема, она је и врло важан објекат за уређење, коришћење и заштиту вода у оквиру Западноморавског речног система, са активном заштитом од поплава (ублажавање поплавних таласа) и поправљањем режима малих вода.

Резервисана запремина за прихватање поплавних таласа налази се између кота НУ=277 мнм и коте круне прелива 282 мнм. Поред ове, у процесу прихватања и трансформације поплавних таласа учествују још две запремине: (а) запремина акумулације која је испражњена због уобичајеног циклуса пуњења и пражњења, као последица израженог сезонског регулисања¹³ и (б) ретензиона запремина изнад коте круне прелива, која, такође, значајно доприноси ублажавању поплавног таласа, јер је диспозиција чеоног слободног прелива погодна и за овај вид ублажавања, пошто не постоји могућност да се неким погрешним маневром уставама погорша процес слободне трансформације поплавног таласа.

Анализа режима пуњења и пражњења акумулације током низа година показује да су се радне коте у акумулацији најчешће налазиле испод коте НУ, често и за 2-3 m, што додатно повећава слободан простор за пријем и ублажавање поплавног таласа (чак и за додатних $10 \times 10^6 \text{ m}^3$, у односу на стално резервисаних $19 \times 10^6 \text{ m}^3$). Тиме акумулација „Ћелије“ позитивно делује и на ублажавање поплавних таласа не само на Расини, већ и на току Западне Мораве низводно од ушћа Расине. Да би се на најбољи начин искористила значајна могућност акумулације „Ћелије“ да трансформише и талас стогодишње велике воде, корисник акумулације је у обавези да изради и у пракси користи математички симулационо-оптимизациони модел за управљање темелним испустом. Коришћење темелних испуста за евакуацију великих вода и за извесно претпражњење акумулације у случају да такво управљање налаже управљачки модел, има корисне ефекте и на квалитет воде у зони хиполимниона, јер се на тај начин у виду мутне/тешке струје испушта вода лошијег квалитета која се налази у зони хиполимниона. Испуштање се обавља у периоду поводња, када не може да значајније погорша квалитет воде у реци низводно. Ово је ефикасан начин побољшања услова квалитета језера у зони водозавхвата.

Минимални одрживи проток од $0,56 \text{ m}^3/\text{s}$ у складу са Водном дозволом побољшава режиме малих вода у односу на природно стање у маловодним периодима. Међутим, поред тог доприноса побољшању режима малих вода, диспозиција евакуатора бране „Ћелије“ са снажним темелним испустом капацитета од око $65 \text{ m}^3/\text{s}$ омогућава да се флексибилно и интервентно делује у кризним еколошким стањима, посебно у условима акцидентних загађења вода не само на Расини, већ и на читавом току Западне Мораве низводно од ушћа Расине, па чак и у неким веома озбиљним кризним стањима и на току Велике Мораве. Такве интервенције могу бити само у краћим интервалима, јер биланси акумулације не омогућавају да се из ње обавља дугорочније побољшање водних режима током читавог периода трајања маловодних периода.

Диспозиција бране омогућава да се реализује и прибранска МХЕ, која би користила воде које се испуштају као минимални одрживи проток. Већ реализован објекат бране је предвидео ту могућност, па је остављен посебан одвајак за прикључење МХЕ. Добијена енергија може да се користи за потребе ППВ.

13 У складу са хидролошким облицима отицаја, акумулација се више празни током лета, јесени и зиме, а пуни у пролеће. У највећем броју случајева поплавни талас – било да се јављају у позну јесен или у пролеће – наилази на делимично испражњену акумулацију, знатно већу од пројектом резервисаних $19 \times 10^6 \text{ m}^3$. Овај празан простор (од тренутне коте у акумулацији, па до коте прелива 282 мнм), који активно учествује у трансформацији најлазећег поплавног таласа, на почетку периода појаве великих вода често се креће у опсегу од 25 до $30 \times 10^6 \text{ m}^3$. Ова запремина омогућава веома успешну трансформацију тзв. десетогодишње велике воде ($Q_{2\%}$), која се са око $400 \text{ m}^3/\text{s}$, може свести на само око 60-65 m^3/s , колико износи капацитет темелног испуста. Међутим, умешним управљањем, уз коришћење математичког модела за оптимизацију управљања евакуатором, уз одговарајућу прогнозу улазних таласа, може се успешно трансформисати и талас стогодишње велике воде ($Q_{1\%}$) и са величине од око $490 \text{ m}^3/\text{s}$ свести на мање од $100 \text{ m}^3/\text{s}$.

Уколико биланси потреба за водом постану још израженији, постоји могућност да се изградом оптимизационо-управљачког модела изврши повећање корисног простора акумулације, флексибилнијим коришћењем простора који је резервисан за ретензирање поплавних таласа и одбрану од поплава. Одговарајућом техничком документацијом испитаће се под којим условима се, у одређеним деловима године, део резервисаног простора акумулације за пријем таласа може искористити за производне функције. Акумулација „Ћелије” тиме постаје објекат који знатно активније обавља водопривредне мере заштите квалитета воде на целом низводном току Расине и Западне Мораве, а у кризним стањима и на току Велике Мораве.

Због ерозивних процеса у сливу, акумулација је подвргнута процесима засипања.

Управљач је у обавези да процесе засипања¹⁴ прати систематским мерењима, у склопу редовног мониторинга стања акумулације. Приорите има извршење планираних антиерозивних радова, посебно на санацији свих ерозионих жаришта I и II категорије, на сливовима и водотоцима: Падински поток, Милићевића поток, Рогашка и Сувајска река, Босићански поток, Набрђски поток, Дубокицац, Турјачки поток, Жилинска и Ковичка река.

2. РЕЖИМИ ЗАШТИТЕ, УРЕЂЕЊА И КОРИШЋЕЊА ПРОСТОРА

Просторним планом се утврђује простор за брану и акумулацију „Ћелије”, површине 4,58 km², у оквиру крушевачког водоводног супсистема, на подручју: КО Ћелије – 2,27 km² (град Крушевац) и КО Богише – 0,22 km², КО Златари – 2,02 km² и КО Разбојна – 0,07 km² (општина Брус). Просторним планом успостављају се зоне санитарне заштите акумулације „Ћелије” – изворишта Расинско-моравског регионалног система за снабдевање водом, тј. крушевачког водоводног супсистема, и то: зона I, зона II и зона III акумулације „Ћелије”. Режији санитарног надзора утврђени су у складу са Решењем о одређивању зона санитарне заштите изворишта водоснабдевања акумулације „Ћелије” и Правилником о начину одређивања и одржавања зона санитарне заштите изворишта водоснабдевања.

У случају преклапања зона санитарне заштите акумулације „Ћелије” и зона заштите и резервисања простора, установљених за посебне намене по различитим основама, примењује се строжи режим заштите и коришћења простора.

2.1. ЗОНА I АКУМУЛАЦИЈЕ „ЋЕЛИЈЕ”

У зони I акумулације „Ћелије” (укупне површине око 4,6 km²), успоставља се режим строгог санитарног надзора. За површине у зони I акумулације „Ћелије” између kota нормалног успора (у даљем тексту: КНУ) (277 мтнм) и границе зоне I акумулације предвиђена је изграда Плана детаљне регулације којим ће се ближе одредити површине јавне намене за потребе водопривреде. У зони I акумулације се примењују следећи режими заштите уређења и коришћења простора:

- забрањена је изградња објеката и постројења који нису у функцији водопривреде, чувања и одржавања објеката бране и акумулације;

- сви објекти који нису у функцији водопривреде, а нелегално су саграђени у зони I акумулације биће уклоњени о трошку власника, а терен санитарно саниран и затрављен. Статус осталих објеката који нису у функцији водопривреде, а налазе се између КНУ и границе зоне I, утврдиће се планом детаљне регулације;

- депоније шљунка, песка и земље из ископа које се сада налазе у овој зони биће уклоњене, а терен саниран и затрављен. Постојеће дивље депоније отпада ће се уклонити и земљиште санирати. Забрањује се одлагање свих врста отпада у овој зони санитарне заштите акумулације;

- изузетно, до реализације потенцијалне обилазнице око језера на државном путу IB-38 Крушевац – Блаце – Белољин (према Уредби о категоризацији државних путева, деонице регионалних путева P-102 и P-222 прекатегорисане су у ДП IB реда бр. 38), држава се постојећи државни пут IB-38 кроз зону I акумулације

са мостом преко акумулације. Због претње од хаварије возила и доспећа штетних материја са коловоза у језеро, на деоници пута преко моста успоставља се строг режим заштите, уређења и коришћења који поред организационих и физичких мера против исклизуња возила подразумева да се отпадне воде са коловозне траке захвате и одведу каналетом са унутрашње стране банкина и сабирним колекторима до планираног компактног ППОВ у близини моста;

- дозвољава се уређење приобаља за планиране пешачке и бициклистичке стазе, за само две плаже које ће се поклапати са већ постојећим у Златарима и Васићима и пристане, одморашта и видиковце за потребе туристичко-рекреативног коришћења акумулације, уз претходно прибављање мишљења надлежних министарстава (водни услови) односно јавног водопривредног предузећа и управљача водоводног система (JKП „Водовод Крушевац”), у координацији са осталим корисницима акумулације (надлежним органом јединице локалне самоуправе и др.) за санитарно безбедно прикупљање и пречишћавање отпадних вода, и уз обезбеђење организованог прикупљања и одвожења отпада. На акумулацији се могу користити пловила на електрични погон, весла и једра и одвијати рекреативни риболов (уз строго ограничену количину коришћења хране за примамљивање рибе). Забрањен је кавезни узгој рибе и риболов мрежама, а коришћење акумулације се може обављати искључиво на основу ихтиолошких студија и пројеката урађених од стране за то лиценциране институције. Није дозвољен прилаз моторним возилима.

2.2. ЗОНА II АКУМУЛАЦИЈЕ „ЋЕЛИЈЕ”

На простору зоне II акумулације „Ћелије” (укупне површине око 12,5 km²), успоставља се режим контролисаног коришћења простора и сталног санитарног надзора са забраном изградње објеката који угрожавају здравствену исправност воде на изворишту.

Задржавају се постојећи стамбени и економски објекти домаћинства (са сталним пребивалиштем), који су постојали пре изградње акумулације, уз обавезу управљача водоводног система да у року од 12 месеци од дана ступања на снагу ове уредбе обезбеди санитарно безбедно прикупљање и пречишћавање свих отпадних вода (водонепропусни сенгрупи са две или три коморе, које ће празнити јавно комунално предузеће по аутоматизму, без утицаја власника, као и под условом безбедног прикупљања осоке из штала како не би неконтролисано истицала у окружење, односно њеним коришћењем ван зоне II на санитарно безбедан начин) у ком случају се омогућава и реконструкција постојећих стамбених и економских објеката за сопствене потребе домаћинства или изградња објеката истих габарита.

Задржавају се и остали постојећи објекти (куће за одмор, угоститељски и други објекти) саграђени у зони II након формирања акумулације: (а) са уредним дозволама под условом да имају обезбеђено санитарно безбедно прикупљање и пречишћавање свих отпадних вода на грађевинској (катастарској) парцели; и (б) под условом да у року од 12 месеци од дана ступања на снагу ове уредбе власници/корисници тих објеката обезбеде санитарно безбедно прикупљање и пречишћавање свих отпадних вода на грађевинској (катастарској) парцели и уз обезбеђење организованог прикупљања и одвожења отпада.

Предузеће за прераду дрвета и производњу паркета које се налази на крају успора, у близини села Богише, може да настави рад искључиво уз обавезу да све отпатке (пиљевина, отпадне воде итд.) уредно пречишћава, користи или односи, како не би доспели у језеро.

Изузетно, до реализације потенцијалне обилазнице око језера на државном путу IB-38 Крушевац – Блаце – Белољин (према Уредби о категоризацији државних путева, деонице регионалних путева бр. 102 и 222 прекатегорисане су у ДП IB реда бр. 38) и на државном путу ПА-208 Разбојна – Брус, задржавају се постојећи државни путеви IB-38 и ПА-208 кроз зону II акумулације у дужини од око 9 km. Због претње од хаварије возила и доспећа штетних материја са коловоза у језеро (загађене нафтним дериватима, тешким металима), на овим деоницама путева успоставља се строг режим заштите, уређења и коришћења: који дозвољава моторни саобраћај и теретни транспорт (цистерни са горивом, хемикалијама и расутим теретом искључиво под пратњом и уз ограничења брзине); са одбојницима и повишеним ивицама пута

¹⁴ Оквирним мерењима је установљено да се просечно годишње таложило наноса око 140.000 m³/годишње, при чему је неповољно што се само око 44% таложило у простору за нанос, док се око 56% таложило у корисном простору акумулације, смањујући на тај начин њену регулациону улогу.

за заштиту од могућих хаваријских исклизућа возила, спречавање испирања коловоза изван банклина у правцу језера; и одвођење отпадних вода до таложника (сепаратора).

Потенцијална изградња нових саобраћајница ограничава се на категорију општинских јавних, пољских и шумских путева, уз прибављање водних услова и водне сагласности. Дуж свих постојећих и планираних путева обавезно је обезбеђивање инфраструктуре за прикупљање атмосферских вода са сепараторима нафтних деривата.

Изградња дистрибутивне електроенергетске и електронске комуникационе мреже, локалне водоводне и канализационе инфраструктуре, као и других инфраструктурних система се усклађује са режимом заштите акумулације.

Задржава се постојећа структура пољопривредних површина, уз поштовање принципа обраде и сетве према нагибу и типу земљишта и примену одговарајућих мелиоративних и агротехничких мера (мелиорација зеолитом и/или доломитом, према степену киселости земљишта). У погледу врста култура, предност имају пашњаци и ливаде са племенитим травама, лековитим биљем, махунаркама и др. Забрањена је употреба агрохемикалија, течног и чврстог стајњака. Употреба средстава за заштиту биља и минералних ђубрива мора бити усаглашена, по врсти и количини, са агропедолошким условима и могућностима заштите вода. Коришћење шума је у функцији антиерозивне заштите, те је дозвољена само селективна сеча, уз очување основне структуре шумске масе као заштитног елемента терена у овој зони заштите.

Забрањено је формирање депонија комуналног отпада, проширење и формирање нових гробаља. Изузетак од овог правила су два постојећа гробаља у насељима Златари и Ђелије за која се може дозволити наставак њиховог коришћења и проширење на основу процене утицаја постојећег гробаља и његовог предвиђеног проширења на квалитет животне средине и квалитет воде акумулације. Забрањена је испаша стоке и закопавање угинуле стоке, формирање сточних пијаца и вашаришта.

Дозвољава се уређење пешачко-излетничких, бициклистичких и риболовних стаза и планирано уређење приобаља акумулације (за прилаз плажама, реверима за спортски риболов, отворени спортски терени, одморишта и видиковци, еколошки пунктови у функцији заштите изворишта и туристичко-рекреативне презентације) уз претходно прибављање мишљења јавног водопривредног предузећа и водних услова, сагласности и дозволе надлежног органа јединице локалне самоуправе за санитарно безбедно прикупљање и пречишћавање отпадних вода, и уз обезбеђење организованог прикупљања и одвођења отпада.

Забрањена је експлоатација камена, шљунка, песка и сви други рударски радови.

2.3. ЗОНА III АКУМУЛАЦИЈЕ „ЂЕЛИЈЕ“

У зони III акумулације „Ђелије“ (површине око 594 km²), успоставља се режим контролисаних изградње и коришћења простора који обезбеђује заштиту квалитета вода и здравствену исправност воде изворишта. Ради се само о појачаним мерама санитације, а не о рестрикцији која би угрожавала развој насеља. У овој зони није дозвољено неконтролисано депоновање комуналног и другог отпада, лоцирање и уређење депонија чврстог отпада, депоновање, складиштење и транспорт опасних материја и материја које се не смеју директно или индиректно уносити у воде.

У овој зони санитарне заштите могуће је задржавање постојећих и изградња нових станица снабдевања погонским горивом на основу процене утицаја на квалитет животне средине и квалитет вода, и прибављања водних услова и водне сагласности.

Није дозвољено грађење производних погона, термоенергетских и других објеката, као ни обављање рударских и других радова чије отпадне воде садрже загађујуће материје или на било који начин угрожавају квалитет и режим вода. Дозвољена је реализација објеката виших нивоа финализације, са „чистим“ технологијама који нису већи потрошачи воде и које немају чврсте или течне отпадне и опасне материје. Дозвољено је градити мале занатско-индустријске погоне (објекти за прераду пољопривредних производа, мини-хладњаче, сушаре, млинови и сл), уз коришћење рециркулације воде у технолошким процесима, односно уз обавезу да се мање количине отпадних вода пречисте до прописане класе квалитета пре испуштања у реципијент.

У случају постојања каменолома, предузеће се техничке мере које спречавају да отпадне материје доспеју у водоток било у расутом (материјал откривке, ситне фракције из сепарација) или у течном стању (суспендован нанос настао испирањем фракција).

Коришћење и уређење пољопривредног и шумског земљишта засниваће се на програму уређења пољопривредно-шумског земљишта у зонама заштите изворишта вода. Није дозвољена интензивна употреба пестицида, хербицида и вештачких ђубрива на земљишту које се користи у пољопривредне сврхе.

У насељима и зонама са стамбеним, туристичким и економским објектима, код којих се на било који начин могу угрозити изданске, површинске воде и акумулација, обезбеђиће се санитарно безбедно прикупљање и пречишћавање или одвођење отпадних вода ван слива акумулације, што условљава реализацију канализационих система и одговарајућих ППОВ са терцијарним пречишћавањем. За насеља, у којима због конфигурације терена и разуђености, реализација канализационог система није реална – примењује се санитација на нивоу домаћинства или групе кућа, путем прописних сенгрупа и резервоара/таложница за сакупљање отпадних вода. Спровешће се комплетна санитација насеља уз забрану депоновања комуналног и другог отпада, те материја које се не смеју директно или индиректно уносити у воде. Извршиће се лоцирање и уређење депонија чврстог отпада, као и санитација постојећих мини фарми, тако да испуњавају све санитарно-техничке услове који обезбеђују потпуну сигурност од загађивања вода и тла. Транспорт опасних материја дозвољен је искључиво уз контролисани превоз и под пратњом. Развој и уређење локалне саобраћајне и техничке инфраструктуре реализоваће се без посебних захтева у погледу заштите акумулације.

За потребе туристичко-рекреативног коришћења слива акумулације „Ђелије“, дозвољава се реализација алпских скијалишта „Караман“, „Гобела“, „Рендара-Гобела“, „Крива Река-Рендара“ и нордијског скијалишта на Криворечкој равни на подручју Копаника, као и алпско-нордијских ски-стадиона „Џељин“ и „Равна планина/Гоч“, чије уређење захтева изградњу скијашке (жичаре, ски-стазе) и друге пратеће инфраструктуре и санитарно обезбеђених објеката за потребе скијаша (ски ресторани, заклони и сл). Дозвољава се реализација излетничких, риболовних, пешачких и бициклистичких стаза са мањим објектима за информисање и предаха туриста (информативни пунктови, одморишта, видиковци, надстрешнице за склањање од невремена) и зона туристичке изградње, под условом санитарно безбедног прикупљања и пречишћавања отпадних вода, а тамо где је могуће и одвођења отпадних вода ван слива акумулације.

У оквиру шире зоне санитарне заштите акумулације „Ђелије“ формирана је брана и акумулација „Селиште“ на Гочкој реци за коју се успостављају зоне санитарне заштите изворишта, који су приказани у тачки 1.4 поглавља I овог просторног плана.

2.4. ПОДРУЧЈЕ ИЗВАН ЗОНА САНИТАРНЕ ЗАШТИТЕ АКУМУЛАЦИЈЕ „ЂЕЛИЈЕ“

Подручје Просторног плана изван зона санитарне заштите акумулације „Ђелије“ (око 324 km²) обухвата простор вансливних површина, и то:

1) обухваћених катастарских општина низводно од бране, на којима се налазе: (а) део зоне под утицајем поплавног таласа из акумулације „Ђелије“ у случају пробијања бране (са деловима грађевинских подручја, пољопривредних и шумских површина КО Мајдево, са засеокима Суваја и Грабак, и КО Гркљане, са засеком Мало Гркљане; деонице ДП ИБ-38 Крушевац – Блаце – Белољин, Р-102, магистралног цевовода сирове воде и магистралног оптичког кабла); (б) делови катастарских општина Мајдево и Гркљане (ван дела зоне под (а)); деонице ДП ИБ-38, ДВ 220 kV, магистралног цевовода и других инфраструктурних система и приступних путева ППВ у Мајдеву и други водопривредни објекти; као и планирани капацитети ППВ у Мајдеву и подбранског аква-пункта;

2) делова осталих катастарских општина (ван слива акумулације „Ђелије“), који су обухваћени: сливом акумулације „Селова“; сливом акумулације „Придворица“ на истоименој реци као локалног изворишта водоснабдевања (за које је урађен Просторни план општине Блаце, са зонама санитарне заштите, намењеног снабдевања водом Блаца и насеља у окружењу до формирања регионалног водосистема „Селова“); и просторним плановима јединица локалних самоуправа;

3) дела НП „Копаноник” са сегментима туристичког центра, за који је донет Просторни план подручја посебне намене са утврђеним режимима заштите природе I, II и III степена (у складу са којима је предвиђена изградња туристичких насеља и пратећих инфраструктурних система и објеката у функцији туризма и алтернативне сеоске економије).

3. УТИЦАЈ ПОСЕБНЕ НАМЕНЕ НА РАЗВОЈ ПОЈЕДИНИХ ОБЛАСТИ

3.1. ЗАШТИТА, УРЕЂЕЊЕ И КОРИШЋЕЊЕ ПРИРОДНИХ СИСТЕМА

Имајући у виду квалитет воде у језеру, као и непланско порибљавање, сада је то акваторија са претежно ципринидним риблим врстама. Очекује се да ће се са потпуном стабилизацијом сукцесија у тој акваторији, и након реализације МХЕ, језеро Ђелије претворити у погодну зону за репродукцију риблих врста из тзв. еколошке зоне деверике. Према хидрауличким карактеристикама и карактеристикама квалитета вода, постоје могућности за развој деверике (*Abramis brama*), шарана, штуке, лињака (*Tinca tinca*), караша (*Carassius carassius*), итд. Порибљавање се сме обављати само на бази квалификованих икhtiолошких студија. Није дозвољено порибљавање језера чак ни у организацији риболовачких друштава, јер су на тај начин икhtiолошки деградирани бројне акваторије. Због заштите језера као изворишта водоснабдевања републичког значаја, није дозвољен кавезни узгој рибе у њему, јер би се уношењем хранива (макроелемената) у ту акваторију иницирао развој процеса еутрофикације.

На подручју Просторног плана, у зависности од геолошке подлоге, развијени су веома хетерогени типови тла различитих бонитетних вредности. Заштита и коришћење пољопривредног земљишта заснива се на интегралном управљању сливом акумулације „Ђелије”, природним ресурсима, уз поштовање принципа одрживости пољопривредног и руралног развоја, а и циљу општег побољшања стања животне средине, рехабилитације тла, воде, ваздуха, као и очување флоре и фауне и њихових станишта.

Сво земљиште (изнад 750 m н.в) које није издвојено као погодно за насељавање и пољопривреду (у нагибу већем од 25%) ће се уређивати и користити као шумско земљиште. У прелазној зони (до 750 m надморске висине), ово земљиште (у нагибу већем од 25%) може се користити и у воћарству уколико већ није пошумљено. Стимулисаће се и усмеравати процес самообнове вегетације на местима која нису превише деградирана, чиме се омогућава оптималан развој вегетационих форми, у смислу уклапања у природне специфичности датог подручја.

Услед ерозивних процеса у сливу, акумулација „Ђелије” је подвргнута процесима засипања. Оквирним мерењима је установљено да се просечно таложило око 140.000 m³/годишње наноса, при чему је неповољно што се само око 44% таложило у простору за нанос, док се око 56% таложило у корисном простору акумулације, смањујући на тај начин њену регулациону улогу. Управљач је у обавези да процесе засипања прати систематским мерењима, те и таква истраживања – мерења попречних профила сваких пет година, треба укључити у редовни мониторинг стања акумулације. Међутим, битно је да се изврше планирани антиерозивни радови, посебно на санацији свих ерозионих жаришта I и II категорије. Пројекат заштите је урађен и приоритет имају бујичне преграде и биотехнички радови на сливовима и водотоцима: Падински поток, Милићевића поток, Рогашка и Сувајска река, Босићански, Набрњски, Дубокинац, Турјачки поток, Жилинска и Ковиочка река.

3.2. ЕКОНОМИЈА И ПРИВРЕДНИ СИСТЕМИ

3.2.1. Развој и размештај привредних активности

Окосницу просторне структуре привреде представљаће постојећи привредни локалитети и планиране зоне и локације у појединим насељима који имају погодне локацијске услове (инфраструктура, земљиште, услови за изградњу објеката), уз поштовање режима заштите изворишта и мера заштите животне средине у сливу акумулације „Ђелије”.

Основна одређења одрживог развоја привреде су:

– развој прехранбеног комплекса који подразумева изградњу прерађивачких капацитета за откуп и прераду воћа (хладњаче,

сушаре, фабрике сокова, концентрата, џемова, воћних каша, воћних дестилата, посебно на подручју Блаца, Бруса и Александровца), меса, млека, поврћа, мини дестилерије, прерада житарица (у Алабани), паковање меда и прерада производа од меда и складиштење производа (силоси, хладњаче и др), при чему развој прехранбеног комплекса захтева строго поштовање савремених стандарда квалитета хране и увођење HACCP стандарда;

– развој прерађивачке индустрије јачањем предузетништва и формирањем МСП у сектору прераде метала, производње опреме, машина, прераде гуме, пластике, текстилне индустрије и др. Посебну улогу у развоју прерађивачке индустрије има могући опоравак и реструктурирање комплекса прераде метала и машиноградње „14. октобар” из Крушевца од значаја за могућну ревитализацију производних погона на подручју Просторног плана; од великог значаја је дрвопрерађивачка индустрија (производња намештаја, монтажних кућа, дрвене галантерије и сл), изградња постројења за прераду и флаширање воде за пиће и минералних вода (у Брусу и Блацу);

– развој и диверзификација сектора разноврсних услуга (трговине, саобраћаја и транспорта, занатства, угоститељства, пословних, техничких, финансијских и осталих услуга) и комуналне привреде;

– перспективна експлоатација минералних сировина (експлоатација зеолита у Игошцу, која има приоритет, ради коришћења овог минерала за заштиту пољопривредних култура у сливу акумулације „Ђелије”).

Основни елементи будуће просторне организације привреде су:

– општински центри Брус и Блаце, као полифункционални привредно-индустријски центри;

– сеоска насеља која имају мале производне погоне или у којима се планира алокација привредних садржаја због њиховог економског потенцијала за будући смештај неких врста производње и услуга – у општини Брус: Брзеће, Разбојна, Батоте, Лепенац, Игош, Будиловина, Мала Грабовница, Милентија; у општини Блаце: Ђуревац, Алабана; у општини Александровац: Бзенице, Плеш; и друга насеља у складу са просторним плановима јединица локалне самоуправе;

– туристичка насеља/центри са значајним туристичким садржајима и услугама (копаоничко подручје, Гоч, подручје акумулације „Ђелије” и Придворица, жупско виногорје);

– сеоска насеља у којима се планира развој пољопривреде у савременим газдинствима или планирани садржаји еко и етно туризма и сл.

Очекује се развој МСП у комплексу производње хране, тј. прераде пољопривредних сировина, у прерађивачком сектору индустрије, туризму и сектору других услуга.

Реализација и смештај нових производних и услужних капацитета МСП ће се усмеравати у постојеће привредно-индустријске зоне и на нове локације, на следећи начин:

– оснивање и активирање нових просторних модела смештаја индустрије и МСП у Брусу – индустријске зоне, бизнис инкубатора, BID зоне (зоне унапређеног пословања – Business Improvement District) и др; предност имају локалитети који пружају најповољније услове за стварање зона, локалитети уз постојеће привредне локације, локалитети који се углавном налазе на укрштањима важнијих путних праваца, уз главне државне путеве, као и локалитети који имају повољне услове прикључивања на комуникацијску и комуналну инфраструктуру (гринфилд локалитети);

– коришћење локација у постојећим привредним и индустријским зонама у Брусу и Блацу, активирање и побољшање инфраструктурне опремљености постојећих локација и запуштених објеката производних хала, складишта и других објеката (браунфилд локалитети);

– подржавање дисперзије МСП на руралном подручју обезбеђењем засебних инфраструктурно опремљених локација површине 1–2 ha за смештај погона у насељима која имају интерес за њихов развој и која располажу реалним економским потенцијалом и просторним условима, а налазе се на подручју изван зона I и II акумулације „Ђелије”;

– изградња микро погона у постојећем ткиву насеља, уз поштовање правила изградње и уређења простора и услова заштите животне средине, у првом реду режима заштите акумулације „Ђелије”.

3.2.2. Заштита и коришћење пољопривредног земљишта и развој пољопривреде

Коришћење и заштита пољопривредног земљишта на подручју Просторног плана заснива се на интегралном управљању сливом акумулације „Хелије“, постојећим природним ресурсима, уз поштовање принципа одрживости пољопривредног и руралног развоја, а у циљу опште побољшања стања животне средине, рехабилитације тла, воде, ваздуха и природних предела, као и очувања флоре и фауне и њихових станишта. Овакво опредељење се остварује међусобним усклађивањем мера које се односе на: повећање конкурентности, подршку реструктурирању пољопривредног сектора, побољшање стања животне средине и природних предела, подршку управљању пољопривредним и шумским земљиштем, диверсификацију руралне економије и унапређење квалитета живљења у руралним областима.

Одрживо коришћење пољопривредног земљишта на сливном подручју акумулације „Хелије“ остварује се у систему традиционалне пољопривреде, насталом у заједничком дејству локалног социјалног и еколошког система. Тиме се обезбеђује висок степен еколошке рационалности производње коришћењем локалних природних ресурса и знања, укључујући управљање агробиодиверзитетом. Ово се конкретно односи на прихватање конзервационих техника обраде земљишта (посебно у зонама санитарне заштите акумулације), уз контролисану употребу хемијских средстава (у зони III акумулације), очување и обнављање аутохтоних сорти и раса, узгој стоке на традиционалан начин и производњу локалних пољопривредних производа, типичних за ову област. Опредељење је да се пољопривреда заснива на интензивној и ефикасној примарној пољопривредној производњи и производњи органске хране, уз подршку модернизацији пољопривредне производње и специјализацији пољопривредних домаћинстава. Посебне мере захтевају и очување традиционалних пољопривредних газдинстава и руралне архитектуре, употребу традиционалних стилова грађеве и традиционалног знања локалног становништва и промоцију локалних производа. Такође се предлаже давање већег значаја улози сточарства, посебно овчарства и козарства и увођење одговарајућих промена у ратарској производњи, односно усмеравање већег дела ратарства на производњу сточне хране и паралелан развој свих прерадних капацитета (прикупљање шумских плодова и пчеларство).

У складу са природним условима и ресурсним и агроеколошким капацитетом простора, могу се издвојити следеће специфичности пољопривредних рејона: равничарско-брежуљкасти атари предодређени за интензивну пољопривреду, посебно повртарство и ратарство и брдско-планинска подручја која су погодна за воћарство и сточарство.

Пољопривредни рејон равничарског дела карактерише интензивна ратарска, нарочито повртарска производња. У долињским пределима и на површинама које се налазе поред речних токова са могућношћу наводњавања, постоје услови за максимално искоришћавање водног потенцијала и добијање максималних приноса по јединици површине (две жетве – бербе годишње); постоје услови за развој и ратарства и повртарства, али и за воћарство и виноградарство; неопходно је доследно поштовање режима санитарне заштите акумулације и водотока у сливу;

Мешовити ратарско-воћарско-виноградарски рејон – На брдовитим и другим теренима с потенцијалима за воћарску (јабуке, крушке, малине) и повртарску производњу (кромпир), постоје погодности за развој органске производње, док је примена метода строго контролисаног прихрањивања и интегралне заштите нежан услов опстанка и даљег развоја воћарства уопште; са активним сточарством (фарме) и пчеларством;

Сточарско-воћарски рејон – Његов највећи потенцијал чине простране ливаде и пашњаци, велике еколошке и економске вредности, уз велику подршку развоју пашњачког сточарства, промовисање агрошумарства (посебно, укључивање капацитета шума и водотока у извозно атрактивне програме производње, сакупљања и прераде широког асортимана високо вредних сировина), поновном увођењу аутохтоних раса стоке, сорти гајених биљака, традиционалних производних система и сл.

Заштита и одрживо коришћење пољопривредног земљишта у наведеним руралним рејонима засниваће се на: избору и провери

еколошке прихватљивости локација и опремању комуналном инфраструктуром објеката сточних фарми и прерадних капацитета; санитацији села; уређењу пољских путева и сл; као и на појачаном инспекцијском надзору складиштења, примене и уништавања агрохемикалија и њихове амбалаже; обезбеђењу институционалне и материјалне подршке увођењу строгих санитарно-хигијенских стандарда и контроле услова држања стоке и складиштења стајњака, ограниченог прихрањивања биљака, увођења савремених метода прераде и чувања сточне хране и др.

Поред режима заштите и коришћења простора из тачке 2) овог поглавља, дају се следеће препоруке коришћења и уређења пољопривредног земљишта:

- у зони I око акумулације земљиште се може ограничено користити у пољопривреди, у складу са предвиђеним антиерозивним мерама (за сенокос, оснивање вишегодишњих засада одређених врста воћа и лековитог биља – леска, дивља трешња, глог, шипрак и сл). Забрањује се примена минералних ђубрива, пестицида, осоке и стајњака. Дозвољено је површинско ђубрење компостом;

- у зони II акумулације земљиште ће се користити према условима микрорејонизације у складу са програмом уређења и коришћења пољопривредног земљишта;

- у зони III акумулације примењују се принципи рационалног коришћења пољопривредног земљишта. Пошумиће се пољопривредне површине које су склоне ерозији и које покривају нископродуктивни пашњаци (најчешће ранкери и смеђа кисела земљишта на нагибима већим од 30%). Пољопривредне површине на нагибима између 20% и 30% ће се мелиорисати зеолитом и/или доломитом, у зависности од киселости реакције земљишта (уз претходно педолошко картирање земљишта). Након мелиорација, ова земљишта је потребно затравити мешом трава (чије је семе претходно инокулирано микроорганизмима азото-, фосфо- и других фиксатора) или их терасирањем претворити у површине за засад воћа.

Пољопривредне површине ван речних заравни, са нагибом до 20%, могу се несметано обрађивати као оранице, искључиво по изохипсама. На овим површинама, такође, треба користити зеолит, а по потреби и доломит, као и семе пилирано микроорганизмима. Заштиту биља вршити еколошким микробиолошким препаратима и физичким помагалима. Земљиште речних тераса може се користити за пољопривредну производњу без ограничења у обради тла и заштити усева, с тим што их треба ђубрити зеолитом. Сејање усева вршити микробиолошки пилираним семеном, а штитити микробиолошким и физичким препаратима.

Планско опредељење је успостављање еколошки оптималних односа између пољопривредних и шумских површина; затрављивање ораница које нису погодне за економичну ратарску производњу и/или подизање воћних засада; усклађивање агротехничких мера с природним погодностима и ограничењима; мелиорације пашњака и ливада и спровођење техничких радова на санирању деградираних земљишта; и усклађивање начина обраде пољопривредног земљишта са нагибом терена и примена других еколошки прикладних агротехничких и заштитних мера.

За остваривање одрживог руралног развоја значајно је обезбеђење подршке буџетских средстава ресорног министарства за: повећање конкурентности (субвенционисање набавке пољопривредне механизације, опреме и увођења стандарда и подизање дугогодишњих засада), подршку заштити животне средине и руралних предела (узгој аутохтоних раса стоке, органска производња), диверсификацију активности у руралној економији (брендирање пољопривредних производа, рурални туризам, домаћа радиност, стари занати, обнова аутентичне архитектуре, организовање и јачање капацитета мреже за рурални развој) и тржишне мере подршке (генетско унапређење сточарства, премије за откуп млека, подстицаји пчеларској производњи, инвестиције у модернизацију производње и прераде пољопривредних производа). Од посебног је значаја успостављање и развој локалних партнерстава актера из јавног и цивилног сектора за спровођење интегралних стратегија/програма одрживог руралног развоја (обезбеђивање подршке опстанку породичних газдинстава на подручјима суоченим са еколошким ограничењима, промовисање улоге и значаја мултифункционалне пољопривреде у политици интегралног управљања природним ресурсима и др.).

3.2.3. Заштита и коришћење шума и шумског земљишта и развој ловства

Планска пропозиција развоја шумског и ловног подручја подразумева:

- антиерозивне радове на подручју слива акумулације „Ћелије“, који укупно обухватају око 7.500 ha биолошких радова (пошумљавање и мелиорација ливада и пашњака) и око 65.500 m² грађевинских радова у бујичним водотоцима, при чему је приоритетно пошумљавање површине од 45 km²;

- стимулисање и усмеравање процеса самообнове вегетације на местима која нису превише деградирани, чиме се омогућава оптималан развој вегетационих форми, у смислу уклапања у природне специфичности датог подручја;

- на теренима код којих је присутна јака ерозија и спирање материјала, као и на клизиштима и огољеним сливовима бујичних токова неопходно је увођење таквих вегетационих форми које су у стању да ублаже ове процесе;

- мелиорација изданажних крајње деградираних шума, потпуном заменом састојине вештачким уношењем исте врсте;

- мелиорација шикара и шибљака њиховим уклањањем и вештачким пошумљавањем станишта одговарајућом врстом;

- број и врста дрвећа лимитирани су природним условима, квалитетним коришћењем и заштитом простора и естетским изгледом. Пошто је по количини и значају превлађујућа врста буква, треба је и вештачки уносити;

- сво планско земљиште (изнад 750 m надморске висине) које није издвојено као погодно за насељавање и пољопривреду (у нагибу већем од 25% треба уређивати и користити као шумско земљиште. У прелазној зони (до 750 m надморске висине), ово земљиште (у нагибу већем од 25%) може се користити и у воћарству уколико већ није пошумљено;

- постојеће шумско земљиште на равнијим теренима планинских висоравни, погодним за пољопривредну производњу, уколико не представља посебно вредан шумски фонд и није у зони туристичке намене, може се постепено претварати у пољопривредно, ако се у том смислу оствари одговарајући договор заинтересованих произвођача;

- у зони туристичке намене, равније шумско земљиште се мора уређивати као парк шума;

- повећање бројности популације ситне и пернате дивљачи (зец, фазан, полска јаребница), као и крупне дивљачи (срна) у складу са бонитетом станишта;

- побољшање структуре (полне и старосне) популације крупне дивљачи;

- очување ретких и угрожених врста ловне дивљачи и остале фауне;

- предузимање мера у циљу обезбеђивања услова за опстанак и развој популације одређене врсте дивљачи, као и њену заштиту од противзаконитог коришћења.

Коришћење и заштита шума подразумева претходну:

- 1) израду основа газдовања шумама по газдинским јединицама са аспеката водозащитне улоге ових шума;

- 2) израду програма газдовања за шуме сопственика, којим би се поузданије утврдило стање ових шума, а планови газдовања урадили уважавајући опште (водозащитне) и посебне поседничке интересе за сваки део шуме;

- 3) израду плана детаљне намене површина полазећи од бонитета основне намене за сваку катастарску парцелу појединачно. Успостављају се следећи режими коришћења и уређења шума и шумског земљишта:

- коришћење и уређење шума и шумског земљишта у зони I акумулације имаће искључиво функцију заштите.

- у зони II акумулације предвиђена је обнова деградираних шума и мелиорација пашњака. Коришћење и уређење шума и шумског земљишта ускладиће се са мерама антиерозивне заштите и очувања водног режима и такође ће имати приоритетну функцију заштитне шуме.

- земљишта у зони III акумулације користе се уз поштовање општих принципа заштите од ерозије и рационалног газдовања.

Шуме у функцији заштите слива акумулације

На подручју Просторног плана су шуме у функцији заштите заступљене на површини од око 121 km². На основу врсте заштите,

разликују се шуме у функцији заштите вода (I, II и III степена изворишта водоснабдевања) које обухватају око 112 km² и шуме у функцији заштите земљишта од ерозије, површине од око 8,5 km².

Табела III-1: Шуме у функцији заштите слива акумулације „Ћелије“

	Шуме у функцији заштите	зона II акумулације	зона III акумулације	Ван слива	km ²
1.	заштита вода (водоснабдевања) I степена			1,71	1,71
2.	заштита вода (водоснабдевања) II степена		0,03	7,94	7,97
3.	заштита вода (водоснабдевања) III степена	0,80	101,16	0,70	102,66
4.	заштита земљишта од ерозије		1,61	6,90	8,51
	Укупно	0,80	102,80	17,25	120,85

У зони II акумулације (ужа зона санитарне заштите) идентификоване су шуме заштите вода III степена на подручју КО Златари и КО Жилинци (општина Брус) површине око 0,8 km².

У зони III акумулације (шира зона санитарне заштите) заступљене су шуме заштите вода II степена на површини од свега око 0,03 km² на подручју КО Попова (општина Блаце) као део заштите изворишта Придворичке реке, те шуме заштите вода III степена на површини око 101 km². Шуме заштите земљишта од ерозије заступљене су на око 1,6 km², то су изворишта Пребрешке реке и Трбуњске реке, на подручју КО Цепница, Пребреза и Рашица (општина Блаце).

На подручју Просторног плана, ван слива акумулације заступљене су шуме заштите вода I степена на површини од око 1,7 km² у функцији заштите Придворичке реке, њене Лево и Десне притоке на територији КО Придворица (општина Блаце). Шуме заштите вода II степена су такође у функцији заштите изворишта Придворичке реке, површине око 8 km². Шуме заштите вода III степена заузимају 0,7 km² и распрострањене су углавном на подручју општине Брус. Шуме заштите земљишта од ерозије заступљене су на око 7 km², то су изворишта Голичке и Гргурске реке на подручју КО Музаће (општина Блаце), Паваштички поток (КО Батоте), Шошићка река (КО Шошиће), Качаруша (КО Горње Левиће), Лукашка река (КО Кнежево), Крива река (КО Крива Река и Мачковац) (општина Брус), горњи ток Плочанске реке (КО Плоча) и око изворишта Клисуре и Рајшевице (КО Велика Врбница Горња) (општина Александровац).

3.2.4. Заштита и коришћење минералних сировина

Коришћење и заштита геолошких ресурса спроводиће се:

- експлоатацијом минералних сировина у складу са режимима санитарне заштите изворишта водоснабдевања (кречњак, зео-литски туф и минерална вода);

- интензивирањем и комплексним коришћењем истраженог и билансираног минералног богатства у постојећим и перспективним подручјима експлоатације вода;

- интензивирањем геолошких истраживања у перспективним подручјима експлоатације ван слива акумулације;

- санирањем деградираних, загађених и девастираних површине и развој пројеката који минимално угрожавају животну средину, применом тзв. „зеленог инжењерства“ и „технологије без или са минимумом отпадака“;

- стимулисањем рударства малих капацитета и оптималног коришћења малих лежишта, што је посебно интересантно код племенитих метала и квалитетнијег грађевинско-техничког камена.

3.3. ТУРИЗАМ И РЕКРЕАЦИЈА

На основу главних погодности/потенцијала као и започетог и планираног развоја туризма на подручју Просторног плана, предлаже се дисперзни развој туризма, углавном у деловима дестинација које се настављају и ван подручја Просторног плана. Предвиђа се развој интегралне туристичке понуде базиране на етно-традицији, кроз аутентични смештај и комерцијално клупско организовање појединачних спортивно-рекреативних садржаја туристичке понуде, производњу и пласман традиционалне и еколошки квалитетне хране, традиционалне занате и сл. Основе програма и организације простора дају се за следеће дестинације:

Подручје Копаноика у оквиру општине Брус – Програм и организација простора у овој главној туристичкој дестинацији подручја Просторног плана утврђени су Просторним планом подручја Националног парка Копаноик из 2009. године. Дестинација је подцелина шире дестинације Копаноика, која у границама заштитне зоне НП обухвата и делове општина Рашка и Лепосавић. Према Просторном плану Националног парка Копаноик, на копаоичком делу општине Брус обухваћеном подручјем Просторног плана планирано је укупно 12.300 лежаја, од чега на територији НП 3.900 и у заштитној зони НП 8.400. На територији НП/планинске зоне у саставу примарног ТЦ Копаноик планирани су следећи садржаји: туристички подцентар „Јарам” (КО Брзеће) – укупно 600 лежаја (200 у пансионима, 200 у етно-селу и 200 у осталим објектима) и 750 дневних излетника, са јавним службама и сервисима, спортско-рекреативним садржајима и улазима у алпска скијалишта Карамана и Гобеље; туристички подцентар „Сребрнац” (КО Крива Река) – укупно 1.500 лежаја (300 у дограђеном хотелу „Сребрнац”, 300 у конгресно-хотелском комплексу, 800 у хотелско-апартманском комплексу, 50 у пансионима у подножју скијалишта и 50 у одмаралишту путне базе) и 1.000 дневних излетника, са јавним службама и сервисима, спортско-рекреативним садржајима и алпским скијалиштем Гобеља; туристички подцентар „Рендара” (КО Крива Река) – укупно 1.800 лежаја (500 у хотелско-апартманској целини, 700 у апартманском насељу, 300 у централно-апартманском комплексу и 300 у коњичком насељу) и 940 излетника, са јавним службама и сервисима, спортско-рекреативним садржајима и алпским скијалиштем Рендара-Гобеља; бачиште Бећировоц (КО Брзеће) са 100 дневних излетника; и пунктови са прихватним и угоститељским објектима на улазима у скијалишта, међустаницама жичара и чвориштима излаза жичара. У заштитној/потпланинској зони, планирани су следећи садржаји: секундарни општински и секундарни туристички центар Брзеће/Гочманци (КО Брзеће и КО Гочманци) са 1.500 становника – укупно 4.500 лежаја (450 у хотелима, 1.200 у туристичким апартманима, 800 у омладинском центру „Јуниор”, 400 у одмаралиштима, 1.000 у пансионима/викенд кућама и 650 у приватном смештају) и 3.000 дневних излетника, са посредним улазима у алпска скијалишта Карамана и Гобеље, јавним службама и сервисима и спортско-рекреативним садржајима; сеоско-туристичко насеље Крива Река (КО Крива Река) са 1.500 становника – укупно 3.000 лежаја (1.000 у туристичким апартманима, 1.000 у пансионима и 1.000 у приватном смештају) и 2.000 дневних излетника, са улазом у алпско скијалиште Крива Река-Рендара, јавним службама, сервисима и спортско-рекреативним садржајима; три сеоско-туристичка насеља са укупно 900 лежаја: Ливађе-Радманово (КО Ливађе и КО Радманово) са 600 становника и 600 лежаја (200 у пансионима и 400 у приватном смештају); Паљевштица (КО Паљевштица) са 200 становника и 200 лежаја (у приватном смештају); и Кнежево (КО Кнежево) са 200 становника и 100 лежаја (у приватном смештају), уз неопходне јавне садржаје; као и пунктови са прихватним и угоститељским објектима на улазима у скијалишта, међустаницама жичара и чвориштима излаза жичара. Највећим делом у оквиру НП и делимично у заштитној зони, планирани су бројни садржаји зимске и летње понуде у простору/туристичке инфраструктуре. На алпском/сноуборд скијалишту су предвиђене 24 нове жичаре (са постојећим укупно 34) и око 64 km ски-стаза (са постојећим укупно око 89 km), укупног капацитета од око 22.000 једновременних скијаша. На Криворечкој равни у оквиру НП и заштитне зоне НП (КО Крива Река) предвиђено је нордијско скијалиште, од „Сребрнаца” и „Рендара” до Криве Реке и потпланинских села у општини Рашка, уз могућност продужења према северу до Жељина. На целом обухваћеном подручју предвиђена је мрежа планинарских и излетничких стаза, а у Кривој Реди систем малих вишенамених акумулација. Од посебног значаја за туризам су планирани приступни путеви из правца Врњачке Бање, Бруса и Куршумлије, планирана шинска саобраћајница од Бруса до улаза у скијалиште Криве Реке, као и планирани кружни пут и шинска саобраћајница око подручја НП (који повезују Криву Реку, Брзеће, Запланину и др. са потпланинским насељима у општинама Рашка и Лепосавић).

Подручје акумулације „Ћелије” у оквиру града Крушевац и општине Брус. Ово подручје се планира као излетничка и транзитна дестинација на главном постојећем туристичком правцу према Копаноику, у функцији летњих спортско-рекреативних пунктова/аква-стадиона. Излетнице може да рачуна на гравитациону зону

тражње у којој су градови Крушевац, Ниш, Прокупље, Трстеник, Александровац, Брус и Блаце, као и дестинација Копаноика.

У оквиру града Крушевца, на акумулацији су предвиђени: један спортско-рекреативни пункт, један транзитни пункт и једно сеоско-туристичко насеље и то:

- подбрански аква-пункт капацитета до 2.000 једновременних посетилаца на граници КО Ћелије и КО Мајдево ван слива акумулације (са садржајима за купање, пливање, ватерполо, скокове у воду, рекреативно-забавним програмом аквагана, кану спуста, дечјим програмом, теренима за мале спортове, кампом за ауто-приколице и шаторе капацитета од 500 корисника, уз одговарајуће забавне, угоститељске, санитарне и сервисне објекте, паркинг и др);

- транзитни смештајни пункт, на северној граници слива ван зоне II акумулације (КО Ћелије) предвиђен је са туристичким апартманима и пансионима капацитета до 300 лежаја, са неопходним пратећим садржајима, уз услов да се пречишћене отпадне воде из ових објеката одведу ван слива акумулације;

- сеоско-туристичко насеље Мајдево/Суваја (КО Мајдево), мотивисано подбранским аква-пунктом, са пансионима и приватним собама оквирног капацитета од укупно 500 лежаја.

У оквиру општине Брус предвиђени су:

- пункт спортова на води и копну на западно-југозападном обали акумулације у оквиру зона I и II акумулације (КО Златари) капацитета до 2.000 једновременних посетилаца (у зони I – са плажом за купање, полигонима за спортско пливање, веслање, једрење на једрилици и дасци, возњу чамцима на електро погон, скијање на води са електричним жичарама, рођење и др.; у зони II – са кампом за 200 корисника у шаторима, теренима за мале спортове, уз неопходне угоститељске, санитарне и сервисне садржаје, чије се отпадне воде сакупљају у непропусним сенгруппама или цистернама и организовано евакуишу ван слива); ван пункта дуж обале предвиђене су уређене риболовне стазе и ревери; пункту се приступа са државног пута IB реда бр. 38 (P-102) преко одговарајућих паркинга, а пешачка комуникација између обале (са угоститељским и другим јавним садржајима насеља Златари) и пункта оствариваће се посебним пролазима испод пута;

- сеоско-туристичка насеља Горња Злегиња (КО Горња Злегиња) и Доња Злегиња (КО Доња Злегиња, ван подручја Просторног плана), у гравитацији пункта спортова и транзитног пункта у КО Ћелије, оквирног капацитета 300 лежаја у домаћој радиности;

- сеоско-туристичка насеља Равни (КО Равни) и Разбојна (КО Разбојна), у гравитацији пункта спортова у КО Златари, оквирног капацитета од укупно 300 лежаја у домаћој радиности.

Брус и насеља у долини Грашевачке реке – На овом подручју предвиђени су:

- за општински центар Брус, функција стационарног и транзитног туризма на туристичком правцу Крушевац – акумулација „Ћелије” – Копаноик, са јавним службама, сервисима и спортско-рекреативним објектима, посебно уз унапређење смештаја и услуга непосредно везаних за туризам; у том смислу, у Брусу треба подићи хотел са 200 лежаја, а капацитете ранијих одмаралишта и приватног смештаја проширити и стандардизовати у туристичке пансионе са укупним капацитетом око 600 лежаја; од јавних служби треба унапредити културу (посебно етно-манифестације), а од сервиса трговину и угоститељство (посебно домаћих производа); такође треба испитати могућности већег коришћења термоминералних вода;

- насеља у долини Грашевачке реке – Грашевици (КО Грашевици) и Влајковци (КО Влајковци) на прилазу Копаноику могу на мотиву понуде ове планине прихватити око 300 стационарних гостију.

Подручје Жељина у оквиру општине Александровац – Подручје Жељина намењено је стационарном и излетничком планинском туризму, уз транзитну функцију на туристичком правцу Врњачка Бања – Копаноик. У том смислу предвиђен је нови планински центар који ће садржати:

- алпско/сноуборд и нордијски ски-стадион на североисточним падинама Жељина (врх 1.784 m н.в) у оквиру делова КО Рогавчина и КО Бзенице; алпско/сноуборд скијалиште ски-стадиона у висинском појасу од 1.000 до 1.700 m н.в. капацитета око 2.000 једновременних скијаша обухватиће око 8 km алпских стаза и око 4 km жичара; нордијско скијалиште ски-стадиона у висинском појасу од 1.000 до 1.400 m н.в. капацитета 400 једновременних скијаша обухватиће стазе дужине око 10 km; до подножја скијалишта

предвиђена је реконструкција и доградња локалног пута од Бзеница преко Рогавчине, са неопходним паркинзима, сервисним и угоститељским садржајима на улазима у ски-стадион:

– секундарни туристички центар Бзенице/Митрово Поље (КО Бзенице) и сеоско-туристичко насеље Рогавчина (КО Рогавчина) укупног капацитета 2.000 лежаја (туристички апартмани, пансиони и приватни смештај), са пратећим услужним и спортско-рекреативним садржајима (концентрисаним у Бзеницама/Митровом пољу).

Подручје Равне планине и Гоча у оквиру општине Врњачка Бања – Подручје Равне планине и планине Гоч намењено је планинском туристичком центру са алпско-нордијским ски-стадионом и смештајем капацитета 1.000 лежаја, претежно за излетнички (из Врњачке Бање) и делом стационарни планински туризам, уз транзитну функцију на туристичком правцу Врњачка Бања – Жељин – Копаноник. Центар ће садржати:

– алпско скијалиште на Равној планини (Црни врх 1542 m н.в, у оквиру КО Гоч) капацитета 2.000 једновремених скијаша и нордијско скијалиште на Гочу (у оквиру КО Гоч и КО Станишинци) за 600 једновремених скијаша; алпско скијалиште у висинском појасу од 1.000 до 1.500 m н.в. обухватиће око 8 km ски-стаза и око 4 km жичара, а нордијско скијалиште стазе дужине око 15 km; до подножја скијалишта приступаће се реконструисаним постојећим и дограђеним новим локалним путевима са ДП ПА реда бр. 209 (Р-225) Станишинци-Краљево, са неопходним паркинзима, сервисним и угоститељским садржајима на улазима у ски-стадион; на Гочу је планирана мрежа планинарских и излетничких стаза у очуваној шуми, у чијем склопу је трасиран и обележен део тзв. „Копаноничке магистрале“, дужине око 80 km на потезу који се пружа од Врњачке Бање, преко Гоча и Жељина до маркантних тачака на Копанонику, као и мрежа обележених пешачких стаза укупне дужине 34 km на подручју Наставно-туристичког насеља Гоч – Пирамида;

– секундарни туристички центар Станишинци у КО Станишинци (укључујући блиско окружујуће локалитете источног Гоча) са 800 лежаја у хотелу, туристичким апартманима и пансионима и сеоско-туристичко насеље Стари Гоч у КО Гоч са 200 лежаја у пансионима и приватном смештају, са пратећим услужним и спортско-рекреативним садржајима (концентрисаним у Станишинцима).

Остала насеља и садржаји на планираном туристичком правцу Врњачка Бања – Копаноник у оквиру општина Александровац и Брус биће валоризовани кад се и на којој се коначној траси овај правац буде реализовао.

Подручје Великог Јастрепца у оквиру општине Блаце и града Крушевац. Подручјем Просторног плана слива акумулације „Ћелије“ у оквиру града Крушевац обухваћен је само мањи северни део западних огранака Великог Јастрепца (значајног излетишта Крушевца са Рибарском Бањом у подножју) у КО Грклане. У оквиру општине Блаце обухваћен је знатан јужни део Великог Јастрепца (делови КО Пребреза, КО Попова и КО Придворица), валоризован углавном као ловиште, а његова значајнија туристичка валоризација може се извршити само у оквиру понуде Прокупља, углавном за летњи планински туризам.

Блаце, као општински центар и град са туристичком функцијом, може у склопу заједничке валоризације Великог Јастрепца са Прокупљем да постане место са изразитијом туристичком улогом. У том смислу треба проширити постојећи хотел и постепено формирати приватни туристички смештај, уз унапређење садржаја јавних служби и сервиса (посебно манифестација, рекреације и др.).

3.4. ДЕМОГРАФСКИ И СОЦИЈАЛНИ РАЗВОЈ И МРЕЖА НАСЕЉА

3.4.1. Становништво и социјални развој

Становништво

Пројекција броја становника на подручју Просторног плана је урађена на основу демографских потенцијала и очекиваних ефеката социо-економских промена у дужем временском периоду. Пројекцијом становништва до 2025. године предвиђа се постепено слабење процеса депопулације али се неповољни правци демографских токова не могу потпуно зауставити. Укупан број становника ће, уз спорије опадање, фигурирати на нивоу од око 29.000. Након првих података Пописа 2011. године, који

сведоче о смањењу броја становника и у популационо највећим насељима планског подручја, уз ефекте примене планских мера, до краја планског периода се очекује благи пораст становништва у општинским центрима, у појединим приградским насељима и локалним руралним центрима. Важан чинилац оваквих ефеката у даљој будућности ће бити, пре свега, позитиван миграциони салдо као индикатор функционалне трансформације и оживљавања насеља. При том, планска претпоставка је стимулисање квалитетног социо-економског развоја са стварањем услова за развој оних привредних делатности чији се утицај неће негативно одразити на одржавање квалитета воде у акумулацији „Ћелије“.

Табела III-2: Пројекција броја становника до 2025. године

Насеље/општина(град)/подручје Просторног плана	Попис 2002.	Попис 2011. (први подаци)	Пројекција ст. 2025.	Индекс промене ст. 2025/11
Бзенице	421	283	402	142,1
Ботурићи	263	235	175	74,5
Велика Врбница	470	441	449	101,8
Вражогрнци	297	269	138	51,3
Вранштица	75	41	50	122,0
Горња Злегиња	457	403	235	58,4
Грчак	145	121	120	99,2
Доброљубци	374	344	300	87,2
Козница	148	117	127	108,5
Пањевац	292	225	175	77,8
Плеш	403	338	350	103,6
Плоча	400	63	55	87,3
Рогавчина	214	118	128	108,5
Стрменица	194	122	35	28,8
Суботица	715	636	468	73,6
Трнавци	494	412	312	75,8
општина Александровац (део)	5.362	4.168	3.520	84,5
Алабана	146	93	85	91,8
Блаце	5.465	5.261	6.216	118,1
Врбовац	161	151	128	84,8
Доња Рашица	98	101	106	105,3
Ђуревац	353	324	267	82,5
Качапор	72	62	37	59,7
Кашевар	336	280	267	95,4
Међухана	187	154	154	100,0
Музаће	152	95	93	97,9
Попова	224	171	130	76,0
Пребреза	329	225	183	81,2
Придворица	124	91	63	69,2
Рашица	183	92	78	84,8
Сибница	470	321	305	95,0
Стубал	396	362	287	79,4
Суваја	89	56	93	166,4
Трбуње	559	502	266	53,0
Чучале	233	194	154	79,1
Ценница	231	193	178	92,2
општина Блаце (део)	9.808	8.728	9.090	104,1
Батоте	498	345	255	73,9
Богише	331	295	281	95,2
Брђани	198	152	110	72,5
Брзеће	258	237	283	119,4
Бруе	4.653	4.572	4.929	107,8
Будиловина	293	254	264	103,8
Велика Грабовница	651	582	718	123,4
Влајковци	437	397	502	126,4
Горње Левиће	138	91	80	87,9
Горњи Липовац	90	59	63	106,8
Град	97	77	77	100,0
Грашевици	499	413	422	102,1
Доњи Липовац	209	152	111	73,0
Дренова	102	80	57	71,3
Дрговци	38	46	82	178,1
Душци	456	369	418	113,4
Жарево	92	63	55	87,3

Насеље/општина(град)/подручје Просторног плана	Попис 2002.	Попис 2011. (први подаци)	Пројекција ст. 2025.	Индекс промене ст. 2025/11
Жилинци	149	112	114	101,8
Жиљци	427	402	490	121,8
Жуње	370	292	268	91,6
Златари	637	593	468	78,9
Игрош	637	571	459	80,4
Кнежево	60	40	33	82,0
Кобиље	496	368	460	125,1
Ковиоци	156	127	72	57,0
Кочине	107	94	90	96,0
Крива Река	519	390	256	65,6
Лепенац	932	868	873	100,6
Ливађе	174	127	151	118,9
Мала Врбница	223	185	144	77,6
Мала Грабовница	182	78	213	273,5
Милентија	184	184	90	48,9
Осредци	474	386	137	35,5
Паљевштица	56	33	72	218,2
Равни	190	160	141	88,1
Радманово	132	125	101	80,5
Разбојна	479	400	358	89,4
Рибари	356	312	241	77,2
Стројинци	493	423	355	83,9
Тршановци	578	579	593	102,4
Шошиће	109	85	65	76,5
општина Брус (део)	17.160	15.118	14.950	98,9
Гоч	68	52	45	86,5
Станишинци	391	241	225	93,4
општина Врњачка Бања (део)	459	293	270	92,2
Грљане	468	411	414	100,6
Мајдево	491	475	472	99,4
Суваја	367	290	271	93,4
Ћелије	268	239	214	89,4
град Крушевац (део)	1.594	1.415	1.370	96,8
Укупно подручје	34.383	29.722	29.200	98,2

Социјални развој

Концепција развоја јавних служби заснива се на подизању квалитета услуга у складу са очекиваним демографским променама и развојем насељских функција, а све у условима релативно велике просторне дисперзије корисника. Основне услуге (основно образовање, примарна здравствена заштита, смештај у предшколску установу за свако заинтересовано дете и дневни центри) обавезни су у општинским центрима и локалним центрима, односно на раздаљини до 30 минута организованим јавним превозом.

У области деце заштите предвиђа се увођење одговарајућих облика организације предшколског образовања уз коришћење свих школских објеката. Мрежа основних школа се задржава. Потребно је успоставити организован превоз ученика који живе на удаљености већој од 1,5 km (I–IV разреда) односно 2,5 km (V–VIII разреда) од школе, као и за све ученике са посебним потребама уз неопходну подршку средстава републичких и претприступних фондова и донација.

Задржава се постојећа мрежа објеката примарне здравствене заштите, а ради повећања њене доступности корисницима, нарочито на руралном подручју, предвиђа се организовање мобилних здравствених тимова као и организовање интегрисаног пружања услуга здравствене и социјалне заштите.

Социјална заштита ће у планском периоду бити потребна различитим социјалним категоријама становништва, а имајући у виду старосну структуру становништва, овај вид заштите корисника је од посебног значаја за старачка домаћинства. Поред постојећих установа из делокруга социјалне заштите у општинским центрима, у локалним центрима се предвиђа обезбеђење простора за организовање дневних центара за пружање разноврсних услуга нестационарног типа као облик основне услуге социјалне заштите на сеоском подручју.

Развој установа културе ће бити усмерен на већу искоришћеност постојећих објеката, развој нових програма, те повећање њихове доступности корисницима, нарочито деци и младима на руралном подручју и организацију мобилне културне понуде (мобилне библиотеке, представе, креативне радионице, еколошке и хуманитарне активности и сл.).

3.4.2. Развој и уређење мреже насеља и рурални развој

Највећи функцијски утицај на развој мреже насеља подручја Просторног плана и у будућности ће имати град Крушевац, а у знатно мањој мери градови Ниш и Краљево, чијим функционалним урбаним подручјима припадају општине Блаце, односно Врњачка Бања.

Очекивана структура мреже насеља углавном представља одраз досадашњих трендова. Поред већ формираних општинских центара урбаног карактера Брус и Блаце, улогу локалних центара ће и даље вршити насеља на тзв. „развијним правцима” дуж долине Расине и њене притоке Благашице, као и Брзеће које се везује за Копаоник.

У оквиру дефинисаних центара, организује се следећа мрежа насеља:

- општински центри Брус и Блаце;
- субопштински центар Брзеће у општини Брус;
- локални центри: Разбојна, Лепенац, Милентија и Влајковци у општини Брус, Пребреза и Трбуње у општини Блаце, Плеш и Суботица у општини Александровац.

Имајући у виду посебну намену простора и функцију акумулације „Ћелије” за снабдевање великих подручја водом за пиће, ограничава се ширење постојећих грађевинских подручја насеља Златари, Ћелије, Богише, Равни и Разбојна у зонама I и II заштите акумулације „Ћелије”.

3.5. ПРОСТОРНИ РАЗВОЈ САОБРАЋАЈА И ИНФРАСТРУКТУРНИХ СИСТЕМА

3.5.1. Саобраћај

Планске пропозиције развоја саобраћаја на подручју Просторног плана подразумевају стварање услова за његово безбедно одвијање и потпуну функционалност, у складу са режимима и мерама заштите изворишта водоснабдевања, и то:

- потенцијалну обилазницу око акумулације „Ћелије”, по северном ободу слива, у оријентационој траси: одвајање од ДП ИБ-38 (P-102) код насеља Мало Грљане, односно на km 90+953 на улазу у подручје Просторног плана, па пратећи трасу постојећег пута Мало Грљане – Доње Злегиње до границе подручја Просторног плана, а потом у дужини од око 10 km представља новопланирану саобраћајницу која прати границу слива акумулације користећи трасе постојећих путева, преко Набрђа до Пањевца када улази на подручје општине Брус. На подручју општине Брус, траса се поклапа са општинским путем Игрош – Доброљубци (граница општине Брус), у наставку прати пут Строинци – Брђанци – Лепенац у дужини око 4 km и излази на ДП ИА реда бр.208 (P-222), деоница Брус – Разбојна. Пут Игрош – Доброљубци (граница општине Брус) представља новопланирану саобраћајницу дужине око 2,4 km док се на деоници постојећег пута Строинци – Брђанци – Лепенац планира реконструкција. Постојеће укрштање ДП ИБ-38 и ДП ИА реда бр. 208 у чвору 0422 Разбојна се укида у случају измештања деоница ова два државна пута ван зона I и II акумулације, а деоница ДП ИА реда бр. 208 од чвора 0422 Разбојна до насеља Разбојна се измешта пратећи трасу општинског пута Разбојна – М. Разбојна, у дужини око 1 km. Извођење потенцијалне обилазнице акумулације планира се са техничким карактеристикама као за државни пут. Након изградње обилазнице акумулације, постојећа деоница ДП ИБ-38 (P-102) од бране на акумулацији „Ћелије” до насеља Разбојна, као и деоница ДП ИА реда бр. 208 (P-222) од чвора 0422 Разбојна до насеља Разбојна, биле би у функцији локалног саобраћаја. За потенцијалну обилазницу је неопходно израдити посебну саобраћајну студију (анализу) којом ће се испитати оправданост овог решења у односу на реконструкцију деонице пута ДП ИБ-38 и деонице ДП ИА реда бр. 208 у зонама I и II акумулације са предвиђеним затвореним системом одводњавања и другим мерама заштите;

– резервисање простора за изградњу обилазнице државног пута око насеља Брус, у складу са решењем из Плана генералне регулације Бруса. Планирана обилазница ДП ПА реда бр. 208 и ДП ПА реда бр. 211 (Р-222 и Р-218) на подручју насеља Брус и почиње у km 47+159 државног пута ПА реда бр. 208 и завршава се у km 87+916 државног пута ПА реда број 211. Дужина планиране обилазнице је око 2 km;

– резервисање простора за превиђено измештање ДП ИБ реда бр.38 (Р-102) из грађевинског подручја насеља Блаце по траси која са јужне стране тангира подручје града, у складу са решењем из Просторног плана општине. Обилазница се од постојећих државних путева одваја у близини раскрснице са путем за Ђуревац, односно Трбуње (оријентациона стационача ДП ИБ реда бр.38 (Р-102) је km 115+948, а државног пута ПА реда бр. 214 је km 73+088), у наставку се протеже долином реке Блаташнице до трасе ДП ПА реда бр. 214 (Р-222) (приближна стационача km 75+250), од стационача km 75+250 до km 75+800 користи се траса ДП ПА реда бр. 214 (Р-222), а одатле се траса креће у близини јужне стране Блочног језера до постојећег ДП ИБ-38 (Р-102) (приближна стационача овог пута km 119+817). Дужина планиране обилазнице износи око 4 km;

– алтернативни правац „кружни пут”, којим се регулишу саобраћајни токови у подручју НП „Копеоиник” (општина Брус), чине новопланиране саобраћајнице Гочманци – Крива Река - граница општине (Рогци) и правац Брзеће – Блажево, као и деоница Брзеће– Мрамор ДП ПА реда бр. 212 (Р-218), и деоница на траси постојећег општинског пута Мрамор – Запланина. Деонице „Кружни пута” на постојећим путевима се планирају за реконструкцију или ревитализацију, са техничким карактеристикама као за ДП II реда;

– даљу модернизацију, појачано одржавање, рехабилитацију и реконструкцију постојећих државних путева;

– модернизацију, реконструкцију и доградњу постојећих општинских путева;

– довођење пруге нормалног колосека у непосредну близину НП „Копеоиник” из правца Бруса. Оптималан железнички прилаз подручју НП (потенцијални коридор железничке пруге) оствариће се из правца постојеће пруге Крушевац – Краљево, изградњом нове деонице пруге нормалног колосека на правцу од Стопање (између Крушевца и Трстеника), преко Милентије и Велике Грабовнице (општина Брус) до Биљановца. На прузи кроз подручје Плана планирају се станице Брус и Кочине са могућношћу формирања успутних стајалишта;

– развој туристичке инфраструктуре изградњом система вертикалног транспорта и лаког шинског возила (специјална, електрична зупчasto-планинска железница) на подручју НП и ТЦ Копеоиник;

– формирање бициклических и пешачких коридора дуж државних путева, те општинских путева, према планираном развоју туризма, по ободу слива акумулације и на планинским подручјима Копеоиника, Жељина, Гоча, Лепе Горе и Јастрепца, а у складу са Правилником о условима које са аспекта безбедности саобраћаја морају да испуњавају путни објекти и други елементи јавног пута („Службени гласник РС”, број 50/11).

3.5.2. Електроенергетска инфраструктура и обновљиви извори енергије

Развој енергетске инфраструктуре засниваће се на успостављању ефикасног система управљања и коришћења енергетских објеката и мреже, као и коришћењу алтернативних извора енергије.

Планиране су следеће активности развоја електроенергетске мреже и објеката:

1) изградња– ТС 110/х kV „Брзеће”, ТС 110/х kV „Брус”, ДВ 110 kV „Брзеће” – „Копеоиник”; ТС 35/10 kV „Плеш”; ТС 35/10 kV „Лепенац”; ДВ 35 kV „Брзеће” – „Крива Река”; ДВ 35 kV „Брзеће” – „Јошаничка бања”; ДВ 35 kV „Александровац” – „Ботурићи” – „Плеш” и нових трафостаница 10/0,4 kV и 20/0,4 kV;

2) реконструкција– постојеће ТС 35/10 (20) kV „Брзеће” и постојеће ТС 35/10 (20) kV „Брус” и постојећих трафостаница 10/0,4 kV и 20/0,4 kV.

На подручју Просторног плана предвиђена је изградња:

- разводног гасовода РГ 09-04/1 Александровац – Брус – Копеоиник – Нови Пазар, максималног радног притиска до 50 бара;
- разводног гасовода до општинског центра Рашка;
- три ГМРС: „Блаце”, „Брзеће” и „Копеоиник”;
- гасификација општине Брус и туристичког центра Копеоиник.

Предвиђено је коришћење ОИЕ, у првом реду хидроенергије изградњом МХЕ.

На основу Катастра МХЕ Србије (1987. год.), предвиђене су потенцијалне локације за 35 МХЕ укупне снаге од око 16 MW и укупне производње од око 62.000 MWh. Просторним планом се оставља могућност провере потенцијала и будуће изградње МХЕ, у складу са ППРС, Просторним планом подручја посебне намене Националног парка Копеоиник и важећим прописима. Поред МХЕ разматраних у Катастру МХЕ Србије (1987), предвиђа се и изградња МХЕ на другим потенцијалним локацијама на подручју Просторног плана, у складу са локалним плановима. Изградња МХЕ је планирана искључиво за коришћење хидропотенцијала са малим улагањима, према планској документацији, тако да не угрожавају еколошку равнотежу, а да буду од користи за повећање сигурности снабдевања електричном енергијом. Димензионисање МХЕ ће стриктно бити у складу са природним протоцима и падовима водотока. Изградња МХЕ према утврђеним потенцијалима повећаће сигурност у напајању електричном енергијом насеља, алтернативне сеоске економије на подручју Просторног плана. Повезивање планираних МХЕ на електроенергетски систем генерално ће се вршити ваздушним или кабловским ДВ на постојећу или планирану ДВ 10(20) kV мрежу и објекте. Детаљнији услови изградње и повезивања МХЕ са електроенергетском мрежом (траса далеководна, напонски ниво и место повезивања) утврдиће се са надлежним електродистрибутивним предузећем и предузећем надлежним за газдовање објектима водопроводних система, те условима надлежних завода за заштиту природних и културних добара.

Табела III-3: Потенцијалне МХЕ на подручју Просторног плана према Катастару МХЕ Србије (1987.)

Општина	Назив	Водоток	Инсталисана снага, kW	Годишња производња, kWh
Брус	Ђелије	Расина	3500	12.000.000
	Равниште	Дубока река	292	1.177.000
	Дупци	Расина	525	2.304.000
	Мошуте	Расина	665	3.077.000
	Лапчевићи	Расина	445	1.948.000
	Сегратобина	Расина	485	2.119.000
	Бакаштак	Расина	925	4.053.000
	Дртевици	Расина	530	2.322.000
	Рибари	Расина	210	1.152.000
	Доње поље	Блаташница	415	1.804.000
	Ракичевић	Батотска река	240	1.053.000
	Липњак	Липовачка река	105	451.000
	Брус	Грашевачка река	145	631.000
	Коленица	Грашевачка река	385	1.691.000
	Влајковци	Грашевачка / Брзећка река	555	2.441.000
	Ђорђевићи	Грашевачка / Брзећка река	335	1.472.000
	Пештер	Грашевачка / Брзећка река	330	1.445.000
	Кресаја	Грашевачка / Брзећка река	450	1.975.000
	Сикијан	Паљевштица	115	507.000
	Стеванов до	Паљевштица	130	574.000
	Градиште	Бела река	125	565.000
	Лашница	Лашница	145	632.000
	Савковићи	Крива река	1420	3.734.000
Пршићи	Крива река	160	705.000	
Ђурићи	Крива река / Циганска	170	755.000	

Општина	Назив	Водоток	Инсталисана снага, kW	Годишња производња, kWh
Александровац	Плеш	Расина	550	2.424.000
	Богдановићи	Расина	550	2.420.000
	Брезница	Расина	285	1.245.000
	Машинерија	Врањуша	115	500.000
	Козник	Козница / Расина	110	480.000
	Враголија	Бондичка / Расина	140	612.000
	Поглед	Загржа	270	1.176.000
	Загржа	Загржа	145	631.000
	Рогавска	Рогавска	100	426.000
	Доброљупци	Вратарица	230	1.000.000
Туцањ	Вратарица	115	502.000	
Укупно			15.412	62.003.000

Подаци приказани у Табели подложни су променама и биће проверени изразом одговарајуће инвестиционо-техничке документације

Поред производње електричне енергије из МХЕ, предвиђа се и коришћење других ОИЕ, и то:

- геотермалне енергије, путем искоришћења нискотемпературних термалних вода, коришћењем топлотних пумпи за потребе грејања и балнеолошко-рекреативних потреба, али и за топлотне потребе града и општинских центара, као и насеља која су повољно лоцирана са становништва могућности увођења централизованог коришћења геотермалне енергије;

- соларне енергије, применом разних врста пасивних соларних система (у којима објекат представља пријемник који захвата и чува највећи део енергије) и активних соларних система (који захватају енергију инсталисањем посебне опреме), који би се користили само у оквиру грађевинских подручја насеља;

- биомасе, као обновљивог извора енергије које нема негативан утицај на природну средину уколико се правилно експлоатише (нпр. коришћење дрвних отпадака из шумарства и прераде дрвета), односно ако се шумама прописно газдује и ако се плански поступа са изворима биомасе;

- енергије ветра, потенцијалном изградњом ветроелектрана одговарајуће снаге у ширем окружењу слива, у оквиру којих ће се детаљније извршити избор микролокација на планинама Жељин и Гоч.

Коришћење ОИЕ се може реализовати уколико није у супротности са режимима и мерама санитарне заштите акумулације „Фелије“, заштите природних и непокретних културних добара.

3.5.3. Електронске комуникације и поштански саобраћај

Планирани развој фиксне телефонске мреже и мобилне телефоније заснива се на:

- побољшању постојећег стања електронске комуникационе мреже осавремењавањем приступних мрежа, као и заменом постојећих аналогних и застарелих дигиталних комуникација (централи) новим мултисервисним приступним чворовима у свим насељима где такве центре постоје. Тиме ће се омогућити укидање двојника, побољшавање приступа интернету и мрежи за пренос података у свим местима у којима постоји телефонска мрежа;

- изградњи оптичких каблова на релацијама Милентија – Плеш – Станишинци – Митрово поље – Гоч, Фелије – Суботица, Блаце – Попова, Блаце – Барбатовоц и приводи за Алабан, Приворицу, Сибницу, Попову, Горњу Пребрзу, Рашицу, Кашевар, Врбовац, Ђурђевац, Стубал и Велику Грабовницу и нових мултисервисних приступних чворова за сва та места.

- проширењу постојећег руралног радиотелефонског система (CDMA) за делове подручја мале густине насељености;

- изградњи планираних базних станица мобилних оператера „Телеком Србија“ а.д. – МТС, VIP mobile d.o.o и Telenor Group.

Мрежа за потребе радиодифузије развијаће се полазећи од следећих приоритета:

- набавка и монтажа нових емисионих постројења у дигиталној техници, обједињених за све емитере на националном нивоу;

- мреже кабловских дистрибутивних система (КДС) градиће се искључиво према техничким стандардима издатим од стране РАТЕЛ-а, уз максималну примену оптичких каблова.

У циљу побољшања постојећег стања поштанског саобраћаја, потребно је:

- отварање нових поштанских јединица у неколико насеља или, увођење мобилних поштанских шалтера који би по одређеном распореду обилазили удаљена села;

- увођење свих нових поштанских услуга у поштанском саобраћају.

3.5.4. Управљање чврстим отпадом и комунална инфраструктура

У зонама I и II акумулације „Фелије“, планско опредељење у погледу управљања комуналним отпадом је: затварање, чишћење, ремедијација и рекултивација свих општинских депонија (Брус, Блаце), као и несанитарних сметлишта (посебно у зонама које су коришћене у спортско-рекреативне и туристичке сврхе, али и у зонама стамбене и викенд изградње) и забрана отварања нових депонијских простора, те контрола и санкционисање спонтаног нагомилавања комуналног отпада (у приобаљу, речним коритима, коридорима путне инфраструктуре) у овим зонама, уз систематско прикупљање отпада који се таложи у акваторији и његову безбедну евакуацију ван зона I и II акумулације. Приоритет има и детаљно геолошко и хидротехничко истраживање и анализа квалитета подземних вода у непосредној близини свих сметлишта, због процене еколошке угрожености вода акумулације.

Потребно је решења из планова управљања отпадом ускладити са прописаним режимима санитарне заштите слива акумулације „Фелије“.

На подручју слива акумулације „Фелије“ препоручује се изградња мањег броја рециклажних дворишта у сливу акумулације, ван зона I и II акумулације, у којима ће депоновање отпада бити строго контролисано и вршено по правилима прописаним овим просторним планом. У рециклажним двориштима ће се обављати сакупљање и сепарација отпада на органске и неорганске компоненте (са кратким временом складиштења). Из рециклажних дворишта, органске компоненте ће даље бити одвожене на компостирање док ће се неорганске компоненте балирати и возити до места коначне прераде или одлагања ван подручја слива акумулације. Тиме би се остварило преусмеравање укупних токова отпада на регионални систем прикупљања и прераде отпада на регионалне депоније Прокупље, Крушевац и Краљево, по њиховој изградњи.

Локације рециклажних дворишта у зони III акумулације морају да задовољавају следеће основне услове: налазе се на ободима насеља, са приступом на јавну саобраћајницу; налазе се на постојећим локацијама дивљих сметлишта, уколико оне задовољавају критеријуме прописане овим правилима; удаљена су најмање 500 m од зона заштите културно-историјских споменика или зона заштите природе; налазе се ван токова површинских или подземних вода, на сувом и оцедитом терену ван депресија, заштитних и поплавних подручја, као и шумских подручја у експлоатацији; капацитет је димензионисан у односу на број становника сеоског насеља, количини отпада по становнику и фреквенцију одношења комуналног отпада, уз услов да за 1.000 становника укупна површина платоа није мања од 5 a (девет контејнера од 1,1 m³); у случају линијски диспергованог сеоског насеља, или ако је удаљеност рециклажног дворишта од крајњих корисника већа од 1.000 m могуће је предвидети и две или више локација.

У случајевима када због неприступачности сеоског насеља или неекономичности изградње у неким селима није могуће изградити рециклажно двориште, отпад је могуће евакуисати путем мобилних трансфер станица (камионети мање запремине са могућношћу селектовања комуналног отпада у оквиру самог возила) који би обилазили удаљена сеоска насеља. Мобилне трансфер станице измином могу обилазити и постојећа насеља или групације кућа у зони II акумулације.

У зони III акумулације могуће је прерађивати органски отпад на парцели домаћинства његовим одлагањем у засебне рупе у земљи, оградањем и прекривањем ради добијања компоста. Отпад пореклом из сточарске производње, уколико има карактеристике органског отпада неопходно је засебно транспортовати ван граница слива на сабирне станице за опасни отпад (Нишки управни округ). Отпад који је пореклом из пољопривредне производње и садржи трагове хемијских препарата (хербициди, пестициди и сл.) мора бити евакуисан ван граница сливног подручја.

Проширење постојећих (и евентуално формирање нових гробаља) могуће је само у зони III акумулације и ван слива, и то у складу са прописима заштите акумулације, уз поштовање санитарних стандарда дефинисаних Законом о сахрањивању и гробљима („Службени гласник РС”, бр. 20/77, 24/85, 6/89 и „Службени гласник РС”, бр. 53/93, 67/93, 48/94, 101/05 – др. закон, 120/12 – УС и 84/13 – УС) за шта је предвиђена израда одговарајућих урбанистичких планова (у склопу сеоских насеља или ван њих), односно одговарајућим планским документима јединица локалних самоуправа у складу са потребама. Изузетак од овог правила су постојећа сеоска гробаља у насељима Златари и Ћелије у зони II акумулације, за која се може дозволити наставак њиховог коришћења и проширење на основу процене утицаја постојећег гробаља и његовог предвиђеног проширења на квалитет животне средине и квалитет воде акумулације.

Безбедно уклањање животињског отпада обављаће се ван слива акумулације, у регионалном центру за прераду и спаљивање у Нишу.

3.6. ЗАШТИТА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ, ПРИРОДНИХ И НЕПОКРЕТНИХ КУЛТУРНИХ ДОБАРА И ЗАШТИТА ОД ЕЛЕМЕНТАРНИХ НЕПОГОДА И ОБЕЗБЕЂЕЊЕ ИНТЕРЕСА ЗА ОДБРАНУ

3.6.1. Заштита животне средине

Планско одређење заснива се на комплементарности заштите животне средине и посебне намене подручја (заштите слива акумулације и спровођење режима њене санитарне заштите) и интегрисању аспекта животне средине у планска решења у вези са заштитом и коришћењем природних ресурса, наменом, уређењем и изградњом простора, привредним и туристичким развојем и размештајем инфраструктурних система и насеља и управљањем отпадом.

Категоризација квалитета животне средине

Просторним планом утврђује се категоризација животне средине на основу стања квалитета животне средине на подручју слива акумулације „Ћелије”, а према раније дефинисаној категоризацији у ППРС и то:

1) потенцијално незагађена подручја (подручја потенцијално квалитетне животне средине)¹⁵ су подручја и локалитети са потенцијално неизмењеном животном средином и природним ресурсима, са ризиком појаве елементарних непогода, и то зона I акумулације (зона непосредне санитарне заштите);

2) незагађена подручја (подручја квалитетне животне средине) су подручја и локалитети са скоро неизмењеном или неизмењеном природном средином, уз извесни ризик од појаве елементарних непогода – зоне заштите природе са режимом заштите I и II степена (НП „Копаник”, Споменик природе (у даљем тексту: СП) „Пребреза”, Строги резерват природе „Врх Жељина – Плочка чука” и СП „Џерови код Ђушиног гроба”), комплекс шума у руралном подручју слива и др;

3) мали степен загађености (подручје претежно квалитетне животне средине) имају делови подручја и локалитети у зони II акумулације (ужа зона санитарне заштите)¹⁶, са релативно неизмењеном природном средином, постојећа рурална насеља (Ћелије, Златари) у зони II акумулације са неадекватним системом прикупљања и канализације отпадних вода; руралне средине у зони III акумулације и ван слива акумулације са појавама неадекватне употребе агрохемијских средстава која проузрокује загађивање земљишта у зони I акумулације; и подручје низводно од бране које је у зони могућег поплавног таласа из акумулације „Ћелије” услед евентуалне хаварије бране;

4) средњи степен загађености (подручје угрожене животне средине) са средњим утицајем на загађење животне средине, постојећа насеља, засеони и појединачни објекти са нерешеним питањем одвођења отпадних вода, постојећи депонијски простори и

¹⁵ Иако наведена категорија не постоји у оквиру систематизације категорија дате кроз ППРС ове је уведена због чињенице да постојеће стање на терену значајно одступа од планске категорије загађености. У случају доследног спровођења мера заштите животне средине, категорије потенцијално незагађене и незагађене животне средине могу се објединити.

¹⁶ Ова подручја могу се сврстати и у зону потенцијално малог степена загађености у случају неспровођења мера датих овим Просторним планом.

локални (јавни и некатегорисани) путеви у зонама I и II акумулације; локације постојећих гробаља у зони II акумулације; у овој категорији се налазе и општински центри Брус и Блаце, као и туристички центар Брзеће;

5) виши степен загађености (подручје загађене и деградиране животне средине) – локације са епизодним загађењима животне средине (ваздуха, земљишта и река, са могућношћу угрожавања буком, непријатним мирисима); у овој категорији загађености се налази коридор ДП ИБ реда бр. 38 (P-102), који мостом прелази преко акваторије језера (са могућношћу инцидентног изливања штетних материја директно у акумулацију, као и неадекватним одвођењем вода са коловоза које се изливају директно у акумулацију); у овој категорији налазе се и постојећи привредни капацитети у зони III акумулације (металопераћивачка, текстилна, прехрамбена и гумарска индустрија у Брусу и Блацу) и постојећи каменолом у КО Радманово.

Успостављањем зона са режимима заштите акумулације, тј. применом и ефикасном контролом спровођења успостављених ограничења за развој специфичних активности на овом подручју, као и објеката и радова који могу имати утицаја на загађивање воде акумулације, обезбедиће се и виши квалитет животне средине и директно смањити ризик од загађивања и деградације акумулације „Ћелије” као и њеног слива.

За подручја са незнатним степеном загађености, предвиђа се одржавање постојећег стања квалитета животне средине, док је за остале категорије неопходна примена планских мера заштите животне средине усмерених ка смањењу или потпуној неутрализацији ефеката људских активности у зонама I и II акумулације.

Интегрална заштита природних ресурса и животне средине биће заснована на спровођењу следећих мера и смерница:

1) мере заштите подземних и површинских вода

Мере заштите квалитета воде акумулације обухватају заустављање садашњег процеса еутрофикације и довођење квалитета воде у акумулацији у прописану I класу квалитета спровођењем утврђених режима заштите по зонама санитарне заштите акумулације. На целом сливу предузимаће се следеће мере:

– утврђивање и координација мера за површинске и подземне воде које припадају истом еколошком, хидролошком и хидрогеолошком сливу Расине; спречавање или смањење утицаја незгода при којима долази до изненадног загађивања вода;

– извештавање о планираним мерама заштите животне средине и напредовању њиховог спровођења, ради укључивања јавности у процес доношења одлука и остваривања управљања речним сливовима;

– систематско праћење квалитета вода: редовно праћење вредности показатеља квалитета вода и редовно праћење састава отпадних вода пре испуштања у акумулацију;

– строга контрола постојећих извора загађења из привредних капацитета у Брусу и Блацу; препознавање и уклањање извора загађивања река које прихрањују акумулацију (Расина, Блаташница): испитивањем квалитета отпадних вода и праћењем хаваријских загађења (члан 106. Закона о водама); пречишћавањем отпадних вода до нивоа који одговара граничним вредностима имисија (ГВИ), односно до нивоа којим се не нарушавају стандарди квалитета животне средине реципијента (члан 99. Закона о водама);

– утврђивање узрока, врсте и опсега загађивања, оцена степена угрожености еколошке функције вода, здравља и живота људи, као и могућности ширења загађења; израда катастра загађивача.

2) Мере заштите квалитета ваздуха

Мере заштите квалитета ваздуха обухватају:

– смањење емисија загађујућих материја из постојећих извора загађивања (индустрије у Брусу и Блацу) прописивањем и строгим контролом граничне вредности имисије (ГВИ) загађујућих материја од стране локалних јединица управе из стационарних и покретних извора загађивања, на основу утврђених европских и националних стандарда, и то: (а) развојем и имплементацијом савремених мера заштите у оквиру привредних постројења; (б) применом еколошки повољније технологије и система за пречишћавање ваздуха у привреди у циљу задовољења граничних вредности емисије; (в) смањењем емисије угљен монооксида као продукта непотпуног сагоревања фосилних горива у зони ДП ИБ реда бр.38 (P-102), државних путева ПА реда бр. 207 (P-119), ДП ПА-211 (P-218), и ДП ПА реда бр. 214 (деоница P-222); и (г)

затварањем и санацијом постојећих сметлишта; све наведене интервенције позитивно ће утицати и на квалитет воде у акумулацији која се посредно загађује из ваздуха;

- праћење квалитета ваздуха контролом на више мерних места на подручју Просторног плана у складу са Европском директивом о процени и управљању квалитетом амбијенталног ваздуха (96/62/ЕС)¹⁷, Законом о заштити ваздуха („Службени гласник РС”, бр. 36/09 и 10/13) и Уредбом о условима за мониторинг и захтевима квалитета ваздуха („Службени гласник РС”, бр. 11/10, 75/10 и 63/13);
- израду катастра загађивача ваздуха за све општине/град у сливу, којој ће претходити пописивање постојећих извора загађења и вредности емисије.

3) Мере заштите земљишта

Мере заштите земљишта реализоваће се кроз:

- систематско праћење квалитета земљишта на целом сливу, посебно у зонама I и II акумулације;
- очување економских и екосистемских функција земљишта спровођењем техничких и биолошких радова и мера заштите на евидентираним ерозионим теренима;
- забрана примене азотних ђубрива и пестицида, посебно у зонама I и II заштите акумулације;
- спречавање загађења токсичним материјама које се користе у пољопривреди: лекови, боје, пестициди, минерална и азотна ђубрива;
- припрема превентивних и оперативних мера заштите, реаговања и поступака санације земљишта у инфраструктурним коридорима у случају хаваријског изливања опасних материја у околину из возила која врше транспорт;
- предузимање антиерозивних мера у деловима насеља на падинама које су угрожене ерозијом и поплавама – техничких радова са циљем спречавања наглог отицања воде, заустављања њеног ерозионог дејства и припреме терена за подизање шумских или пољопривредних култура, биолошких радова са циљем сузбијања ерозије земљишта и повећања способности земљишта за пошумљавање, мелиорацију шума и шикара; на бујичним водотоцима у горњим деловима слива заштита ће се вршити активним мерама облажавања поплавних таласа.

Основна мера коју треба спроводити на целом подручју Просторног плана јесте успостављање и функционисање мониторинга параметара животне средине.

3.6.2. Заштита природних вредности

Планске пропозиције заштите природних вредности и добара заснивају се на уважавању/потврђивању обухвата и режима очувања и коришћења постојећих заштићених подручја, резервисању простора за установљење нових заштићених подручја и утврђивање еколошки значајних подручја националне и европске еколошке мреже.

Постојећа заштићена подручја задржавају свој просторни обухват и прописане режиме заштите, и то:

- НП „Копаноник” на површини од 4.220 ha;
- СРП „Гоч – Гвоздац” као заштићено подручје II категорије од регионалног, односно великог значаја, на површини од око 1.317 ha, од чега је 45 ha у зони са режимом заштите I степена, 82,5 ha у зони са режимом заштите II степена и 1.190 ha у зони са режимом заштите III степена;
- Строги резерват природе „Врх Жељина – Плочка чука”, на површини 20 ha, са режимом заштите I степена;
- СП „Церови код Ђушиног гроба”, на површини 11,5 a, са режимом заштите II степена.

Заштићено подручје СП „Пребреза”, просторног обухвата од 1 ha, са режимом заштите II степена, плански се резервише за заштиту на основу стручних експертиза на проширеном подручју од укупно 5 ha.

За установљење заштићених подручја резервише се простор:

- планинског подручја Гоч – Равна планина – Жељин, површине око 5.193 ha на територији општина Александровац и Врњачка Бања, који обухвата врхове и источне стране Жељина и Равне планине, централни део висоравни Гоча и делове северних падина ове планине; вредности подручја су очувани екосистеми

букових, мање храстових и четинарских шума, разноврсна флора пространих пашњака и ливада, богат животињски свет, разнолики и атрактивни предели;

- планине Јастребац, на територији општине Блаце и града Крушевца, површине око 4.910 ha, који обухвата завршне западне делове ове планине изнад линије подјастребачких сеоских насеља; главне вредности подручја су комплекси храстових и букових шума, богат флористички састав природних ливада и пашњака, разноврсна фауна птица и сисара, богат фонд дивљачи и лепо предели;

– акумулације „Ћелије” са ширим окружењем на десној и левој долинској страни Расине односно садашњег вештачког језера, површине око 3.967 ha на територији општине Брус и града Крушевца; представља станиште или сезонско боравиште за око 120 врста птица, 16 врста водоземаца и гмизаваца и преко 300 врста виших биљака међу којима је и ретка врста *Anemone blanda*, као и риболовну воду са веома богатим и разноврсним фондом ихтиофауне који је представљен са 19 врста риба у самој акумулацији и водотоку Расине; град Крушевац започео је поступак заштите овог подручја као предела изузетних одлика, при чему је режимом заштите I степена обухваћено 200 ha, режимом заштите II степена је обухваћено 341 ha, док је у режиму заштите III степена 3.426 ha;

– Блачког језера, површине око 15 ha на територији општине Блаце, који обухвата замочварену површину обрасту трском, рогозом и другим барским биљем, на непосредној југоисточној периферији насеља Блаце, која је значајна као остатак некадашњих пространих влажних и водених станишта, интересантног флористичког састава и са разноврсном орнито и херпетофауном а представља и хидролошки раритет у виду тзв. лактасте мртваје настале на месту познате пиратерије Блаташнице;

– брда Козник, површине око 70 ha на територији општине Брус, које представља истакнуто купасто узвишење стрмих, шумовитих и делимично оголићених страна, надморске висине 921m, на чијем се врху налазе конзервисани остаци средњевековног утврђења/града Козника, заштићеног као споменик културе великог значаја.

На подручју Просторног плана, укупна површина заштићених природних добара је 5.558 ha, што у резервисан простор од 14.159 ha за подручја планирана за заштиту природних добара, чини 19.717 ha, тј. око 21% подручја Просторног плана. Истовремено ће се поштовати потенцијали постојећих и будућих геолошких истраживања, као и постојеће и могуће експлоатације минералних сировина и геотермалних ресурса.

Заштита, коришћење и туристичка презентација објеката геонаслеђа односи се на подручја Јанкове клисуре, пиратерије Блаташнице у Јанковој клисури; и тресаве – Орнице, Жељина и Копаноника и др.

Врсте дивље флоре и фауне које имају посебан заштитни статус на националном нивоу утврђене су Правилником о проглашењу и заштити строго заштићених и заштићених дивљих врста биљака, животиња и гљива („Службени гласник РС”, бр. 5/10 и 47/11).

Процењује се да се на подручју Просторног плана налази строго заштићених око 45 врста биљака (укључујући и гљиве, лишјајеве и маховине) и око 95 врста животиња из наведеног правилника, највише птица (око 60 врста), затим сисара (око 20 врста, укључујући следеће мишеве), гмизаваца и водоземаца (осам врста) и осталих представника фауне (седам).

Заштита се спроводи забраном коришћења, уништавања и предузимања активности којима се могу угрозити врсте и њихова станишта, као и предузимањем мера на управљању популацијама. Изузетно, те врсте могу се користити под условима и на начин прописан Законом о заштити природе и на основу дозволе министарства надлежног за послове заштите природе.

На подручју Просторног плана налази се око 60 заштићених врста биљака и преко 70 заштићених врста животиња, највише птица, инсеката и сисара. Заштићене врсте могу се користити под условима и на начин прописан Законом о заштити природе и на основу дозволе министарства.

Према Уредби о еколошкој мрежи, на подручју Просторног плана су као еколошки значајна подручја Републике Србије идентификована следећа заштићена подручја: НП „Копаноник”, Строги природни резерват „Врх Жељина – Плочка чука”, као и подручје у поступку заштите: Предео изузетних одлика „Ћелије”.

На подручју Просторног плана са признатим међународним статусом је НП „Копаноник”, као међународно значајно подручје за

¹⁷ Council Directive 96/62/EC of 27 September 1996 on ambient air quality assessment and management, Official Journal L 296, 21/11/1996

птице – ИВА подручје (Important Bird Areas), установљено по програму BirdLife International (Копеоиник RS0321BA), међународно значајно подручје за биљке – IPA подручја (Important Plant Area), установљено по програму Plantlife International – PlantEuropa, одабрано подручје за дневне лептире – PBA (Prime Butterfly Area) (Копеоиник 16, Ибарска Клисура 12), EMERALD подручје – идентификовано као део мреже подручја (Emerald Network of Areas of Special Conservation Interest – AsCI) значајних са становишта примене Конвенције о очувању европске дивље флоре и фауне и природних станишта (Бернска конвенција) у Републици Србији, и као потенцијални резерват биосфере који се установљује по програму UNESCO „Човек и биосфера” (MaB). Такође, у обухвату планског простора се као одабрано подручје за дневне лептире – PBA (Prime Butterfly Area) издваја и подручје Гоча (Гоч – Студена – Столови 08).

Процењује се да се на подручју Просторног плана налази већи број потенцијалних подручја европске еколошке мреже NATURA 2000 у Републици Србији која ће се засновати до приступања Републике Србије Европској унији и то на основу Директиве о стаништима (Council Directive 92/43/EEC of 21 May 1992 on the conservation of natural habitats and of wild fauna and flora) – на основу које се идентификују и штите тзв. Special Areas of Conservation (SACs) и Директиве о птицама (Council Directive 79/409/EEC of 2 April 1979 on the conservation of wild birds) – на основу које се идентификују и штите тзв. Special Protection Areas (SPAs), што ће се тачно утврдити приликом идентификације и картирања станишта.

3.6.3. Режији заштите природе

На проглашеним заштићеним подручјима (НП „Копеоиник”, СРП „Гоч – Гвоздац”, СРП „Пребреза”, СРП „Врх Жељина – Плочка чука” и СРП „Церови код Ђушиног гроба”) примењују се Режији заштите I и/или II и/или III степена, који су просторно утврђени актом о проглашењу односно меродавним планским документом за НП „Копеоиник”.

Делови простора Гоч – Равна планина – Жељин и Јастребац, који су у обухвату овог просторног плана, се резервишу за заштиту до доношења акта о њиховом проглашењу за заштићено подручје и зонирању Режији заштите (у складу са Законом о заштити природе). За ове просторе дефинишу се правила уређења и грађења која одговарају Режији заштите III степена.

На простору акумулације „Хелије” и њеног окружења, који се резервише за заштиту и за који је покренут поступак заштите, до доношења акта о проглашењу, примењују се одредбе о Режији заштите III степена.

Простор Блочног језера и брда Козник, до доношења акта о проглашењу заштићеног подручја, резервише се за заштиту у Режији коришћења који не забрањује развој туризма и туристичких садржаја.

У III степену заштите могу се вршити управљачке интервенције у циљу рестаурације, ревитализације и укупног унапређења заштићеног подручја, развој села и унапређење сеоских домаћинства, уређење објеката културно-историјског наслеђа и традиционалног градитељства, очување традиционалних делатности локалног становништва, селективно и ограничено коришћење природних ресурса и простора уз потребну инфраструктурну и другу изградњу. Режији заштите III степена: 1) забрањује изградњу рафинерија нафте и објеката хемијске индустрије, металуршких и термоенергетских објеката, складишта нафте, нафтних деривата и природног гаса, уношење инвазивних алохтоних врста и образовање депонија; 2) ограничава изградњу других индустријских и енергетских објеката, асфалтних база, складишта индустријске робе и грађевинског материјала, експлоатацију и примарну прераду минералних сировина, формирање објеката за управљање отпадом, примену хемијских средстава, односно плански усмерава: изградњу насеља и ширење грађевинских подручја, викендица, објеката туристичког смештаја, јавних скијалишта, инфраструктурних објеката, као и активности лова и риболова, формирање шумских и пољопривредних монокултура, и друге радове и активности који могу имати значајан неповољан утицај на природне и друге вредности заштићеног подручја.

Обухват и границе зоне са Режијом заштите III степена су овим просторним планом оквирно дате за простор који се резервише за установљење заштићених подручја природних добара. Обухват и границе зона са одговарајућим Режијом заштите биће

прецизиране актом о проглашењу ових заштићених подручја. Акти о проглашењу заштићених подручја ће се, према члану 42. Закона о заштити природе, донети у сарадњи са Заводом за заштиту природе Републике Србије, будућим управљачем заштићених природних добара и локалним самоуправама (које ће учествовати у припреми предлога коначне границе заштићених подручја на њиховој територији), уз планску препоруку-правило да граница, где је могуће, прати парцеле у државном власништву, не дели парцеле, односно да се на терену што јасније може уочити пратећи маркантне физичко-географске објекте или инфраструктурне садржаје (водоток, пут и сл.).

3.6.4. Заштита непокретних културних добара

Планско опредељење је очување и заштита свих непокретних културних добара са споменичким вредностима, независно од њиховог формалног статуса (категорисано, евидентирано, регистровано и идентификовано), због њихове будуће заштите и коришћења за развој туризма и других активности. За НКД од великог значаја треба утврдити границе заштићене околине добра, а за остала добра утврдити статус њихове заштите и категоризацију, док на недовољно истраженим деловима подручја треба наставити континуирано рекогносцирање и истраживање материјалног и нематеријалног наслеђа.

Заштита и презентација НКД мора бити у функцији посебне намене овог простора и на начин који неће директно угрожавати зоне санитарне заштите акумулације или нарушавати квалитет водотока у сливу. У складу с тим, приоритет има предузимање мера техничке заштите и реконструкција НКД, презентација и интерпретација културног наслеђа.

Приоритет има истраживање и заштита народног градитељства у сливу акумулације „Хелије”, које би требало очувати у изворној намени. Приоритет би требало да има очување, обнова и уређење традиционалних сеоских насеља и целина (села, заселака и издвојених склопова), народног градитељства и традиционалних облика привређивања у руралном пределу, ради повећања њихове атрактивности за развој и укључивања у туристичку понуду.

Основно планско опредељење стога јесте одрживо коришћење културних добара као једног од развојних ресурса и економског добра на овом подручју, с обзиром на разноврсност материјалног и нематеријалног наслеђа. Предуслов за остваривање овог опредељења је стручна оцена која културна добра могу бити у Режији економског коришћења, на који начин (капитализација објекта, давање у најам, издавање и сл) и под којим економским и конзерваторским условима. Овај приступ омогућава да се историјске целине и амбијенти, као и појединачне грађевине са споменичким обележјима, заједно са својим окружењем на адекватан начин (тј. у складу са њиховим просторним, архитектонским, етнолошким и историјским обележјима) укључују у будући развој.

Најпожељније је одрживо коришћење културног наслеђа за развој културног туризма који не нарушава Режију санитарне заштите акумулације, ради остваривања очекиваног доприноса туризма заштити и очувању наслеђа и развоју локалних заједница.

Мере и услови заштите и коришћења НКД и њихове заштићене околине

Непокретна културна добра штите се и уређују у складу са следећим општим мерама заштите и услова чувања:

- 1) мере техничке заштите и други радови на споменицима културе и њиховој заштићеној околини могу да се изводе само под условима и на начин утврђен Законом о заштити културних добара;
- 2) неопходно је створити оптималне услове за чување и трајну заштиту и презентацију добра која уживају претходну заштиту;
- 3) на заштићеним добрима и њиховој заштићеној околини не смеју се изводити радови који мењају њихов садржај, природу или изглед без претходно прибављених услова и сагласности надлежних институција, укључујући и институције које се непосредно баве одржавањем акумулације;
- 4) добра под претходном заштитом се не смеју користити у сврхе које нису у складу са њиховом природом, наменом и значајем, или на начин који може довести до њиховог оштећења или угрозити њихова споменичка својства;

5) изградња инфраструктурних, стамбених и других објеката предвиђених овим Просторним планом и одговарајућим урбанистичким планом у заштићеној околини НКД врши се под условима који ће се утврђивати по сваком појединачном захтеву од стране надлежног завода за заштиту споменика културе сходно законским овлашћењима;

6) забрањује се превођење свих надземних инсталација у заштићеној околини НКД;

7) ако се приликом пољопривредних или других радова наиђе на материјалне остатке прошлости – добра која уживају претходну заштиту према Закону о културним добрима, радови се морају прекинути како би се добро сачувало од евентуалног оштећења, и о томе обавестити надлежни завод за заштиту споменика културе;

8) у заштићеној околини НКД при свакој врсти радова обавезна су претходна истраживања надлежног завода за заштиту споменика културе.

Поред општих мера из претходног става, утврђују се следеће посебне мере заштите и услови чувања археолошких локалитета и њихове заштићене околине утврђене овим просторним планом, до утврђивања граница и зона са диференцираним режимима заштите, изградње и уређења простора:

1) сакрална здања у рушевинама, где за то постоје могућности, пожељно је у целости обновити, према подацима о првобитном изгледу или аналогијама, а у складу са условима надлежног завода за заштиту споменика културе;

2) цркве у археолошким остацима – црквине, потребно је након истраживања рестаурирати или конзервирати, ради очувања дигнитета некадашњег сакралног простора;

3) конзервација и презентација археолошких остатака на отвореном простору морају бити такве да обезбеде потпуну сигурност од пропадања, а евентуална презентација остатака евидентираних археолошких локалитета или оних које ће се открити током будућих истраживања могућа је уз заштитна надзиривања. Посебно треба водити рачуна да презентација сакралних грађевина не утиче на режиме заштите акумулације;

4) археолошки локалитети се не смеју уништавати и на њима вршити неовлашћена прекопавања, ископавања и дубока заоравања (преко 30 cm);

5) за положај трасе и извођење подземних електричних водова и других инсталација (водовода, канализације, оптичких каблова) прибављају се услови и сагласност надлежног Завода за заштиту споменика културе и обезбеђује стални археолошки надзор у току извођења радова;

6) у непосредној околини, овим просторним планом дефинисане или утврђене заштићене околине археолошких локалитета, инвестициони радови спроводе се уз повећане мере опреза и обезбеђење археолошког надзора;

7) дозвољава се инфраструктурно опремање и уређење овим планом дефинисане или утврђене заштићене околине археолошких локалитета према посебним условима и уз сагласност надлежног Завода за заштиту споменика културе; и

8) забрањује се неовлашћено прикупљање покретних археолошких површинских налаза.

3.6.5. Заштита од акцидента, елементарних непогода и обезбеђење интереса за одбрану земље

Коришћење и уређење простора у ванредним ситуацијама зависи се на примени следећих пропозиција:

– успоставља се режим ограничене градње на делу постојећих грађевинских подручја у насељима Мајдево (са засеоцима Суваја и Грабак) и Гркљане (са засеоком Мало Гркљане), које су у зони под утицајем поплавног таласа из акумулације „Њелије“ услед пробијања бране. У делу грађевинске зоне ових насеља које је под могућим утицајем поплавног таласа изградња нових објеката могућа је искључиво као замена постојећих објеката, односно као реконструкција и адаптација објеката у габаритим постојећих објеката. Забрањује се проширење грађевинских подручја наведених насеља у зони под могућим утицајем поплавног таласа. Дозвољава се изградња туристичких, спортско-рекреативних и инфраструктурних објеката у овој зони;

– смањење ризика од поплавног таласа у случају рушења бране обезбедиће се: окултационим осматрањем и систематском контролом водозахватних објеката и бране, израдом студије

ризика са анализама могућих сеизмичких деформација терена и унапређењем инфраструктуре за обавештавање, узбуњивање и евакуацију становништва;

– привредни субјекти на подручју Просторног плана припремиће планове деловања у случају технолошких акцидената (изливања технолошких вода, пожара, експлозија, емисије штетних гасова и др.) у сарадњи са локалним институцијама и органима;

– предвиђена саобраћајна приступачност шумским подручјима биће реализована изградњом мреже јавних, службених и шумских путева, алпских ски-стаза и жичара, рачунајући ове објекте истовремено и као противпожарне баријере које деле шуму на мале сегменте; поред велике акумулације, формираће се мрежа малих акумулација на водотоцима уз постојеће и планиране колске путеве (јавне, службене и шумске) ради обезбеђења равномерног захвата воде за гашење пожара; при пошумљавању нових површина (према шумским основама) распоредом противпожарних пруга и прогала предвидеће се ће планске противпожарне баријере, и успоставиће се редовно противпожарно осматрање;

– у отежаним планинским условима саобраћања, посебно у периферним деловима подручја Просторног плана (нарочито на подручју НП и ТЦ „Копаноник“), диференцирана мрежа јавних путева, службених и осталих шумских путева и бројних стаза, допуњује се системом жичара, као важним елементом саобраћаја (жичаре могу егзистирати на локалној електроенергији и резервним дизел агрегатима). У планирању система веза уважен је њихов посебан значај за издвојена планинска подручја, уз примену високофреквентних веза и обезбеђивање радио, ТВ и пријема интернета. Поред екстерних веза, предвиђен је развој система унутрашњих веза који има посебан значај у ванредним ситуацијама;

– алтернативно водоснабдевање са високим степеном поузданости и ниским степеном повредивости треба омогућити јединственим системима, састављеним од повезаних сепаратних и већег броја локалних система. Обележиће се зона акцидената (поплавни таласи, поплаве и клизишта) увођењем система обавештавања и узбуњивања, као и планова реакција у случају ових појава;

– аутономност снабдевањем енергијом у ванредним ситуацијама обезбеђује се коришћењем алтернативних извора: хидропотенцијала планинских водотока и геотермалних вода, биомаса, био-гаса добијеног третманом билошке компоненте комуналног отпада и др.;

– према концепту развоја туризма, интенција је функционално интегрисање већине активности насеља (пре свега пољопривреде и мале привреде) и непосредно укључење у туристичку понуду, чиме се омогућава развој насеља и повећање броја сталних становника, мањим делом природном репродукцијом и већим делом досељавањем. Планирани јавни објекти и смештајни туристички садржаји могу се у ванредним ситуацијама употребити за потребе санитетског збрињавања и лечења, с обзиром да нису предвиђени у великим грађевинским концентрацијама и да су по правилу заклоњени морфолошким облицима и шумом;

– заштита од зимских непогода у брдско-планинском делу (завејавање, лед, лавина, снегонизвале, ветроизвале и др.) и од летњих непогода (олуја, бујице праћене одронима и сл) биће остварена изградњом и уређењем планираних садржаја супраструктуре и инфраструктуре, пошумљавањем и затрављивањем голети и предвиђеним водорегулацијама;

– укупна заштита од ванредних ситуација свих врста биће обједињена у јединствену службу осматрања, јављања и предузимања претходних интервенција. Неопходан предуслов за адекватну заштиту је институционална организованост, која ће бити територијално организована и дистрибуирана према обухвату простора који се штити. Од посебног значаја је успостављање јединственог информационог система о простору као ефикасне мере и средства за планирање, управљање и усмеравање конкретних активности у ванредним ситуацијама.

3.7. ОСНОВНА НАМЕНА ПРОСТОРА С БИЛАНСОМ ПОВРШИНА ПОСЕБНЕ НАМЕНЕ

Употреба простора на подручју Просторног плана (површине 935 km²) има следећу структуру:

- пољопривредно земљиште око 237 km² (око 25,4%);
- шуме и шумско земљиште око 660 km² (око 70,6%);
- остало земљиште (изграђене површине, водно и неплодно) око 38 km² (око 4%).

Промене у билансу основне намене простора су планским решењима усмерене ка оптимизацији намене земљишта и природних услова, уз нужно заузимање земљишта за потребе изградње инфраструктуре, спортско-рекреативних пунктова, сеоско-туристичких насеља, планинских туристичких центара и обезбеђење осталих дугорочних стамбено-комуналних и економских потреба локалних заједница (Табела III-4).

Табела III-4: Приказ биланса намене простора по зонама санитарне заштите у сливу акумулације „Фелије” и на подручју Просторног плана у km²

Година	Намена простора			Укупно
	Пољопривредно	Шумско	Остало	
Зона I акумулације „Фелије” (1)				
2011.	0,78	0,22	3,58	4,58
2025.	0,78	0,27	3,53	
2025/2011	–	+0,05	–0,05	
Зона II акумулације „Фелије” (2)				
2011.	4,68	6,94	0,85	12,47
2025.	4,68	7,24	0,55	
2025/2011	–	+0,30	–0,30	
Зона III акумулације „Фелије” (3)				
2011.	130,96	438,96	23,83	593,75
2025.	87,85	478,40	27,50	
2025/2011	–43,11	+39,44	+3,67	
Укупно слив акумулације „Фелије” (1+2+3)				
2011.	136,42	446,12	28,26	610,80
2025.	93,31	485,91	31,58	
2025/2011	–43,11	+39,79	+3,32	
Ван слива (4)				
2011.	100,62	213,63	9,74	323,99
2025.	90,14	223,38	10,47	
2025/2011	–10,48	+9,75	+0,73	
Укупно подручје Просторног плана (1+2+3+4)				
2011.	237,05	659,76	38,04	934,85
2025.	183,46	708,97	42,42	
2025/2011	–53,59	+49,21	+4,38	

Планиране промене у билансу намене простора до 2025. године највише ће се одразити на пољопривредно земљиште које ће се смањити за око 54 km² (23%) и износиће око 183,5 km² или око 19,6% подручја Просторног плана. Те промене ће се реализовати у зони III акумулације „Фелије” и делом ван слива ове акумулације, на земљишту пете до осме бонитетне класе, првенствено на рачун пошумљавања у циљу заштите сливног подручја акумулације. Шумске површине ће се повећати за око 49 km² (7%) и износиће око 709 km² или око 76% подручја Просторног плана. И поред незнатног смањења шумских површина за потребе просецања ски стаза и изградње пратеће скијашке инфраструктуре у зони III акумулације и ван слива (укупно смањење око 6 km²), шумске површине ће се повећавати у укупном износу у свим зонама санитарне заштите акумулације „Фелије” као и ван слива акумулације, првенствено на рачун слабо продуктивних пољопривредних земљишта и у мањој мери у зонама I и II акумулације на рачун осталог земљишта. Остало земљиште ће се повећати за око 4 km² (11,5%) и износиће око 42 km² или око 4,4% подручја Просторног плана. Грађевинско земљиште, које обухвата површине за изградњу и уређење простора за становање, јавне објекте и површине, туризам и инфраструктуру, ће се повећати за око 3,7 km² у зони III акумулације и за око 0,7 km² ван слива акумулације. Грађевинска подручја насеља/заселака одређена су као оријентационе просторне целине, које обухватају грађевинско земљиште и окућнице са обрадивим земљиштем. Планирана градња биће већим делом у оквиру дефинисаних граница грађевинског подручја насеља, а изградња путне мреже ће се вршити претежно на трасама постојећих локалних, шумских и некатегорисаних путева. Биланс водених површина и влажних подручја је око 4 km².

Посматрано по зонама санитарне заштите акумулације, доћи ће до незнатних промена у намени у зони I акумулације (површине око 4,5 km²), где ће се остало земљиште смањити за 0,05 km², као и у зони II акумулације (површине око 12,5 km²), где ће се остало земљиште такође смањити за 0,3 km². Најзначајније промене у

намени ће бити у зони III акумулације (површине око 594 km²), где ће се пољопривредно земљиште смањити за око 43 km², намењено повећању шумских површина и осталог земљишта.

На подручју Просторног плана ван слива акумулације „Фелије” (површине око 324 km²) доћи ће до смањења пољопривредног земљишта за око 10,5 km² на рачун повећања шумских површина и осталог земљишта. Ове промене ће бити прецизиране Просторним планом посебне намене за слив акумулације „Селова” и просторним плановима јединица локалних самоуправа.

IV. ПРАВИЛА УПОТРЕБЕ ЗЕМЉИШТА, ПРАВИЛА УРЕЂЕЊА И ПРАВИЛА ГРАЂЕЊА

Правила уређења и грађења утврђена Просторним планом су обавезујућа за издавање локацијских услова у зони његове директне примене, за постојеће објекте у функцији водопривреде (језеро до КНУ, 277 m н.в. и брану) који се налазе у зони I акумулације „Фелије”. Правила која се односе на режими заштите и коришћења у зонама санитарне заштите изворишта су обавезујућа за усклађивање донетих, односно за израду и доношење просторних планова јединица локалне самоуправе и урбанистичких планова на обухваћеним деловима територија града/општина у границама слива акумулације „Фелије”. Остала правила су усмеравајућа за израду просторних планова јединица локалне самоуправе и урбанистичких планова на преосталом делу подручја Просторног плана.

У зони II акумулације „Фелије” за грађевинска подручја насеља, до доношења предвиђених урбанистичких планова из дела V 2.1. овог Просторног плана, и за делове њихових заселака и диспергованих групација домаћинства, на основу планских решења и правила овог Просторног плана могу се издати локацијски услови само за изградњу нових на темељима постојећих објеката.

Просторним планом назначена су:

– грађевинска подручја насеља која обухватају изграђене грађевинске површине са окућницама (посебно у зони II акумулације и делом у зони III акумулације за које је предвиђена израда планова детаљне регулације, приказаних на рефералној карти 4 и у глави V поглавље 2.1.), обрадивим земљиштем и шумом, погодне за потенцијално проширење насеља и изградњу објеката у функцији „алтернативне” сеоске економије, комуналних објеката и садржаја у области спорта, рекреације и туризма;

– туристичка подручја и локације изван насеља која ће се користити за потребе туризма и то: туристичко/спортско-рекреативни пунктови на води и копну у зонама II и III акумулације „Фелије”; скијалишта на Равној планини/Гочу и Жељину (већим делом у зони III акумулације „Фелије”); као и планирани аква-пункт (ван слива у подбранском делу).

Утврђују се правила заштите, уређења и изградње на подручју Просторног плана (у даљем тексту: Правила) за следеће целине:

(1) зоне санитарне заштите слива акумулације „Фелије”;
 (2) зоне заштите природних и културних добара;
 (3) централне делове насеља на сливу акумулације „Фелије”, изузев за насеља Златари и Фелије у зони II акумулације „Фелије” и Богише, Равни и Разбојна у зонама II и III акумулације „Фелије”, за која се Правила ближе утврђују одговарајућим урбанистичким планом; као и за друге делове атара насеља/грађевинска подручја који нису обухваћени просторним целинама из тач. (1)–(3);

(4) зоне туристичких насеља/пунктова у сливу акумулације „Фелије”, изузев за планирани туристички спортско-рекреативни пункт на води и копну у КО Златари (у зони II акумулације), за који се Правила ближе утврђују одговарајућим урбанистичким планом; и изузев за туристичке центре, насеља, пунктове и скијалишта утврђена Просторним планом подручја посебне намене НП Копаоник;

(5) зоне туристичких насеља/пунктова ван слива акумулације „Фелије”, изузев за планирани подбрански аква-пункт, за који се Правила ближе утврђују одговарајућим урбанистичким планом.

Просторним планом подручја посебне намене НП Копаоник ближе су утврђени режими заштите природе и Правила развоја туристичких насеља и инфраструктуре у границама обухвата тог планског документа. Просторним планом подручја посебне намене слива акумулације „Селова” ближе ће се утврдити режими зоне III заштите тог изворишта (који се делом преклапају на обухваћеним целим катастарским општинама ван подручја слива акумулације „Фелије”).

Просторним планом града Крушевац, Просторним планом општине Брус, Просторним планом општине Блаце, Просторним планом општине Александровац и Просторним планом општине Врњачка Бања ближе су утврђени:

- 1) зоне и појасеви с посебним режимима и правилима изградње и уређења простора, и то:
 - зоне заштите природних и непокретних културних добара,
 - заштитни појасеви инфраструктурних система,
 - зоне и појасеви заштите од извора загађења животне средине,
 - започете и инициране зоне изградње,
 - зоне и локалитети за МСП (уз усмеравајућа правила дефинисана у глави III, поглавље 3.2.1., став 4, овог просторног плана);
- 2) правила изградње и уређења некатегорисане путне мреже;
- 3) правила уређења и грађења за објекте стамбене и пословне намене;
- 4) правила уређења и грађења за објекте привредне намене.

1. ПРАВИЛА УРЕЂЕЊА И ГРАЂЕЊА ЗА ЗОНЕ СА ПОСЕБНИМ РЕЖИМОМ ЗАШТИТЕ

1.1. ЗОНЕ САНИТАРНЕ ЗАШТИТЕ ИЗВОРИШТА ВОДОСНАБДЕВАЊА

Изградња и уређење зона заштите слива акумулације „Фелије” утврђени су пропозицијама у глави III. Планска решења, одељак 2. Режији заштите, уређења и коришћења простора овог просторног плана. Поред слива акумулације „Фелије” као регионалног изворишта, за остала постојећа локална и планирана регионална изворишта водоснабдевања (ван слива акумулације „Фелије”) установљавају се зоне санитарне заштите у складу са Правилником о начину одређивања и одржавања зона санитарне заштите изворишта водоснабдевања, Просторним планом подручја посебне намене слива акумулације „Селова” и Просторним планом општине Блаце (слив акумулације „Придворица”).

Заштита водног земљишта (у даљем тексту: ВЗ) спроводи се на начин који је дефинисан ППРС и Законом о водама. За нерегулисане водотоке се до завршетка картирања свих зона које се плаве великим водама вероватноће до 1% успоставља водно земљиште на појасу ширине 10 m дуж обала водотока. За ВЗ дуж водотока утврђују се следећа правила уређења и изградње простора:

- 1) забрањена је градња било каквих сталних објеката и легализација постојећих објеката, осим хидротехничких објеката, али се може користити за пољопривредну производњу, плантажне засаде (шуме, воћњаци и виногради) и спортско-рекреативне отворене површине;
- 2) не дозвољава се подужно вођење саобраћајних и инфраструктурних система; у случају да је неопходна изградња појединих деоница инфраструктурних система са подужним положајем трасе иста се условљава извођењем линијских одбрамбених система за заштиту од поплавних вода вероватноће 0,5%;
- 3) на преласку плавних зона објекти линијских и комуналних инфраструктурних система (саобраћајнице, објекти за пренос енергије и цевоводи) морају се висински издигнути и диспозиционо тако решити да буду заштићени од поплавних вода вероватноће 0,5% (тзв. двестогодишња велика вода);
- 4) регулацију река у зони насеља, поред функционалних критеријума, треба примерити складном повезивању насеља са акваторијом; а дуж обала река се мора оставити слободан простор од најмање 7 m ширине.

1.2. ЗОНЕ ЗАШТИТЕ ПРИРОДНИХ ДОБАРА И КУЛТУРНИХ ДОБАРА

Изградња и уређење подручја заштићених природних добара и природних добара предвиђених за заштиту ће се третирати у складу са одредбама из главе III. Планска решења, одељак 3.6. Заштита животне средине, природних и непокретних културних добара и заштита од елементарних непогода и обезбеђење интереса за одбрану, подељак 3.6.3. Режији заштите природе овог просторног плана.

Уређење непокретних културних добара и њихове заштићене околине третираће се на начин који неће директно угрожавати зоне санитарне заштите акумулације или нарушавати квалитет

водотока у сливу, у складу са одредбама из главе III. Планска решења, одељак 3.6. Заштита животне средине, природних и непокретних културних добара и заштита од елементарних непогода и обезбеђење интереса за одбрану, подељак 3.6.4. Заштита непокретних културних добара овог просторног плана. Овим просторним планом су утврђене опште и посебне мере заштите, услови чувања и реконструкције НКД, као и презентације и интерпретације културног наслеђа у функцији посебне намене простора. До утврђивања граница и зона са диференцираним режимима заштите, изградње и уређења простора, заштићеном околином утврђених и предвиђених за утврђивање НКД која ужива исти статус заштите као добро, сматраће се целе катастарске парцеле на којима се то добро налази, а по потреби и све катастарске парцеле које се са њима граниче.

1.3. ОСНОВНА ПРАВИЛА ИЗГРАДЊЕ И УРЕЂЕЊА НАСЕЉА И ОБЈЕКТА ЈАВНЕ И ПРИВРЕДНЕ НАМЕНЕ

Просторним планом се утврђују основна правила изградње и уређења простора, и то за:

1) централне делове насеља на подручју слива акумулације „Фелије”, у којима ће приоритет имати обезбеђење санитарне заштите изворишта водоснабдевања и то: (а) градњом комуналних објеката за елиминисање течних и чврстих отпадних материја у складу са успостављеним режимима заштите; (б) санитацијом ђубришта, базена за осоку, пољских клозета и сл; (в) гашењем/конзервацијом локалних гробља која се налазе у зони II акумулације „Фелије”; (г) код санитације приоритет имају насеља и објекти домаћинства са окућницама у зони II акумулације „Фелије”;

2) друге делове атара насеља, грађевинска подручја заселака и диспергованих групација домаћинства, у којима ће приоритет имати: реконструкција и изградња стамбених и економских објеката, под условом да испуњавају прописане санитарно-хигијенске и друге комуналне услове, као и да нису у супротности са успостављеним режимима заштите, при чему се, препоручује коришћење темеља напуштених објеката и окућнице постојећих домаћинства; нове површине за становање и друге намене могу се формирати и ван постојећих грађевинских подручја насеља (која су изван зона I и II акумулације „Фелије” и зона са режимима заштите природних вредности) на основу решења просторних планова јединица локалне самоуправе и урбанистичких планова која су усклађена са планским решењима и режимима заштите утврђеним овим просторним планом и Просторним планом подручја посебне намене Националног парка Копаоник.

Уређење и изградња насеља, комуналних (насељске улице, аутобуска стајалишта, гробља и др.) и објеката друге намене ближе ће се дефинисати одговарајућим просторним планом јединице локалне самоуправе и одговарајућим урбанистичким планом или посебним програмом. До њиховог усклађивања или доношења, овим просторним планом се утврђују следећа правила:

– успоставља се појас регулације дуж јавних путева и улица са следећим ширинама: око 25 m за државни пут I реда, око 20 m за државни пут II реда, око 15 m за општински/локални пут, око 10 m за некатегорисани пут и сабирне улице, од 8 m за стамбене улице и од 6 m за остале насељске саобраћајнице;

– уређења појаса регулације улица и јавног пута у путном земљишту: (а) у изграђеном простору насеља уз коловоз се изводи аутобуско стајалиште најмање ширине 3 m, обострани тротоари најмање ширине од по 1,5 m, а само изузетно једностранни тротоар ширине најмање 2 m; (б) ван изграђеног простора насеља изводе се обостране банке ширине по 1,5 m с тврдим застором; (в) у којем се (пре упуштања у природне реципијенте каналетом, са унутрашње стране банке и сабирним колекторима), регулисано врши захватање и одвођење атмосферских вода, уз третман кроз: сепаратор нафтних деривата, уз евентуални пријем сливних вода из стамбеног дела дворштва; односно кроз ППОВ у близини моста (кроз зону I акумулације на прелазу државног пута I реда мостом преко акумулације);

– уређења постојећих грађевинских површина у насељима (грађевинске парцеле и катастарске парцеле или њихови делови са изграђеним објектима) којима се предвиђа: (а) адаптација/реконструкција постојећих кућа (и пратећих објеката у функцији домаћинства: вајати, млекаре, кошеви и др.) са окућницом као и коришћење темеља напуштених објеката за подизање нових; (б)

изградња нових објеката у оквиру постојећег домаћинства у функцији туризма и то „гостинске смештајне јединице“ као савременог облика вајата (оптимално око 38 m² за две собе са по три лежаја и заједничким купатилом и по могућности са засебним улазом) и „гостинске куће“ (оптимално око 50-60 m² за објекат са две собе са по три лежаја, дневним боравком и купатилом); (в) у традиционалном архитектонском стилу, са габаритима највише до 50% већим у односу на изворне/традиционалне објекте и спратношћу П+ПК;

– фекалне воде домаћинства обезбеђују се водонепропусним сенгрупним одговарајућег капацитета и одговарајућим третманом пре упуштања у реципијент; за отпадне воде економског дела домаћинства предвидети водонепропусне базене и јаме за превирање сточног отпада;

– формирање нових сеоских гробаља је могуће ван зона I и II акумулације, односно ван зона заштићених природних и културних добара, и у складу са прописима релевантним за ову област и уз израду одговарајућих урбанистичких планова предвиђених у глави V, поглавље 2.1. овог просторног плана (капацитет гробаља одређује се за период од минимум 20 година). Изузетак од овог правила су постојећа два гробаља у насељима Златари и Ћелије (у зони II акумулације), којима се може омогућити даље функционисање и проширење на основу процене утицаја постојећег гробаља и његовог предвиђеног проширења на квалитет животне средине и квалитет воде акумулације;

– формирање сталних и привремених, санитарно обезбеђених сеоских депонија чврстог комуналног отпада на локацијама искључиво ван зона I и II акумулације, зона заштићених природних и културних добара, зона развоја туризма, сталних и повремених водотока и локалних изворишта у складу са прописима релевантним за ову област; неопходно је обезбеђење периодичног пражњења (једном месечно) са транспортом ка депонији, односно трансфер станици регионалне комуналне депоније;

– складиштење течног горива (лож уље и сл) и других нафтних деривата мора бити санитарно обезбеђено за случај неконтролисаног истацања или проливања;

– привредне и друге активности које могу угрозити извориште, односно нарушити квалитет животне средине у целини, у обавези су да израде одговарајућу анализу утицаја на животну средину и обезбеде предвиђене мере заштите; објекти пословне намене који су компатибилни са становањем и уколико немају негативног утицаја на животну средину могу се градити у зонама претежно стамбене и стамбено-пословне намене (ван зона I и II акумулације и заштите природних вредности);

– објекти јавне намене могу да се граде у зонама са претежно стамбеном и стамбено-пословном наменом, као и на постојећим и планираним парцелама за јавне намене утврђеним одговарајућим урбанистичким планом;

– за изградњу нових, доградњу и реконструкцију постојећих објеката јавне и привредне намене обавезна је израда плана детаљне регулације, односно урбанистичког пројекта, који се у случају фазне изградње, раде за целину комплекса са јасно назначеним фазама изградње које се могу реализовати на начин да свака фаза може да функционише самостално и као део целине.

1.4. ОСНОВНА ПРАВИЛА УРЕЂЕЊА И ГРАЂЕЊА ЗА ОБЈЕКТЕ ТУРИСТИЧКЕ НАМЕНЕ

1.4.1. Основна правила уређења и изградње туристичких простора

Правила уређења туристичких простора утврђују се: (1) као препоручујућа, за туристичке садржаје у оквиру насеља и концентрисане понуде у простору/туристичке инфраструктуре, за које је предвиђена разрада у посебним урбанистичким плановима, урбанистичким пројектима и шематским приказима насеља и (2) непосредно, за остале мање туристичке садржаје дисперговане понуде у простору/туристичке инфраструктуре.

Плански документи на којима ће бити засновано уређење туристичких садржаја планираних дестинација у оквиру постојећих насеља, нових насељских туристичких локалитета и пунктова, концентрисане и дисперзне понуде у простору су:

– одредбе о уређењу и изградњи туристичких садржаја у оквиру планова детаљне регулације за: делове грађевинских подручја насеља у зони II и III акумулације „Ћелије“; туристички пункт на води и копну (у зони II акумулације); и подбрански аква-пункт;

– одредбе о уређењу и изградњи туристичких садржаја у оквиру планова генералне регулације – за општинске центре Брус и Блаце;

– планови детаљне регулације – за туристичке подцентре Туристичког центра Копаоник „Јарам“, „Сребрнац“ и „Рендара“, као и за нова алпска/сноуборд скијалишта и за концентрисанија нордијска скијалишта/нордијске ски-стадионе на територији НП Копаоник у општини Брус; за секундарне туристичке центре – Брзећко/Гочманци и Крива Река, као и за нова алпска/сноуборд скијалишта/алпске ски-стадионе и за концентрисанија нордијска скијалишта/нордијске ски-стадионе у заштитној зони НП Копаоник на територији општине Брус; за планински центар са алпским и нордијским ски-стадионом на Жељину и за секундарни туристички центар Бзенице/Митрово Поље на територији општине Александровац; и за секундарни туристички центар Станишинци, алпски ски-стадион на Равној планини и нордијски ски-стадион на Гочу у општини Врњачка Бања;

– урбанистички пројекти – за бачиште Бећировац и пунктове са прихватним и угоститељским објектима на улазима у скијалишта, међустаницама жичара и чвориштима излаза жичара у оквиру НП Копаоник и његове заштитне зоне на територији општине Брус; за транзитни смештајни пункт (у зони III, на северној граници слива у КО Ћелије);

– одредбе о уређењу и изградњи туристичких садржаја у шематским приказима уређења (за централне делове сеоско-туристичких насеља) у оквиру просторних планова јединица локалне самоуправе: (1) општине Брус – Паљевштица, Кнежево, Равни, Разбојна, Грашевци и Влајковци; (2) града Крушевац – Мајдево; (3) општине Александровац – Горња Злегиња и Рогавчина; (3) општине Врњачка Бања – Стари Гоч, или по потреби одговарајућим урбанистичким плановима (после 2017. године);

– услови уређења у оквиру овог просторног плана – за дисперзне нордијске ски-стазе, планинарске и излетничке стазе са пратећим објектима, полигоне посебних интереса, ловишта и друге садржаје дисперзне понуде у простору у оквиру НП Копаоник и његове заштитне зоне, као и у Грашевачкој реци, све на територији општине Брус, на подручју Жељина у општини Александровац, на подручју Равне планине и Гоча у општини Врњачка Бања и на подручју Великог Јастрепца у граду Крушевац и општини Блаце; за риболовне и излетничке стазе и друге садржаје дисперзне понуде у простору на подручју акумулације „Ћелије“ у граду Крушевац и општини Брус.

Усмеравајућа правила уређења туристичких садржаја у оквиру насеља и концентрисане понуде у простору/туристичке инфраструктуре за које је предвиђена разрада у одговарајућим урбанистичким плановима или урбанистичким пројектима садрже следеће одредбе:

– садржаје туристичког смештаја треба развијати на атрактивним локацијама у зони III акумулације; јавне службе и сервисе треба прилагодити туристичким потребама, посебно у погледу здравства, културе, рекреације, угоститељства, трговине и неких техничких сервиса, са посебним садржајима за потребе транзитних туриста;

– у плановима детаљне регулације за нове смештајне планинске центре, секундарне туристичке центре и зимску/летњу понуду у простору/туристичку инфраструктуру – локације нових центара треба предвидети на погодним теренима (геолошки стабилним, нагиба до 20%, осунчаним, заклоњеним од ветра, уз шуму и др); у изградњи супраструктуре треба примењивати претежно концентрисани концепт, ради остваривања енергетске ефикасности изградње и коришћења објеката и омогућавања већих рекреативних и зелених површина; бруто густина изграђености туристичког смештаја треба да се креће од 70 до 120 лежаја по хектару; сразмерно броју лежаја треба предвидети одговарајуће садржаје јавних служби и сервиса (здравства, културе, администрације, спорта и рекреације, угоститељства, трговине, техничких сервиса, јавног саобраћаја, паркинга, гаража и др.); смештај треба одвојити зеленилом или мирним пешачким зонама од буке главних саобраћајница, забавних и рекреативних садржаја; сви центри биће двострано прописним приступним путевима (уз могућност двостраног прилаза), системима водовода, канализације (са уређајима за пречишћавање отпадних вода), електро-енергије и електронске комуникационе мреже; уређење алпских/сноуборд скијалишта условљено је пажљивом валоризацијом заштите природе и природних

вредности, избором претежно северних експозиција, на висинама изнад 900 m н.в., уз избегавање квалитетне шуме, стеновитих, нестабилних и еродираних терена и коришћење најповољнијих морфометријских облика за ски-стазе и жичаре; при уређењу ски-јалишта предвиђене су минималне интервенције у терену, а у летњем периоду одржавање стаза заштитом од ерозије и обнављањем травног покривача; у подножјима издвојених ски-јалишта/ски-стадиона треба предвидети улазе са паркингом, угоститељским садржајима и техничком базом, а сва ски-јалишта снабдети опремом за вештачки снег; стазе нордијских ски-јалишта предвиђене су на висинама испод 1500 m н.в. и уређују се уз минималне интервенције у шуми и на терену при изградњи нових деоница, док се за остале деонице користе постојећи шумски и пољски путеви и стазе;

– у плановима детаљне регулације (а) спортско-рекреативни пункт на акумулацији „Хелије” и копну биће организован на следећи начин: као уређена плажа са полигонима спортова на води, без икаквих смештајних, угоститељских и санитарних садржаја (сем тушева) и без употребе моторних возила и пловила (сем на електрични погон), уз уклањање свих постојећих објеката сем хидротехничких објеката у функцији акумулације; са отвореним спортским теренима, кампом за шаторе, концентрисаним угоститељским и санитарним садржајима и потребним техничким сервисом (у функцији одржавања плаже, водених полигона, кампа и спортских терена у зони II акумулације), уз ригорозан услов да се све отпадне воде и чврсти отпади елиминишу ван слива (отпадне воде фекалном канализацијом, односно док се фекална канализација не изгради – непропусним сенгруппама или цистернама са организованим пражењем од стране комуналне организације); (б) подбрански аква-пункт биће организован као концентрисани комплекс спортова на води (базени за одрасле и децу, тобогани, кану-брзаци и др) уз отворене спортске терене и са већим кампом (за камп-приколице и шаторе), угоститељским, забавним и сервисним садржајима (у приземним објектима етно-архитектуре), паркингом;

– уређења нове грађевинске површине, за транзитни смештајни пункт, у зони III акумулације у КО Хелије, којим се предвиђа: градња туристичког смештаја са архитектуром по етно узорима локалне средине (са правилима – спратности до П+3+поткровље, са заузетошћу парцеле до 30% и могућношћу изградње помоћних објеката у оквиру овог индекса заузетости, и густином изградње од око 75 ст./ha; смештај са бруто густином изградњености до 120 лежаја по хектару, уз опремљеност основним јавним садржајима услуга и сервиса); уз услов одвођења свих отпадних вода ван слива акумулације.

У зонама туристичке намене дозвољава се изградња туристичких нестационарних објеката клупског типа (за потребе рекреације и спорта, дружења и забаве туриста). Типови клупске намене могу бити: једриличарски или марина клуб, етно клуб, бицикличарски клуб, дечји клуб, спортски клубови и др. Правила уређења и грађења за овај тип туристичких објеката су: минимална површина парцеле је 40.0 а; објекат се поставља на ободу слободног зеленог простора; максимална бруто грађевинска површина (БРГП) износи до 300 m², а висина објекта до 7.0 m; тип објекта је брвнара са деловима од камена и са кровом од шиндре; приступ парцели се обезбеђује директним излазом на јавни пут, минималне ширине прилаза 5.0 m; паркирање се обезбеђује на сопственој грађевинској парцели. У зонама туристичке намене, препоручује се градња туристичких објеката уз поштовање принципа: интеграције еколошких и туристичке активности са комерцијалним пословањем; био-климатске архитектуре и еколошких критеријума са малим степеном утицаја на средину; коришћења обновљивих извора енергије и напредних техника градње које користе сунце за грејање и ветар за климатизацију, као и локалне грађевинске материјале; усаглашености са пејзажом; и др.

Услови уређења и изградње дисперзних туристичких садржаја (ван насеља и концентрисане понуде у простору) за које се не раде урбанистички планови и урбанистички пројекти утврђују се овим просторним планом:

– дисперзне нордијске ски-стазе постављају се претежно на постојећим шумским и пољским путевима и стазама; дисперзне нордијске ски-стазе су ширине од најмање 3 m и максималног нагиба до 20%;

– излетничке и планинарске стазе за пешаке, коњанике и планинске бицикliste користе првенствено постојеће шумске и пољске путеве и стазе, уз уређење нових деоница, без угрожавања

терена и шуме, са маркацијом и пратећим објектима; на посебним теренима, где нису непосредно угрожени туристи, дивљач и природа, могу се организовати и стазе за дипове и крос-мотоцикле; излетничке и планинарске стазе за пешаке, коњанике и планинске бицикliste су минималног профила од 2 m, нагиба до 60%; стазе за дипове и крос-мотоцикле су профила од 4 m и нагиба до 60%;

– риболовне стазе и ревири на акумулацији „Хелије”, на Расини и осталим већим водотоцима подразумевају природно уређење делова обале са неопходним пратећим објектима, уз повећавање са одговарајућим излетничким и планинарским стазама, у складу са одговарајућим риболовним основама; риболовне стазе и ревири на акумулацији „Хелије”, Расини и осталим већим водотоцима су профила од 2 m са приступима обали и малим приземним рустичним објектима склоништа; и

– уређење ловишта обухвата организовање ловних резервата са хранилиштима и склоништима за дивљач, уређење ловних терена са ловачким објектима и др., у складу са одговарајућим ловним и шумским основама; објекти ловишта у функцији узгоја и заштите дивљачи, лова и смештаја ловаца биће рустични, од локалних материјала и уклопљени у природу.

На подручју слива акумулације „Хелије” и у зонама заштите других природних и непокретних културних добара на подручју Просторног плана забрањује се изградња нових викенд кућа. Задржавају се постојеће викенд куће које су изграђене и дозвољава се пренамена и доградња за стално становање на основу правила овог просторног плана (датим у глави III Планска решења, одељак 2. Режији заштите, уређења и коришћења простора овог просторног плана).

V. ИМПЛЕМЕНТАЦИЈА ПРОСТОРНОГ ПЛАНА

1. ИНСТИТУЦИОНАЛНИ ОКВИР ИМПЛЕМЕНТАЦИЈЕ И УЧЕСНИЦИ У ИМПЛЕМЕНТАЦИЈИ

Имајући у виду принципе и препоруке Европске уније у области политике вода¹⁸, које су усмерене ка обавези очувања и унапређења квалитета вода у сливовима акумулација, предложен је оквир примене Просторног плана као подручја на коме је поред развоја водопривредне инфраструктуре, неопходно обезбедити заштиту животне средине (посебно еколошки осетљивих станишта), природних вредности и културних вредности као и одрживи развој локалне заједнице (привреде, туризма и рекреације и других комплементарних еколошки прихватљивих делатности).

Интегрално управљање водним ресурсима, просторним развојем, уређењем и заштитом слива акумулације „Хелије” у складу са планским решењима и правилима утврђеним Просторним планом, као и одредбама ППРС и ВОС, подразумева: обезбеђење трајне заштите и унапређења квалитета површинских и подземних вода за потребе одрживог, избалансираних и праведног коришћења водних ресурса; очување резервисаног простора за функционисање постојеће и даљи развој водопривредне инфраструктуре и објеката; успостављање зона санитарне заштите акумулације и поштовање режима заштите, коришћења и уређења тих простора; утврђивање елемената за интегрално управљање и заштиту вода, на основу праведне и избалансираних политике усклађивања националних/регионалних интереса за коришћење водних ресурса с интересима локалних заједница; стварање услова за реализацију компензација локалном становништву, услед значајних еколошких рестрикција, кроз развој инфраструктуре, активности и функција јавног значаја као и стимулацију постојећих и развој нових делатности компатибилних са функцијама и заштитом изворишта; успостављање ефикасније контроле заштите, коришћења и изградње простора; и др.

1.1. ПОДРШКЕ ИМПЛЕМЕНТАЦИЈИ ПРОСТОРНОГ ПЛАНА

1.1.1. Подршка информационог, мониторинг и контролног система

Управљање заштитом, развојем и уређењем простора у складу са планским решењима и правилима утврђеним Просторним планом подразумева развој информационог и мониторинг система

18 Directive of the European Parliament and of the Council 2000/60/EC – Establishing Framework for Community Action in the Field of Water Policy.

и унапређење контролних система у различитим областима, које ће у складу са законом обезбедити:

– за развој информационих и мониторинг система

(1) Републичка дирекција за воде, ЈВП „Србијаводе“, ВПЦ „Морава“, у сарадњи са ЈКП „Водовод Крушевац“ и осталим општинским/градским јавним комуналним предузећима за водовод и канализацију, израдом катастра загађивача вода; праћењем засипања акумулације; периодичним испитивањем абнотичких и биотичких карактеристика акумулације и ниводног тока Расине и израдом економских анализа коришћења воде;

(2) Министарство надлежно за послове водопривреде, тј. Републичка дирекција за воде, у сарадњи са ЈВП „Србијаводе“, ВПЦ „Морава“ и ЈКП „Водовод Крушевац“ надлежним за одржавање и управљање акумулацијом „Хелије“, успостављањем система мониторинга квалитета воде и система мониторинга управљања акумулацијом „Хелије“ као и припремом за њено укључивање у водопривредни информациони систем Републике Србије; а у сарадњи са Републичким хидрометеоролошким заводом успостављањем мониторинга метеоролошких параметара у зони акумулације;

(3) Министарство надлежно за послове надзора и мониторинга водопривредних објеката континуалним оскулатационим осматрањем и систематском контролом ваздухотних објеката и бране „Хелије“;

(4) Министарство надлежно за пољопривреду и заштиту животне средине, у сарадњи са управама града Крушевца и општина Александровац, Брус, Блаце и Врњачка Бања израдом катастра загађивача пољопривредног земљишта и водотокова за слив акумулације „Хелије“ и успостављањем мониторинга коришћења пољопривредног земљишта;

(5) Надлежна министарства, у сарадњи са управама града Крушевца и општине Брус израдом катастра загађивача акумулације у зони I и зони II акумулације „Хелије“, уклањањем нелегално изграђених објеката са површина јавне намене из зоне I акумулације¹⁹ и успостављањем мониторинга коришћења земљишта у складу са режимима утврђеним Просторним планом;

(6) Управе града Крушевца и општине Брус, у сарадњи са Републичким геодетским заводом, иновирањем катастарског премера и ажурирањем података о објектима у зони I и зони II акумулације „Хелије“ и површинама земљишта по власницима и културама;

(7) Министарство надлежно за шумарство, тј. Управа за шуме у сарадњи са Републичким геодетским заводом успостављањем инвентара шума (у државном власништву и шуме сопственика); а у сарадњи са Јавним предузећем за газдовање шумама „Србијашуме“ и Јавним предузећем НП Копаноик успостављањем информационог и мониторинг система о шумама;

(8) Министарство надлежно за послове заштите природе у сарадњи са управама града Крушевца, општина Александровац, Брус, Блаце и Врњачка Бања, управљачима заштићених подручја, Заводом за заштиту природе Србије и Заводима за заштиту споменика културе у Нишу и Краљеву (за припадајуће делове слива) ажурирањем регистра природних и непокретних културних добара;

(9) министарство надлежно за интегрално планирање развоја туризма, у сарадњи са управама града Крушевца и општина Александровац, Брус, Блаце и Врњачка Бања и Јавним предузећем НП Копаноик, формирањем информационог система о туризму и утицајима туризма на животну средину активностима, садржајима и осталим елементима туристичке понуде на њиховим територијама (слив акумулације, НП Копаноик и др);

– за унапређење контролних система

(1) Министарство надлежно за санитарну заштиту појачаним надзором над спровођењем мера санитарне заштите изворишта акумулације „Хелије“;

¹⁹ Према Закону о планирању и изградњи, за објекте изграђене, односно реконструисане или дограђене без грађевинске дозволе, не може се накнадно издати грађевинска дозвола ако је објекат: изграђен, односно реконструисан на земљишту непољољном за грађење (клизашта, мочварно тло и сл.); изграђен, односно реконструисан од материјала који не обезбеђује трајност и сигурност објекта; изграђен на површинама јавне намене (на простору одређеном планским документом), односно на земљишту планираном за уређење или изградњу објеката јавне намене или површина јавне намене за које се, у складу са одредбама посебног закона, утврђује јавни интерес.

Такође, према Закону о посебним условима на упис права својине на објектима изграђеним без грађевинске дозволе („Службени гласник РС”, број 25/13), не може се извршити упис права својине за објекте изграђене без грађевинске дозволе на површинама јавне намене, односно на земљишту планираном за уређење или изградњу објеката јавне намене или површина јавне намене за које се, у складу са одредбама посебног закона, утврђује јавни интерес.

(2) Министарства надлежна за водопривреду и заштиту животне средине (Републичка дирекција за воде), санитарну заштиту, управе града Крушевца и општина Александровац, Брус, Блаце и Врњачка Бања појачаним надзором над радом објеката и постројења за пречишћавање и дистрибуцију воде за пиће и објеката и постројења за прикупљање и пречишћавање отпадних комуналних и загађених атмосферских вода на подручју слива акумулације „Хелије“;

(3) Управе града Крушевца и општина Александровац, Брус, Блаце и Врњачка Бања, у сарадњи са министарством надлежним за пољопривреду и водопривреду, појачаним надзором над коришћењем, заштитом и уређењем пољопривредног земљишта, порибљавањем водотока и акумулације и рибарством, применом средстава за заштиту биља и других хемијских средстава и појачаним ветеринарско-санитарним надзором;

(4) Министарство надлежно за шумарство, тј. Управа за шуме појачаним надзором над газдовањем шумама и остваривањем водозаштитне функције шума;

(5) Министарства надлежна за животну средину и просторно планирање и управе града Крушевца и општина Александровац, Брус, Блаце и Врњачка Бања појачаним надзором над обављањем и контролом утицаја активности на простору акумулације (порибљавање, спортски риболов, акватуризам и сл.) и слива (саобраћај, пољопривреда, туризам и др.) на квалитет ресурса и животне средине;

(6) Управе града Крушевца и општине Брус појачаним надзором и спречавањем нелегалне изградње у зонама I и II акумулације „Хелије“;

(7) Градска/општинске управе појачаним надзором над стањем комуналних објеката, пружањем комуналних услуга и обављањем комуналних делатности, приоритетно прикупљања и одношења отпада из зона I и II акумулације „Хелије“;

(8) Градска/општинске управе појачаним надзором и спречавањем нелегалне изградње простора резервисаног за развој туризма до његовог привођења планираној намени.

1.1.2. Препоруке за унапређење институционално-организационе подршке

Управљање заштитом, развојем и уређењем простора у складу са планским решењима и правилима утврђеним Просторним планом подразумева и низ институционално-организационих мера које би требало да предузимају скупштине/управе града Крушевца и општина Александровац, Брус, Блаце и Врњачка Бања и приватан сектор, у сарадњи са републичким ресорним органима, републичким и регионалним организацијама, невладиним организацијама и асоцијацијама грађана, и то:

1) Организационо и кадровско јачање градске/општинских служби (а потенцијално и управа и/или организација на регионалном нивоу управљања) ради контроле коришћења, изградње и уређења простора, управљања заштитом животне средине и развоја партнерства с невладиним организацијама и другим субјектима заинтересованим за унапређење животне средине;

2) Иницирање координираног управљања животном средином управа града/општина у сливном подручју акумулације „Хелије“ (као и ван слива, ако су корисници регионалног система водоснабдевања);

3) Побољшање координације градских/општинских јавних предузећа (за комуналне делатности, урбанизам и катастар) у погледу обједињавања активности на побољшању инфраструктурне опремљености и комуналне уређености подручја;

4) Развој и модернизација ветеринарске и саветодавне пољопривредне службе; уз обезбеђење стручног саветодавства и информативно-едукативне подршке за перманентно информисање и образовање пољопривредних произвођача у погледу заштите и уређења пољопривредног земљишта, примене средстава за заштиту биља и других хемијских средстава и других мера заштите вода и животне средине;

5) Институционално организовање субјеката развоја туризма ради установљења и координације интегралног развоја туристичке понуде подручја слива акумулације „Хелије“ (информатичко-маркетиншка подршка повезивању понуда језера и туристичког центра Копаноик, клупско организовање туристичких активности спортско-рекреативне понуде у простору, модернизација и удруживање туристичких организација и др);

6) Формирање пољопривредно-туристичких задруга села које могу организовати и контролисати квалитет услужно-туристичких програма домаћинства удружених у сеоску кооперативу; и др.

Управљање заштитом, развојем и уређењем подручја Просторног плана би требало да се заснива на координираном деловању локалних самоуправа на подручју слива акумулације „Ћелије” и других корисника регионалног система водоснабдевања, путем јавног институционално-организационог аранжмана за имплементацију компензационих шема и програма (из јавних прихода градова/општина корисника вода акумулације „Ћелије” и/или из дела економске цене пружања водопривредних услуга). Део послова за имплементацију приоритетних инвестиција од заједничког интереса за више јединица локалне самоуправе се може поверити и одговарајућој регионалној институцији (уколико постоји или се формира).

1.2. УЧЕСНИЦИ У ИМПЛЕМЕНТАЦИЈИ ПРОСТОРНОГ ПЛАНА

Кључни учесници у остваривању Просторног плана су у складу са својим надлежностима и делокругом рада: републички ресорни органи, јавна предузећа и посебне организације; скупштине града Крушевца и општина Александровац, Брус, Блаце и Врњачка Бања као и скупштине градова/општина које су корисници водопривредног супсистема „Ћелије”.

Кључни учесници на републичком нивоу управљања су министарства са одговарајућим дирекцијама и управама надлежним за послове водопривреде, здравља, пољопривреде, шумарства, саобраћаја и изградњу објеката; као и јавна предузећа надлежна за послове водопривреде, шумарства, електропривреде и путеве. У остваривању Просторног плана, одговарајуће учешће узете и министарства надлежна за послове заштите животне средине и просторног планирања, туризма и привреде; ЈКП „Водовод Крушевца” надлежно за одржавање и управљање акумулацијом „Ћелије”; Јавно предузеће НП Копаоник и др.; као и заводи надлежни за заштиту природе и споменика културе.

У остваривању Просторног плана одговарајуће учешће узете и месне заједнице, градско/општинска јавна комунална предузећа, дирекција за урбанизам и грађевинско земљиште и друге дирекције и установе с подручја града Крушевца и општина Александровац, Брус, Блаце и Врњачка Бања.

Поред наведених учесника неопходно је анимирати и организовати учешће других актера у остваривању овог просторног плана, у првом реду власнике непокретности, привредна предузећа, асоцијације произвођача, невладине организације и друге актере.

2. СМЕРНИЦЕ ЗА ИЗРАДУ ПЛАНСКЕ ДОКУМЕНТАЦИЈЕ И СПРОВОЂЕЊЕ ПРОСТОРНОГ ПЛАНА

Просторни план ће се спроводити двојако:

1) индиректно (посредно):

– применом планских решења у другим просторним плановима подручја посебне намене чији се обухват делом преклапа са подручјем овог просторног плана, и то: (а) Просторног плана подручја посебне намене Националног парка Копаоник; и (б) Просторног плана подручја посебне намене слива акумулације „Селова” на делу у обухвату овог Просторног плана који се односи на режиме заштите акумулације „Селова” (КО Батоте, Жарево, Шошиће, Радманово и Горње Левиће у општини Брус);

– применом и разрадом планских решења овог Просторног плана у просторним плановима јединица локалне самоуправе за територије града Крушевца и општина Александровац, Брус, Блаце и Врњачка Бања;

– разрадом планских решења урбанистичким плановима и секторским плановима; и

2) директно (непосредно):

– издавањем информације о локацији и локацијских услова на основу планских решења и пропозиција овог просторног плана у зони његове директне примене, за постојеће објекте у функцији водопривреде који се налазе у делу зоне I акумулације „Ћелије” (језеро до КНУ, 277 m н.в. и брану).

2.1. СПРОВОЂЕЊЕ И РАЗРАДА ПРОСТОРНОГ ПЛАНА ПРОСТОРНИМ И УРБАНИСТИЧКИМ ПЛАНОВИМА, УРБАНИСТИЧКО-ТЕХНИЧКОМ ДОКУМЕНТАЦИЈОМ И ПРОГРАМИМА

Просторни план подручја посебне намене Националног парка Копаоник усклађен је са овим Просторним планом и спроводи се у границама обухвата тог планског документа. Просторни план подручја посебне намене слива акумулације „Селова” усклађен је са овим Просторним планом и спроводи се у границама обухвата тог планског документа који се односи на режиме санитарне заштите слива акумулације „Селова”.

Скупштине општина/града ускладиће у целости просторне планове општина/града и урбанистичке планове на обухваћеном делу територије својих општина/града са планским концепцијама, решењима и пропозицијама овог просторног плана пре њиховог доношења, односно донете просторне и урбанистичке планове у року од 12 месеци од дана ступања на снагу ове уредбе. До усклађивања са овим просторним планом, просторни планови обухваћених јединица локалне самоуправе и урбанистички планови могу се спроводити у деловима који су усклађени са планским концепцијама, решењима и пропозицијама овог просторног плана.

На основу овог просторног плана, скупштине града Крушевца и општине Брус донеће у периоду до 2017. године следеће урбанистичке планове:

1. План детаљне регулације за делове грађевинских подручја насеља Златари и Ћелије у зони II акумулације „Ћелије”, и Богеше, Равни и Разбојна у зони II и III акумулације „Ћелије”;

2. Планове детаљне регулације за планиране туристичке пунктове и то: пункт спортова на води и копну (у зони II акумулације) у КО Златари и подбрански аква-пункт у КО Мајдево (ван зона санитарне заштите);

3. План детаљне регулације за планиране линијске и комуналне инфраструктурне системе у зони II акумулације „Ћелије” за које је потребно утврђивање јавног интереса;

4. План детаљне регулације за део зоне I акумулације „Ћелије” на територији града Крушевца²⁰;

5. План детаљне регулације за део зоне I акумулације „Ћелије” на територији општине Брус²¹.

Такође, на основу овог просторног плана, скупштина града Крушевца ће потврдити урбанистички пројекат за изградњу прибранске МХЕ „Ћелије” ван слива акумулације „Ћелије” (на катастарским парцелама 3268, 3272 и 3275 КО Мајдево) (ЈП Електропривреда Србије).

До доношења планова детаљне регулације и урбанистичког пројекта из претходног става, надлежан орган може да изда информацију о локацији и локацијске услове за реконструкцију или замену постојећих новим објектима на основу режима заштите, решења и правила овог просторног плана. На основу планских решења и пропозиција утврђених овим просторним планом, надлежан орган издаваће информацију о локацији и локацијске услове за изградњу нових на темељима постојећих објеката у зони II акумулације „Ћелије” (у складу са правилима за ову зону из дела III 2.2. Просторног плана) за чије делове није предвиђена израда одговарајућих урбанистичких планова наведених у претходном ставу.

Грађевинска подручја насеља и локације туристичких пунктова дата су оријентационо на рефералној карти 1. и 4. Просторног плана. У зони II (и делом у зони III) акумулације „Ћелије”, грађевинска подручја насеља ближе ће бити утврђена одговарајућим урбанистичким плановима (на основу овог Просторног плана), а у зони III просторним плановима подручја посебне намене (НП Копаоник и акумулације „Селова”), односно просторним плановима јединица локалне самоуправе.

У периоду после 2017. године, надлежне скупштине града/општина донеће по потреби одговарајуће урбанистичке планове:

– за централне делове сеоско-туристичких насеља (за која су утврђени шематски прикази уређења у склопу просторних планова јединица локалне самоуправе) и то: (1) општине Брус – Палевштица, Кнежево, Равни, Разбојна, Грашевци и Влајковци; (2) града Крушевац – Мајдево; (3) општине Александровац – Горња

20 Односи се на површину између КНУ (277 мнм) и границе зоне I акумулације „Ћелије” на територији града Крушевца.

21 Односи се на површину између КНУ (277 мнм) и границе зоне I акумулације „Ћелије” на територији општине Брус.

Злегиња и Рогавчина; (4) општине Врњачка Бања – Стари Гоч; (а којима ће се ближе дефинисати грађевинска подручја туристичких комплекса у оквиру сеоско-туристичких насеља);

– за планински центар са алпским и нордијским ски-стадионом на Желину и за секундарни туристички центар Бзенице/Митрово Поље (на територији општине Александровац); и за секундарни туристички центар Станишинци, алпски ски-стадион на Равној планини и нордијски ски-стадион на Гочу (на територији општине Врњачка Бања) (прелиминарно одређени овим просторним планом);

– за потребе проширења постојећих и евентуалног формирања нових гробља у зони III и ван слива акумулације „Ћелије“).

На основу Просторног плана подручја посебне намене Националног парка Копаоник, Скупштина општине Брус доноси план генералне регулације или план детаљне регулације за:

- секундарни туристички центар Брзеће са Гочманцем;
- туристички подцентар/комплекс Јарам-Сребрнац (нови план као једна целина) и Рендара;
- туристичка насеља Крива Река и Ливађе-Радманово.

Надлежни органи управе града Крушевца и општине Брус донеће, на основу овог Просторног плана, односно донетог урбанистичког плана, средњорочни и годишње програме уређења грађевинског земљишта за насеља Златари, Ћелије, Богише, Равни и Разбојна.

На основу Закона о заштити животне средине (чл. 35. и 36) и Закона о стратешкој процени утицаја на животну средину, у току имплементације Просторног плана препоручује се израда стратешких процена утицаја на животну средину за наведене урбанистичке планове, уз претходно прибављено мишљење надлежног органа за послове заштите животне средине.

2.2. СПРОВОЂЕЊЕ ПРОСТОРНОГ ПЛАНА У СЕКТОРСКИМ ПЛАНОВИМА И ПРОГРАМИМА

Спровођење и разраду планских концепција, решења и позиција утврђених Просторним планом у секторским плановима и програмима у складу са законом обезбеђују:

1) министарство надлежно за водопривреду, тј. Републичка дирекција за воде, у сарадњи са ЈВП „Србијаводе”, ВПЦ „Морава” и ЈКП „Водовод Крушевац” надлежним за одржавање и управљање акумулацијом „Ћелије”; усклађивањем и спровођењем програма антиерозионе заштите слива акумулације и програма мониторинга квалитета воде у сливу Расине;

2) министарство надлежно за здравље издавањем решења о одређивању зона санитарне заштите изворишта водоснабдевања акумулације „Ћелије” по захтеву органа локалних самоуправа града Крушевац, те општина Брус, Александровац, Блаце и Врњачка Бања, а на основу Елабората о зонама санитарне заштите изворишта водоснабдевања акумулације „Ћелије”;²²

3) ЈКП „Водовод Крушевац” надлежним за одржавање и управљање акумулацијом „Ћелије” у сарадњи са Републичком дирекцијом за воде, израдом и спровођењем програма којим ће се прецизирати примена мера санитарно безбедног прикупљања и пречишћавања свих отпадних вода, у складу са режимима датим у глави III. Планска решења, одељак Режији заштите, уређења и коришћења простора, поглавље 2.2. Зона II акумулације „Ћелије” (надлежност у евиденцији података, службеност приступа и начин реализације прикупљања, пречишћавања и елиминације отпадних вода са грађевинске парцеле и сл.);

4) скупштине обухваћених општина/града доношењем средњорочних и годишњих програма развоја водоводне и канализационе инфраструктуре; планова управљања отпадом; плана проглашења ерозивних подручја и оперативног плана заштите од поплава за воде II реда;

5) скупштине обухваћених општина/града, у сарадњи са министарством надлежним за пољопривреду и шумарство, асоцијацијама пољопривредних произвођача и власницима земљишта,

²² Упоредо са израдом овог Просторног плана и Извештаја о стратешкој процени утицаја Просторног плана подручја посебне намене слива акумулације „Ћелије” на животну средину, Институт за архитектуру и урбанизам Србије је урадио Елаборат о зонама санитарне заштите акумулације „Ћелије” у складу са чланом 26. Правилника о начину одређивања и одржавања зона санитарне заштите изворишта водоснабдевања. На основу Елабората и предлога комисије за утврђивање услова о одређивању и одржавању зона санитарне заштите, министар здравља Републике Србије одређује зоне санитарне заштите изворишта водоснабдевања акумулације „Ћелије”, на основу члана 77. став 6. Закона о водама.

доношењем интегралних програма уређења пољопривредног земљишта у зонама II и III акумулације „Ћелије”, програма ревитализације пашњачког сточарења и програма развоја органске производње хране;

6) Јавно предузеће за газдовање шумама „Србијашуме” ревизијом основа газдовања шумама за газдинске јединице које су обухваћене овим Просторним планом, а у сарадњи са власницима земљишта израдом програма газдовања шумама;

7) ЈП „Путеви Србије” надлежно за управљање државним путевима, у сарадњи са надлежним управама општина/града, усклађивањем средњорочних и годишњих програма изградње, рехабилитације и одржавања државних путева.

8) скупштине обухваћених општина/града, уз помоћ надлежног министарства, туристичких организација, различитих невладиних и других организација, доношењем програма одрживог развоја туризма и двогодишњих програма изградње туристичке инфраструктуре и уређења туристичких простора;

9) управе обухваћених општина/града, у сарадњи с министарством надлежним за заштиту животне средине, усклађивањем и реализацијом локалних акционих програма заштите животне средине преко локалних Агенди 21 (тзв. ЛЕАП);

10) скупштине обухваћених општина/града доношењем и спровођењем локалних планова управљања отпадом и, у сарадњи са другим локалним самоуправама, регионалних планова управљања отпадом;

11) скупштине обухваћених општина/града доношењем програма и плана мониторинга животне средине (ваздуха, буке, земљишта и др.) и програма праћења документације о стратешким проценама утицаја планова и проценама утицаја пројеката на животну средину;

12) управљачи заштићених подручја доношењем и спровођењем планова и годишњих програма управљања заштићеним подручјем природних вредности.

3. ПРИОРИТЕТНА ПЛАНСКА РЕШЕЊА И ПРОЈЕКТИ

Полазећи од планских циљева и решења, приоритетне активности на имплементацији Просторног плана утврђују се за прву фазу имплементације до 2017. године и обухватају:

1. Развој, уређење и заштиту водопривредног објекта „Ћелије” и регионалних водопривредних система

Планско решење 1:	Комплетирање акумулације „Ћелије” и регионалних система за снабдевање водом, и за коришћење, уређење и заштиту вода
Приоритетне активности:	<ol style="list-style-type: none"> 1) Завршетак реконструкције ППВ „Мајдево”, са повећањем капацитета на 1000 L/s, са унапређењем процеса таложења, озонизације, заменом филтера и побољшањем дезинфекције UV зрачењем; 2) Изградња прибранске МХЕ; 3) Испуштање из акумулације „Ћелије” минималног одрживог протока од 0,56 m³/s; 4) Израда и увођење у употребу управљачког модела за оптимизацију рада органа испуста на брани „Ћелије” у периоду наилаaska великих вода, у циљу смањења поплава таласа на низводној деоници Расине и Западне Мораве у њеном доњем току; 5) Израда пројекта могућности повећања запремина акумулације која се користи за снабдевање водом, управљачки флексибилнији коришћењем простора за пријем поплава таласа; 6) Увођење мерно-информационог система са мерењем протока у најважнијих гранама систем и притисака у најважнијим чворовима, по критеријуму да се систем учини управљачки потпуно осматривим. Увођење водомера свим потрошачима (елиминација паушалне наплате потрошње); 7) Ради рационалнијег коришћења акумулације „Ћелије” приоритет је реконструкција водоводних система у свим насељима Крушевачког суисистема, како би се губици свели на мање од 20%, уз замену свих деоница мреже које су од азбест-цементних цевовода; и 8) Почетак поступног подизања цене воде до нивоа који обезбеђује просту репродукцију, одржавање водовода и канализације и заштиту изворишта акумулације „Ћелије”.

2. Заштита животне средине и изворишта водоснабдевања

Планско решење 1:	Заштита животне средине и акумулације од загађивања
Приоритетне активности:	1) Успостављање прописаних режима и обележавања зона I и II санитарне заштите акумулације „Фелије“; 2) Санитација терена и уклањање свих бесправно изграђених и постављених објеката из зоне I акумулације коју чини језеро и појас од 10 m око читаве језерске акваторије при урезу воде при КМУ акумулације од 284 mнм у зони бране (односно 285 mнм у горњем тзв. Златарском басену акумулације); и 3) Санитарно уређење објеката и потпуна санитација загађеног земљишта у зони II акумулације, посебно на изграђеном простору насеља Васићи, Судимци (у КО Фелије), Златари (у КО Златари), Богише (у КО Богише), Равни (у КО Равни) и Разбојна (у КО Разбојна).
Планско решење 2:	Антиерозивна заштита слива акумулације
Приоритетне активности:	1) Санирање свих ерозивних жаришта I и II категорије на сливу Расине, посебно у сливу Блаташнице и потока који се непосредно сливају у акумулацију и реализација планираних мера антиерозивне заштите применом биолошких и биотехничких мера; 2) Реализација антиерозивних радова на подручју слива акумулације „Фелије“, који обухватају пошумљавање 45,71 km ² слива, 15 km ² биолошких радова (мелиорација ливада и пашњака) и око 65.500 m ² грађевинских радова у бујичним водоточима (у складу с техничком документацијом на нивоу идејног и главног пројекта); 3) Коришћење земљишта (изнад 750 m н.в. мањег нагиба од 25%) у воћарству, односно као шумско земљиште (већег нагиба од 25%); 4) Регулација мањих водотока (посебно оних који се налазе у зонама очуваних екосистема по принципима „натуралне регулације“), као и регулација водотока у зони насеља (применом функционалних критеријума који обухватају урбане, естетске и друге услове који оплемењују животну средину као нпр. изградњу пнеуматских устава у летњем периоду и др.).
Планско решење 3:	Очување квалитета животне средине и управљање квалитетом воде у сливу изворишта и низводном делу тока Расине
Приоритетне активности:	1) Испуштање минималног одрживог протока од 0,56 m ³ /s из бране „Фелије“; 2) Изградња централних (терцијарних) ППОВ и пратеће инфраструктуре са приоритетом реализацији мера прикупљања и безбедног уклањања отпадних вода из домаћинства у насељима Брус, Брзеће и Блаце, као и селима Васићи, Судимци, Златари, Нови Златари која су у зони II акумулације „Фелије“; 3) Изградња система са биолошким пречишћавањем отпадних вода за мања насеља, сточне фарме, клинице, млекаре, прераду воћа и сличне делатности.

3. Коришћење и заштита пољопривредног и шумског земљишта и шума

Планско решење 1:	Унапређење стања пољопривредног земљишта
Приоритетне активности:	1) Агроеколошка анализа обрадивог земљишта и дефинисање агротехничких услова газдовања земљиштем у зони II акумулације; 2) Предузимање антиерозивне заштите на основу интегралних програма уређења пољопривредног земљишта; 3) Санитарно безбедно складиштење, руковање и коришћење отпада из сточарске и ратарске производње и сеоских домаћинстава; и 4) Подизање нових и обнова старих воћњака и дела амортизованих засада јагодастог и бобичавог воћа и лековитог биља, са тежиштем на примени аутохтоних сорти отпорних на болести и штеточине и метода органске производње, без коришћења пестицида и минералних ђубрива.
Планско решење 2:	Продуктивније, потпуније и рационалније коришћење смањених пољопривредних површина и повећање удела воћњака, ливада и обрадивог земљишта у укупним пољопривредним површинама
Приоритетне активности:	1) Смањење удела интензивних култура (њиве и воћњаци) односно повећање удела шумских и травних екосистема; и 2) Мелиорација ливада и пашњака на основу комплексних програма уређења пашњака и пашних основа.
Планско решење 3:	Повећање степена шумовитости и узгој дивљачи на обухваћеним ловиштима

Приоритетне активности:	1) Пошумљавање земљишта слабијег производног потенцијала (у јавном и приватном власништву) према динамици утврђеној планом развоја шумског подручја и основама газдовања шумама и програмима газдовања шумама, уз претходну сагласност власника/корисника земљишта; и 2) Повећање бројности и структуре популације ситне и пернате дивљачи (зец, фазан, пољска јаребица), као и крупне дивљачи (срна) у складу са бонитетом станишта, као и очување ретких и угрожених врста ловне дивљачи и остале фауне.
-------------------------	---

4. Побољшање путне инфраструктуре и доступности подручја

Планско решење 1:	Изградња и модернизација путне мреже и побољшање саобраћајне приступачности подручја и повезаности садржаја туристичке понуде у простору са туристичким насељима и местима
Приоритетне активности:	1) Истраживање могућности и оправданости реализације потенцијалне обилазнице око језера (за опасни терет и путнички саобраћај) по северном ободу слива акумулације, са оријентационом дужином неизграђених деоница од око 10 km; 2) Побољшање јавног саобраћаја у функцији туризма и потреба локалног становништва и активности; 3) Формирање бициклистичких и пешачких коридора дуж државних путева, те општинских путева, према концепту развоја туризма, по ободу слива акумулације те на планинским подручјима Копаника, Жељина, Гоча, Лепе Горе и Јастрепца.

5. Развој привредних активности

Планско решење 1:	Унапређење економских, техничко-технолошких и организационих услова пољопривредне производње
Приоритетне активности:	1) Развој сточарске производње умерене концентрације усклађене с пашним основама и успостављеним режимима заштите простора; 2) Организовање саветодавне пољопривредне службе, осавремењавање рада ветеринарске службе и обезбеђење услова за перманентно стручно образовање земљорадника; 3) Успостављање система контроле квалитета пољопривредно-прехрамбених производа и обезбеђење институционалних претпоставки за промовисање органске производње и пласман производа, уз предузимање активности за добијање ознаке дефинисаног географског порекла, заштићеног подручја „Фелије“; 4) Израда и спровођење програма за примену метода органске/еколошке производње хране (воћа, поврћа, шумских плодова, млечних производа, примена стандарда ЕУ (НАССР), строго контролисаног/интегралног прихрањивања и заштите биља, адекватне исхране и неге сток, антиерозивне обраде земљишта и сл.); 5) Изградња Руралног иновационог центра у Брусу и успостављање кластера за сакупљање, прераду и продају јагодичастиг воћа и шумских плодова Расинског округа (укључивши и подручје Блаца); и 6) Унапређење примарне производње, подршка програмима прераде пољопривредних производа, унапређење рада откупних станица, подршка тржишно оријентисаним газдинствима, подршка удружењима пољопривредних произвођача, развој пластеничке производње поврћа, унапређење генетске основе говеда, ревитализација гајена винове лозе и винских „пољана“, побољшање сеоске инфраструктуре и др.
Планско решење 2:	Подршка одрживом развоју економије и конкурентности
Приоритетне активности:	1) Обезбеђење зона и комунално опремање локалитета за развој МСП у производном комплексу, туризму и услугама; 2) Оснивање индустријске зоне Брус и зоне унапређеног пословања (ВІD) (израда студија изводљивости, идејног и главног пројекта, предлог пројекта за финансирање, изградње индустријске зоне из средстава НИП-а и иносредстава); 3) Оснивање бизнис инкубатора општине Брус (израда студије изводљивости, идејног и главног пројекта); и 4) Оснивање поткопаоничког Удружења предузетника и успостављање регионалних привредних манифестација (у Блацу, Брусу и др.).
Планско решење 3:	Обезбеђење допунских или алтернативних извора прихода становништва

Приоритетне активности:	<p>1) Унапређење постојећих и развој нових еколошки прихватљивих привредних делатности, њиховим равнoмернијим и селективним размештајем у складу с успостављеним режимима заштите изворишта и животне средине и тржишним условима;</p> <p>2) Развој допунске, односно алтернативне економије сеоског домаћинства с микро/малим производним погоњима/јединицама из области производње и прераде пољопривредних и шумских производа, односно туризма и угоститељства;</p> <p>3) Повећање запослености сеоског становништва на пружању туристичких услуга, подизању, нези и планској експлоатацији шума, у ловству, контролисаној сакупљању и преради шумских плодова и лековитог биља; и</p> <p>4) Едукација становништва у области заштите вода, алтернативне сеоске економије и туристичке делатности.</p>
Планско решење 4:	Комплетирање и интензивирање коришћења постојеће туристичке понуде и активирање нових туристичких потенцијала
Приоритетне активности:	<p>1) Израда и спровођење програма интегралног развоја туризма и рекреације за акумулацију „Фелије” и повезивање са понудом непосредног окружења;</p> <p>2) Изградња прве фазе туристичко-рекреативног пункта на језеру у оквиру КО Златари (саобраћајни приступи са паркинзима до границе зоне II акумулације, купалишта са плажама и уређене риболовне стазе);</p> <p>3) Изградња и уређење нове туристичке понуде у простору – прве фазе алпског и нордијског ски-стадиона на Равној планини и мреже планинарских и излетничких стаза на Гочу;</p> <p>4) Организована промоција туристичког правца подручја језеро „Фелије” – Брус – Копаноик од стране општине Брус и туристичког правца Врњачка Бања – Жељин – Копаноик од стране општина Брус, Александровац и Врњачка Бања;</p> <p>5) Утврђивање ближег планског концепта планираног функцијског и физичког повезивања понуде Врњачке Бање и ТЦ/Националног парка Копаноик у оквиру туристичке регије/дестинације Копаноик по ПП РС (у погледу трасе пута/шинске саобраћајнице, излетничке понуде у простору, транзитних садржаја, укључивања насеља и др.);</p> <p>6) Опремање комуналном инфраструктуром и јавним службама у сеоско-туристичким насељима;</p> <p>7) Санација, обнова и комплетирање постојећих садржаја смештаја, рекреације и спорта, као и јавних служби и сервиса од значаја за туризам, посебно у Брусу, Брзећу и на Сребрницу;</p> <p>8) Оснивање туристичког комплекса „Фелије” (израда акционог плана и студије изводљивости), оснивање Центра и успостављање кластера за развој еко и етно туризма Расинског округа, успостављање здравственог и бањског (spa/wellness) туризма у општини Брус;</p> <p>9) Организовање уређења и туристичке презентације природних и културних добара (уређење и маркирање риболовних и рекреативних стаза на језеру као и планинарских и излетничких стаза на подручју НП Копаноик и заштитне зоне НП); изградња кабинске жичаре Брзеће-ТЦ Копаноик и реконструкција ски-стазе Бела река I (уз обезбеђивање њеног вештачког оснежавања), ради оптималног укључивања Брзећа у алпско скијалиште Копаноик на Караман гребену;</p> <p>10) Разрада и примена пилот-пројекта руралне економије интегрисане са туризмом у Кривој Реци;</p> <p>11) Покретање истраживања и експлоатације геотермалних и термомнералних вода, за коришћење у туризму, насељима и комплементарним активностима (у Брусу, Митровом пољу и др.).</p>

6. Развој енергетских и комуналних система и објеката

Планско решење 1:	Побољшање водоснабдевања становништва у сливу акумулације
Приоритетне активности:	<p>1) Реконструкција и побољшање радних перформанси локалних водоводних система у зони слива акумулације „Фелије”; и</p> <p>2) Ревитализација и санитарно уређење изворишта локалних система водоснабдевања.</p>
Планско решење 2:	Прикупљање и санитарно безбедно одвођење отпадних вода
Приоритетне активности:	<p>1) Реализација инфраструктуре за прикупљање и пречишћавања атмосферских вода које се сливају с ДП ИБ реда бр. 38 (P-102) Крушевац – Брус који пролази кроз зону I акумулације (у дужини од око 780 m) и зону II акумулације (у дужини од око 8000 m) и вода које се сливају с ДП ПА реда бр. 208 (P-222) који пролази кроз зону II акумулације у дужини око 480 m;</p> <p>2) Прикупљање и санитарно безбедно одвођење атмосферских вода с локалних путева у зони II акумулације и ДП I и II реда у зони III акумулације;</p>

Приоритетне активности:	<p>3) Завршетак канализација Бруса, Брзећа и Блаца и изградња ППОВ (као појединачних постројења, или као заједничког централног постројења код села Равни, у којој би се уеле и отпадне воде села Лепенац и Разбојна);</p> <p>4) Санитација постојећих и изградња нових санитарних септичких јама за домаћинства у непосредној близини и у зони II акумулације (посебно у насељима Васићи, Судимци, Златари и др.), са реализацијом канализације са компактним ППОВ у деловима насеља која се због веће густине насељености могу канализовати и отпадне воде упутити ка постројењу, односно, санитацијом на нивоу домаћинства или група кућа, у циљу спречавања отицања отпадних вода из домаћинстава и штала према рекама и акумулацији;</p> <p>5) Санитација постојећих и изградња нових водонепропусних базена и јама за осоку и чврсти стајски отпад у непосредној близини и у зони II акумулације у насељима Фелије, Златари и Богише;</p> <p>6) Санитација постојећих и изградња нових санитарних септичких јама за домаћинства и водонепропусних базена и јама за осоку и чврсти стајски отпад у насељима у зони III акумулације.</p>
Планско решење 3:	Санитарно безбедно сакупљање, транспорт и депоновање комуналног отпада
Приоритетне активности:	<p>1) Хитно уклањање свих дивљих депонија, санитација постојећих локалних сеоских сметлишта и формирање санитарно уређених сеоских одлагалишта комуналног отпада ван зоне II акумулације „Фелије” и простора са успостављеним режимима заштите;</p> <p>2) Организовање сакупљачких станица за прихватање кабастог кућног отпада ван шире зоне заштите акумулације „Фелије” са транспортом ка градској/општинској комуналној депонији, односно трансфер станици регионалне комуналне депоније; и</p> <p>3) Организовање комуналне службе за уредно одношење отпада у насељима и туристичким местима.</p>
Планско решење 4:	Санитарно безбедно сахрањивање
Приоритетне активности:	<p>1) Обезбеђење комунално уређених локација за нова гробља ван зоне II акумулације; и</p> <p>2) Обезбеђење комунално уређене локације за сточно гробље ван зоне III (слива) акумулације.</p>
Планско решење 5:	Енергетика и енергетска инфраструктура
Приоритетне активности:	<p>1) Изградња ТЦ 110/х kV „Брзеће” и „Брус”; изградња ДВ 110 kV „Брзеће”– „Копаноик”; изградња ТЦ 35/10 kV „Плеш”; изградња ДВ 35 kV „Александровац”– „Ботурићи”– „Плеш”; и реконструкција постојеће ТЦ 35/10 (20) kV „Брзеће” и „Брус”;</p> <p>2) Реконструкција постојећих и изградња нових трансформаторских станица 10/0,4 kV и 20/0,4 kV; и</p> <p>3) Изградња деонице разводног гасовода РГ 09-04/1 на правцу Александровац – Брус – Копаноик и даље ка Новом Пазару.</p>
Планско решење 6:	Примена ОНЕ
Приоритетне активности:	<p>1) Изградња МХЕ „Фелије”; и</p> <p>2) Производња електричне енергије из МХЕ и коришћење других ОНЕ уколико није у супротности са режимима и мерама санитарне заштите акумулације „Фелије”, заштите природних вредности и непокретних културних добара.</p>
Планско решење 7:	Проширење електронске комуникационе мреже и побољшања поштанског саобраћаја
Приоритетне активности:	<p>1) Побољшање постојећег стања електронске комуникационе мреже осавремењавањем приступних мрежа, као и заменом постојећих аналогних и застарелих дигиталних комуникација (централа);</p> <p>2) Изградња деоница оптичких каблова на релацијама: Милентија – Плеш – Станишинци – Митрово поље – Гоч; Фелије – Суботина; Блаце – Попова; и Блаце – Барбатован;</p> <p>3) Проширење постојећег руралног радиотелефонског система (CDMA) за ређе насељене делове подручја;</p> <p>4) Изградња планираних базних станица мобилних оператера Телеком-МТС, VIP и Теленор; и</p> <p>5) Отварање нових поштанских јединица и осавремењавање поштанских услуга као и увођење мобилних поштанских шалтера.</p>
Планско решење 8:	Побољшање електронске комуникационе мреже у функцији посебне намене акумулације „Фелије”
Приоритетна активност:	1) Одржавање постојеће и развој електронске комуникационе мреже од водомерних станица, до командне зграде бране.

7. Побољшање јавних служби

Планско решење 1:	Рационализација мреже, реконструкција објеката, побољшање нивоа опремљености и квалитета услуга образовања и васпитања, културе и физичке културе, примарне здравствене и социјалне заштите
-------------------	---

Приоритетна активност:	1) Модернизација и опремање матичних основних школа и здравствених амбуланата.
Планско решење 2:	Повећање доступности и ефикасности услуга јавних служби у насељима са израженим централитетом
Приоритетне активности:	1) Реализација нових садржаја јавних служби у циљу подизања укупног животног стандарда; 2) Развој нових интегрисаних услуга здравствене и социјалне помоћи старачким домаћинствима; 3) Модернизација рада и пружања услуга месних канцеларија; 4) Проширење обухвата специјализованог превоза на све ученике основног и средњег образовања; и 5) Модернизација рада мобилних и стационарних служби ветеринарске заштите.

8. Заштита природних и културних добара

Планско решење 1:	Заштита, презентација и контролисано коришћење акумулације као стабилног водног екосистема и природних добара
Приоритетне активности:	1) Истраживање квалитативног састава и квантитативне структуре ихтиофауне, бентоса, планктона и водене вегетације акумулације; 2) Праћење промена динамике основних показатеља квалитета воде и контролисано порибљавање акумулације и притока; 3) Истраживање и израда студија заштите за просторе који су овим Просторним планом резервисани за заштиту природних вредности; и 4) Доношење аката о проглашењу (категирије) заштите простора акумулација „Хелије”, на основу урађене студије заштите тог подручја.
Планско решење 2:	Заштита и презентација непокретних културних добара и њихове заштићене околине
Приоритетне активности:	1) Истраживање и заштита народног градитељства и традиционалних облика привређивања у сливу акумулације „Хелије”, ради повећања њихове атрактивности за развој и укључивања у туристичку понуду; и 2) Спровођење мера заштите, ревитализације и/или реконструкције и презентације заштићених културних добара.

9. Заштита од елементарних непогода и услови одбране

Планско решење 1:	Заштита низводног подручја и становништва од поплавног таласа при рушењу бране „Хелије”
Приоритетна активност:	1) Реализација мера и активности на заштити низводног подручја и становништва према Анализи утицаја поплавног таласа при рушењу бране „Хелије”.
Планско решење 2:	Отклањање последица НАТО бомбардовања
Приоритетна активност:	1) Уклањање неексплодираних средстава на подручју Просторног плана (потенцијално у зони III акумулације и ширем реону Панчићевог врха на подручју НП и ТЦ „Копаник”).

4. МЕРЕ И ИНСТРУМЕНТИ ЗА ИМПЛЕМЕНТАЦИЈУ ПРОСТОРНОГ ПЛАНА

Ефикасност имплементације Просторног плана условљена је обезбеђењем координације предвиђених активности и различитих актера/учесника. Полази се од искустава земаља ЕУ да се успешна координација може обезбедити применом мултисекторског приступа – комбинације мера и инструмената различитих политика према тематским областима и проблемима који се планом решавају, као и успостављањем институционално-организационих аранжмана и партнерства на различитим релацијама (јавни – приватни сектор, јавне – независне институције / организације, ниво управљања – јавност и др.).

Основне мере и инструменти различитих политика за имплементацију планских решења Просторног плана базирани су на постојећем систему управљања у Србији, у одређеној мери се сугеришу мере и инструменти које ће, према очекивањима, бити дефинисане и примењиване током фаза приступања ЕУ. Мере и инструменти за имплементацију Просторног плана су отворени за усклађивање с променама система управљања и планирања у Србији у току остваривања овог просторног плана.

За остваривање планских концепција, решења и пропозиција Просторног плана најзначајнија је примена следећих мера и инструмената секторских политика:

1) развоја регионалних водопривредних система и заштите животне средине, и то:

– обезбеђење финансијских средстава из републичког буџета, преко министарства надлежног за изградњу, за уклањање

незаконитих објеката који се налазе у зонама I и II акумулације „Хелије”, а који угрожавају извориште водоснабдевања;

– обезбеђење финансијских средстава министарства надлежног за водопривреду, тј. Републичке дирекције за воде, ЈКП „Водовод Крушевац”, скупштина града Крушевца и Брус, Блаце и Александровац и приватног сектора, уз конкурисање за коришћење средстава претприступних програма ЕУ, за реализацију радова на канализационој мрежи, ППОВ и санитацији објеката и насеља у зонама II и III акумулације „Хелије”;

– усклађивање продајне цене воде и свих водопривредних услуга према начелу да се покрију сви трошкови просте репродукције система и трошкови заштите изворишта водоснабдевања, као и део трошкова проширене репродукције;

– удруживање средстава јавних прихода Републике Србије и скупштина града Крушевца и општина Александровац, Брус, Блаце и Врњачка Бања у области водопривреде и заштите животне средине за реализацију приоритетних активности утврђених овим Просторним планом; и

– удруживање средстава која се издвајају из буџета Републике Србије преко надлежних министарстава и јавних прихода града Крушевца и општина Александровац, Брус, Блаце и Врњачка Бања у области заштите животне средине и природних добара с приватним сектором за реализацију планских решења и приоритетних активности утврђених овим Просторним планом;

2) заштите и коришћења пољопривредног земљишта и одрживог развоја пољопривреде, и то:

– обезбеђење услова за повољну кредитну политику за инвестирање у: програме уређења пољопривредно-шумског земљишта; програме ревитализације пашњачког сточарења; и програме развоја органске производње;

– обезбеђење пореске подршке диверсификовању сеоске привреде и интегралном управљању природним ресурсима, применом следећих мера: ороченом ослобађању од пореза, како за планирану изградњу туристичких објеката и других услужних делатности на селу, тако и за улагања у оснивање малих и микро предузећа за откуп и прераду локалних пољопривредних производа, откуп и примарну прераду шумских плодова, лековитог и ароматичног биља, ветеринарских станица, сервиса за пољопривредну механизаацију и сл.; пореским стимулацијама за младе пољопривреднике који преузимају напуштена и старачка газдинства, као и за произвођаче који уводе методе органске производње, улажу у унапређење интегралне производње воћа, оснивају матични запат за пашњачко сточарење и сл; смањењем пореза на пренос апсолутних права коришћења непокретности при куповини пољопривредног земљишта и напуштених стамбених и економских зграда у селима; смањењем/ослобађањем од пореза на закуп пољопривредног земљишта и др.; и

– обезбеђење буџетске подршке Републике увођењем директних субвенција и подстицаја за рурални развој, који се односе на: (1) одржавање и унапређење пољопривредне производње и плансана; (2) обнову и развој сеоске инфраструктуре; (3) развој и промоцију руралних области, заштиту животне средине и сеоских предела; и (4) развој и промоцију органске производње; приоритетно је коришћење средстава за следеће намене: пошумљавање терена угрожених ерозијом; подршка интегралним пројектима за успостављање пашних производних система у брдско-планинским областима; кошење брдско-планинских ливада за припрему сена; подршка интегралним пројектима руралног развоја; изградња и опремање центара за развој села, и сл.; промовисање и заштита органских производа; промовисање и заштита локалних производа; доградња и адаптација објеката и набавка опреме на газдинствима за бављење агро, руралним и другим видовима туризма, и др.;

3) заштите и коришћења шума, одрживог развоја шумарства и ловства, и то:

– удруживање средстава јавних предузећа и јавних прихода града Крушевца и општина Александровац, Брус, Блаце и Врњачка Бања у области шумарства и водопривреде с приватним сектором за финансирање: (а) унапређење стања постојећих шума и повећања степена шумовитости (Јавно предузеће за газдовање шумама „Србијашуме”, НП Копаник и приватни шумовласници на подручју Просторног плана); (б) пошумљавање и одржавање шума заштитног карактера у сливу акумулације „Хелије” (Републичка дирекција за воде при Министарству пољопривреде и заштите

животне средине, ЈВП „Србијаводе”, градска/општинске управе и приватни шумовласници на подручју Просторног плана); (в) заштите и очувања природних добара и биодиверзитета (Управа за животну средину при надлежном министарству, старооци природних добара, власници непокретности и невладине организације); (г) опремања туристичко-рекреативном инфраструктуром, одржавања шуме у функционално оптималном стању и обезбеђење компензационих површина шума и шумског земљишта (министарство надлежно за туризам, градска/општинске управе и заинтересовани пословни субјекти/инвеститори туристичко-рекреативне инфраструктуре);

– актуелизација катастра непокретности, успостављање и иновирање инвентура шума у државном и приватном власништву;

– удруживање средстава која се издвајају из буџета Републике Србије преко надлежног министарства и средстава корисника ловишта, за потребе улагања у заштиту, производњу и узгој дивљачи;

4) развоја инфраструктурних система и комуналних објеката, и то:

– обезбеђење финансијских средстава из републичког буџета преко надлежних министарстава и јавног предузећа надлежног за управљање државним путевима за реализацију инфраструктуре за прикупљање и пречишћавања атмосферских вода које се сливају с ДП Б реда бр. 38;

– удруживање средстава која се издвајају из буџета Републике Србије преко надлежних министарстава, јавног предузећа надлежног за управљање државним путевима и јавних прихода града и општина за државне и општинске путеве, за пројекте изградње и рехабилитације саобраћајне мреже;

– удруживање средстава јавних прихода града Крушевца и општина Александровац, Брус, Блаце и Врњачка Бања и приватног сектора, уз конкурисање за коришћење средстава претприступних програма ЕУ, за развој локалне комуналне инфраструктуре; и

– удруживање средстава јавних прихода града Крушевца и општина Александровац, Брус, Блаце и Врњачка Бања и приватног сектора, уз конкурисање за коришћење средстава претприступних програма ЕУ и средстава Европске банке за обнову и развој (ЕБРД), Светске банке за инвестиционе програме и других кредитних и средстава из донација за санитарно безбедно депоновање комуналног отпада;

5) одрживог развоја туризма, и то:

– развој новог правца туризма – геотуризма како би туристи стекли основна знања о геообјектима и тумачење геологије и геоморфологије подручја које посећују;

– удруживање средстава која се издвајају из буџета Републике Србије преко надлежног министарства и јавних прихода града Крушевца и општина Александровац, Брус, Блаце и Врњачка Бања у области туризма с приватним сектором;

– инвестициона подршка приоритетним програмима развоја, организације и уређења простора од значаја за развој туризма из средстава Националног инвестиционог плана и посебних средстава из Програма за развој инфраструктуре у туризму, уз услов да се већина прихода од ресурса реинвестира на самом подручју;

– обезбеђење подршке стимулативних и дестимулативних мера пореске политике: ослобађање или смањење пореза на добит; ослобађање или смањење пореза на новозапослене; диференциране боровишне таксе и туристичке накнаде; пенали за изградњу неадекватних капацитета на приоритетним туристичким локацијама; убрзана амортизација, концесије, ниже царине на увоз опреме и др; и

– развој модела уговорног повезивања/организовања, односно различити видови кластерског и дестинацијског удруживања (републичких, регионалних и локалних) туристичких субјеката, у креирању понуде туристичких простора и примарне туристичке дестинације; избор управљача и контрола ефикасности управљања одрживим развојем туризма, реализацијом програма развоја туризма и пројеката развоја туристичке инфраструктуре и супраструктуре, односно уређењем грађевинских подручја/локација туристичких дестинација.

Систем компензација (услова, обрачуна, модалитета и аранжмана) власницима земљишта и титуларима својине над земљиштем за настале штете, ускраћивање и умањење добити (у развоју пољопривреде и села, локалних инфраструктурних система, комуналних објеката, јавних служби, туризма и др.) због ограничења

у развоју локалних заједница на подручју Просторног плана ради спровођења режима и мера заштите у зонама санитарне заштите републичког изворишта водоснабдевања, заједнички утврђују месне заједнице у сливу акумулације „Ћелије” са управама града Крушевца и општина Брус, Блаце, Александровац и Врњачка Бања, ЈВП „Србијаводе”, ЈКП „Водовод Крушевац” и осталим јавним предузећима корисника водопривредног супсистема „Ћелије”, уз стручну и организациону подршку надлежних министарстава, одговарајућих управа, агенција и/или фондова.

5753

На основу члана 35. став 2. Закона о планирању и изградњи („Службени гласник РС”, бр. 72/09, 81/09 – исправка, 64/10 – УС, 24/11, 121/12, 42/13 – УС, 50/13 – УС, 98/13 – УС, 132/14 и 145/14) и члана 42. став 1. Закона о Влади („Службени гласник РС”, бр. 55/05, 71/05 – исправка, 101/07, 65/08, 16/11, 68/12 – УС, 72/12, 7/14 – УС и 44/14),

Влада доноси

УРЕДБУ

о утврђивању Просторног плана подручја посебне намене слива акумулације „Грлиште”

Члан 1.

Утврђује се Просторни план подручја посебне намене слива акумулације „Грлиште” (у даљем тексту: Просторни план), који је одштампан уз ову уредбу и чини њен саставни део.

Члан 2.

Просторним планом утврђују се основе организације, коришћења, уређења и заштите подручја слива акумулације „Грлиште” на деловима територије града Зајечара и општина Бољевац и Књажевац.

Члан 3.

Просторни план се састоји из текстуалног дела и графичких приказа.

Текстуални део Просторног плана објављује се у „Службеном гласнику Републике Србије”.

Графички прикази (рефералне карте) израђени су у размери 1:50.000, и то: реферална карта број 1 – Посебна намена простора; реферална карта број 2 – Мрежа насеља и инфраструктурни системи; реферална карта број 3 – Природни ресурси, туризам, заштита животне средине и природних и културних добара и реферална карта број 4 – Спровођење Просторног плана.

Графичке приказе из става 3. овог члана, израђене у 11 примерака, оверава својим потписом министар надлежан за послове просторног планирања.

Члан 4.

Просторни план спроводи се на два начина, и то:

1) индиректно (посредно):

(1) применом планских решења других просторних планова подручја посебне намене чији се обухват делом преклапа са подручјем овог просторног плана.

(2) применом и разрадом планских решења овог просторног плана у просторним плановима јединица локалне самоуправе за територију града Зајечара и територије општина Књажевац и Бољевац,

(3) разрадом планских решења урбанистичким плановима и секторским плановима;

2) директно (непосредно): издавањем информације о локацији и локацијских услова на основу планских решења и пропозиција овог просторног плана у зони његове директне примене, за објекте у функцији водопривреде који се налазе у зонама I и II акумулације „Грлиште” (фаза 1).

Члан 5.

Графички прикази из члана 3. став 3. ове уредбе, чувају се трајно у Влади (један комплет), Министарству грађевинарства,